

MAKROKOZMA 21
Zbirka kratkih priča

ČETVRTI REGIONALNI FESTIVAL FANTASTIČNE KNJIŽEVNOSTI
REFESTICON 2016

MAKROKOZMA 21

Zbirka kratkih priča



Četvrti Regionalni festival fantastične književnosti

REFESTICON 2016

Bijelo Polje, 12.-15. maj 2016. godine

Izdavač:

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje

Za izdavača:

mr Dragić Rabrenović

Priče odabrao međunarodni žiri: Adnadin Jašarević (BiH)

mr Blaga Žurić (CG)

Dragoljub Igrošanac (SRB)

Mirko Grdinić (HR)

Branislav Janković (SRB)

Urednik: mr Dragić Rabrenović

Lektor: Milan Knežević

Predgovor: prof. dr Zoran Živković

Dizajn korica i priprema za štampu: Marko Tvrđišić

Na koricama korišten fragment slike

Milutina Obradovića, akademskog slikara iz Bijelog Polja

Štampa: MN Grafokarton - Bijelo Polje

Tiraž: 500

Ova knjiga je nastala u sklopu projekta REFESTICON 2016

Pokrovitelji:

Ministarstvo kulture Crne Gore

Opština Bijelo Polje

Organizator:

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje

Suorganizator:

JU Ratkovićeve Večeri poezije

Partneri

Akademija društvenih nauka

NVO Umjetnost bez granica

Međunarodni partneri:

Festival fantastične književnosti ArtAnima – Beograd (SR)

Muzej grada Zenice – Zenica (BiH)

Festival fantastične književnosti i Istrakon – Pazin (HR)

UG Fanovi naučne fantastike SCI&FI – Beograd (SR)

Festival fantastične književnosti Marsonicon - Slavonski Brod (HR)

Književni portal Čitajme.com

Medijski partner:

Unija lokalnih javnih emitera Crne Gore (ULES CG)



MAKROKOZMA 21

Zbirka kratkih priča

Lokalni javni emiter Radio Bijelo Polje
Bijelo Polje, 2016.

NJEGOŠ I 21. VEK

Kako se postaje klasik književnosti? Najjednostavniji odgovor glasi – tako što vas čitaju i izvan vašeg vremena.

Šekspir i Servantes i dalje su najčitaniji pisci na svetu, iako su umrli pre tačno četiri stotine godina. Najčitaniji su stoga što čak i žitelji 21. veka nalaze u njihovim delima najpotpunije odgovore na velika egzistencijalna pitanja na koja samo velika književnost može da odgovori.

Sasvim je malo klasika književnosti među autorima koji su izvorno pisali na jeziku što se nekada (ispravno) nazivao srpskohrvatski. Koga, zapravo, danas još čitamo iz prve polovine 19. veka, da ne idemo dublje u prošlost? Istorija književnosti zabeležila je, doduše, neka imena iz tog razdoblja, ali ona su već odavno tek fusnote. Jedva da ih se sećaju i arheolozi književnosti.

Iz celog 19. stoleća – a bilo je to, setimo se, veliko stoleće romana na gotovo svim evropskim jezicima, posebno ruskom i francuskom – izdvaja se ime samo jednog pisca koga istorija književnosti nije u međuvremenu svela na fusnotu, čija dela i dalje objavljujemo i čitamo, koji nam moćnim i ubedljivim proznim glasom saopštava velike životne istine.

Posredi je, razume se, Petar Petrović Njegoš.

U čemu je tajna Njegoševog statusa klasika književnosti? Kako to da je on i dalje književno živ u 21. veku, tako temeljno različitom od prve polovine 19. stoleća? Šta on ima da kaže mladim savremenicima interneta, trodimenzionalne televizije u ultravisokoj rezoluciji, mobilnih telefona, pionirskih pohoda na Mars – u jednu reč, savremenicima sveta koji je prestao da čita čak i naučnu fantastiku zato što živi u svetu naučne fantastike?

Sastavljači četvrtog izdanja antologije fantastičnih priča koja se objavljuje u okviru festivala “Refestikon”, u Bijelom Polju, suočili su se upravo s ovim pitanjem kada su odlučili da kao stožernu temu novog toma ponude parafrazu naslova znamenitog Njegoševog speva – luča *makrokozma*.

Javila se neizbežna bojazan – šta će ostati od Njegoševog predložka u pričama čiji konteksti valjda i ne mogu biti raznorodniji od sveta opisanog u delima velikog klasika književnosti? Drugim rečima, može li Njegoš da nadahne najmaštovitije pisce iz jednog nesravnjivo drugačijeg vremena kome

čak ni svekoliki kosmos više nije dovoljna pozornica?

Pokazalo se da je bojazan bila neosnovana i da su priređivači antologije mogli potpuno spokojno da se pouzdaju u Njegoša. On i jeste besmrtni klasik književnosti upravo zato što su njegovi odgovori na najdublja egzistencijalna pitanja konačni i nepromenljivi. Ma koliko bio fantastičan kontekst, čak i ako pisac zakorači preko granice maštovitosti, Njegoševa rešenja nimalo ne gube na važnosti. Naprotiv.

Kao što će se čitalac ove knjige i sam uveriti dok bude plovio iz jedne priče u drugu, u kosmičkom arhipelagu koji ukupno broji dvadeset pet ostrva, Njegoš je prisutan u svakoj od njih – eksplicitno ili implicitno, neposredno ili posredstvom stihova, kao prikriveni lik ili zatamnjena aluzija, kao upadljiva referenca ili skriveni pokretač. Kao mikrokosmos u makrokosmosu. Kao veliko u velikom.

Pa ako vam se ponekada i učini da su glasovi kroz koje progovara Njegoš u ovoj knjizi malčice prostodušni i možda još dovoljno izbrušeni, nemojte to zameriti ni velikom majstoru ni njegovim još nedovoljno vičnim sledbenicima. On ih tek uči da stupaju njegovim tragom. Dug je to put, imaju oni još mnogo vremena da stasaju i sazru. Najvažnije je da uvek mogu da računaju na majstorov pouzdan oslonac.

Prof. dr Zoran Živković

MESIJA

„Na ovom nebu nema toliko zvezda koliko nad mojom zemljom“, pomislio je vremešni monah, stojeći na palubi broda koji ga je lenjo vodio ka Svetoj zemlji.

„Lako je bilo mudracima da prate padalicu na ovako crnom nebu na kojem se zvezde oglase tek ponekad, poput svitaca koji samo trepnu i nestanu. Da se Isus rodio u zemlji moga oca, magovi bi zalutali i možda neko drugo dete proglasili mesijom. Ili bi još uvek tumarali u potrazi za njim.“

Mornari su spavali naslonjeni na katarke, vojnici dremali opruženi preko konopaca i buradi sa smolom, i drvenim kopljima pored sebe. Starac nije video kapetana celog dana - žalio mu se taj mladi zapovednik na stomak.

„Kuvar je jedno vreme radio kao pomoćnik nekog alhemičara u Sevilji“, poverio mu se pre nekoliko dana, bleđog lica, sa prvim znacima mučnine. „Ko zna šta jedemo.“

Jedino je kormilar, pod slabim sjajem punog meseca, više po sećanju i jatima brzih i svetlucavih riba koje su znale prolaz između sprudova, nego kartama i instrumentima, držao pravac i pravio društvo čoveku u monaškoj rizi. Društvo među budnima. I zamišljenima.

„Ponekad pomislim da će jednom naići noć posle koje neće biti dana“, promrmljao je starac i zadrhtao dok su mu i dalje oštre oči tražile liniju svetlosti na obzorju. Uhvatio se za bolna leđa i krenuo ka krmi gde je kapetan držao golubove - bele za dnevne poruke, crne za noćne. Izvadio je jednu pticu iz kaveza, budeći i sve ostale. Uznemirene, udarale su krilima o rešetke. Već pripremljeni tekst, napisan na komadu kože, savio je i umetnuo u prsten na nozi goluba tamnog perja.

„Pjeru *De Montegiju*“, pisalo je. „*Počeo sam od skora da govorim u snu. Mornari me ujutru podozrivo gledaju. Ne znam šta sam pričao. Kada pristanemo neka se tvoji ljudi pobrinu za posadu. Goluba pojed.*“

Poljubio je malenog stvora čije srce je brzo kucalo, nešto mu šapnuo u uvo i pustio ga. Crna krila zalepršaše i odnesoše pticu ka istoku, tamo odakle će uskoro izaći sunce. Uzdahnuo je duboko i oslonio se na štap, gledajući u morske talase što su se razbijali o kobilicu broda. Nije se radovao danima koji dolaze. Nosili su nemir i zlo.

„Bože!“, viknuo je prema retkim zvezdama, izazivajući gundanje i psovke probuđenih mornara i vitezova.

„Gore su ptice, dole su ribe. Gde smo mi što hodimo po sredini?“

A onda tiho, da ga niko ne čuje, upitao:

„A gde si ti?“

* * *

Sa leve strane broda je pevao. Sa desne se molio. Bogobojažljivi mornari su ga pratili i krstili se kada i on. Neke je pričestio posle nekoliko nedelja posta na moru. Hleba nisu imali, te je kao Isusovo telo koristio parčiće ribe.

„Nije li to van kanona?“, pitali su ga, primajući u usta delove tune.

„Kao što je oprostio tvoje grehe, oprostiće i moje“, odgovarao je smešeći se. „Uostalom, kanone nije napisao On, već ljudi.“

Oni što ni u krst ni u polumeseć nisu verovali, smejali su se i govorili da pesak na kojem je napravljen Jerusalem, pojede svaku veru i da je Bog odavno napustio te krajeve. Ako je ikada i bio tamo, pobegao je pred nasiljem i krvoprolićem.

„Da je krv voda, pustinja bi procvetala. Mnogo je smrti tamo gde idemo, pope“, govorili su bezbožni mornari i ljutili se što troši brodsko vino na nešto kao što je pričest. „Pakao smrdi i na loj i na mast, svejedno je da l' se krstiš ili klanjaš.“

Na pramac se nikada nije popeo.

„Nekada se cilj bolje vidi ako se malo udaljite od puta. Sakrijete se u žbunju, sačekate da prođu nepoznati konjanici. Odmorite se i pronađete hlad. Nije ravan put uvek najbolji. Uostalom, na putu je uvek najviše blata“, govorio je kapetanu.

„Nije li naš put već odavno obeležen, te ne možemo zagaziti van nje-ga?“, sumnjičavo je zapovednik broda odmahivao glavom. „Označen je krivinama, rupama i tesnacima. I svaku tugu i radost kojom nas život nagradi ili nagrđi, nazivamo božjom voljom.“

„Ne postoji božja volja“, odgovarao mu je starac gledajući u talase. „On samo udari pečat na naš izbor. Da nam za pravo da se slaže sa onim što smo odlučili.“

„Čak i kada ubijamo?“

Monah sa Hilandara je dugo ćutao zagledan u neke svoje svetove.

„Sa rođenjem smo dobili pravo na izbor“, napokon je odgovorio.

„Šta dobijamo smrću?“, nastavio je kapetan.

„Večni život“, reče monah.

Ribe su ćutale.

Ptica nije bilo tog dana.

* * *

„Dobrodošao u Svetu zemlju, starče!“

Zapovednik templara ga je zagrlio, izbijajući mu vazduh iz pluća, i tri puta ga poljubio u stare, oklembesene obraze. Monah se kiselu nasmešio, bežeći iz medveđeg zagrljaja, i brišući lice odgovorio:

„Meni je moja zemlja dovoljno sveta. Što bi mi ovo parče pustinje bilo svetije?“

Visoki i stameni vitez se glasno nasmejao, budeći pažnju stražara ispred šatora. Bio je tek nekoliko godina mlađi od kaluđera, ali mnoge bitke izbile su mu svu plemenitost sa lica. Istu onu koja je krasila njegovog gosta. Onda se jako zakašlja, izbacujući godinama nakupljeni pesak i slegnu ramenima u znak odgovora na monahovo pitanje.

„U toj tvojoj zemlji se nije rodio Božji sin.“

„Stvar slučajnosti. Možda i božjeg smisla za ironiju. Nego... Pjer, stari prijatelju, možda će sada Bog dobiti ćerku.“

Templar se uozbiljio i namrštio. Odmahnuo je rukom i nervozno im sipao vino. Fleke prolivenog pića ostale su preko mape Jerusalima, kvaseći čitave kvartove crvenom bojom. Dugo je ćutao, razmišljajući odakle da počne sa pričom, pa je, ispivši drveni pehar, progovorio:

„Teodosije... Zato sam te i pozvao. Ne mogu ni ja ni iko drugi da otkrije laže li nas.“

„Zašto joj ne poverujete?“

„Jer nije moguće!“ viknuo je vitez, besno udarajući rukom o sto, odjednom pobesnevi. „Nisam te zvao da predeš toliki put da bi bogohulio.“

Sada je bio red na monaha da podigne glas. Uneo se u lice Pjeru de Montegiju. On je bio jedan od retkih koji je smeo to da uradi. Dugovi su dugovi i moraju da se plate. A vitez je mnogo dugovao ovom starcu.

„Vi, templari, pričate mi o bogohuljenju?! Nitkovi i lihvari! Što ne priznate šta ste našli ispod Solomonovog hrama?“

„Meri reći, starče“, prosiktao je vitez, mahinalno se hvatajući za balčak mača o pojasu. „Prijateljstva se na ovom parčetu pustinje lako lome.“

„Nebi dugo poživelo da likuješ nad mojim lešom, vojniče. I sam to znaš“, mirno je odgovorio starac, okrećući leđa zapovedniku templara, time ga izazivajući i vređajući. Sipao je sebi još jednu čašu vina, nimalo uznemiren pretećim rečima iskusnog ratnika. „Zaboravljaš ko sam ja, Pjer. Koga znam i sa kim se družim.“

Vitez se smirio i seo za sto. Skinuo je rukavice i besno ih zavitlao u ugao šatora. Teodosije je obrisao usta rukavom svoje kaluđerske odore, pa nastavio da pije i dalje se ne okrećući. Prijalo mu je vino. Možda ne bi bilo loše da se napije, pomislio je. Ko zna kakve stvari ga čekaju, te će ih pijan lakše prihvatiti.

„Postao si strašno nervozan, Pjer. Sećam te se drugačijeg. Pustinjsko sunce ili neprijatelji? Godine, možda?“

„Za sunce imam maramu, za dušmane mač. Što se tiče godina mislio sam da će biti mirnije, ali starost nosi svoje nevolje. Znaš već zbog čega sam nervozan. O toj devojci već pola Palestine bruji da je bezgrešno začela. Sve više naroda je pred njenom kućom. I dalje pristizu da je vide. Klanjaju joj se kao Božjoj majci. To mi, Teodosije, u ovoj situaciji, nikako ne treba. Ne u ovim godinama kada želim da dignem ruke od svega i vratim se kući.“

„Jevrejka?“

„E, vidiš, to je još jedan problem. Arapkinja.“

„Šta kažu medikusi?“, upitao je monah trudeći se da Pjer ne primeti njegovo drhtanje ruku. Vratio je do pola ispijenu čašu na sto: vino mu neće pomoći koliko god ga popio. Pesak pustinje je pod naletima vetra koji je sve jače duvao ulazio u šator. Na njegovim vrelim krilima uletela je i jedna škorpija.

Loš znak, pomislio je monah i sandalom zgazio štipavca.

„Nevina. Desetorica su je pregledala.“

„Možda je bolesna.“

„Teodosije... Kada prisloniš uvo na njen stomak... Dva srca se čuju.“

* * *

Devojka nije imala više od petnaest godina. Njena duga, puštena kosa, namazana maslinovim uljem, presijavala se na jutarnjem suncu. Bila je mršava kao srna, velikih, crnih očiju. Toplih. Blaženih. Ispod haljina se već nazirao stomak. Bila je bosa i stajala je ispred monaha. Gledala ga je ravno u oči. Smešila se.

„Ja sam...“, započeo je Teodosije, a neki osećaj, kao kod prestrašenog deteta pred strašnim učiteljem, prođe njegovim mislima. Uplašio se. Snaga i moć su izbijali iz devojke, terajući ga da, iako i sam moćan i prijatelj anđela, savije glavu. Bog je i dalje ovde, pomislio je. Nije se pomerio niti otišao boljim ljudima. Zakopan u pesku. Čeka.

„Znam ko si“, prekinula ga je, sagla se i na njegovo iznenađenje poljubila mu ruku. „Veliki kaluđer preko mora. Iz zemlje gde još hodaju stari bogovi. Otac vukova te zovu. Činiš mi čast svojim dolaskom.“

Teodosije se zburnio. Brzo je trgnuo ruku. Zamucao je i dalje ne dižući pogled. Devojka se nasmeja, a njen smeh je ličio na pesmu.

„Ko... ko ti je to rekao?“

„Melek Džibril. Vi ga zovete...“

„Arhanđel Gavriilo. Gabrijel. Božja snaga. Onaj koji je obavestio Mariju da nosi božjeg sina. Kako se ti zoveš?“

„Merjem“, tiho je rekla.

„Čista. Nevina“, protumačio je monah ime devojke.

„Tvoj arapski je odličan, sveti čoveče.“

„Proveo sam ovde nekoliko godina“, slegnuo je ramenima monah. „I nisam svetac.“

„Čula sam da si mirio hrišćane i moj narod.“

„Samo sam se trudio da se ne prolije mnogo krvi. Nisam baš uspeo.“

„Kaže meni melek Džibril u snu: *Merjem, doći će moćan čovek u crnom, imaće dugu, belu bradu i veliki štap od drveta koje ne raste ovde, na koji sleću sokolovi. Doći će da te povede... ili ubije. Šta ćeš da uradiš, oče?*“, upitala je devojka nimalo uplašeno, više znatiželjno, kao da joj je svejedno.

Teodosije se stresao. Počeo je da drhti. Zaplakao je. A nije godinama. Od dana kada mu se otac sreo sa Stvoriteljem. Znao je šta mora da uradi. Izašao je iz kuće, ne pogledavši više devojku i gurajući se kroz svetinu koja se tiskala u želji da vidi majku novog mesije, klecavog koraka krenuo ka sedištu templara.

* * *

„Mora da nestane! Papa je bio izričit. Znam, znam... on nije ovde i briga ga što će to izazvati još jedan ustanak. Kaže da je to đavolje dete. Bog sigurno ne bi poslao još jednog mesiju.“

„Možda se opet nakupilo grehova, te je vreme da još jednom žrtvuje svoj porod“, teškim glasom progovorio je Teodosije na vest o sudbini devojke. Očekivao je ovakve glasove iz Rima. Sveta stolica nije smela da dozvoli da se pojavi još jedan Božji sin. Ili još gore, ćerka. To ne bi uspeli da objasne.

„Grehova će uvek biti, koliko god on dece slao na drveni krst“, nastavio je komandir templara. „Ljudi su takvi... možda napravljeni po liku Boga, ali dela im nisu ni malo božja. Nije mi milo što moramo da je ubijemo, ali moraš da gledaš dalje od svog srca.“

„Ništa nisi naučio o životu, a toliko si proživeo. Budalo! Pa ništa dalje od srca nema! To je prvo i poslednje mesto na svetu. Tu sve počinje i završava se. Čak su i Jevreji počeli da se komešaju, jer oni i dalje čekaju svog mesiju. Dovoljno je da jedan rabin kaže da mesija može da bude žensko i imaćete rat i sa njima i Arapima.“

Vitez je zarežao. Odlično je znao da dolaze loši dani. Tamni oblaci su nadirali.

„Ne smem da se usprotivim papi! Osvanuo bih sa prerezanim grlom a Red bi bio raspušten. Devojka mora pod pesak. Lako ću sa narodom. Ponudiću njihovim vođama i sveštenicima veće privilegije i novac. Kao i uvek.“

„Da rešim ja ovo?“, upitao je stari monah. Znao je da devojku neće prepuštiti mačevima hrišćana. Već je imao plan. Lice mu je bilo ozbiljno, ali duša mu se smeškala.

„Ne! Ubiću te ako to uradiš. A znam šta ćeš da uradiš.“

* * *

Nije silazila u potpalublje ni kada je vetar pretio da polomi katarke, a visoki talasi da je odnesu u more. Pevala je. I držala ruku na stomaku. Svaki put kada bi osetila bebin udarac, veselo bi ciknula.

„Ona sve čuje“, pričala je monahu Teodosiju koji se nije odvajao od nje. Hvatala ga je za ruku i stavljala na svoj stomak. Njen glas nadjačavao je riku oluje.

„Ona? Sigurna si?“

Merjem je klimala glavom, sva radosna.

„Devojčica. Melek Džibril mi je tako rekao.“

„Čemu ovakve oluje?“, pitao se starac, čvrsto se držeći za ogradu palube. „Ti si pod zaštitom samih anđela.“

„Neće one da potope naš brod već one koji su krenuli za nama. Mnogo si briga izazvao time što si me poveo. Ne brini se, sveti čoveče, bezbedno ćemo stići tamo gde smo krenuli... Tamo gde me vodiš.“

Čak su i mornari, većito svadljivi i nezadovoljni pojavom žene na brodu, bili mirni i trudili su se da joj se nađu u svakoj prilici. Naučili su je da plete mreže, pravi čvorove i da u letu ptica vidi kakvo će vreme biti. Voleli su je. Bila je još dete. Nisu znali ko je, ali smirivala je strasti i svađe. Kapetan je pozdrevao o kome se radi, čuo je razne priče dok su bili u gradu, ali ništa nije pominjao starcu. Kada ga je monah pre nedelju dana posetio i doneo vrećicu zlatnika, nije se mnogo dvoumio.

„Zar te ne zanima šta prevoziš?“, pitao ga je Teodosije, pružajući mu blago. Toliko zlata bilo je i zalog ćutanja.

„Ne“, kratko je odgovorio kapetan i odmerio težinu vrećice u ruci.

„Samog Solomona ako treba. Uostalom, ti važiš za mudraca, ne bi uradio nešto glupo, zar ne?“

Teodosije se nglas nasmejao.

„Ne bi mi bilo prvi put.“

* * *

Starešina manastira Voljavac se tresao kao prut, slušajući Teodosija.

„Lud si ako misliš da papa neće saznati gde si je doveo. Poznaješ me bezmalo ceo vek, smrti se ne plašim, ni mača, ni vatre. Kuga i guba su mi posestrime, sa tvojim vukovima se bratimim. Grom, otrov, zmija me neće. Ali nikada se više u životu nisam uplašio nego danas. Ali ne za život, već za svoju i duše svih u ovom manastiru. Poklaće nas ili templari ili jovanovci i

spaliti sve do temelja. A znaš šta će uraditi devojci? Znam da znaš.“

Teodosije je bio miran. Posmatrao je uplašeno lice manastirskog poglavara. Bio je siguran da će stari Jerotije, nekada vitez njegovog oca, pristati.

„Oče Jerotije... Hoćeš ili nećeš?“

Glasan smeh je uplašio golubove na krovu konaka.

„Naravno da hoću. Izginućemo svi, ako treba, da je zaštitimo. Ima još snage u ovim starim rukama. Nego šta ću, brate, sa bebom? Ako pričaš da je božje dete, onda su moje ruke premale i nejake. Nedostojne su da drže to stvorenje.“

„Raduj se, Jerotije! Dobićeš ćerku koja mora da zasluži takvog oca.“

„Ne ruži me, brate. Ne ismejaj me.“

Teodosije je prišao i poljubio ruku starešini.

„Da zavist nije greh sada bih ti zavideo što će rasti pored tebe. A kada dođe vreme, znaćeš šta ti je činiti. Odoh ja. Idu za mnom besni psi, prate moj trag. Moram ih odvesti što dalje odavde.“

Merjem je stajala na kapiji manastira kada je krenuo. Uskoro će se poroditi. Ostavio ju je u dobrim rukama.

„Melek Džibril mi je u snu rekao da se nikada više nećemo videti, sveti čoveče.“

„Znam. I meni. Hvalim Boga što sam sreo onu koja će roditi još jednu nadu za ljude. Jednom, kada se sam Svevišnji bude spustio na zemlju, sudeći živima i dižući mrtve, potražiću te.“

„Lažu li anđeli, starče? Srce mi ponekad ispune zebnja i sumnja. Grizu me, izazivajući plač bebe u mojoj utrobi. Šta ako ja nisam ta majka?“

„Svako dete je mesija, Merjem. I svaka majka je blagoslovena, samim tim što je majka. Ne plaši se.“

Devojka je dugo gledala za pogrbljenim leđima starca, koji je čvrstim korakom grabio stazom. Beba se ritnula izazivajući joj osmeh.

POKRAJ JEZERA

1.

Moritomo je u vilu *Anželik* stigao u pratnji mršave devojke i četiri muškarca ozbiljnih lica. U lobiju ih je dočekaao doktor Lagarder, vlasnik vile koja je do skora bila deo turističke ponude grada Ženeve. U ovom zdanju je, naime, boravilo nekoliko slavni književnika, jedan ništa manje čuveni ratni zločinac, kao i ukrajinski tajkun za čijeg zakupa je *Anželik* pretrpela gotovo fatalan požar i, uopšte, svoje najteže dane.

Činilo se da je pratnja Moritomu odista neophodna: njegova kolica gurao je najmlađi među pratiocima, krupajlija je nosio dve velike ali elegantne torbe, treći je zverao naokolo kroz tamne naočare držeći drsko ruke u džepovima, dok se sedokosi predstavio kao porodični advokat; za devojkju je, s obzirom na stepen sličnosti, bilo jasno da može biti samo kćerka glavnog gosta.

Doktor Lagarder se naklonio duboko, pokušavajući da verodostojno imitira istočnjački način iskazivanja poštovanja i, s perfektno odmerenom dozom dostojanstva u svojoj poniznosti, objavio:

„Gospodine Moritomo, počastvovan sam prilikom da ugostim vas, poznatog poslovnog čoveka, u znamenitoj *Anželik*. Svestan sam da povod dolaska svakako nije najsrećniji, ali želim da vas uverim kako ste doneli pravu odluku poklonivši upravo našoj klinici poverenje u ovom tegobnom času.“

Moritomo isprva ništa nije odgovorio; levim okom je zurio negde iznad Lagarderove glave, dok je drugo, staklasto i zakrvavljeno, ševrdalo nižim sferama. Za to vreme se meškoljio u kolicima i usnama činio mljackave, paroksizmalne pokrete. Nakon nekoliko trenutaka koje su okupljeni proveli hipnotisani disonantnom Moritomovom mimikom, upravo je on progovorio začuđujuće razgovetno, na sasvim solidnom *hohdojču*:

„Svakoga jona vreme sanja me i blagi smak ću završiti davno. Spirali mutavoj hranim glistino vreteno, snosim i podvalim, pojačan, sisam. Zaus-tavi ste sam, sineoče, i drž' kroz obale. Zm. Zm. Zm.“

Podigavši obrve visoko, gotovo do linije zalizane sede kose, Lagardero *švajc* je grleno zavibriao:

„Naravno, naravno, dragi gospodine. Apsolutna diskrecija je zagaran-
tovana, baš kao i perfektnost same procedure. Lično ću biti prisutan tokom
celog toka... Samo jedna vrsna medicinska sestra i ja. Gospođica Beatriče je
neophodna, razumećete. Izvrsna osoba, profesionalna koliko švajcarski me-
dicinski profesionalac ume da bude“, rekavši ovo, Benoa Lagarder je rukom
pozvao sestru Beatriče da priđe gostima. Ukazala se naizgled niotkuda, kao
da su je od pogleda pridošlica čuvali odsjaji baroknih kulisa vile *Anželik*;
lako se naklonila prema Moritomu čiji pogled zapreti da je proguta.

2.

U uglovima radne sobe doktora Lagardera prožimali su se modernizam
i tradicija i u njoj bi tog trenutka vladala tišina da koža fotelje nije škripala
pod golom Beatričinom zadnjicom. Doktor je klečeći pokušavao da izvuče
orgastični eho iz njenog procepa. Pošto se to konačno dogodilo, odvojio je
jezik od potočića sluzi, pogladio visoke zaliske, pripalio cigaru, i, naslonjen
na ivicu prozora, počeo da razmišlja naglas:

„Tržište Japana nam se sada otvara u velikom stilu, Beatriče. Gospo-
din Moritomo je izuzetno važan u svojoj zemlji. Ali, i šire. Kada budemo
okončali proceduru moraćemo da sačekamo neko vreme, sve dok porodica
ne bude u miru obavila sahranu u domovini, a onda ćemo se pobrinuti da
informacija o njegovom boravku u *Anželik* dospe u poslovne krugove.“

Beatriče nije izgledala kao da je ovaj monolog previše zanima. Sedela je
za Lagardеровim radnim stolom i iz fascikle od crne kože izvlačila jedan po
jedan papir posvećujući im duge, strpljive poglede.

„Gospodinu Moritomu će tada biti sasvim svejedno za našu diskreci-
ju, draga moja, a mi ćemo da kapitalizujemo njegovu posetu. Još nekoliko
ovakvih zverki i klinika *Anželik* će preuzeti primat među svim ustanovama
specijaliziranim za asistiranu eutanaziju.“

Beatriče je polako, kružnim pokretom trljala levu slepoočnicu, uz samu
granicu svoje bele kose; naočare su poigravale na njenom nosu u pravilnom
ritmu masaže.

„Misliš li da je dijagnoza vaskularne demencije čvrsta u njegovom
slučaju?“

Benoa je slegnuo ramenima, a Beatriče nastavila pregled, izvlačeći po-
lagano novi papir iz fascikle.

„Rekla bih da gospodin jeste zvučao poprilično u skladu s ovakvom
dijagnozom. Ali, njegov izraz lica nekako se ne uklapa... suviše je lucidan...“

„Mogao bih delimično da se složim s tvojim zapažanjem. Ponašanje
odudara od afazije koja dominira kliničkom slikom. Ali, to su ipak utisci
zasnovani na jednom kratkom susretu. Dokumentacija koju upravo preli-

stavaš je nedvosmislena, Beatrice. Japanski neurolozi su, kao što možeš pretpostaviti, izuzetno precizni i ako je prevod nalaza iz Šizuoke i Čibe tačan, onda nema sumnje u dijagnozu. Amnezija, dve epizode temporalne fuge, hroničan poremećaj sna, gubitak sposobnosti duže koncentracije, sporo progresivan motorni hendikep.... Kada svemu tome dodaš očajna postignuća na čitavom nizu specifičnih biheioralnih testova, velike dileme nema. Uostalom, demencija je četvrta najčešća indikacija za asistirano samoubistvo, bar kada se radi o iskustvima prikupljenim oko našeg lepog jezera.“

„Hmm...“, gledala je kroz Lagardera, u ozonom okupanu krošnju nadomak visokog prozora, „Dakle, pentobarbital“.

„Pentobarbital, standardna doza, peroralna primena kao i obično. Proceduru započinjemo sutra, tačno u jedanaest, najpre rutinskim pregledom. Bićemo sami, ti i ja, s pacijentom i njegovom svitom. Inače, saglasili su se da naš ustupak po pitanju malog broja prisutnog osoblja treba nagraditi dodatnim bonusom“, namignuo je zamišljenoj Beatrice, „Čeka nas naporan i veoma unosan dan“.

3.

Povukao je zvono stetoskopa sa Moritomovih grudi. Lupnuo je nekoliko puta vrškom nokta po membrani i u ušima začuo očekivani, grubi zvuk ispravnosti. Potom je, pogledavši pacijenta na tren u oči, sa smeškom na licu spustio zvono uz levu ivicu grudne kosti. Osim jedva čujnog škripanja koje je proizveo dodir membrane i malja, drugog zvuka nije bilo. Uostalom, već je primetio da je grudni koš pacijenta neobično miran, nikakvo širenje i skupljanje nije mogao da opazi.

Moritomo je zvučao nekako uzvišeno, kao da recituje svete stihove: „Oh, oh, limijanske brazde, sloumoušn krabekule, titolitnija krokovariška, sjauci čembureno, kurcvajlovština. Prištinac, kleo spatra su matra gori vatra, dikaslrika, damarmika, dares njam njam, džika jaka, cigo stari pokidaj i žicu zadnju...“.

Doktor Lagarder je odložio stetoskop na komodu. Dotakao je na tren rame gospodina Moritoma: bilo je toplo, lepljivo i nepomično.

„Sestro Beatrice, molim vas, donesite mi sivi stetoskop marke *Rister*, iz ordinacije doktora Kelkera.“

„Nešto nije u redu?“, začuo se piskutavi glas devojke.

Dok je Lagarder zaustio, Moritomo reče mirno: „Svakom svoga svom mursku sadamo novu čeono kopala. Drman maš ram jutra. Srab ste dirinčem, klostridijuma vijao aklostera hera klospara. Znaš. Ali, pesnik, to je nešto drugo, igrač-skrivač, tumarač, graničnik, krajišnik.“

„O ne, gospođice, sve je u najboljem redu. Samo bih želeo da poslušam gospodina Moritoma kvalitetnijim stetoskopom.“

„Moj otac do sada nije imao problema sa srcem...“

„Varumi stiglic štiglicu zazizbrdon potrljamo nikoj neseobično fuz sobužen plasaten poroda avromna anđeolima krol kronu tropa nudio... Behc!“

Lagarder je shvatao svu besmislenost kćerkine brige, ali je već bio navikao na svoju ulogu u ovakvim psiho-dramama. Beatriče je pristizala s drugim stetoskopom.

Naprezao se da čuje, trudeći se da grimasom ne ispolji ni najmanji znak nedoumice. Posle dobrih dva minuta koje je proveo nadnešen nad starcem koji je prividno razumno čkiljio u njega, polako je skinuo *Rister* slušalice, presavio njihovo crevo i pružio ih sestri Beatriče.

„Urađićemo jedan EKG, u okviru rutinske obrade“, usiljeno se smešio prema gospođici Midori koja je sedela uz očevo uzglavlje. Ona je kratko klimnula glavom, držeći male šake skupljene u krilu. Ostatak svite gluvario je u hodniku ispred bolesničke sobe a doktor Lagarder je žurnim korakom prošao pored njih, bez pozdrava, kao da su kipovi. Lagano je ustrčao uz stepenice do kancelarije, i sa rafa biblioteke izvukao poslednje izdanje Harisonove interne medicine. Pronašao je poglavlje koje ga je zanimalo i brzo shvatio da nije ni bilo potrebe da se podseća: tišina nad srcem gospodina Moritoma bi jedino mogla da se objasni masivnim perikardnim izlivom, anomalnom pozicijom srca ili stanjem asistolije, što bi, u najkraćem, značilo smrt.

Utom je u kancelariju ušla Beatriče. U njenoj ruci leljala je duga traka ružičastog papira koju je pomalo nervozno spustila na sto, preko raskriljenog Harisonovog udžbenika.

„EKG aparat je izgleda pokvaren. Pozvaću majstora odmah.“

Gledao je u tri ravne linije na papiru, međusobno paralelne, nedvosmisleno mrtve.

„Ne bih rekao da je kvar u pitanju.“

„Kako to misliš?“

„Dole, dok sam slušao srce, nisam uspeo da čujem ništa. Niti jedan otkucaj. Kao da sam slušao lutku. Ili drvo u šumi. Ili mrtvaca koji se uspešno pretvara da je živ. Pogledaj sada i ovaj zapis, Beatriče.“

„Ali, to bi značilo da je gospodin Moritomo...“

„Značilo bi... U svakom slučaju deluje da mu naša asistencija za umiranje uopšte nije potrebna.“

Beatriče se namrštila, zasela u stolicu i energično prekrstila čvrsto građene noge.

„S tim što on, ako se ne varam, još uvek sedi na krevetu i... i domundava se s onom žgoljavicom.“

Lagarder je prekorno pogleda: „Primetio sam to, Beatriče...“.

„A, šta ako naprosto nisi čuo otkucaje? Možda su utišani zbog nekog srčanog stanja... ili je tebi, Benoa, oslabio sluh...“.

Lagarder je na ove reči poskočio iz fotelje kao iz katapulte.

„Pa da! Možda bi trebalo da stavim slušni aparat! Ili da mi pročistite uši u nekom od manikir-salona koje stalno posećuješ!“, uz veliki napor snizio je ton svog glasa, i dalje zajapuren u licu. „Ne samo da se otkucaji srca ne čuju, već se ne pipa ni puls. Pogledaj, uostalom, taj EKG. Linije kao da su lenjirom povučene. Ako laže koza...“.

Sada je Beatriče prazno zurila u Lagardera. On je ustao, poravnao neravnine na belom mantilu i pogladio obrve.

„Osim što mu srce ne radi, stojeći uz njega nisam osetio nikakav miris tela, niti dah iz njegovih usta. Nad plućima se ne čuje zvuk protoka vazduha, a nema ni disajnih pokreta grudnog koša. Ipak, ako se udaljiš par koraka, gospodin Moritomo deluje daleko življe od većine pacijenata koje smo do sada imali u vili *Anželik*.“

„Sve to stoji, ali...“.

Iz pravca vrata se začulo ravnomerno, slabo kucanje. Lagarder je otvorio i susreo mirno, okruglo lice gospođice Midori. Njene oči su ga posmatrale upitno; dva pratioca su, iza ramena poslodavke, delovali pomalo nervozno. Upitala je: „Da li postoji problem, gospodine doktore?“

„Ne, ne... apsolutno ne, gospođice. Vaš otac ima... nekakvu čudnu aritmiju. To je sve...“.

„Aritmiju?“ ponovila je pomalo zamišljeno, „Zanimljivo. Sa srcem otac do sada nije kuburio. Ali, doktore Lagarder, s obzirom da je u planu skoro ubrizgavanje... ubrizgavanje smrtonosne doze, smatrate li da ta... ta aritmija ima značaj u ovom trenutku?“

Lagarder se nasmešio neodređeno: „Naša klinika ima jasnu politiku i precizna pravila. Želimo da izbegnemo bilo kakve medicinske nejasnoće kada se radi o pacijentima. Vaš otac će dobiti *proceduru* zbog koje se prijavio kod nas, i to već danas, kako je i planirano. Ipak, molim za još malo vašeg strpljenja kako bi sve bilo po pravilima.“

Zatvorivši vrata susreo je Beatričin uznemireni pogled. Grickala je nokat malog prsta.

4.

Medicinska sestra je pritisnula crveni pa plavi prekidač na levom kraju konzole, da bi potom dohvatila kompjuterski miš i pokušala da obavi podešavanja prema jasnim slikama iz priručnika. Brujanje aparata za magnetnu rezonanciju čulo se sve jače, iako ga je od Beatriče delio sloj speci-

jalnog stakla. Unutra su dvojica Japanaca pomagala Moritomu da zauzme pravilan položaj na ležaljci uređaja.

Petnaestak minuta kasnije, tomografski preseci u visokoj rezoluciji smenjivali su se ekranom. Beatrice je nekoliko puta do tada obavila samo snimanje, ali nije pokušavala da pronikne u slike koje je sofisticirani sistem iscrtavao. Ipak, sada joj je bilo očito da unutrašnjost gospodina Moritoma nije ni nalik bilo čemu što je videla ranije. Tek što se poslednji zapis oblikovao na ekranu, za konzolom joj se pridružio doktor Lagarder.

„Svašta...“, prošaputao je. Iza stakla, gospodin Moritomo je mlatarao rukama odbijajući pomoć pri podizanju. Ipak, pratilac sa naočarima za sunce ga, pomalo na silu, osovi na noge i ogrnu kimonom.

Pogledala je Lagardera s dozom trijumfalizma. Iskazivao je jasno medicinsko mišljenje gotovo u svakoj situaciji, pamtila je to još od vremena kada joj je šefovao na gerijatrijskom odeljenju državne bolnice u Bazelu. Ali, sada se činio odista zbunjenim i to je počinjalo da je na perverznan način zabavlja.

Lagarder je i dalje šaputao, cedeći reči kroz prste koje je preklonio preko usta, „Ista stvar je i s laboratorijskim analizama. Upravo su gotove... pogledaj.“

5.

„Ako sam te dobro razumeo, Jirgen, ovo si već susretao u praksi?“

S druge strane veze, kroz polimorfan transatlantski šum, vrskao je mirni glas: „Retko, ali jesam. Više sam o tome slušao od drugih. Rekao bih da imaš posla sa *replikom*. Upravo gledam nalaze magneta koje si mi poslao, prenaglašen *fler*, pseudostrukturalisanost... Suspektno na imitaciju, gledano čak i s ovog malog ekrana. Baš kao i ovi krajnje nelogični laboratorijski nalazi...“

Benoa Lagarder je napravio kratku stanku. Beatrice ga je posmatrala zabrinuto držeći bubicu uz uvo.

„Dakle, te replike o kojoj govoriš, Jirgen... Nešto sintetsko, napravljeno da savršeno liči na gospodina Moritoma. Ali, kako...i, zašto bi to neko uopšte učinio?“

Iz slušalice i bubice čulo se kako Jirgen naručuje oranžadu i njoke sa kamemberom, a onda i nalet nešto intenzivnijeg krčanja.

„Vrsta nanotehnologije... neki to zovu glinomatika. Ne znam tačno da ti objasnim principe konstruisanja a još manje upravljanja replikom. Nedavno smo otkrili dve na mom institutu. Jednu su nam dovezli nakon teške saobraćajne nesreće... A, druga... druga je bila doktorka na specijalizaciji... beh, u svakom slučaju da ne veruješ kako zgodna mlada doktorica... Elem, neki su trućali da su ubačene u svrhu naučne špijunaže. Ali, ja nisam stekao takav utisak. Više mi je delovalo da su tu... nekako nasumično, nesvesne da *nisu* originalni. A, odakle sada replika i u jednoj klinici za asistirani suicid, pa još

očito i disfunkcionalna... E, za to stvarno nemam objašnjenje...“, posle kraće stanke Jirgen je nastavio: „Inače, sve to s glinomatikom, jasno ti je valjda do sad, odvija se na nekoj vrsti crnog tržišta. Ozbiljna lova je...“.

Prekid veze je ostavio gotovo bolan vakuum u ušima doktora Lagardera i sestre Beatrice.

6.

Veštački gejzir na zapadnom kraju jezera se noću naizmenično osvetljava crvenom i zelenom svetlošću. Iza se vide kaskadne zidine starog grada, gotski zvonici i podno njih pravo sazvežđe kandelabra. To je bio prizor koji je pacijent Moritomo vidio kroz veliki prozor sobe za umiranje, nakon što je popio svih sto mililitara rastvora. Ukus je bio jak, s mešavinom voćnih aroma koje su trebale da priguše gorčinu koncentrisanih barbiturata.

„Anagram sam sam se samom tebi jaba jokos svasostalno samokundno zasamarim adoka anij hot dak koči stubden blakos staman dubidi jumeš smare nostrus kvamo duaj dasta spakim suto klepetanje ponor sto smešnih rubina kaolin dumaševis nma klo klor to a b v g d prst lakše varim zalogaje vremena pustite mi neki film dikaprija molim lepo...“.

Kada je za to došlo vreme - kada su uminuli zvuci, za prepodobljenim doktorom Lagarderom ušla je gospođica Midori, a onda, mimohodom oprezne mačke, i sestra Beatrice.

Usta gospodina Moritoma zevala su naviše i ulevo, u skladu sa položajem njegove nepomične glave. Na bradi šarenoj od crnih, sivih i belih vlati, svitkalo je nekoliko penušavih kapljica.

Pogledom na svoj ručni časovnik doktor Lagarder je ustanovio da je prošlo tačno šesnaest minuta od ingestije otrova, pa je bešumno izvukao stetoskop iz džepa mantila. Nakon nekoliko trenutaka gotovo dramskog oklevanja, zavukao je zvono pod kimono pacijenta. Shvativši da se srce gospodina Moritomo ne oglašava, odahnua je. Krijući razdraganost, dohvatio se ogledalca i primakao ga pomodrelim usnama replike. Na njegov kratak znak rukom, Beatrice je počela snimanje EKG-a.

Pošto je procedura, u napetoj tišini, bila okončana, Lagarder se okrenuo prema gospođici Midori i klimnuo glavom s onoliko lažnog sažaljenja koliko je mogao da iscedi.

7.

„Čula si Jirgena, za replike postoji isključivo crno tržište“, siktio je na zbunjenu Beatrice i upirao prstom u golo muško telo, „Čak iako je ova replika pokvarena, njen materijal je basnoslovno skup.“

Ona je leđima pritiskala hladne pločice zida mrtvačnice. Bilo je očito da se trudi da ostane što dalje od visokog zelenog stola na kome je ležalo nago telo koje se do juče izdavalo za gospodina Moritoma, ali zbog minijaturnosti prostora to naprosto nije bilo moguće.

„Dakle, Rade i Abdulah sutra neće obaviti kremaciju?“, upitala je tiho, mršteći se.

Stajao je na drugom kraju prostorije, pored police sa nizom uredno postavljenih cilindara nalik na termose za kafu. „Mislim da je racionalnije da za porodicu odaberemo jednu od ovih lepih urni. Možemo je ispuniti pepelom iz kamina. I to bi bila neka vrsta *imitacije*.“

Zvuk kršenja Beatričinih prstiju je odjekivao prostorijom, kao da se upravo odvija nekakav mali koncert s neobičnim instrumentima.

„Nadam se da znaš šta radiš, Benoa.“

„Naravno da znam. Gospođica je već rekla da ne želi da prisustvuje spaljivanju. Zato ćemo se ti i ja pobrinuti da ona dobije pepeo“, nehajno je pokazao prema telu, „Uostalom, ko garantuje da su Midori i ova četvorica uopšte ljudi. Jel' ti deluju ljudski, Beatriče?“

Rekavši to, uzeo je najbližu urnu sa police.

„Slušaj, mislim da se zbog šake pepela nećemo pentrati čak do kamina. Evo, recimo, m-sje Kalambe. Sećaš li se tog baksuza od prošlog meseca? Sarkom kostiju. Četrdeset i četiri godine. Metastaze u plućima. Vraški lepa supruga. Jebeno bogata porodica“, govorio je setno. „Još uvek nisu preuzeli ostatke. Da odaspem pola *njega* za gđicu Midori?“

„Ali“, ne odvajajući leđa od zida započe Beatriče još nervoznije, „zašto je otrov delovao na ovog...ovog... gospodina? On, ako sam razumela, nije bio živ ni pre, samo je imitirao tog čoveka... zar ne?“

Vratio je m-sje Kalambea među druge „termose“, učinio je to grubo i oni se zanjihaše kao domine.

„Očito da ga je odlično *imitirao*, kako kažeš. Toliko dobro da je i smrt došla kao logičan kraj predstave. Uostalom, pravi Moritomo je umetnik, i to više nego čuven. Možda... Možda je sve ovo još jedan umetnički performans“, počeo se po glavi sluden naglom pomišlju da ih nevidljiva kamera kojom komanduje Moritomo upravo snima, „Ako mi tražiš da razmišljam medicinski, onda bih rekao da je replika dobro podešena da odgovori na dejstvo nekog faktora baš onako kako bi živ organizam morao da reaguje. Ako je nešto smešno, ona se smeje, ako je boli - jauče, ako ne može da podnese propadanje svog uma, ona želi da umre. Da sam joj pokazao ravan EEG i rekao da je mrtva, možda ne bismo morali ni da joj dajemo petnaestoprocenadni rastvor pentobarbitala u vitaminskom soku.“

Ćutali su neko vreme i osećali sve snažniji stisak hladnoće u kostima.

„Hoće li početi da truli?“, upitala je više za sebe.

„Ne verujem. Sudeći po magnetnoj rezonanciji, radi se o nekakvoj homogenoj polimerskoj strukturi, pretpostavljam neosetljivoj na mikrobe. Uostalom, nadam se da neće početi s raspadom dok ne nađemo kupca. Kada bih samo znao na kojoj temperaturi je najbolje da čuvamo uvaženog gospodina Moritoma... Šta misliš o minus dvadeset? Predlažem minus dvadeset!“

Stajao je sada uz Beatrice, bledo-modar u licu, uskovitlanog pogleda. Zadigao je njenu belu suknju i pod gaćice zavukao kažiprst i srednji prst. Iskusno je, u gustoj šumi, pronašao otvor.

Slegnuvši ramenima podigla je levu obrvu: „Mislim da trideset i tri posto zvuči pošteno...“

8.

Četiri nedelje nakon što je jedan minhenski tabloid ekskluzivno objavio kako je Moritomo, milijarder oboleo od demencije, iskapio barbituratni napitak u švajcarskoj klinici za eutanaziju, doktor Lagarder je u vili *Anželik* ugostio kolegu Jirgena Maberlea.

Nakon što su gucnuli vino na verandi i, u hladu ružičnjaka, povukli nekoliko gustih kohibinih dimova, doktor Maberle je upitao kolegu Lagardera o daljoj sudbini replike.

„Ah, to. Traumatično iskustvo... U svakom slučaju, drago mi je što taj materijal više nije u mom posedu.“

„To mogu da razumem“, saglasio se Jirgen i zavalio dublje u fotelju, „Uvek sam se pitao šta se događa s replikom kada prestane njena upotrebna funkcija. Kada počne da simulira smrt.“

„Ništa preterano imresivno, veruj mi. U početku se volumen smanjuje, veoma postepeno, dok telo zadržava bazične proporcije. A onda, redukujući se dalje, postaje apstraktna i šarena, nalik na nekakav enformel. Na kraju, od svega ostane jedna grubo oblikovana crna kugla, veličine nešto manje od fudbalske lopte. Da... Hm... Zm. Zm. Zm.“

Maberle je klimao glavom znalački, kao da je Benoa Lagarder upravo izrekao niz neporecivih istina.

„Pa... Vidiš, meni to zvuči baš zanimljivo. Dobro je što porodica pacijenta nije stvarala probleme. Pepelu se, uostalom, u dugmad ne gleda. Svako si uspeo da zaradi nešto od svega?“

„Pa... Ne baš...“

„Je li? Neobično... Glinomatska masa se, kako rekoh, izuzetno dobro plaća u... hm, određenim krugovima.“

Utom je na verandu izašla Beatrice, lako klimnula glavom prema Jirgenu i lagano odšetala do ležaljke. Dok je sveži ženevski lahor milovao celo društvo, Lagarderov gost reče pomalo razočarano:

„Možda si trebao meni da se obratiš. Mislim da bih je otkupio.“

„Možda i bih da sam imao dovoljno vremena.“

„Imam utisak da prećutkuješ određene detalje, Benoa.“

„Tja...“

Gejzir je na dnevnom svetlu nalikovao večitom, kontinuiranom ejakulatu koji ne uspeva da dosegne nebesku vaginu. Povetarac je nanosio mirise proleća na verandu ali su oni, makar privremeno, gubili bitku sa duvanskim dimom i čokoladnim sufleom koji se hladio na stočiću.

„Zapravo, moja Beatriče je sama pronašla kupca. Predstavio nam se kao Belgijanac, ali čim sam ugledao tu fizionomiju, mogao sam da se opkladim kako je poreklom iz jugoistočne Evrope. Posle sam načuo da je u pitanju trgovac oružjem, rođak jednog od naših radnika u krematorijumu. Ma, više nije toliko ni bitno...“

„Da pogađam, nepoznati gospodin vam je ukrao repliku...“

Lagarder je piljio u dno čaše na kome je titrala kap crvenog vina. Lice mu je postalo bezizražajno i sivo. Za to vreme, Jirgen je bacao munjevite poglede ka ležaljci na kojoj su se belasale prekrštene Beatričine noge. Bila je bosa, a lak se drsko presijavao na suncu. Pokušavao je da joj uhvati pogled, ali njene oči behu sneno zagledane u daljinu. Povrh svega, ona lenjo izvuče odnekud naočare za sunce i Jirgenovi pokušaji se srušiše pred njima.

„Oh... ništa slično, dragi prijatelju, otkupio je on to pošteno“, prošaputa Benoa, a onda nastavi nešto glasnije, „kupio pošteno svasostalno samokundno zasamarim adoka sto smešnih rubina kaolin dumaševis lakše varim za logaje pustite mi neki film dikaprija molim lepo...“

POSLEDNJI DNEVNIČKI ZAPIS GOSPODINA BALTAZARA

S jeseni 2021, poštanski službenik u penziji Baltazar Novak uočio je nepravilnost na zidu predsoblja krenuvši iz spavaće sobe ka kupatilu.

Bila je nedelja i zvonik sa obližnje crkve oglasio se i sedmi put, a gospodin Baltazar beše istinski uzrujan što se uspavao. Obično bi ustajao pre šest – preko leta i ranije kako bi posmatrao izlazak sunca – da bi nakon umivanja vreme provodio pred monitorom, pomno iščitavajući prispеле vesti. S leve strane držao je šolju čaja od mente, i srknuo bi iz nje tek pošto pojede parče dvopeka s tankim slojem maslaca i organskog meda, dok bi s desne otvarao svesku. U nju je uredno zapisivao neobične slučajeve koji su se, po njegovom mišljenju, izdvajali iz mnoštva svakodnevnih društveno-političkih, kulturnih ili sportskih događaja. Ekonomske teme izbegavao je s gnušanjem i nipodaštavanjem, svojstveno razočaranom materijalisti koji je dojučerašnje vrednosti trampio za smernost.

Sveska ima dnevničku formu i mora biti velikog formata, na linije, u tvrdim koricama indigo plave boje. Zbog ovoga je pokupovao sve takve primerke iz lokalne knjižare, izmamivši ljubopitljiv pogled prodavačice čija je potaknuta znatiželja ostala uskraćena za objašnjenje. Sada ih je imao desetak i smatrao je da će to podmiriti njegove potrebe u budućnosti. Osim ukoliko ne bude toliko događaja vrednih za beleženje, s njegovim urednim komentarom na marginama. O drugoj mogućnosti nije pomišljao – bio je u formi na kojoj bi mu pozavideo tridesetogodišnjak, čemu je doprinelo i višedecenijsko svakodnevno pešačenje, i smatrao je da je vremenski faktor na njegovoj strani. Ali, tog jutra nije stigao ni do kupatila, a kamoli do dnevne sobe gde se prepuštao svakodnevnoj rutini.

Po ustajanju je zategao čaršaf i protresao jastuk, pokušavajući da mu dâ idealan oblik, pa presavio cebe, odloživši ga udno ležaja. Izmakao se i sitničavošću perfekcionista odmerio svojih ruku delo. Navikao je da uredno namešta krevet, na crt, kako su u vojsci govorili. Doduše, to mu je jedino ostalo od davnašnje obuke. Podigao je roletnu i širom otvorio oba prozorska krila. Pogled mu je odlutao od zgrade preko puta jer se grozio pomisli da bi komšije mogle da ga optuže za indiskreciju. Okrenuo se, zadovoljan što nije spazio živu dušu, i zaputio u pravcu kupatila. Ušavši u predsoblje odmah je primetio promenu: na zidu iznad komode od tikovine nazirao se sićušan otvor.

Gospodin Baltazar se namršti i protrlja nausnicu kažiprstom, što je nesvesno činio kad je bio ljut kao sada. Promrmljao je u bradu psovku koja će suzbiti bes što vri iznutra poput gejzira pred erupciju, a onda se, začuđen, počeo po glavi. U neverici je pogledao levo i desno, kao da traži krivca odgovornog za počinjenu štetu na njegovoj imovini. Ali, kako je živeo sâm, nije imao u koga da upre prstom. Još jednom osmotri odstupanje koje se pojavilo tokom noći, u to je mogao da se zakune. Sećao se da je pred odlazak u krevet pozvao tačno vreme i uporedio ga s onim na digitalnom satu kraj uzglavlja. Već nekoliko nedelja proveravao je ono što je u početku smatrao tek zabavnim tračom – elektrodistribucija je potkradala svoje korisnike menjajući učestalost napona. Zbog toga je svako veče pred odlazak u krevet pozivao tačno vreme. Razliku između digitalnog sata na radio aparatu i govornog automata uredno je beležio u blok. Sinoć, osim jednolične beline na zidu, drugih tragova nije bilo. A vreme na satu razlikovalo se za čitava dva minuta od saopštenog bezizražajnim ženskim glasom kroz slušalicu.

Prstima je prešao preko površine zida. Nije se prevario, niti je to bila obmana i poigravanje njegovim čulom vida: vrhovima prstiju, poput znatiželjnika pred kojim se otkrivaju tajne zahvaljujući Brajevom pismu, napipao je nepravilnost. Rupa nije bila veća od gumice na vrhu grafitne olovke, ali je čak i pri toj veličini bilo primetno da je idealno okrugla i oštrih ivica. Ipak, najveću nedoumicu predstavljala je činjenica da svetlost nije prodrila unutra, i otvor kao da je odbijao da se podvrgne fizičkim zakonima.

Gospodin Baltazar se okuraži i gurnu mali prst unutra, ali šupljina beše premalena da bi primila išta više od njegovog vrha. Ne mogav-

ši da napipa kraj, on izvuče prst i zagleda ga. Nikakvi tragovi nisu bili vidljivi, ali, ipak, dunuo je kako bi oterao te nevidljive čestice. Otišao je do spavaće sobe i uzeo naočari za blizinu. Vratio se i pažljivo osmotrio rupu na zidu. Da, stvarno je bila savršena, kao da je napravljena nekim nepoznatim alatom. Njemu, recimo, nikada nije uspjelo da pri bušenju ne ošteti okolni malter.

Odložio je naočare kraj telefona i ušao u kupatilo.

Nakon što se istuširao i obrijao, skuvao je čaj i seo za računar, ali misli su mu i dalje bile zaokupljene neobjašnjivom pojavom toliko da je potpuno izgubio apetit. Sledećih pola sata posećivao je portale iz obeleživača, međutim, nedeljne vesti nisu bile nimalo uzbudljive. Rešio je da se mane pretraživanja i završi čaj uz televizijski program, kada mu jedan članak privuče pažnju – PROLAZNIK ZAVRŠIO U ŠAHTU, glasio je naslov zbog koga se uzbudio. Ali sama vest nije bila nimalo neobična, krađe poklopaca postale su svakodnevna pojava, ono što je ovu priču izdvajalo bila je izjava nesrećnika da je upao u otvor koji, koliko juče, nije bio na tom mestu. Povređeni čovek se kleo da je svakodnevno prolazio tuda više puta i da napamet može da kaže gde se nalaze šahtovi. Navikao je da gleda kuda ide, ponajpre zbog psećeg izmeta, i tvrdio je da je šaht pomenen bar za nekoliko metara od mesta urezanog u njegovom sećanju.

Gospodin Baltazar otvori svesku.

Pribeležio je vest, za šta mu je trebalo više vremena nego inače, dodavši nekoliko komentara sa strane. Ovakvo uzbuđenje nije osetio od 4. jula 2012. godine, kada je uneo da su fizičari u Cernu potvrdili postojanje Higsovog bozona. Ali, ako su naučnici dokazivali prisustvo božije čestice, nije li to bio pokušaj da se dokaže i prisutnost samog Boga? Uvrede ne moraju nužno da imaju uzrok, ali je u većini slučajeva prisutna posledica.

Ustao je i otišao u predsoblje. Učini mu se da je u međuvremenu došlo do promene, i on ponovo krenu prstom ka rupi, ali, ovog puta, u nju je ušla i jagodica njegovog malog prsta. Ovo je bio dovoljan dokaz zbog koga sebi mora da prizna – mada je bilo teško poverovati – otvor se u međuvremenu proširio, naizgled, bez ikakvog spoljašnjeg uticaja.

Na brzinu se obukao i, pre nego što je izašao iz stana, pogledao je kroz špijunku i oslušnuo da li se nešto čuje u hodniku. Zadovoljan, pošto se uverio da nikog nema na vidiku, tiho je otvorio vrata i izašao

iz stana. Nije uključio hodnično svetlo dok je zaključavao tek jednu od tri postojeće brave. Išao je samo do obližnje radnje i nije verovao u mogućnost da će mu neko provaliti u stan za tako kratko vreme.

Vratio se nakon bezmalo jednog sata, mrzovoljniji nego obično – u prodavnici je naleteo na gužvu, a jedina kasirka obavljala je posao bezvoljno, neuznemirena kritičkim komentarima kupaca na račun sopstvene brzine. Za trenutak se zamislio koju od tri brave je zaključao.

Prvi pokušaj bio je neuspešan i, dok je uzimao drugi ključ, na spratu iznad otvorila su se vrata. Ženski glasovi razmenili su pozdrave, da bi se nakon toga začuli koraci. Ruka mu je podrhtavala dok je pokušavao da ugura ključ u bravu, ali spasonosno *klik* omogućilo mu je da se nađe u predsoblju pre nego što se pojavio sopstvenik tih *tap-a-tap* koraka. Ne uspevši da potisne znatiželju, gospodin Baltazar začkilji kroz špijunku: sredovečna gospođa u tamnom kompletu podigla je pogled prolazivši kraj njegovih vrata, i on se mogao zakleti da je osetila kako je posmatra s druge strane. Naglo se odmakao od špijunke, posramljen svojim voajerstvom, pomislivši da je uhvaćen poput balavandera tokom posmatranja čina presvlačenja kroz prozor devojačke sobe.

Razmišljajući o svom postupku krenuo je put kuhinje, kad se kese nađoše na podu predsoblja. Sadržaj se rasu, a jedna konzerva otkotrlja se i udari u otvorena vrata spavaće sobe. Tu se umirila, za razliku od gospodina Baltazara koji se tresao kao u groznici.

Rupa na zidu se proširila i sada je imala bar metar u prečniku. Najveći deo otvora skrivala je komoda od tikovine, ali ona nije mogla u celosti da prikrije njegovu veličinu. Bio je istinski zaprepašćen, a strah od nepoznanice okovao mu je noge. Kome je mogao da se obrati? Sa predsednikom skupštine stanara bio je u zavadi već više od godinu dana – od momenta kada je došao na vrata da mu zatraži potpis za seču lipe koja je pravila dubok hlad a preko leta bila idealan zaklon od radoznalih pogleda. Gospodin Baltazar je zapretio da će podneti tužbu ukoliko se ovaj odluči da nastavi svoju kampanju. Nije pomoglo ni ubeđivanje da je lipa previše stara i da predstavlja opasnost za prolaznike i parkirane automobile, kao i tvrdnja da neće izdržati nalet jedne jače oluje. Građanin Baltazar Novak znao je da to nije istina i da ovaj kapric potiče od supruge dotičnog. Zaludan pop i jariće krsti, cinično je procedio i zalupio mu vrata. Od tada, izbegavao je da im se

putevi ukrste, a na sastanke kućnog saveta prestao je da odlazi.

Pokupio je prosute namirnice i odneo ih u kuhinju. U povratku, zasukao je rukave i bacio se na posao. Sklonio je stvari s komode i pomerio je, napravivši nekoliko kraćih stanki kako bi došao do daha. Naposljetku je zagradio ulazna vrata tim komadom nameštaja, ali danas ionako više nije imao nameru da izlazi. Uostalom, komoda je bila tu ne da bi sprečila ulaz, već izlazak iz stana. On donese stolicu i jednu od svojih svezaka i sede ispred otvora.

Gospodin Baltazar se odvaži i oprezno ispruži ruku i, kad je vrhovima prstiju dodirnuo površinu do koje svetlost nije dopirala, tekstura se promenila – ugledao je sopstveni odraz u tom izvanredno ispoliranom vremenskom ogledalu. Nekih šezdesetak godina delilo je dečaka iz one i čoveka u ovoj dimenziji, i on shvati da ovo nadilazi njegovo poimanje prostora i vremena. Sadašnjost je bila kao ovaj krug – savršena samo ako se posmatra iz centra događanja.

Uzdahnua je i nastavio da posmatra neprimetno širenje kruga. Ako je dobro izračunao njegovo predsoblje nestaće za tri do četiri sata. Nagon za preživljavanjem nalagao mu je da se pomeri, ustane i beži koliko ga noge nose ali, na kraju krajeva, šta bi time dobio? I gde bi se zaputio?

Otvorio je svesku i belina papira u njegovom krilu, naspram zjapećeg otvora u pozadini, skoro da ga je zaslepila. Uzeo je olovku i počeo da beleži, ovog puta iz prve ruke.

Gospodin Baltazar bio je hroničar kraja sveta, ali za čudo, on se osećao sasvim dobro.

SFERA

Sfera u mojim rukama je umirala.

Treća ove nedelje.

I ništa nisam mogao da učinim. Čitav jedan univerzum umirao je preda mnom a ja nisam mogao da učinim ništa osim da stojim i gledam s odobravanjem.

S odobravanjem.

Te reči su me proganjale. Opis poslova nije uključivao odredbu o uništavanju univerzuma na nedeljnoj bazi. Doduše, nije baš da je postojao opis poslova za poziciju inkvizitora, ali sasvim sam siguran da ne bi uključivao navedenu odredbu.

Ne mogu da opišem taj osećaj.

Smrt jednog univerzuma je prilično uznemirujuća. To je ona tačka gde se jedan pretače u mnoštvo i mnoštvo ponovo u jedan. Ubiti pojedinca ponekad budi veći užas nego ubiti mnogo njih. Mnogi su samo broj, ali taj jedan, ta posebna jedinka koju možeš da pogledaš u oči (ili nešto tome nalik), ta posebna i jedinstvena jedinka, ima svoju priču, nade i snove, želje, ograničenja i strahove. On ili ona veoma lako može postati *ti*. Ubistvo mnogih je matematika. Broj, statistički podatak. Proizvod rata. Zamenljiv drugim brojevima.

Univerzum je poput pojedinca. Jedinstven. Poseban. Nezamenljiv.

Ali, kada se jednom univerzum uruši ništa više ne možeš da učiniš. Osim samo da stojiš, zuriš u jednu tačku i da se osećaš jedno. Prazno.

Ili, u mom slučaju, užasnuto.

Nikada ranije, a nadam se i nikada više, nije zabeleženo da je Inkvizicija presudila u korist uništavanja čitava tri univerzuma. Čitava. Tri. Univerzuma. Preko 127 milijardi zvezda sa sve njihovim solarnim sistemima nestalo je usled ove presude. Broj daleko izvan svake mogućnosti shvatanja i poimanja, a samim tim i izvan bilo kakvog značaja za pojedinca. Osim izazivanja ovog ne-toliko-trajnog stanja užasa.

Međutim, krhka plavičasta senka koja se leljala ispred mene bila je veoma svesna veličine tragedije.

Viši inkvizitor, gospa Ame Leiha, vodila je poreklo sa jednog od tih svetova. Glasala je za presudu. Nisam siguran da li se ponadala da će rezultat biti negativan ili se samo bojala da će i nju goniti. Sada, držala je mrtvu sferu, zurila u nju tiho i u neverici, verovatno se nadajući da se nije dogodilo.

Ali dogodilo se.

Sve tri sfere su bile mrtve. Nepovratno. Plavičasta iskra, jedva vidljiva, zaigrala je na površini sfere. Zgrabio sam gospu Ame za ruku.

Ne, mila gospo, ne pokušavajte to, molim Vas. Naneće Vam samo još bola.

Glas mi je bio šapat, jedva čujan, ali nisam se usudio da govorim glasnije. Veoma tužne, duboko tužne, tamnosive oči se podigoše ka meni. Pokušao sam da se ponašam kao da ne obraćam pažnju na njenu tugu i uzeo sferu da je odložim. Teško mi je da priznam, verovatno bih na njenom mestu i ja pokušao da preokrenem proces, ali nisam bio ni upola tako hrabar. Uostalom, nije bilo ni vreme ni mesto za to.

Hajdemo, gospo Ame - povukao sam je za ruku u pokušaju da predupredim bilo kakav protest - vreme je da se inkvizitori povuku i odmore. Znam divno mesto gde služe odlične specijalitete svih međugalaktičkih kuhinja.

Napustili smo glavni hol, praćeni jasnim i upornim zvukom službenika koji su radili na odlaganju sfera. Gospa Ame je išla kraj mene, jedva progovarajući po neku reč.

Hvala Vam, glavni inkvizitore Alojze - bila je to prva, potpuna i zdravorazumska rečenica koju je izgovorila i to tek kada smo zauzeli sto u malom, ali dobro poznatom restoranu.

Nema na čemu, gospo Ame. Jednostavno, nisam želeo da se uvalite u nevolju, to je sve. Zla su vremena došla kada se lojalnost inkvizitora na ovakav način ispituje.

Podigla je jelovnik i pritisnula nekoliko jela da naruči. Bez salate. Malo je falilo da se nasmejem. Ženke su iste širom galaksije. I sasvim lude za salatama. Nikada mi nije bilo jasno zašto. Niti su hranjive niti količinski dovoljne da obezbede prosečnoj ženskoj jedinki pun i održivi razvoj njenih potencijala.

Ipak, hvala Vam, glavni ink...

Alojze.

Gospodine?

Bilo je krajnje neuobičajeno da inkvizitori ne koriste u obraćanju puno ime i titulu inkvizitora na višem položaju, ali meni je to uvek zvučalo... pa, dosadno bi bilo eufemizam. Nasmešila se po prvi put od početka suđenja. Kod Baurijanaca to je izgledalo kao dašak ružičaste magle koji lebdi nad površinom tela.

Sa druge strane, Vi mene uporno zovete 'gospo Ame'.

Nežni i tužni osmeh lebdeo je još neko vreme.

To je drugo, gospo Ame. Vi pripadate plemstvu.

Nasmejala se na ovo.

Jako mi plemstvo. Gospa od upravo razorenog univerzuma.

Konobar, kako to obično biva, naišao je u pravom trenutku sa poslužanjem. Hrana je sprečila da novonastala i veoma neprijatna tišina preovlada.

Mislila sam da je moj ispit za inkvizitora najgora stvar sa kojom sam se suočila u životu - promrmljala je.

I ja sam. Izvukao sam 'Zemlju čuda'.

Tečno telo se neprijatno rastočilo. Na kratko, gospa Ame je izgubila kontrolu nad svojom humanoidnom formom.

Ja sam izvukla 'Proces'. Kakva ironija...

Odlučio sam da to ignorišem. Bilo mi je potrebno da gospa Ame bude sasvim prisebna i bez preteranih emocija za nečuvveni predlog koji sam se spremao da iznesem. Doduše, nije bilo teško pretvarati se da si okupiran hranom, zaista je bila izuzetna.

Da li ste znali, gospo Ame, da je oba ispitna scenarija osmislio Vrhovni inkvizitor Danijel sa Zemlje? Izvinite, naravno da jeste. Ali mali broj inkvizitora zna da su ti scenariji potekli iz veoma uvrnutih zapleta nečega što se zvalo 'klasična književnost' na Zemlji.

Tako mi svetosti zvezde Zornjače! Možda presuda i nije bila pogrešna, na kraju krajeva. Kakav izopačeni um može proizvesti takav užas...

Beličasta magla sakrila je divnu sivu površinu očnih formi inkvizitora Ame.

O, izvinjavam se, glav...Alojze. Nijedan univerzum nije zaslužio...

Jecanje je bilo tiho, ali veoma snažno.

Niko Vas ne krivi što imate svoje mišljenje, gospo Ame. Međutim, presudu možemo preispitivati...

...dok se jednom ne donese. Znam, Alojze. Ali za razliku od presude, ne vidim kraj preispitivanju svojih sumnji.

To je kao Pandorina kutija.

Pandorina kutija?

Još jedna priča sa Zemlje. Mitološka. Bogovi Zemlje su želeli da se osвете ljudima što su im ukrali vatru i poslali su devojkicu sa ćupom koji su ispunili nevoljama i pošastima. Ona je ispustila pošasti i zatvorila ćup pre nego što je nada uspela da izađe...

Gospa Ame nije rekla ništa. Proučavao sam njenu formu, ali nisam mogao da zaključim bilo šta. Ah, uostalom, nije bez razloga bila inkvizitor.

Sumnjam da je nada ostala na dnu našeg ćupa sa presudama.

Gotovo sam prečuo zvuk. Bio je poput lake melodije, tihe, onakve kakve obično puštaju gostima u restoranima visoke klase sa željom da obezbede ugodnu atmosferu.

E, sad, graške znoja su počele da mi izbijaju po leđima. Ame je naslutila da želim nešto da predložim. Pitanje je, međutim, da li će mi poverovati ili će pomisliti da želim da je stavim na probu.

Uzeo sam još jedan zalogaj i sve svoje nerve ispunio samo jednom, jasnom i usmerenom pomisli.

Možda bi trebalo da ćup ponovo otvorimo. Čisto da budemo sigurni.

Ovo je bio veoma težak zadatak. Telepatija među mojom vrstom je uobičajeni način komunikacije, ali komuniciranje pomoću misli sa drugim oblikom života, posebno onim koji nije sa Vedevidije, pak, veoma je iscrpljujuće.

Mislim da je vreme za dezert - gospa Ame je iznenada ponovo potegla jelovnik.

- Mislim da je svetlucavi žele prilično sladak. Ipak, možda bi nam odgovarao nakon ovako napornog dana, šta mislite?

Šećer! Naravno! Pojaćaće rad mog nervnog sistema i telepatija će bolje funkcionisati. Pritisnuo sam svetlucavi žele na svom jelovniku i započeo potpuno nevažan razgovor, obraćajući pažnju na melodiju u pozadini.

Proces je nepovratan kada se jednom pokrene.

Proces se *smatra* nepovratnim kada se jednom pokrene. Niko to još nije potvrdio.

Niko do sada nije uništio univerzum, Alojze, tako da baš i nemamo empiričkih podataka.

Zelenkasta izmaglica, jedva vidljiva, u ime ironije...

Mislio sam da to niko nije potvrdio, čak, ni *u teoriji*. Kad bolje razmislite, naučnici su bili suviše, čak sumnjivo tihi kada je prva debata o tome pokrenuta, pre više svetlostnih godina. Stoga, dozvoljavam sebi da iznesem pretpostavku.

Bila je tiha. Svetlucavi žele je zaista bio suviše sladak, ali nije mi smetalo. Bio sam tako iscrpljen.

Zašto biste Vi hteli da preokrenete presudu, Alojze? Vaš svet je bezbedan.

Moj svet je bezbedan, za sada. Pitanje je hoće li ostati bezbedan. Mila gospo, ako inkvizitor donese takvu presudu i svi se slože samo zato što se boje da progovore, da se suprotstave, kao Vi i ja, čak i u slučajevima kada im je pravo prigovora garantovano, smatram da je samo pitanje vremena kada će još neki univerzum biti uništen zarad „viših ciljeva“, tj. nečijeg ličnog interesa.

Tišina je bila duža, ovoga puta. Pojeo sam žele i plašio se da naručim još. To bi već bilo sumnjivo. Niko ne može da pojede dve porcije svetlucavog želea i da mu ne bude ništa.

Muka Vam je, Alojze? - gospa Ame je pitala naglas.

Malo - slagao sam. Ponovo sam počeo da se znojim.

Oh, možda, možda da krenemo. Izvinjavam se što sam ga predložila, ja...

Odmahnuo sam rukom, zarad predstave.

Mi...mislim da ću da prošetam do kuće - promumlao sam. - Prijaće mi.

Gospa Ame se ponudila da me otprati deo puta. Živela je u susednoj ulici tako da to ne bi bilo sumnjivo nikome ko bi nas možda pratio.

Izvinjavam se... prilično je iscrpljujuće...

Ignorivala je moje izvinjenje. Magla njene čvrste forme se rastočila u gust oblak.

Imali ste nešto na umu? Možete slobodno da govorite, Alojze, bezbedni ste u oblaku.

Postoji, hm, stavka, u trezoru. Čuva se u posebnom sefu...

Magla je postala gušća.

Luča...

Skoro sam se ugušio nakon ovih reči. Gospa Ame je bila besna i gubila je kontrolu nad svojom telesnom formom.

Mit! Probudili ste mi nadu na osnovu mita! Trezor, sef je... prazan. Luča... Iskra je šarena laža za novopridošle inkvizitore!

Sef nije prazan i Iskra nije mit! - prasnuo sam bojeći se da će me ugušiti.

Lično sam je doneo sa Zemlje i zaključao u prokleti sef!

Magla se malo razišla.

Nastavite.

Sedište je sada prazno. Pretpostavljam da večeras imamo najviše šanse da je uzmemo i preokrenemo proces.

Dvoumila se.

I šta onda? Šta ćemo da radimo kada preokrenemo proces?

Pojma nemam - prošaptao sam sasvim iskreno.

Nisam želeo da dodam kako nisam siguran da li bi Luča uopšte planula u rukama nekoga čija se duša saglasila sa tako zastrašujućom presudom... Stoga, prečutao sam to. Nije to bio prost artefakt iz neke od naših riznica. Stariji inkvizitori su je nazivali zgusnutom dušom sveta. Prečutao sam i kako sam video čuda koja je mogla da izrodi u rukama pravednika. I samo u rukama pravednika. Ipak, nisam mogao da dopustim da ceo kosmos padne zbog straha dve već pale duše.

Glavna zgrada Sedišta Inkvizicije je izronila pred nama. Nisam imao pojma kako smo tamo završili ali bilo mi je jasno da je Ame to sve vreme i planirala.

Zgusnula se u humanoidni oblik i pogledala ka zgradi.

Dakle, gospodine Alojze, nadam se da imate ideju kako da nas uvedete.

To „avedete“ moglo bi da predstavlja problem kada se koriste humano-idne forme. Ali to nije bilo ono na šta je Ame mislila.

Heksagonalni kamen lebdeo je i rotirao pet do deset metara iznad tla, obuhvaćen zaštitnim snopom, uglavnom nevidljivim većini organskih formi. Snop koji je držao Sedište pričvršćeno za tle služio je i kao vrata i kao zaštita.

Nije bilo potrebe za dodatnom zaštitom u vidu straže. Niko pri zdravoj pameti ne bi ni pokušao da provali u Sedište Inkvizicije, posebno ne kada je zatvoreno.

Iskoristiću svoje ovlašćenje.

Magla se raspršila.

Vi, vi niste normalni - promucala je.

- Pa, aktiviraćete alarm istog trena!

Nisam odgovorio. Gospa Ame se sabrala i ponovo pojavila preda mnom.

Znali ste, zar ne? Znali ste da ću se složiti. Ceo moj svet je upravo uništen i... Ali zašto, zašto Vi? Vi ništa niste izgubili a možete da izgubite sve. Zašto rizikujete sve?

Šifra mog ovlašćenja je prihvaćena i snop je postao vidljiviji, dozvoljavajući nam da uđemo u njega.

Želim Vaš odgovor, Alojze. Pre nego što uđemo u Sedište. Da li je ovo nekakav trik? Jeste li Vi...?

Okrenuo sam se ka njoj.

Stojim iza onoga šta sam Vam rekao. Ne pokušavam da Vas prevarim, Ame. Samo... ne mogu da živim sa činjenicom da će jednoga dana, nova generacija inkvizitora uperiti prst u mene i reći da sam ja onaj koji je odgovoran za novi pogrom negde u svemiru. Ne mogu da živim sa saznanjem da sam suviše kukavica čak i da pokušam da preokrenem proces, kada već nisam imao snage da ga zaus...

Glavna kapija se otvorila pre nego što sam završio. Niski, mršavi ljudski mužjak sa parom zemaljskih naočara na svom nosu iskoračio je da nas dočeka. Ame nije mogla, možda čak više nije ni želela da se rasprši i pobegne. Sa druge strane, ja sam znao da ne želim da bežim.

Dobrodošli, glavni inkvizitore Alojze i viši inkvizitore gospo Ame. Ili, da se izjasnim pravilnije: vrhovni inkvizitore Alojze i glavni inkvizitore Ame.

Ame se istog trena zgusnula. Morao sam da trepnem nekoliko puta svim svojim očima pre nego što sam se dovoljno sabrao da progovorim.

Ovo... ovo je sve samo ispit, gospodine? Ništa od svega nije bilo stvarno?

Zemljanin se nasmešio.

Pa, naravno da je sve samo ispit. Niste valjda stvarno mislili da će Inkvizicija dozvoliti takav presedan?

Par inteligentnih zelenih očiju nas je odmeravao. Sasvim nepotrebno, popravio je naočare i dodao:

Naravno, nadam se da ste svesni da ukoliko ikada ponovo pokušate da izvedete nešto iole slično ovome večeras, vaši oblici života će biti trajno uništeni. Pri tom zaista mislim trajno. I nepovratno. Sasvim i u potpunosti nepovratno... A sada, molim vas da produžite ka glavnoj galeriji. U toku je proslava u vašu čast, red bi bio da se pojavite.

KAKO GORE, TAKO I DOLE

Beše jednom nekakva baba, Ciganka i vračara, koja nije verovala da je ovaj svet jedini što postoji. I dugo je, do poodmakle dobi, verovala, a onda joj se pri koncu života to i ukaza. Uhvati ona alatke svoje nezahvalne kćerke, krojačice, pljunu ovoj u oko i izmetom je krsti, te bogaljastim nogama odšepa do čoška kuće, iseče svet i iz njega se iseli. Kako se iseli da je kćerka i zet, koji su je vešticom pred seoskim većem nazvali – te je veće udarilo u prepirku da ustanovi vreda li se vraćati starom sujeverju ili u stalnoj opasnosti od poganstva živeti, ne bi pratili, ona uze te zaši onu rupu i više nigde u tom svetu rupe nije ni bilo.

I tako je izašla iz sela zvanog Ćukovine, iz Srbije ranog dvadesetog veka, u drugi jedan svet. I gde je izašla, mlada je postanula. A svet ovaj novi beše i ostao je bušan sa svih strana i vazda, čak i pod preterano žutim suncem, crn. I mada je mlada ponovo bila, što se nikada nikome za koga je čula desilo nije, brzo oboli te naumi uskoro bežati dalje da sen Smrti, ili neki stvor što tu sena i u sebi nosi, ne bi po nju došao.

A baš u ovom prvom svetu, svetu nezahvalne kćerke i zeta-prokletnika, odakle sebi proseče put, i baš zato što ga proseče te mu tkanje ošteti a ne zakrpi ga na vreme, izbi Veliki Rat. Mnoge godine docnije taj su rat isto Prvim zvali. U tom dobu dušmanski vojnici isklaše sve njene kada su kroz Ćukovine prošli, no to ona nije imala odakle videti. Ali, baba je uskoro naučila, ili se dosetila kako, ili je prosto bolje na oči videla – te je brže šila, i manju je štetu ostavljala u Vaseljenu koju je ostavljala iza sebe.

U svetu ovom bušnom, živela su končasta obličja i za nju, nanovo mladu, nije ničega niti ikoga bilo.

* * *

„Pojavila Mi se još jedna rana na telu”, rekla je Boginja Bogu. „Ovde iznad bubrega, nešto me ubode, kožu Mi probuši.”

Ali Bog je imao veće muke. Poznat je postao svom narodu, koji je negda bio obdario krilima duše, i oni su odlučili da, kad polete – baš na Njega uda-

re. Jedne su niti što ih je iz uma na sve strane puštao uplitali u kiku, te kako se ova ne bi rasplitala odlučili su da je u kulu uzidaju, te da se uz nju popnu i napadnu Ga. Druge su pak niti, koje je slao da ih obore, sekli oružjem koje im je sam darivao – a ne bi li se zaplašili jedni od drugih te se sa razmiricama plemenskim ustavili.

I ne reče Joj zbog toga ništa.

* * *

Ciganska gatara je izgubila ime već u drugom svetu, nad kojim se nadvijala druga Vaseljena, i odlučila je da dalje putuje bez imena. A oni končasti i krilati stvorovi udariše kroz sve rupe sveta, no ona reče:

„Neću da se mešam”.

I tako samo kroz jednu pobeže, pa je, zlu ne trebalo, uhvati da ušije. Jedva je šavove bolnim, a mladim, rukama pridržavala, no uspjela je. I kad se prolaz u taj novi svet okrpi, ona dahnu dušom.

Tek je docnije primetila da joj je telo trinaestogodišnjim postalo.

* * *

I reče Boginja: „Makar smo sa jedne, od vigintilion strana, zaštićeni sada”.

A Bog ne reče ništa, no obruši sile nebesne na bića u koje je do juče polagao sve svoje nade.

* * *

Zakova se nešto, poput strele, u vrata staričine kolibe. Gluvo doba. Nije smela da otvori. A ovo nastavi, kao pijukom da udara. I po zvuku oseti ona da taj što udara neljudski je gad nekakav. Ni avet što je nekada kao čovek hodila, niti vrag u ljudskome liku, nego eto, nešto sa čijim se obličjem niko zdrave pameti ne bi želeo susretati.

Doseti se ona šta je, ali makaze krojačke joj zardale, ne može se njima ništa proseći, Put ponajmanje.

„Kući beži!”, vikne.

Nadala se da je po sredi kakva šega kojom su lokalni seljani naumili da je oteraju – a znala je da nije. Ne bi joj to bio prvi put, da je odnekud izgone. No uôo nekakva neman krenu da urliče i huji, a lepo je, iza vetra nepojmljivog u ušima, čula ljudski glas kako joj um rovare. A ovaj je rekao:

„Kakvoj kući, spodobo matora? Put kući si mi *TI* zatvorila, sve te izelo! Puštaj unutra, pa da te živom održim kad kroz tebe napolje progrizem, svoje da pronađem! U suprotnom će ti gore biti no da si mrtva!”

„Biti kapija tebi i tvojima je gore no da sam mrtva!”, okinu bezimena Ciganka, pa se uhvati za žarač.

„Šta si naumila time da činiš, budalo?”, uzvratila joj đavolja huka spolja. I potom zakova jedan krak, poput repa u akrepa, kroz vrata. „Otvori. Ne znaš šta ću ti učiniti. OTVARAJ! Tražilo sam te tokom sedamdeset krugova oko Sunca i nećeš mi sada uteći. OTVARAJ DA NE BIH JA OTVORILO! Obećavam ti da ću ti neuporedivo gore stvari načiniti od svake smrti, ili od toga što bi imala kad bi mi pristala biti ključ i kapija!”

Vrata su počela da se raspadaju u iverke. Repovi škorpija su tukli po njima, besomučno.

„Po poslednji put te upozoravam! Otvori sada ili ću sve trunke od kojih si načinjena razbacati po svim Vaseljenama do kojih doprem!!!”

Žena, po drugi put ostarela, čvršće stegnu žarač.

„Dobro, ulazim sam. I da znaš da sam neranjiv. I da znaš da, ako već nisi htela da meпустиš unutra – nije trebalo ni da mi se odazoveš!”

Ono provali, ali u istom trenu vračara žaračem pokida veo stvarnosti te iskoči napolje. Dok se uvuklo u kolibu, končasto, rasuto na sve strane i okićeno repovima akrepa, tromo poput svakog pripadnika soja imunog na vreme, koji nikada nije morao da se nauči hitnji, stvorenje je gledalo kako ova ušiva procep za sobom i kako mu zauvek izmiče.

„NEEEEEEE”, urlikalo je kroz nebrojene čestice sveta.

„NE OSTAVLJAJ ME OVDE SAMOG!!!”,

Vračare više nije bilo a zlokobni stvor, koji više nije bio opak no jadan preko svake mere, ležao je na ćilimu i slinavio ga toliko da se i glina ispod raskvasila.

„Ne ostavljaj me ovde. Ne ovde. Ne ovde”, jecalo je gadno biće, tiho, zlokobno, u nedogled – a svaki stvor koji je preostao u ovom svetu je doveka čuo samo lagani povetarac i sleganje zemljanih duvara jezive kućice sa međe sela.

* * *

„Opet me nešto probada ovde, u predelu jetre! Hoćeš li mi pomoći više, ili nećeš?”

„A dosta više ženo, um mi seku ovi u koje sam sve ulagao tokom pola Večnosti!! Zar ne razumeš da sam i sam u bolovima, i da se nebesa cepaju?”

I to rekavši, Bog zgusnu Tvar svih Vaseljena i ona kula se raspuče. A kako se raspuče, Njega kičma zabole i leđa mu se stvrdnuše. I povi se On nezatno, i posede malo po glavi; a oni se što su leteli uz kulu ka Njemu zaglaviše gde su stali, ili se stropoštaše u smrt. A od Njega otpade ona kika od niti Njegova uma ispletena, i pre no što se rasplela iseče put sve do predvorja Praiskonskog, te se tek tamo rasprši u zasebne niti – i one, kao u prkos, udariše svaka za sebe da narastaju i da se granaju.

* * *

„Što se teško seče ova tkanina sada”, progunda Vračara.

Nož je zapinjao.

„Moram gde drpiti bolji nož.”

Igla je zapinjala još i više.

„Moram naći i tvrđi konac tamo gde odem”, reče naglas, dok se mučila sa nitima, krpeći novu rupu između svetova. Ponovo je bila premlada, ali morala je da utekne iz prethodne Vaseljene. Maznula je bila, negde na proputovanju, skazaljku jednog časovnika koji je iz groba izbunarila. Od tada je mogla jasno da vidi kada joj je suđeno da ‘mre. I to je vazda bilo kada bi se sasvim saživela sa novim svetom u koji bi propala kroz procep.

Tamo gde se ovom prilikom obrela, nebrojene živote kasnije, već je bila ranije.

* * *

Gatara, pod mnogim imenima poznata u mitskim kazivanjima i spisima – kako ljudi tako i drugih stvorenja, ali koja je svoje pravo ime daleko iza sebe ostavila, gledaše one tuđinske stvorove kako pružaju svoje zvezdastokončaste telesine i bauljaju po pustim crnim brdima i mastiljavim morima. I vide gde izlaze napolje odatle, u tuđe svetove, nadiru na njih poput kuge. A množili su se deobom, i očinsko-majčinski stvor je uvek ostajao tamo gde se zatekao.

I reče: „Neću da se mešam”.

I zaši samo onu rupu kroz koju je pobegla, i nijednu drugu. Tvrđim koncem, teško raskidivim.

* * *

„Pomoći ću Ti sada sa onime što Te žiga. Sada kada je sve gotovo”, reče Bog.

„Ništa još nije gotovo”, uzvratila ona, čije je telo osećalo svaki kamičak svih Vaseljena kao gromuljicu u svojoj krvi.

A Kula je skršena bila, i oni koji su pad njen preživeli, s plamenom u duši, udarili su da se svete svim drugačijim stvorovima koje zateknu.

A Bog je kršio bolni vrat i planirao da se preseli u novo, bolje telo, no je to odgađao i odgađao, kroz duge i duge ere dok je nastavljao da raspliće niti iz glave i preko njih uzima ono što je želeo da dozna, a daje ono što je Njegovoj Tvari bilo potrebno.

Ništa, zbilja, nije bilo gotovo.

Desilo se da se Vračara i po treći put zatekla u onom bušnom svetu. Baš kao da je sve na kraju u njega moralo da iscuri. A umesto u njega, iz njega je curila plima onih bića čijeg je pripadnika, nebrojene eone unazad, ostavila nasukanog u blizini jednog nesrećnog sela. I, začudo, ovoga puta, Vračara reče: „Vreme je da se umešam”.

I umešala se. Napornih stotinu godina je šipčila po ovom bušnom svetu, plovila je na splavovima preko mutnih, mrkih talasa, i krpila rupu za rupom. I počela se pitati, stotinak leta kasnije, da li se ikada obrela u istom *bušnom* svetu kao i prvog puta, ili takvih ima bezbroj – a ona naleće u njih i gleda istu gamad, pristiglu Boga pitaj odakle, kako iz višebrojnih kasarni nadire tamo gde joj mesto nije.

Zakrpila je svaki procep. Sebi je otvorila jedan sasvim novi, nožem od stakla koji je iskopala u nekoj jami gde se krila od potere sporih, zvezdastih i končastih gadova, ni muških niti ženskih. A kako je iskočila tamo, vide kao neko jato zvezda padalica. I kad su se približile, ona reče „anđeli”. A kad vide kako kolju svu dvonožnu živinčad koja je tim svetom hodila, a ni marvu običnu ne štede, ona reče: „Đavoli”.

I tada se nanovo nečemu odlučila. Nejakim, staračkim rukama, bolnim ne samo od jedne no od bezbrojnih starosti, uhvatila je te raširila onaj procep, koji još nije bila zašila. I on – em što je vukao one bezbrojne gnevne stvorove, koji su se komešali u jatima i nasrtali, u sebe, em što ih je mamio da svojom voljom ulete. Kada su svi ušli, ona ga zaši za njima.

A oni svojim mačevima, tamo sa druge strane, pustiše mrku krv zvezdastih i končastih stvorenja koje je ona za sobom zatočila.

I dok je krpila veo koji je poderala, kao da je čula gde neko, ženskim glasom, jauče. Kad je okončala posao, glas koji mišljaše da je čula se ustavio. A utom i muško neko progovori:

„Našao sam je. Strpi se malo, sada ću je dovesti”.

U čardaku na najvišim i najdaljim nebesima, koji je ujedno bio i radionica svih zanata, kovačnica i sveučilište, obrela se pripadnica ljudskog roda koja se više nije ni sećala ko je, niti ko je bila. Izbegla od Smrti kad god ju je osetila, mislila je do toga dana da nikada neće otići Bogu, i Boginji, na istinu.

Pod nakovnjem je ogromnim ležala, a umotana u bezgranični veo, kakav je samo najbolja krojačica u Postojanju mogla da isplete. I dok se otkrivala i odmotavala, začula je nanovo onaj nebesko-zvonki muški glas. Reкао je:

„Budna je. Razmišljaj o njoj kao o svom detetu. Na neki način, i jesi se porodila.”

„Bolje da požurimo,” reče drugi glas. Upadljivo ženski, ali predubok da bi bio *samo* ženski. „Inače će da sagori.”

Naime, Bog i Boginja su tada – makar sa svoje tačke gledišta – bili mladi. Nisu još bili naučili gledati *brzo* na protok vremena. Za Njih je tada sagorevanje sunaca, kršenje svetova, hrđanje mačeva, starenje ljudi, kao i sagorevanje suvog pruta bilo jedno te isto. Mnogo eona docnije, naučiće Oni koliko o sopstvenim delima, toliko i Jedno o Drugom. Ali sada su se žurno ovaplotili u umanjenim obličjima, ne bi li sa bezimеноm ženom probesedili, i ukazaše se pred njom.

„Oštetila si mi telo”, reče joj ženska polovina.

„Sludela si mi duh”, reče muška.

„Ko vas jebe?!” odgovorila im je, setivši je ponečega iz prethodnih postojanja.

„*Izgore*”, šapnu Bog svojoj ženskoj polovini, ali šapnu gromoglasno – jer glas je Boga gromovit – te i Vračara ču. Pogleda svoje ruke, i vide gde su stare i pegave, natečenih vena. Tek tada oseti kako se grbi i krivi.

A kada se ona dohvati staračkih krsta, te zajauka, utom i Bog dohvati svoj vrat te ga protegnu, prvo na desnu pa potom i na levu stranu, i nešto sinu i potom se neznatno zamrači.

I reče Bog: „Dobro sam je doveo ovde. Ovakav Nam stvor treba. Oni prethodni ništa ne valjaju”.

I oboje uzeše samo po jednu svežu misao od Vračare, i stvoriše ideju Čoveka, da je milijardu eona kasnije negde upotrebe.

„Gotovo je”, reče Bog.

„Ništa nije gotovo”, reče Boginja, i krišom namignu Vračari. Srećom po Nju, nijedno još uvek nije bilo svevideće, i muška polovina nije primetila ovaj mig.

„Ništa sem nje”, nadodade Ona, i pokaza na Vračaru koju je starost sušila, a koja je pred Njihovim očima izgledala kao poslednji tinjaj plamena.

A Vračara utom upita: „Jesam li ja Vama već rekla da jedete govna?”, pa drpi jedan oštri, novi nožić položen ispod Božjeg nakovnja, opara konac iz Boginjine plahte u koju je bila zamotana kada se u ovome čardaku obrela – ili rodila, odseče poduži komad tim nožem, raseče sebi vrata – i to po prvi put tamo gde je sama htela, uteče, tamo gde pade tu se i podmladi. Zakrpi put za sobom onim koncem, ureza neku mađiju po onoj strani da svoj put načini nevidljivim – i nasmeja se, pa huknu sebi u bradu:

„Ne. Ne još”.

Nikada se više nije javila Dvojstvu sviju Vaseljena, niti se ikada sa njima videla – a uspešno Im je izmicala kroz nebrojena doba. I zaklela se da Im ni-

kada neće, ponovo, doći na istinu – iako su baš od nje stvorili ono, bez čega ni ona ne bi postala. A svojim je odlaskom ispomogla Bogu i Boginji da se međusobno zavade.

Tihomir Jovanović

CRNI LEPTIR

*Ako zemlja priviđenje nije,
Duša ljudska jeste besmrtna
Mi smo iskra u smrtnu prašinu,
Mi smo luča tamom obuzeta*

Soba je bila puna dima i nemira. Sećanja su je pritiskala. Mirna je spadala u ljude koji imaju dar ili prokletstvo da predosete nešto loše. Pojavi se nešto što izazove sumnju u trenutku kada sve izgleda savršeno. Kao što je oblak daleko nad pučinom, naizgled bezopasan, nagoveštavao oluju. I sada, ne shvatajući, ne razmišljajući zašto baš sada, ta želja da ponovo pročita Ratkovu pesmu... Iz fijke je izvukla papir, ispisan rukom, onako kako se pisalo nekada, pre pisanih mašina i kompjutera, kada se rukom direktno na papir prenosilo ono što se oseća.

*Ako ti budeš ono poslednje sećanje
Ako ti budeš onaj poslednji san
Ili prva luča u mikrokozmi...*

Zastala je u čitanju. Pogled joj se zamutio od navale emocija i sećanja. I onog dana bila je uznemirena predosećanjem, onda kada je sav radostan došao da joj saopšti:

„Hej, znaš li šta ima novo?“, rekao je vrativši se iz kasarne i zagrlivši je.
„Ne, naravno, reci mi“, nasmejala se suzbijajući slutnju. „Nešto važno?“
„Da, prijavio sam se za projekat Teleport!“

Naravno da je znala šta je teleportacija. Nešto u suštini sasvim drugačije od jednodimenzionalnog prenosa zvuka ili dvodimenzionalnog prenosa slike, što u suštini i nije bio prenos već samo reprodukcija. Dosta je čitala i gledala SF filmove. Bila je to za nju samo puka izmišljotina, teleportacija - to je nešto moguće kao i letenje na metli, pretvaranje prinčeva u žabe i poljubac koji ih vraća. Putovanje brže od svetlosti... Teleportacija, kao u Zvezdanim stazama. Ali stvarnost kad-tad sustigne fikciju, ljudsku maštu. A strahovi kad-tad postanu stvarnost.

„Da li to znači ono što mislim da jeste?“, upitala je ni približno raspoložena kao on. „Zar to nije malo opasno? Zar nije mogao neko drugi, stariji...“

Htela je reći neko ko je već proživio život, neko ko nema puno toga da izgubi ili neko ko neće nikom nedostajati, ako događaji krenu kako ne treba. Ako se desi nešto nepredviđeno...

„Ali, sve je provereno. I teorijski i praktično.“

„Praktično? Sa belim miševima, pretpostavljam.“ Bila je pomalo besna. „Stara priča o miševima i ljudima.“

„Ne miševi, pas... znaš, kao Lajka, čitala si o tome, prvo živo biće u svemiru. Sve je bilo u redu...“

„Osim što se nije vratila, ostala je gore zauvek, kao i major Tom“, reče ona, misleći na lik iz pesme Dejvida Bouvija, Space Oditty. „I mnogi neznani, a stvarni... pri tome se oni stvarni brže zaboravljaju.“

Shvatio je da je u pravu i nije nastavio priču u tom smeru. Da, ovo nema veze sa svemirom, ovo je savim nešto drugo...

„Kada smo započeli sa radom na teleportaciji prvo smo koristili male predmete poput šolja, čaša... razlagali smo ih u jednoj komori a potom materijalizovali u drugoj. Zatim smo prešli na biljke, jabuke, paradajz i šta ti ja znam. Cveće u saksiji, kombinovali smo različite sastave, organske i neorganske. Znaš, izuzetno smo se plašili onog što smo među sobom zvali *muva efekat*.“

„Ima li to neke veze sa filmom Muva?“, kroz sećanje joj navreše scene iz starog filma sa Džefom Gilbunom u ulozi Seta Brandla, ludog naučnika, koji je konstruisao telepod.

„Upravo to. Bili smo spremni na svako iznenađenje, u slučaju da se pojavi neko ukrštanje molekula, ili DNK, da to odmah uništimo. Kao što rekoh, konačno smo obavili eksperiment i na psu. I to punom buva, malo bizarno, ali to nam je bilo vrlo bitno... te buve. I bilo je sve u redu i posle nekoliko dana. I pas i buve, sve je na broju. Neizmenjeno.“

Nasmejavao se i zagrljio je, pokušavši da je odobrovolji. Nije mu uzvratila, ni osmeh ni zagrljaj.

Narednih nekoliko dana nije dolazio kući. Bio je u istraživačkom centru dok je ona sedela kući, pušila i posmatrala dim cigarete, baš kao i sada... Ponekada bi se javio telefonom ili preko skajpa. Onda, posle dva dana ćutanja, saznala je preko vesti Nacionalne televizije u udarnom terminu. Spiker je uzbuđenim glasom saopštavao vest, dok je u levom gornjem uglu ekrana stajala Ratkova slika.

„U istraživačkom centru, pri vojnoj bazi, uspešno je izvršena prva teleportacija čoveka. Iz komore u komoru, udaljenu jednu od druge preko sto metara. Ovo vrlo značajno dostignuće omogućuje nesmetan prenos kako putnika tako i robe, bez obzira na vremenske uslove i udaljenost, naravno

vojna primena je na prvom mestu... a sada da upitamo gospodina Ratka Kovačevića kako je to sve izgledalo...“.

Promenila se scena i sada je novinar sa mikrofonom stajao pred Ratkom koji se smešio ka kameri... Poznavala je kancelariju u kojoj se vodio razgovor. Koliko puta je samo bila tamo, u poseti kod njega.

„Odlično. Nekako kao prvi kosmonaut, ali ne koji je zakoračio onim spoljnim svemirom. Ovo je bio na neki način put u unutrašnji svemir, mikrokosmos čiji smo mi deo, a istovremeno i on deo nas, a ipak malo znamo o njemu. Navodno je Jurij Gagarin posle svog leta rekao da je bio *gore* i nije video Boga, A ja sam bio *tamo*, unutar svog kosmosa, i nisam video, ali mogu reći ovo ... osim prenosa, teleportacija nudi i nešto novo, oblast koju nauka tek treba da istraži.“ Tu je zastao, ostavivši gedaocce zaintrigirane. „To je bilo sve što bih za sada smeo da kažem, osim da je to jedno posebno iskustvo, nimalo neprijatno, naprotiv. Žao mi je, ali za sada samo toliko...“.

To je bilo to. Uspeo je, vratio se, živ i zdrav. Mirna se na tren trgnu od sećanja i vrati se čitanju ostatka pesme, onom koji je nagoveštavao njene slutnje...

*Gonjen olujom crni leptir sleteće
Na tvoje prozore
Otvori okna i pusti ga u sobu
Prahom sa krila njegovih
Očne kapke namaži i videćeš mene
Kao da sam opet tu...*

Kao da je opet tu. Kada bi opet bio tu pričao bi joj o tim „putovanjima“, o stanju bestelesnog bitstva, kada se telo razloži a ipak na neki način postojiš...

„Sigurno si čitala o stanju NDE (Near Death Experience), o iskustvu ljudi koji su bili klinički mrtvi neko vreme i koji su videli svet odozgo, sebe, doktore, vidali svetlosne tunele.. Eto to je ličilo na to. I još više. Postaješ deo nečega...“, tu je zastao i pokušao da to jasnije definiše, „deo svega, univerzuma, ne samo u prostoru već i u vremenu... suštinski.“

„Hoćeš reći da tokom teleportacije na neki način umireš a onda se ponovo rađaš?“

„Tako nekako. Mislim da je to jedno korisno iskustvo, koje će pomoći da ljudi prestanu da se plaše smrti, da shvate da ima nečeg više od telesnog postojanja...“.

„Tamo,“ rekla je Mirna, „postoji nešto? A šta ako je to samo obmana čula, ako se tako može reći za nešto što ne opažamo organima niti umom. Ničim materijalnim.“

„Materija se pretvori u energiju, energija ponovo u materiju, to je suština teleportacije, po teoriji relativiteta. Teorija se, kao što znaš, odnosi kako na kosmički tako i na subatomske nivo. U kosmosu Sunce i planete svojim silama omogućuju kretanje. Na atomskom nivou jezgro atoma preuzima ulogu Sunca i stvara gravitaciono polje koje uzrokuje kretanje elektrona oko njega. U ostvarenju teleportacije najveći problem predstavlja upravo jezgro, njega je trebalo razložiti, ali ne na način koji se odvija u nuklearnim reaktorima.“

„Oh, dobro poznajem teoriju relativiteta kao i zakone o održivosti mase i energije. A gubici? Pri svakoj vrsti transporta i prenosa postoje gubici, šta sa time...?“

„Gubici praktično ne postoje. To ti je kao kada pošalješ pismo poštom. Paket, bilo šta... stigne onako kako je poslato. Troškovi i gubici su samo u sistemu napajanja i u aparaturi, koja se vremenom amortizuje, kao i svako drugo sredstvo. A ono o čemu nije niko razmišljao, kao što to nisu činili ni pisci naučne fantastike, je ono šta se dešava sa samim čovekom, odnosno onim što zovemo duša ili svest u tih nekoliko delića sekundi nepostojanja.“

„Čitala sam o projektu Duga, odnosno Filadelfijskom eksperimentu, neki tvrde da je to zapravo bila prva teleportacija, mada je namera bila sasvim drugačija, da se brod učini nevidljivim. Kažu da su mornari imali užasno iskustvo, ako je to zaista bilo tako.“

„Ma hajde! Prvi uspešni eksperimenti teleportacije izvršeni su tek 1997. godine u Insbrodu i to na nivou fotona.“

Tako je izgledao prvi razgovor sa njom posle teleportacije.

Bilo je to njegovo prvo putovanje u nepoznato. Kasnije ih je bilo još dosta. Drugi ljudi su se uključivali u kasnijim etapama ispitivanja teleportacije. Ratko je bio ipak onaj prvi. I to kao da mu je davalo pravo da učestvuje kad god poželi. Svakog puta vraćao se ushićen i prepun priča o *onostranim* doživljajima. Utisci ostalih *teleportera* bili su u mnogome slični Ratkovim, ista osećanja, vizije...

Posle jednog od tih *putovanja* napisao je pesmu, na običnom papiru, istrgnutom iz beležnice u kojoj je zapisivao svoje priče i vodio neku vrstu dnevnika. Kao da je slutio...

Ali je nastavio i dalje, nesvestan da postaje zavisnik tih transformacija i onog trenutka vantelesnog postojanja, susreta sa, kako je to on nazivao, višim sferama, sa mikrokosmosom. Pričao je o dušama koje je tamo susretao, o stvorenjima od svetlosti...

Mirna ga je molila da prestane sa time. Da se smiri i prestane sa teleportom. Nije mu želela otvoreno reći da sumnja u njegovo mentalno zdravstveno stanje.

„Još samo jednom. Još ovog puta i vraćam se tebi, napuštam vojsku“, rekao je, kao što bi heroinski zavisnik kazao, rešen da se skine sa toga, a ne verujući ni sam da je to zaista moguće.

Klimnu glavom a onda oseti kako joj je teško da je podigne, nemoćna da pogleda za njim dok je odlazio na svoje zaista poslednje putovanje. Nije se vratio.

Kažu da je uzrok kvara na teleportu bila dotrajalost jednog običnog releja... Nije odreagovao na vreme.

Ratko je zauvek ostao u sferama koje su ga toliko privlačile. Deo mikro ili makrokosmosa.

Vetar je dunuo sa mora donoseći miris soli sa kapima raspršenim u vazduhu. Spremala se oluja. Onaj mali oblak narastao je u preteću tamu. Tek što Mirna zatvori okna prozora ču kako nešto udari o njih. List ili otkinuta grančica pomisli, krenuvši ka stolu ali je nešto natera da se okrene i proverii...

Priljubljen uz okno stajao je crni leptir, krila su mu drhtala od naleta vetra. Ili možda od straha ili strepnje, one iste koju i Mirna oseti.

I njene ruke su drhtale, u njima je bilo malo snage, jedva dovoljne da zakrene bravicu na ramu prozora...

*Ko će vjetar ludi zauzdati?
Ko l' pučini zabraniti kipjeti?
Ko l' granicu želji naznačiti?*

Slavica Ćosić Bigren

SNEŽNA PRIČA

Kraj je sveta, šta drugo? Saznanje joj iznenada banu u svest i sa njim preneraženost. Očaj je još uvek tumarao podalje od praga. Bezrepa, krvava komete, veća i od sunca i meseca, raste na nebu, sve je bliža i bliža. Svi ljudi koje zna, prijatelji i rođaci, pa i umrli preci – svi stoje zajedno u krugu, a ona u sredini. Nemoćno gleda užareno nebo. Onda se u svesti javi i duboki očaj, pa sede u čelo kao gospodar. Ona klonu, suze joj teku sa mrtvog lica kao reke u proleće. Tada se nad krugom ljudi spustiše nekakva isparenja i ona počinje da se guši.

Mara se budi iz sna s nelagodom. Nemir je u njoj, ali mu ne zna uzroka. Gleda na sat, deset do osam. Napolju je još uvek mrak. U ovim predelima je uvek tako zimi. Jove nije kraj nje. Ona ustaje, ulazi u kuhinju i sprema sebi napitak od bilja. Miriše cvet lipe, babine, i matičnjak sa porodične livade, pa odoljen, mirisni koren i još neke trave. Misli Mara o zavičaju, uvek s jutra, a zavičaj se spakovao u suve kitice trava što vise sa kuhinjske police pune teglica s kojekakvim melemima i pripravcima. Udiše jaki biljni miris što je legao po kuhinji i vidi sebe kako juri brežjem i šumama i poljanama svog juga, neizmerno dragim predelima „Šumovite Planine”, kako joj zavičaj Turci jednom nazvaše.

Malo umirena, staje Mara kraj prozora i gleda kako se budi malokrvni dan. Predeo siv, miran i sav od snega. Njen novi dom. Ne žali, samo treba vremena da se navikne. Bledi mesec je gleda nisko sa horizonta i čitav dan će je posmatrati. Šta bi Mara bez meseca? I bez Jova? Onda oblači debeli džemper, umotava se u dugački šal, stavlja rukavice i navlači kapuljaču sa krznom pa izlazi u plavi dan, u utrobu snega.

Pod tirkiznim nebom bljeska more kao od plavog topaza, desno palme, sprema bledozlatni pesak. Raj na zemlji. Slikom samouvereno vlada preplanula plavuša u belom toplesu, čvrsto verujući u neke svoje kvalitete. O drugim ne razmišlja; očigledno ne veruje u feminizam. Ispred postera za radnim stolom sedi brkati Loki, zavaljen u rasklimatanoj fotelji. Puši neki smrdljivi duvan. Lice i čupava kosa mu došli tačno između dve plastične dojke. Loki se diže, uzima dve čaše i bocu sa stočića tik ispod prozora sa vazda spuštenom roletnom.

„Šta će ti moje sanke, Jove?“

„Idem na sever.“

„Na sever? Zar ima ičega severnije od nas?“ kaže Loki, pa dodaje: „Januar je, čoveče, minus deset!“

„Znam, zato i mislim da bi tvojim vozilom bilo bezbednije. Moj Aktiv me nešto izdaje u poslednje vreme.“

„Pa i ne čudi kad ima skoro dvadeset godina.“

Loki ima trenutno najbolje motorne sanke na tržištu, Alpininu Sherpu. Kakva je to mašina! Duple gusenice, četvorocilindrični turbo motor, prostor za zalihe, odlična za dubok sneg.

Tera Loki dve tube ljutog dima iz nosa i čkilji na jedno oko prozirući lako Jova.

„Da nisi ti, rođače, opet smislio neku istraživačku egzibiciju, a? I to baš sad? Šta si ti, fini arheolog iz Instituta ili Indijana Džouns? Skroz si lud!“

Jove se smeši i klima glavom. Osmeh mu još više daje dečački šarm. Gladi narandžastu bradu od par dana i kaže:

„Znam, ali mora sad, ne može kasnije...“

„Zašto, šta sad juriš?“

„Proveravam jedan lokalitet; hoću da vidim koliko se uklapa u praištorski petroglif što je otkriven nedavno. Moguće da je mapa... i da predstavlja prikaz povratka sunca.“

„Zna li Mara da ideš?“

Jove se meškolji. „Nisam joj još rekao.“

„Znaš da će poludeti kad čuje. Kako i ne bi kad imaš čudne bube“, dodaje i češka se po kovrdžavoj glavi.

Mara juri iz sobe u sobu, prosipa bujice reči, čak više. Ne može odmah da se smiri kad čuje da Jove namerava da putuje sam, bez ijednog kolege. Da li je normalan? Da li zna koliko je opasno? Šta ako se ne vrati? Jove stoji kao ukopan s rukama u džepovima na sred dnevne sobe i čuti. Pustiće da sila vode oteče a on će biti tih i postojan kao kamen. Posle će sve biti u redu. Zapravo, baš voli što je ovakva, spontana i jaka; sviđa mu se što je prirodna, što pokazuje da joj je stalo. Voli njen glas, njene pune usne, dugu crnu kosu, posebno kad joj pada preko dojki dok vode ljubav. Fascinira ga tada njen pogled: moćan, dalek, hipnotičan i taman. Voli što šmrkće dok gleda neki tužni film i što tepa svakom psu kog sretne, na svom zvonkom jeziku koji Jove ne razume. Drage su mu i njene male osobenosti. Smešno mu je što gleda u talog kafe i uporno odbija da pije onu iz filter aparata. To je valjda neka luda osobenost žena s juga; ne smeta mu, ništa to nije. Simpatično mu je kada Mara iznese s proleća tepsiju s vodom i potopljenim biljem napolje i ostavlja je preko noći da uhvati zvezdanu energiju koju ona zove “vedrina”. Ima nečeg prastarog i vrlo zanimljivog u tome, misli Jove. Nedokučiva je Mara, toliko različita od njega. Žena kakve nadaleko nema.

Jedu sendviče od ribe u tišini. Marine oči su velike i tužne. Jove je uverava da će sve biti u redu, obećava da će je zvati redovno.

“Nećeš biti dostupan”, kaže ona tiho i ustaje od stola.

Kada je Jove ostavio naselje iza sebe, bilo je oko ponoći. Noć je vedra. Ako sve bude u redu, na lokalitet će stići uveliko pre nego što se sunce pomoli iza horizonta oko podneva narednog dana, po prvi put posle skoro dva meseca. Tovar je pozadi na sankama: benzin, uže, konzerve, termos, čebad, lampa, pijuk, mape, beležnica, aparat za navigaciju... i oružje, za ne daj bože. Nikad se ne zna hoće li ris il' žderavac banuti. Sanke su brze i lako bi prešao razdaljinu, ali mora da vozi pažljivo. Verovatno će morati da pravi i česte pauze jer nije baš lako voziti po neravnom terenu, posebno ne noću... Predeo je svetlucaj, prozračan. Daljine izgledaju bliže, a blizine dalje. Oseća Jove da je spreman za velike stvari.

Far sanki seče kroz grane borova i omorika, buka motora je jedino što remeti večnu tišinu severa. Misli da ipak neće imati nikakvih problema. Nije toliko ni hladno; kad ga osećaj prevari proguta gutljaj iz pljoske da se ugrije.

Noć ćuti, slobodna i duga. Da nema ove tame, bi li lice neba posle onako sjalo? Pred Jovom čitav sever okupirao Herkul, a iznad njega sazvežđe Zmaj. Gleda na trenutak gore i od zenice njegovog oka do u beskraj milijarde zvezda se vrte tiho. Sluti Jove kolevku u kojoj se večnost odnjihala. Zaustavlja sanke na tren i gubi se u tom beskraju poput atoma, ali se vraća u svoje misli da u njima dokučuje svet.

Svuda po kući i prozorima Mara upalila svećice. Ovde je običaj da se tako dočekuje povratak sunca. Vatra je simbol života, regeneracije. Svi su svećani, osim Mare. Ona gleda u crnu noć odakle joj pogled uzvraća mesec punih obraza. Sluti. Onda se vraća i seda kraj kamina. Na Jovovom radnom stolu fotokopija petroglifa koji ga opčinjava. Gleda Mara crtež star hiljadama godina. Jove misli da je prikaz reljefa, jednog područja nešto severnije. Zaista, oblik na sredini bi mogao biti kameno brdo sa tri vrha, a dve nepravilne kružnice desno jezera. Jove kaže da je na aerosnimku reljef upravo takav. Između dva vrha “planine” pomalja se mali disk. Sunce. Podnevno, mlado Sunce koje će Jove sutra da juri na jugu, nisko na horizontu. Nasuprot suncu nacrtan medved čiji tragovi šapa dolaze izvan slike. To je sazvežđe Veliki medved na severu, uveren je Jove. Crtež prikazuje i neke ljudske prilike koje se drže u kolu i igraju oko nekog kružnog predmeta. Možda slave sunčev povratak? Na slici sleva grupa irvasa sa nogama kao kuke stoji kraj nečega što bi mogla biti zmija ili ograda. Ispod, jedna čudna prilika sa psom. Desno se baškari veliki kit. A u uglu slike četiri insektolike prilike koračaju ka centru slike. Glave im kao čiode na dugim vratovima a iz njih nikle polukružne izrasline. Zar su i ovo ljudi? Za njima je ostao brod sa pramcem u obliku glave losa. Jove kaže da je los po tradiciji povezan sa svetom mrtvih.

Zastaje joj dah. Vid joj iznenada zamagljuje jasna vizija: mili Jove kroz bezličan prostor i vreme, i kao da mu ne pripada. Čini joj se da prolazi pokraj mračne šume što nije šuma već neka masa pokretnih oblika. I onda dolazi do crne staze...

Grabi telefon i zove Jova. Tišina šušti dok joj dosadni ženski glas po stoti put ne ponovi isto. Onda radi ono što jedino sad može – raspliće kosu, uzima kalem crvenog konca, pali suhu žalfiju i pravi krug od soli na podu dnevne sobe, a onda seda u njegov centar. Kadi prostor u krugu, pa počinje da vezuje čvorove na koncu. Sa svakim čvorom šapuće bajalicu za zaštitu onog koji sada luta po snegu. Sve svećice se u kući gase kao jedna. Samo žar kamina obasjava Marinu figuru na podu i baca pomalo svetlosti u mračnu sobu. Mara ponavlja bajalicu glasnije i vezuje stotine čvorova da zapečati svoje reči.

Jove vozi dugo. Šume su se već prorodile i sve više izlazi na brežje i čistine. Prešao je poprilično puta. Zelene aurore su već prestale da na sve strane rekama sipaju. Umor i ukočenost ga svladavaju pa odlučuje da se odmori. Ostaje u sankama, pokriva se, stavlja vazdušnu pušku kraj sebe, za svaki slučaj. Hoće da pozove Maru ali nema signala. Probaće ponovo kasnije. Hvata ga dremež. Sanja zrake sunca i raduje se isprva kao dete. U snu mu dolaze drevne reči: *Koji je put k' stanu svjetlosti? Jesi li sagledao širinu zemaljsku? Kaži, ako znaš sve to. Jesu li ti se otvorila vrata smrtna, i vrata sjena smrtnoga jesi li vidio?* Otkud sad ovo, pita se Jove u snu: stan svjetlosti, zemaljska širina, smrtna vrata? Tri sveta... Ali on ne želi da zna sve njih! Dovoljan mu je ovaj zemaljski, obasjan svetlom odozgo.

Budi se Jove dok se dan jedva plavi. Krupne pahulje mu padaju na obraze i kapke. Toliko su velike, skoro da čuje "tup" kad padnu.

Začas je bela zemlja narasla i raste i dalje, da pomišlja da će ga sneg udaviti. Staze se više ne vide, postaje sve opasnije voziti. Hladnoću je već teško podnositi. Čemu vožnja, razmišlja s ljutnjom. Očigledno sunca danas neće biti! Da se vrati? Igllice snega mu upadaju u oči. Glava počinje da ga boli od vetra i u njega se uvlači tiho beznade. Ide nazad, ne вреди konačno odlučuje, i tog trenutka gubi kontrolu nad sankama čije gusenice zakače granu pod snegom.

Leži Jove na par metara od prevrnutih sanki. Ne miče se. Sneg šušti i pokriva ga kao dete. Sneg misli: *Dovde si došao, a dalje nećeš. Ti ćeš sada ležati i počivati; spavaćeš i bićeš miran.*

Jutro Maru zatiče na podu, onako kako ju je i noć gledala. "Meseče, kao što ti pobeđuješ i ponovo se pojavljuješ, tako i Jove neka pobedi", mrmlja ona skoro nerazgovetno, klima telom hipnotički napred-nazad, ubledela i pocrnelog oka. Krupan mesečev lik – ni tužan, ni zamišljen, ni ljudima jasan – bi ostao na nebu i srebrnio se i dalje da ga snežni oblaci ne zakloniš. Vetar

nad kućom huji i trese kapke na prozorima. Mara ne oseća više udove od obamrlosti. Glas je izdaje. Sedi kao kamen, tiha. Onda se diže polako i uzima telefon. Zna da Jova neće čuti, ali proverava; samo tišinu čuje. Potom bira druge brojeve; zove Jovovu sestru i Lokija, ljude sa Instituta.

Počiva Jove pod snegom, uspavan teškim snom. Spava, ali je i budan. Sen. Neka strašna tuga je u njemu na koju mora brzo da se privikne. Odlazi ka drugom postojanju, ulazi u mrkli mrak, propada u provaliju bez dna, ulazi u gustu šumu, raznose ga medvedi, ulazi u divljinu, guta ga veliki okean, kit otvorio čeljusti na njega, šiba ga vetar, ulazi na mesto gde zemlja nije čvrsta... Otkriva Jove duboke stvari ispod tame.

Prvo što je video je zemlja na kojoj je do malo pre bio, ali prostor sada beše obasjan mutnoplavom svetlošću i predeo bez jasnih granica. Tišina bi mu postala nepodošljiva da je nije utulio neki hipnotički, staklasti zvuk. Ne, to sigurno nije vetar. Noge Jovove su same koračale i nosile ga kuda su znale. Izgledalo mu je kao da se čitav svet lagano okretao udesno i istovremeno klizio nadole u spiralnom, beskrajno sporom, kretanju. To ga otupi i on ne imaše više nikakvih jasnih misli. Pahulje što su padale po njemu postadoše odjednom čudne: umesto kristala dobiše u sebi sliku sveta. I neke čudne trake, poput snežnih reka, počеше da teku po vazduhu.

U magnovenju je video Jove ljude starine: silu dece što u šareno tkanim haljnicama juraju po bregu, žene neobično upletenih kosa koje čiste ribu sedeći kraj velikih pletenih korpi, i muškarce kako uteruju irvase u torove. I lovce strašne je ugledao kako kopljima probadaju medveda, i ribare na brodićima sa mrežama. Video je i čudovišne šamane sa štapovima na čijim krajevima stoje glave losova i vukova; igrali su oko vatre i govorili strašna predskazanja. I jedan on njih ga uhvati za ramena i posadi kraj vatre, govoreći mu da čuti. Starac počе da bubnja po dobošu i mrmlja reči koje Jove nije razumeo. Vrteo se lako, kao mladić, i brzo pade u trans. Prstenovi na bubnju su zveckali a kad se umiriše starčeve oči se izbuljiše na Jova i tetovirana usta prošaputaše:

“Sad si ušao u riznice snežne! Ali možeš li vezati užem jednoroga da ore?... Pa ipak znaj, svi svetovi bez očiju su mračni!”

Slika se izgubi i pojavi se druga, predeo sa Planinom sveta u centru. Srce mu je zaigralo jer je znao da je ovde ušće svih stvari. Hodao je Jove ka planini, hodao, noge se jedva podizaše od snežnog tla, a nikako do nje da stigne. Kad konačno priđe čudesnoj planini, opazi zapise od svetla na njoj, sve čudnim simbolima ispisani, a on nijedan ne razume. Ruka mu se dotače svetla i kao čudom propade Jove u podzemni svet.

Koraćao je i dalje, gazio pepeljaste staze poput mrava ljudskog. Prošao je kroz kameni prolaz među olovnim stenama, nije se plašio ni mraza, ni

vručine, ni zveri, ni tuđih senki. Gledao je mrke, kosturave brodove što pristaju na sive obale i puštaju iz trupova silu senovitog sveta. Nisu ga začudile ni mirne aveti sa glavama kao čiode što su promicale mučnim prostorom. Stajao je malo podalje i posmatrao ih. Bešumno hodiše poput dimne reke. Rubovi njihovih halja prelivaše se preko dimenzija prostora. Pred njima se pojavila crna, lučna kapija od gabra, poput slavoluka, velika i prastara, i lelujave prilike prodoše kroz nju. Jedna se okrete i pozva Jova:

“Ovde je najviša tajna ... Ovde su od groba ključevi!”

Jove pođe za njima i kasno beše da se predomisli. Gospodar Smrti mu veza oko vrata konopac i odvuče ga čim prođe ispod luka, odseče mu glavu, iščupa mu srce, izvadi mu creva, poliza mu mozak, popi mu krv, izjede mu meso i ogloda kosti; ali da umre Jove, ne mogaše. Opkoliše ga četiri aveti velikih, insektolikih očiju, zinuše čeljustima na njega i pružiše ka njemu pipke kao drvo grane noću. Požele sen Jovova da se vine poput ptice i umakne patnji.

Što požele to se i ostvari, jer granice više nije bilo koja se ne da preći. Začas se Jove našao na vrhu Planine sveta. Ono što je video probudilo mu je okopnelu radost u srcu: hiljade svetlosnih duhova leti po prostoru a ispod njih, u rumenilu zore, bljeska grad. Stoji tvrdo kao saliveno ogledalo. Privuče Jova čudesni grad. Uleteo je kroz otvorene kapije, vinuo se gore ka prozorima kule i obreo se u dvorani čije dimenzije nije mogao da pojmi. Toplo je tu, svetlo i bezbedno. Čuje glasove nebeskih letaća što pevaju i jedan prodoran glas mu ukazuje na krug koji je njegovo mesto. U krugu, pred Jovom, u kamenu stoje tri reči: *keana*, *ulfa* i *seala*. I shvata da je keana patnja života. Šta su ulfa i seala možda će jednom saznati. Jova obuze dremež i zaborav, i napusti ga poslednja misao: kako on ne mora više da luta jer njega sada nema, ne postoji više.

Čovek umire iznemogao; i kad izdahne čovek, gde je? I vreme ide dalje. Ponovo se slabokrvni, sumračni dan sakri iza horizonta i zvezde planuše iz beskrajja. Leži Jove na par metara od prevrnutih sanki. Ne miče se. Sneg ne sušiti jer više ne pada. I vetar je otišao da drugde muči ljude.

U tišini, po mraku drugog dana, Mara izlazi u zaleđeno dvorište, metlicom vadi mirisnu tečnost iz činijice koju drži u ruci i prska sve četiri strane sveta. Govori tiho, svečano. Staje, čuti pod kupolom neba. Naći će ga, moraju ga naći, govori sebi. Kao da je sama na zemlji, da nigde ničega nema osim večne tišine leda – tolika je praznina oko nje. Ne budi malodušna, kaže sebi. Ona veruje da uprkos očiglednom besmislu život ipak ima neki smisao. Onda ponavlja čudni ritual još dva puta, stoji još malo pod zvezdama i ulazi u kuću. Besmislena tišina je guši. Zadrema dok joj se očaj suši na obrazima. Kako ostavi ledenu stvarnost, tako ulazi u modri prostor u kojem lebdi sre-

brna reka, a čudne aurore spiralno svetle po nebu iz beskrajaja. Neka sila je nosi ka Mesecu koji postaje sve veći, toliki da je obuzima uzvišeni strah kad postade crna tačkica pred njime. Ali to nije Mesec, to je prozor, otvor kroz koji ulazi.

Na krovu kuće i svud po dvorištu sletele neke bele ptice. Stoje na ogradi, čuče na stazi i tremu, gledaju u prozore. Grupica irvasa se pojavi ni od kuda i stade tiho kraj kapije. Jedan čudni čovek sa psom prolazi kraj kuće i zastaje na tren, pa se izgubi iza okuke snežne ulice.

Ko kaže da smo mi jučerašnji, da ne znamo ništa i da su naši dani na zemlji sen? Nad Jovom jedna crna njuška i šape kopaju sneg. Kad ga iskopaše, dve ruke ga prihvataju, dižu ga lako i nekim čudom mu vraćaju svest i trunku snage, toliko da sad Jove može da čuje:

“Hajde, brate, drži se. Još ti nije vreme umiranju.”

Jove otvara slepljene kapke i kroz izmaglicu vidi visoku priliku i jednu manju, njoj kraj nogu. Trepće, diše dublje, čuje svoj dah i onda gleda opet. Pred njim stoji čovek visok, crne brade i vrlo lepog, dostojanstvenog i mirnog lica. Kraj nogu mu crni pas, toliko crn da deluje kao da nije tu; ima neobične, užarenožute oči. I čovek deluje neobično, mada je teško reći šta ga tačno takvim čini.

“Ko si ti?” Jove će tiho.

“Zovem se Gonješ... a ovo je moj verni Salemal”, pokaza rukom na psa, koji sedi na zadnjim šapama i Jova netremice posmatra.

“Hajde, idemo”, kaže Gonješ i kreće sa Salemalom. Jove ne zna je li njemu ili psu to rekao. Gonješ se okreće i dovikuje:

“Zar ne želiš da se vratiš kući?”

Jove klima glavom.

“Pa hajde!”

Nesigurno korača i čudi se što hoda, što može čak i da ubrza da bi se pridružio čudnim spasiocima. Malo potom shvata šta je čudno u vezi sa Gonješom. Spazio je da mu oči neobično sjaje po mesečini. Kao da imaju svoj sjaj nezavisno od svetla; takvo oko valjda imaju oni koji znaju šta su vrtlozi i tišine, i koji su iznad svega toga. Uz to, čovek na bluzi ima neobične plave šare savršene simetrije koje se presijavaju na mesečini poput sedefa na školjki. Uopšte nije toplo obučen, ali kao da mu to ne smeta. Jove drhti, od umora, duge obamrlosti i mraza, a pomalo i od iznenađenja.

Hodaju bez reči, Gonješ i Salemal malo ispred i prte sneg. Jove ide po njihovom tragu. Koračaju kroz brezove šumarke, idu preko čistina, gaze preko smrznutih potoka. Onda izađu na širu stazu kraj koje leži poveće kamenje.

“Ovde ćemo se malo odmoriti”, kaže Gonješ i čisti kamenje od snega da mogu da sednu. Salemal se posadi kraj Gonješovih nogu. “Uzmi”, pruža bradati čovek Jovu čuturu. Nikada neće Jove moći sebi da objasni kakvo je

piće pio tada, ali će večno pamtiti da ga je u trenu okrepilo i ojačalo. Prijatna je noć, posle svega.

“Dakle, prošao si kroz riznice snežne”, bez uvijanja će Gonješ.

Jove ćuti. Čudno mu je da je to baš tako sročio. Onda sleže ramenima. Gonješ klima glavom i smeši se.

Zvuk dalekih sanki para snežni predeo. Oslušnuvši, Gonješ kaže:

“Evo, dolazi spas iz grada. Sad će sve biti lako”. Diže se, mahnu Jovu na pozdrav, i krete u noć. Salemal skoči za njime. U trenu oboje nestadoše iz prostora.

Loki psuje uplašen i pritrčava sa bolničarima Jovu koji i dalje sedi na kamenu. Lete svi oko njega kao pčele, a on tih i krotak. Sanke će naći tek kasnije, smrskane i kilometrima daleko odatle. Mara mirno čeka da se vrate sa Jovom. Stoji kraj prozora i gleda puno oko meseca. Ne skida pogled sa njega i uglovi usana joj se podižu nagore.

Da li je sve bilo iluzija, samo uobraženje mozga, pita se Jove. Možda, ne zna... Kažu da život počne da se završava onoga dana kada ućutimo o stvarima koje su bitne. Ne bi se složio sa time. O nekim stvarima se ne može govoriti – o stvarima toliko bitnim da za njih reči ne postoje, stvarima koje sijaju svetlom tajne i usred duše se gnezde. *Ah, ti tajno, Bogu tek izvesna!*

Pa ipak, nisu sve lutalice izgubljene.

TODOROVA OSVETA

Visoki muškarac, crne kose i očiju, natače šešir dublje na čelo. Brod je bio pun vesele družine koja je ispijala vino, svaki čas nazdravljajući. Todor je gledao da bude neprimijećen. Na brodu je bio već dva sata. Dovoljno vremena da ga prepozna policija. Prije mjesec dana protjerali su ga iz Kotora za Tursku. Ovog puta imao je sreće.

Za sad je bio neprimijećen. Polako je pijuckao vino. Čaša je bila dopola ispijena:

„Takav je i moj život, k'a ova čaša. Toliko toga viđeh po svijetu, a ništa ne učinjeh. Svakakvih čuda viđeh i sam učinjeh. I opet ništa. Da nijesam rođen u ovoj varvarskoj Crnoj Gori, ko zna đe bi mi kraj bio?“, tužno se osmjehnu.

„No, to nije više važno. Samo još da obavim svoje. Da krvniku presudim pa nek ide i moja glava. Nekog strijeljaju, nekog objese, neko se utopi, neko u vatri izgori, nekome glavu odsijeku, neko umre u postelji, a svi se muče. Svima je zemlja teška. A najteža će biti manitom Zeku“, pomisli i strese se.

Ponovo poče razmišljati o Crnoj Gori. Volio je, ko što se voli rodna gruda.

„Ali, vazda smo se međ' sobom krvili. I onda dođe Zeko, pa nas nagrdi. Sto osuđenih na smrt u mojoj maloj Crnoj Gori. I to kakvih ljudi. Sve cvijeće i junaci crnogorski. U velikoj Austrijskoj carevini, za to vrijeme, ne vjerujem da je toliko bilo osuđenih na smrt. A što je Crna Gora spram te carevine? Šaka jada. No, dosta o tome. Da pozovem ovo momče da mi naplati vino, jer poslije neću imati vremena“ - pomisli Todor i zovnu konobara: „Momče, da platim“, povika.

Dođe konobar i Todor mu plati popijeno vino. „Idem po kusur“, reče konobar.

Todor mu samo ma'nu glavom i nastavi da pažljivo posmatra kotorsku rivu gdje je bila gužva. U sredini stajao je knjaz i nešto živo objašnjavao.

Vrijeme je bilo da se ide za Prčanj, ali svi su imali nešto da pitaju knjaza.

„Poštovani knjaže! Kotoru je velika čast što ste danas boravili u našem gradu. Prijateljski odnosi carevine i našeg Kotora sa susjednom nam Crnom

Gorom nikad se nisu ni prekidali. Vaš udio je u tome veliki”, deklamovao je predstavnik uprave grada Kotora.

„Čini mi se da je moj udio nesrazmjerno veći od udjela kotorske gospode. Braća smo hrišćani, komšije, mogli bi malo više pomoći da i odnosi Crne Gore i slavne carevine budu bolji”, odgovori knjaz i namršti se.

„Hoćemo, hoćemo. Bog nam je svjedok. Biće dobro. Mi Kotorani smo uvijek bili za razgovor i saradnju”, govorio je Kotoranin ponizno se klanjajući.

„I trgovinu. Ne zaboravimo trgovinu”, sa osmjehom mu uzvratila knjaz.

Uto priđe mu supruga Darinka. Bila je obučena u ljetnju haljinu, kupljenu u Trstu. Voljela je da se lijepo obuče. Po posljednjoj modi. Crnogorska kasa bila je mala za njene prohtjeve, ali Danilo je obožavao. I zubima škrgutao kad bi mu se učinjelo da je neko pogleda, onako muški. Danilu se činjelo da joj muški pogledi i ne smetaju:

„Dano, vrijeme je da se krene“, obrati se mužu Darinka.

„Dobro. Evo polazimo“, odgovori Danilo.

„Kotorani, hvala vam na gostoprimstvu i ljubaznim riječima. Bog će dati da će još brže napredovati i Kotor i Crna Gora, komšije koji treba da žive u slozi i prijateljstvu”, reče knjaz.

Na brodu Todoru se oči suziše:

„Umrijećeš k'a pas, a ja k'a hrišćanin. Bog neka sudi“, promrmlja sebi u bradu.

Uto viđe da je na rivi knjaz krenuo ka barci. Todor brzo siđe sa broda. Konobar je vikao da ima kusur za plaćeno vino, ali Todor ga nije slušao. Protrča pored zbunjenog konobara. Siđe sa broda i izvuče skrivenu kuburu. Smrkavalo se i nije vidio dobro. Grozničavo je tražio knjaza. Nacilja na čovjeka sa dolamom, ali u posljednjem trenutku je vidio da to nije Danilo. Zbuni se za trenutak, ali sudbina mu pomože. Knjaz je zastao da zapali cigar. Lice mu se sada jasno vidjelo. Oči su bile zelene kao prolječna trava. Todor trže kuburu i opali. Od siline udara kubura mu ispade iz ruke.

* * *

„Neću! Ne može tako! Ne možeš da ga ubiješ! Tako se ne igra!”, povika Na Ku i ugasi sliku.

„Nisam ga ja ubio, nego Todor Kadić. Ti ne umiješ da prihvatiš poraz. Uvijek te nadigram, a ti se ljutiš“, sa osmjehom mu odgovori stariji brat Nan Ši.

„Oče, molim te dođi. Nema pravo da se miješa u život Zemljana, a stalno to direktno radi i sve ispada kao da je Sudbina. Sad mi je ubio vladara Danila, a prošli put Petra. On je bio i vladar i pjesnik i duhovnik”, skoro kroz

suze reče Na Ku.

„Petar nije ubijen. Razbolio se i umro. Dobra glava, ali slaba pluća. Zvijezde mu nijesu bile naklonjene“, sada se Nan Ši grohotom smijao.

Dode i otac An Ki:

„Da vidim o čemu se radi. Koja je to zemlja?“

„Crna Gora. Mala zemlja, evo ovdje“, pokazao Na Ku na kristalnu kuglu.

„Pa, samo vi sa njom igrate. Niko drugi koliko vidim. Nikome nije interesantna“, reče An Ki.

„Ne znaju drugi koliko je zanimljiva Igra sa Crnom Gorom. Čudni ljudi. Divlji i ponositi. Vole borbu“ reče Na Ku.

„Budale romantične. Sanjari koji umiru od gladi“ podrugljivo mu do-baci brat.

„Je li umro taj vladar, kako si rekao da se zove? Danilo?“ upita otac.

„Nije još, ali neće dugo. Ima teške rane, a oni ne znaju mnogo o medicini“, odgovori Na Ku.

„Sa tri kugle pušku napunio Todor, za svaki slučaj. A i dobro gađa“, zlobno će Nan Ši.

„Nastavite Igru. Koliko sam vam puta objašnjavao da to nije samo Igra. Tako učite odnose među ljudima, učite da donosite odgovorne odluke, da vladate. Generacije na Niburu se tako vaspitavaju. I ja, i moj otac i njegov otac. I svi mi. Što bi rekli ti isti Zemljani, jednim udarcem, ubili smo dvije muve“, oštro im odgovori otac.

„Znam ja to oče. Ali, šta sad da radim?“, upita Na Ku.

„Nađi nasljednika tom Danilu. Ima li neko bistar od njegove rodbine ko bi mogao?“, savjetovao ga An Ki.

„Ima. Nikola se zove. Biće to dobar vladar“ - povikao Na Ku i oči mu zablistale.

Nan Ši za trenutak zbunjeno zastade, ali brzo se pribra:

„Naći ću ja nešto i za njega. Mogao bi možda da ostane bez zemlje. Da bude izgnanik. Jednom fale pluća, drugom pamet, a trećem zemlja“, ponovo kroz smijeh progovori Nan Ši.

„Dobro, onda smo se dogovorili. Nastavite igru i nemojte me zvati svaki čas. Znate da imam puno posla“, reče im otac.

Braća se rukovaše: „Počnimo“, rekoše skoro uglas.

PLOVEĆI NIZ RIJEKU

Svog oca gotovo ne pamtim. Povremeno, u snovima, ukaže mi se lik u magli. Otac je poginuo hrabro, predvodeći naše bratstvo u odbrani granice. Danas je na čelu bratstva moj stric, a mene spremaju da ga naslijedim. Gorazd je nekada davno bio naš rob, zarobljeni, omraženi gorštak. Sudbina je htjela da je on već odavno moj drugi otac. Spasio mi je život kada je vatra progutala našu kuću. Poslije me je učio ratničkim vještinama, snalaženju i životu u prirodi, vidanju rana, liječenju biljem. Učio me je svemu što je znao, sa puno strpljenja i ljubavi.

Ima mnogo toga čemu me ni Gorazd, niti bilo ko iz našeg plemena, nisu mogli poučiti, ili njihovim naukom nisam bio zadovoljan. Gdje odlaze mrtve duše, da li će se ikad vratiti? Gdje zvijezde stoje, gdje su granice neba i vasseljene? Da li su moćni ljudi iz vremena prije Velike tame stigli do zvijezda kada su bježali od vaskolikog ratnog požara?

Kada smo išli u Vegapolis, na ženidbu načelnika Gande, Gorazd me je odveo u Kraljevu šumu i pokazao metalne ostatke letećih kola kojima su ljudi, u ta pradavna vremena, krenuli ka zvijezdama, bliže bogovima. A nekako u to vrijeme, kada se vratismo sa načelnikove svadbe, u našim krajevima, pojavio se neobični starac, duge sijede kose i brade. Naselio se u napuštenom selu, kakvih nije malo uz uvijek nemirnu granicu. Hranio se plodovima prirode. Sakupljao je i ljekovito bilje i njime liječio ljude, čak i životinje. Mnogima je pomogao ili barem olakšao. Govorilo se da posjeduje veliko znanje i mudrost.

Noć se lagano spustila. Gorazd i ja dojahali smo u Plavsko selo. Pred kolibom, u središtu nekadašnjeg sela, uz plamen vatre, sijalo je starčevo lice, zagledano ka nebu. Zvali su ga Starec. Nije ga uznemirio topot naših konja. Nakon pozdrava, mirno mi reče:

„Svake vedre noći daleke zvijezde šapuću nam svoja sjećanja.”

„Da li su ljudi ikada stigli tamo, gore?“, upitah.

„Knjige starostavne govore da su prije mnogo vijekova ljudi krenuli put zvijezda svojim napravama moćnim. Znanje tadašnjih ljudi bijaše ogromno.“

„Želim otkriti tajne čovjekovog života, saznati o granicama vasseljene.“

„Koliko ljeta brojiš sinko?“

„Uskoro će biti devetnaest,“ bi me sramota.

„Kada bih znao sve te tajne, mladiću, ne bih više vukao ovu sijedu bradu po zemlji. Naši životi su poput velike rijeke koja teče, sakuplja pritoke i raste, sve do ušća u more. Tvoja je rijeka žustra, nemirna, planinska, ti si tek pobjegao od izvora. Pred tobom je dalek put. Ja sam tik do ušća, moja se rijeka sporo valja, puna je pritoka životnog iskustva, ali mnoga, mnoga znanja ostala su nedokučena, daleko van ovog korita. Možda se ipak, nakon ušća, vratim izvoru ili u neku novu plovidbu. Ne bi me čudilo da i zvijezde nebom nekuda plove ka svom ušću.“

Starecove riječi su me opijale poput rujna vina. Ponudio nam je večeru, nismo odbili. Malo zelja i variva.

Starec je nakon nekoliko nedjelja otišao tiho, kao i kad je došao. Ali njegove riječi i dalje su bile u meni.

Rijeka Rajska izvire daleko na zapadu, u zemlji predaka bake moje majke. Od majke sam u djetinjstvu dobro naučio njihov jezik, meni opor i grub. Taj jezik biće mi bogatstvo za moj naum. Oploviću rijeku Rajsku, od njenog izvora u Crnoj šumi, do ušća u Crnu vodu.

Zimu iskoristih da se dobro pripremim za put. Majka je bila protiv. Najprije me molila, preklinjala da ne idem, potom mi je i prijetila. Shvatao sam njen strah da ne izgubi jedino što joj je ostalo od oca. Ipak, ja sam budući vođa, moja se morala poštovati.

Stric nam je dodijelio u pratnju Zorlana, svog najboljeg vojnika. Priroda se tek počela buditi, bilo je hladnjikavo i kišovito. Morali smo krenuti, Gorazd, Zorlan i ja. Četvrti konj je nosio naš mali kanu prekriven platnima.

Zorlan i Gorazd su određivali koliko će se jahati. Znali su šta životinje mogu izdržati. Mape su takođe čitali zajedno, precizno. Hranili smo se biljem, ribom, lovili smo ptice i divljač. Nisam mnogo zaostajao za iskusnim ratnicima. Brzo sam se navikao na život nomada, ali su mi majka i kuća nedostajali.

Jezik moje prabake bio nam je vidjelo u tuđini u koju stigismo. Osjećao sam se bitnim, a Gorazd me, zadovoljan, tapšao po ramenima. Ljudi ovdje žive drugačijim životom od našeg, zatvoreniji su, nepovjerljiviji. Nisam im zato otkrivao tajnu našeg puta. Pitao sam ih za usputne gradove i sela. Oni će nas dovesti do izvora Rajske.

Stigli smo u planinsko selo, na obodu šume. Projahali smo drveni most iznad bučnog potoka i stali pred krčmu. Ovakva mjesta smo izbjegavali, novac nismo smjeli bacati, a ni kavgu nismo htjeli. Mladić ispred krčme bio je zadužen za konje gostiju. Pozdravih plavokosog momka nešto mlađeg od mene.

„Dobar dan gospodo, izvolite,“ uzvрати mladić.

„Trebamo nešto za jelo i piće.“

„Putujete iz daleka?”

„Da, iz Jadranskih zemalja, ovdje imam rodbinu, pa bih htio usput vidjeti vrelo Rajske, kad smo već tu.”

Mladić se osmjehnu:

„Onaj mostić, tamo ste prošli, to je Rajska, a izvorište je na pola sata jahanja, onuda kroz šumu prečicom.”

Za sve usluge mladić je na kraju dobio napojnicu. Kroz šumu smo išli veoma oprezno. Van glavnih puteva na svašta se može naići. Zorlan je povremeno jurio naprijed. Očima prekaljenog ratnika teško da nešto može proćaci. Ali ljudi na ovoj šumskoj stazi nije bilo.

Onda, jedna čistina, i ispod velike stijene vrelo! Izvor Rajske! Kamena gromada kao da je vodu istiskivala svojom težinom i ona se u mlazovima rasprskavala. Ali sreću zbog dolaska na vrelo malo nam je pokvario rastanak od Zorlana sa kojim se srodismo. Pred njim je dug i opasan povratak u domovinu, bez pratnje, sem četiri snažna i brza konja. Pred nama je još izazovniji put u nepoznato.

Dugo smo gazili kroz vodu, činilo mi se cijelu vječnost i nosili naš kanu, prije nego Rajska bi dovoljno duboka da njome zaplovimo. Baš kao i beba kojoj treba vremena dok prohoda. Nakon dan-dva plovidbe, upali smo u brzake jer se rijeka previše strmo spuštala. Mišići Gorazdovih ruku bili su napregnuti kao strune u borbi sa podivljalom Rajskom. Govorio mi je šta da činim jer se nisam snalazio, čak je i vikao na mene. Nađoh se u čudu. Kada se rijeka pomalo umirila, kratko mi reče:

„Eto, takav si pomalo i ti.”

Plovili smo danima. Bol u mišićima je polako nestao. Voda je bivala mirnija. Sretali smo ribare, brodice, poneki brod. U bistroj vodi, obloženi talogom, tu i tamo, bili su vidljivi kosturi potonulih brodova. Među njima možda i neki veliki brod iz vremena prije Velike tame. Noću bih gledao blistave zvijezde, prisjetio bih se Stareca, i zamišljao kako nebeskim lađama plovim prema zvijezdama.

Noć je bila kišovita, povremeno bi munje parale nebo. Uplovili smo u Carstvo Panonaca. Naše putovanje postalo je veoma rizično. Panonci su naši stoljetni neprijatelji. Nedavno je uspostavljeno primirje, ali ako nas uhvate, smatraće nas špijunima. Zato smo plovili samo noću, zaogrnuti mrakom. Veslali smo više, čini mi se i brže. Danju smo spavali, na smjenu, sakrivši se u trsku nekog rukavca, ili pritajeni u obližnjim šumama. Osjećao sam se kao progonjena zvijer iako nas srećom niko nije proganjao. Gorazd je osjećao moje strahove, znao me je umiriti.

Svake noći, ipak smo bili bliži otadžbini. Tako i ove, znali smo da smo vrlo blizu granice. Prvo smo zapazili osmatračnice Panonaca

uz rijeku. Priljubili smo se uz kanu i pustili da nas rijeka nosi, nedugo potom na kuli obasjanoj buktinjom vatre, viorila se naša zastava. Gromada sa naših leđa nestala je u vodi.

Narednih dana, rasterećeni, kao nikada do tada, uživali smo u plovidbi Rajskom. Radovali smo se susretima sa ratarima na plodnim poljima uz rijeku, ili sa susretima i objedima sa brojnim ribarima. Teško da su nam vjerovali odakle plovimo. Naš jedini dokaz bijahu naša od vjetra i sunca preplanula tijela.

Na čarobnom mjestu, gdje se Vegrina ulijeva u Rajsku, uzdiže se naš Beli Grad, prestonica Kraljevstva. Mahao sam ljudima na obali, šalio se sa njima, smijao se kao malo dijete. Pažnju mi privuče kikut podno visoke kule koju zovu Istočnik. Pralje su nas gledale, nešto međusobno komentarisale i glasno se smijale. Jedna među njima, ponajmlađa, isticala se ljepotom i ponosnim držanjem. Rekoh Gorazdu da čamac usmjeri ka obali. U Belom Gradu, neplanirano, ostali smo nekoliko dana. Majci sam poslao glas da sam dobro i da ne brine.

Ljeto je trajalo i davalo toplotu i plodove. Plovidba Rajskom postala je rutina. Na mjestu gdje su divovi prije vremena Velike tame ukrotili i zaustavili rijeku, i danas se Rajska jedva provlači klancem. Napustili smo otadžbinu, ali narodi i plemena, čijim zemljama smo plovili, bratski su i naklonjeni nama, tako da nismo strahovali.

Na pola dana od grada Dunajskog, Rajska se spaja sa morem. Široka i razlivena, spora i potpuno mirna. Kao čovjek u dubokoj starosti, spreman na čin koji slijedi. Gorazd se plašio da nas ne povuku priobalne, morske struje i da nas ne odnesu na pučinu. Zato, zaveslasmo ka obali. Naša plovidba je završena! Dugo, jako dugo smo stajali na obali i gledali umiruću rijeku i morsku pučinu.

„Sve rijeke, sinko, ulijevaju se u mora, ali mora se nikad ne prepune,” sjetih se Starecovih riječi, „jer voda opet nađe put ka izvoru.”

Ostalo nam je dovoljno dukata da nabavimo konje i opremu. Vratili smo se kući kada je jesen već bojila lišće, priroda je zatvarala životni krug. Sada, dok ovo zapisujem, čekam da prođe zima, i da sa svojim vijernim Gorazdom odem u Beli Grad. Vrijeme je da uplovim u mirnije vode.

PETO GODIŠNJE DOBA DUŠE

Kuda plove bijeli biseri, kapljice svježeg mlijeka? Kuda lete? Leptirova krila prelijeću brijeg oblaka. List je napustio svoje drvo u traganju za ostrvom svojih snova. Mladi čovjek se uzdigao na najvišu visinu svoje snage. Leti u grudima. On je duh koji ne dolazi u dodir sa spoljašnjim svijetom. Samo ga dodiruje knjiga koja leti: „Knjiga života i smrti“. Knjiga sudbine. I riječi letilice. Njihovim letom dolazi se do rajskih vrata. Do granice života i smrti. Riječi letilice pretvaraju svijet u ptice čija je država vazduh. Mladić okreće stranice knjige koja leti. Na jednoj od njih nalazi, sličnu ptici, reljefnu sliku ženske figure.

Misao je strijela. Dok ih je odapinjao, ruke se oviše oko mladog letača kao prečage na putu do samih zvijezda. Odjevena u svoj život, u svoju kožu, zracima ljepote ne dopušta da u njegovim žilama struji pijesak. Mekša od krzna, lagano razgoni maglu oko njegovog srca. Šire se biseri, zvijezde na noći njene kože. Rosne ruke na njegovim obrazima donose ulje kojim dašak vjetra podmazuje njegova krila. Obećana zemlja, žena, svira po ritmu koji grmi svemirom. Njene usne žele da raspjevaju njegove. Sa djevicom od svile, umotanom lijanima, sprema se oluja plača od beskrajnih slasti.

Iz knjige koja gospodari vazduhom čuo je poziv: „Leti prema meni!“ Pružila mu je cvijet lijana i osmijeh što opija. Mladić joj se bez riječi pokori. Čarobnica je letjela sve dalje i dalje. Mladić je slijedio njen let. Najednom uspori.

- Čekaj....Kuda me to vodiš? Što ćeš mi pokloniti?
 - Ljubav!?
 - Ona mi ne treba! Ja hoću sreću! Možeš li mi nju dati?
 - Ne znam o čemu govoriš!
 - Leti, samo leti samnom i ja ću ti dati radost....
- Zatim mu skrenu pogled na dijete koje se igralo sa leptirima.
Mladić odrečno zamahnu glavom.
- Ja hoću sreću! Samo sreću! Zbogom!

* * *

I sa srcem čovjek može biti bez srca, kao što i krila nijesu dovoljna da se može letjeti!

On ispusti cvijet koji mu bješe dala.

- Zbogom! - Čuo je njene posljednje riječi.

Knjiga koja leti ubrza njegov let. Leteći sve brže okretao je njene stranice nestrpljivo, sve dok mu se pred vidikom nije pojavio čarobni hram.

Hram bješe ispunjen djelima znanosti i vještine. U njemu se nalazilo mnoštvo ljudi. Na jednoj strani mladi sa plamtećim očima. Na drugoj starci iznurenog pogleda iza kojih su se krile jasne i snažne riječi.

- Dođi u naše carstvo, prijatelju - pozvaše ga mladi.

- Bolje je naše vijeće. Približi nam se mladiću, - ponoviše starci.

- Što me čeka među vama, - zapita on. - Što ćete mi dati?

- Daćemo ti znanje!

- Ali ja tražim sreću. Da li mi vaše znanje nju može stvoriti?

- Mi vas ne razumijemo!

Mladi čovjek izletje iz hrama mudrosti i umjetnosti. Pred njim se ukazivao sjajno osvijetljen dvorac. Mamcu nije mogao odoljeti.

Raskoš dvorca je sijala od zlata, žada, dragog kamenja, safira.

Stolovi bijahu prenatrpani obiljem plodova. Mirišljavi nektar širio je opojni miris. U sjenci bogova i muza, muzika je oblagorođavala dušu. Sjajem ozareni gosti veselo su šetali i uživali u igri. Smjenjivale su se plesne varijacije. Svjetlost se širila često ponavljanim vatrometom. Svuda oko prostor su obasjavale bengalske vatre. Sve je ličilo na nezaboravne lukulske svečanosti. Učesnici bala mu poželeše dobrodošlicu.

- Budi naš gost, povikaše u glas.

- Da li vi imate sreću?

- Sreću? Što je to sreća? Mi imamo bogatstvo. Slavimo raskoš. Znamo samo za veselje. Ništa nam drugo ne treba. S nama će ti svijet biti ljepši i bolji.

- Neću!, odgovori on i nastavi da leti u daljoj potrazi za srećom.

* * *

Dalji let bio je sve usporeniji i teži. Umor je prijetio iscrpljenom mladiću. Sve nesigurnijim letom morao je savladivati mnoge prepreke. Umjesto cvjetova koji su nestajali, čekalo ga je oštro trnje. Raniju harmoniju s vazдушnim strujama i muzikom vjetra, parali su gromovi i munje. Letač, dostojan sažaljenja letio je sporije. Sakrio se na stranicama knjige koja leti, između njenih slova, riječi i rečenica. Pored njih čekale su ga omamljujuće slike i crteži.

Možda se tamo nalazi sreća, promišljao je u sebi. Letio je između misli, riječi, nepreglednog, uređenog skupa slova. Letio je univerzumom ispunjenim savršenstvom, ali i nepreglednim iskušenjima i izazovima. Njegova snaga bijaše skoro sva nestala, kad, u padu, pribra snagu da nastavi usporeni let do posljednjeg poglavlja knjige. Približio se poglavlju „Knjiga sudbine“. Naslov probudi u njemu novu nadu izazivajući neočekivano uzbuđenje. Okretao je nestrpljivo stranice poglavlja o sreći. Nadao se da je stigao do svojeg cilja. Do tajnog mjesta u kojem se nalazi sreća. Ne osjećajući umor, grozničavo je okretao strane knjige koja sve ubrzanije leti. Letom u njenom letu stiže do mudraca. Mudrac je u rukama držao kalendar duše. Na njegovoj prvoj strani ukaza se slika jednog starca.

- Ko je ovaj lik? - zapita mladić.

- To si ti. Zar ne prepoznaješ samog sebe, - odgovori mudrac.

Nevoljnik koraknu nazad, snebivajući se od užasa.

- Promisli koliko si proživio. Misliš li da se život i sreća u njemu otkrivaju lako? Jednim traganjem? Letom do mjesta u kojem se ona skriva?

Mudrac je okretao stranice poglavlja „Knjige sudbine“. Iz njih se nazi-
rao dug put kojim je godinama išao. Taj put bijaše zamoran. Na njemu su se nalazile pećine i pustinje, tvrđave, vojske, crvene rijeke, vremena tragedija i drama, a iza njih, kratki predasi spokoja. Put je vodio kroz tegobna iskušenja sve do dolaska u cvjetnu ravnicu.

- Ovo je i tvoj put.

- Mnogo li sam preživio i stradao. Koliko me još velikih iskušenja čeka, - prenerazi se nevoljnik. - Zbog čega sam došao do ove luke. Da, prisjećam se. Doleto sam da nađem sreću. Na kojem mjestu se nalazi njen dom? Pomozite mi, kako da je nađem?

* * *

- Ne, ja te nijesam prevarila, niti se sakrila, - reče mu sreća ustima mudraca.

- Pokazala sam ti cijeli život i sreću koja ti je data, ali si ti sam odletio od nje.

- Letio sam danima, tražio je i nikako da je nađem. Nikada je nijesam susrio. Nema njenog skrovišta.

- Ona je bila tamo, u tvojoj mladosti. U ljepoti i zdravlju. U ljubavi koju si zaboravio. U osmijehu djeteta. U znanju i bogatstvu. U radosti, veselju i slavi. Svuda. U svemu ovome ti si mogao naći sreću, ali je nijesi htio ni okom pogledati.

- Što treba sad da radim? - Očajno zajeca jadnik.

- Otpočni novi život!

- Isuviše sam umoran, izmučen, bolestan, pa iako mlad čini mi se star. Želim da se odmorim od dugog letenja. Sudbino, dodijeli mi pokoj. Neka mi to bude umjesto sreće.

- Pokoj se nalazi u smrti, začu strogo odgovor.

- Smilujte se, neumoljiva sudbino. Umrijeti bez sreće, neokusivši njene tajne je tužno, tragično i grozno....

- Ti stalno tražiš lik, a ne dušu. Sreća nije u liku, već u duši, - odgovori mu sreća.

- Zaboravi na svoj izgled. Zagledaj se u svoju dušu. Tamo se ja nalazim. Tamo je sreća. Ja živim u tebi, u tvojoj duši. Leti sopstvenom dušom, a ne vazduhom i otkrićeš moje skrovište.

- Smiluj se srećo. Udijeli mi makar dio sebe na kraju ovog bijednog životnog puta.

- Vрати se natrag sebi. Svojoj duši. Tako stoji zabilježeno u vječitom kalendaru duše. Živi sa njim.

* * *

- Otpočni živjeti ponovo, - stalno je nekadašnji mladić, sada već iznemogli starac, ponavljao riječi neumoljive Sudbine.

Činilo mu se da ne može ponovo preživjeti nove užase života. Umjesto pod noge Sudbine on, iako usporenije, nastavi svoj let. Kad je ispod njegovih nogu vjetar povukao vazduh, kao dželat dasku oslonca žrtvi, učinilo mu se da će pući.

Žile su mu bile nabrekle. Nezamislivi bolovi su umrtvljivali njegove živce. Oči su mu treptale u nekoj svjetlosti sličnoj pogledu otvorenim očima kroz vodu. U ustima je osjećao neku neodređenu slast. Uši su mu zvonile i ti su ga glasovi sve više opijali. Tako se osjećao sve dok nije...sve dok nije sklopio mir sa svojom dušom. Ne! Letač nije ušao u priču o vječnom snu. Kruži oko srca vazdušnog beskraj. Gleda druga nebesa i oči. Spava pod krovom duginih boja, zaklonjen od oluje. Sanja u ljuljašci.

Sudbina zatvori posljednju stranicu knjige koja leti.

Nećujno, da ne naruši njen san.

KNJIGA SENKI

Bilo je toplo prolećno veče. Sa vedrog neba zvezde su posmatrale narod koji se uveče šetao gradom. Bilo je mirno. Bilo je dosadno.

Sa prozora stana u centru Niša starija studentkinja žurnalistike Tamara Stanisavljević posmatrala je ljude koji su šetali. Lomila je prste. Veče nije ovako planirala. Zbog momka nije izašla sa drugaricama, a je otkazao pre pola sata.

Već je bilo devet. Od šest se spremala. Gledala se u ogledalu na jednom od krila ormana. Crna, svilenkasta kosa padala joj je do ramena, uokvirujući joj lice. Imala je oštrije crte lica, ne muškobanjaste, već više namučene devojke. Njeno lice pričalo je o tome kako je nakon smrti oca, kada je imala trinaest godina, pomagala majci da drže kuću na temelju. Istovremeno je radila, školovala se i pazila na mlađu sestru. Na licu, ispod elegantnih obrva, gnezdila su se dva bisernoplava oka čiji je pogled sada zastao na malom, gotovo neprimetnom, ožiljku u uglu gornje leve usne. Dotakla ga je dugačkim prstom. U trenutku se okrenula i pošla do radnog stola.

Na njemu je bio otvoren časopis, koji je listala dok je čekala drugaricu. Bio je otvoren na stranici sa horoskopom. Učinio joj se čudnim jer je pored prognoza za posao, ljubav i zdravlje imao i prognozu za život. Za njen znak je pisalo kako očekuje dan neočekivanih preokreta.

„Na kraju ću početi i da verujem u ovo...“, kratko je prokomentarisala.

Neko je pozvonio na ulaznim vratima. Nezainteresovano je otišla od njih. Pogledala je kroz špijunku. Ispred su bile dve žene srednjih godina. Razmišljala je šta da radi. Tada se setila horoskopa i rešila da isproba zvezdanu prognozu.

„Dobro veče“, pozdravila ih je čvrstim glasom.

„Dobro veče“, otpozdravi joj jedna od njih, krupnija žena sa širokim osmehom.

„Kako vam mogu pomoći?“, upita ih Tamara.

„Želela bih Vas pitati“, počela je ona žena što ju je pozdravila, dok se druga učtivo smeškala sve vreme, „da li verujete u Boga?“

„Večeras ne“, odgovori joj Tamara.

„Molim?“, zatečeno će sagovornica.

„Kažem, večeras ne. Verovatno ni sutra. Možda tek kada iskopam ne-kome oči“.

„Možda biste hteli da pročitate našu literaturu, Kule stražare?“; ubedi-vački će Tamarina sagovornica. „Primitila sam da ste nervozni, a u literaturi ćete naći put do oprosta i spasenja.“

„Draga, nisam ja ta kome će trebati spasenje“, reče joj Tamara, te pogle-da u zamišljeni sat na levoj ruci. „Vaše vreme je upravo isteklo. Više sreće u narednom stanu.“

Upečatljivo je zalupila vrata, šaljući nedvosmislenu poruku ženama sa druge strane.

„Da ga jebem... Ako su neočekivani preokreti vezani za Jehovine sve-doke, onda...“.

Ušavši u spavaću sobu, stropoštala se na krevet i uzdahnula, ruku pre-krštenih iza glave. Nezainteresovano je šarala pogledom i zaustavila se kod police sa knjigama. Setila se knjige koju je uzela kako bi napisala članak o istaknutim vladarima na Balkanu. Dobila ju je greškom bibliotekarke. Htela je da piše o ljubavi Marije od Rumunije i tada princa Aleksandra Karađor-đevića, ali je dobila knjigu koja joj se činila toliko starom da se čudila kako nije okamenjena, sa izbledelim naslovom koji se nije video u potpunosti. Da to nije knjiga koju je želela primiti je po povratku u stan, a mrzelo ju je da se vraća do biblioteke pošto joj je trebalo vremena da se spremi za sastanak. Učinilo joj se prigodnim da joj sada posveti pažnju. Uzela je knjigu sa police i sela na krevet, naslonivši se o podignute jastuke. Začikljila je očima pokušavajući da pročita naziv knjige. Razaznala je samo nekoliko slova, nedovoljno da bi pročitala naslov. Otvorila je koricu i ugledala prazan list. Okrenula je sledeći, bio je takođe prazan. Kao i sledeći. I svaki drugi do kraja knjige. Nezainteresovano ju je ostavila pored sebe.

Trgnula se na šuštanje u blizini. Osvrnula se okolo ali nije bilo ničega. Pomislila je kako je zvuk došao spolja. Tada je ugledala knjigu koja je ležala pored nje. Bila je otvorena a pri vrhu prve strane bilo je ispisano „Hvala“. Protrljala je oči zbunjeno posmatrajući ispisanu reč. Nije bilo moguće da je previdela. Otvorila je drugu stranu ali je bila prazna. Čula je zvuk pisanja pe-rom po papiru, te se instinktivno vratila na prvu stranicu. Bilo je dopisano: „Ovo nije obično pisanije“.

„Pošto se obično svaka knjiga piše sama od sebe...“, prokomentarisala Tamara.

Reči su nastavile da popunjavaju prvu stranicu.

Ovo je svedočanstvo o mladosti države i njenog vladara. I senkama koje su ih pohodile. Opasnost je vrebala sa svih strana. Državu spolja a njenog

vladara iznutra. Možda je čak strašnija bila ona sa kojom se sukobljavao tada jedan mladić, čija će sudbina biti velika, ali ne pre nego što će proći iskušenja...

Ovo je priručnik za one koji se ne plaše mraka jer je svetlost u njima.

Tamara je razrogačenih očiju gledala u reči. Delovale su joj nadrealno. Nije znala šta da misli o ovome. U trenutku joj je to bila najmanja briga. Soba oko nje postala je mutna, zamagljena. Osećala se kao u vrtlogu. Knjiga ju je dozivala. Uvlačila u sebe. Soba je nestajala, a knjiga ju je sve jače uvlačila. Odjednom je nastao mrak, ispunjen velikim brojem treperavih svetala. Hodila je među njima. Barem je tako mislila, iako je bila sigurnija da neko ili nešto nju vodi. Svetla su nestala. Bilo joj je hladno.

Činilo joj se da se nalazi u nekom podrumu, sudeći po golim zidovima oko nje. Stresla se i protrljala šake.

„Neću ništa napraviti ako stojim u mestu“, reče za sebe, pokušavajući da se ohrabri.

Uspjela je da napipa zid i tako je hodala ne skidajući ruku sa njega.

„Izgubljeni ste gospo?“ upita je grub glas.

Okrenula se oko sebe ali nije videla nikoga. Prilepila se uz zid.

„Ah, vi ljudi“, reče glas veselo. „Pogledaj naniže. Nemaš čega da se bojiš.“

Spustila je pogled i ugledala malog čoveka. Bio je tik pored nje. Izvadio je iz džepa kamen koji je obasjao prostor oko njih. Patuljak je imao krut stav i grubo lice sa krupnim očima i velikim crvenim nosom. Posmatrao ju je zainteresovano.

„Ko si ti? Gde sam ja?“ upita ga Tamara.

„Radovan, od rase gilzvita, rekao bih Vama na usluzi ali trenutno imam preča posla“, odgovori joj. „Nalazite se u podrumu kuće moga gospodara. Velika mi je znatiželja saznati kako ste ovde stigli.“

„To se i ja pitam. Sećam se samo da sam otvorila neku knjigu i onda je sve nestalo oko mene. Sledećeg trenutka našla sam se ovde.“

„Knjiga, da...“, prokomentariša Radovan zamišljeno. „Prokletstvo ifrita.“

„Koga?“

„Bolje rečeno čega, gospo“, ispravi je patuljak. „Ifriti, zlodusi iz pustinje koje su Otomani povelili sa sobom. Jako nezgodna stvorenja.“

„To i dalje ne objašnjava sve ovo.“

„Biće Vam jasnije kada upoznate Petra. Pohitajmo.“

Nije znala šta da misli o svemu tome. Blago je reći da je bilo čudno. Poslušala je patuljka i krenula za njim dok ju je vodio iz podruma. Stali su ispred jednih vrata. Radovan se okrenu ka njoj.

„Unutra je moj gospodar, Petar. On će Vam sve reći. Verujem da nam možete pomoći da se jednom zanavek otarasimo ovog prokletstva.“

Tamara mehanički klimnu glavom. Patuljak joj uzvratila na isti način, naglašavajući da se razumeju. Pokucao je na vrata sitnom pesnicom.

„Napred“, reče iznutra izmučeni glas.

Na suprotnoj strani prostorije bio je mladić, ne stariji od šesnaest godina. Šetao je od jednog zida do drugog, zastajući kratko kraj prozora i zamišljeno gledajući napolje. Okrenuo je glavu ka njima kada je Radovan zatvorio vrata.

„Kakve su vesti od Vuka?“, upita patuljka, ne primećujući Tamaru.

„Nije mogao pronaći nijedno duhovno lice“, odgovori mu Radovan skrušeno. „Ali...“

Mladić ga prekinu. „Vešci? Gorštački šamani?“

„Veliki je to rizik.“

„Znači moraću sam?“, mladić postavi pitanje više za sebe.

„Izvinjavam se“, Tamara se uključi u razgovor, „Radovan mi je rekao da ćete mi objasniti ovu situaciju.“

Mladić iznenada postade svestan Tamarinog prisustva. „Izvinjavam se gospo što Vas nisam ranije primetio“, učtivo će on, uz naklon. „Imamo velikih problema ovde.“

Onda joj se osmehnu. „Ali pretpostavljam da imam vremena da Vam se predstavim. Zovem se Petar Petrović.“

Radovan se nakašlja. „Knjiga ju je dovela ovde gospodaru.“

„Zaista?“, iznenađeno će Petar. Na trenutak je delovao vedro, ali mu se odmah vrati zamišljenost u pogledu. „To može biti i dobro i loše.“

„Polako, polako“, prekide ga Tamara. „Da li bi neko mogao da mi objasni o čemu se zapravo ovde radi? Čitala sam knjigu i sledećeg trenutka eto me u podrumu sa ovim gli...“

„Gilzvitom“, ispravi je Radovan.

„Šta god“, reče ona nervozno, odmahujući glavom. „Kako mi priča o prokletstvu, ifritu i čemu već. Pa ako biste bili ljubazni da mi objasnite o čemu se ovde zapravo radi, pre nego što nastavimo dalje.“

„Prokletstvo ifrita“, reče joj mladić staloženo. „Ifriti su grozna stvorenja koja su Turci doveli sa sobom iz pustinja. Zlodusi, koji su prilično korisni u porobljavanju i duša i tela ljudi. Zbog knjige ti dugujem izvinjenje. Bojim se da sam nju ja napisao.“

„Zašto? Koja je njena priča?“

„Priča o žrtvovanju i sazrevanju“, nastavio je Petar staloženo. „O senkama koje su napale narod i o senkama koje mene i dalje pohode. Počinje napadom odreda janjičara sela na Durmitoru. Znali smo za taj napad i čekali smo ih. Ono što nismo znali je da sa sobom vode i crnog imama iz Damaska.“

Tamara ga je pomno slušala iz sve snage pokušavajući da rezonuje bilo šta od onoga što je čula.

„Ifriti su pustinjska stvorenja i ne podnose druga podneblja. Da bude još gore, crni imam ga je nosio u peščanom satu. Kada ga je oslobodio, pore-

metio je vreme u tom selu, terajući ljude da skrenu s uma. Napadali su i nas i Turke. Mi što smo preživeli tu borbu ostali smo promenjeni zbog toga što smo morali ubijati svoj narod koji smo tako žestoko hteli da zaštitimo. I zbog susreta sa tim zloduhom.“

„Vreme nije bilo na našoj strani. Zato sam uradio prvo rešenje na koje sam naišao. Uspeo sam da zatvorim ifrita u knjigu, zajedno sa mnom i Radovanom.“

„Niste me zatvorili ovde gospodar“, reče mu Radovan. „Sam sam pošao. Pećine postoje i u pustinjama. Moja braća su mi pričala o tome šta im ifriti rade.“

„Od tada, Radovan i ja svakog dana vodimo bitku sa ifritom. Bez uspeha svakog dana. Prilikom zatvaranja zloduh nas je prokleo da nikada ne nađemo mir. Svakog dana se priča ponavlja.“

„Gospodo, pošto primećujem da smo formalni“, reče Tamara. „Ne znam za Vaš mir, ali do mog mi je poprilično stalo. Tako da mi se čini da ćemo zajedno morati da radimo na tome da izađemo odavde.“

„Sunce zalazi“, primeti Radovan.

„Vreme je“, odlučno će Petar. Posegnuo je za kanijama na stolu u kojima je bila sablja. Izvukao ju je i uzdahnuo.

„Odakle dolazi taj ifrit?“, upita ih Tamara.

Petar se nasmeja i pokaza šakom na peščani sat koji je stajao na stolu. „Odavde.“

„Jebemti...“, opsova ona.

Posmatrala je sumrak napolju. Po Petrovim i Radovanovim rečima uskoro bi trebao da se pojavi ifrit koji, po svoj prilici, nije tip osobe koji ćeš pozvati na kafu. Nenadano i ona se našla u toj zbrici. Razmišljala je kako da se izvuče. Iza nje, Petar je nešto pričao.

„...Gospo sa Severa, ti koja nas posmatraš sa neba, pruži nam putokaz ka spasenju. Pokaži nam se i spasi nas, kao što si i druge koji su bili izgubljeni. Ti si naša zaštitnica čiju pojavu čekamo da nas izbavi od mraka i pokaži nam svetlost.“

Tamari tada pade na pamet jedna misao.

„Kažete da izlazi u sumrak?“, zapita ih uzbuđeno.

„Da“, odgovori joj Radovan.

„Da li je ikada ifrit sačekao zoru?“

„Nije. Vraća se u sat pre svitanja“, reče joj Petar.

„Onda, nadam se da imate daire, pošto ću upravo da postanem Šeherezada.“

„Sviđa mi se ideja. Mislim da imamo šanse“, reče Petar, najednom postajući odlučan.

„Nadam se da je tako“, reče im Radovan. „Počinje.“

Peščani sat na stolu je isprva počeo da drhti a onda i da se trese sve jače. Petar je stajao najbliže do sata, sa sabljom ispred sebe. Radovan je pored zida iščekivao pojavu ifrita, stiskajući kamen u džepu. Tamara je bila nervozna.

Sat prestade da se trese i ču se zvuk kao kada se zalupe vrata.

„Ponovo“, reče šuštavi glas koji je odjekivao i ispunio prostoriju. „Da mučim dve duše zauvek. Da.“

Pred njima se ukaza avetinjska, prozirna prilika ifrita. Izgledao je kao da gori, da ga okružuje vatra. Umesto očiju imao je dva crna kruga. Ifrit se izdigao iz peščanog sata i pogledao ih. Zadržao je pogled na Tamari.

„I treća duša je tu. Da. Vrlo mi se dopada što je i treća duša tu“, reče zloduh šuštavo. Tamaru je podilazila jeza od njegovog glasa. Činilo joj se da je okružuje, da joj se lepi uz kožu, pokušavajući da prodre unutra. Čula je glas zloduha i kada ništa nije progovarao.

„Kuš prokletijo!“, viknu mu Radovan.

„Tebe, tebe ću prvog večeras“, ifrit se zagleda u gilzvita. „Devojku ću na kraju. Da. Na kraju.“

„Nećeš ti nikoga pakleni stvore! Ne večeras. Ne ikada više“, reče mu Petar.

„Svi se povinuju volji ifrita. Ifrit je gospodar ljudskih duša“, uzviknu stvorenje.

„Khm, khm“, nakašlja se Tamara. „U pogledu tog povinovanja tebi, hte-la bih da kažem par reči.“

„Ljudi ne pričaju ifritu. Ljudi služe ifritu.“

„I u vezi tog služenja“, dodade ona. „Očigledno nisi čuo za emancipaciju žena?“

Stvorenje ju je čudno posmatralo. Tamara nastavi.

„Da, vidiš, postoje članovi zakona koji brane da se ženska osoba posmatra kao predmet i samim tim povinuje i služi bilo kome protiv svoje volje. Mislim da se ti članovi zakona odnose i na stvorenja poput tebe.“

„Ifrit je zakon. Drugi slušaju ifrita. Kao što su one duše na planini“, završi on cerekajući se.

„Svakog dana me progone duše koje si odveo u pakao. Svakog dana zarobljen u ovoj knjizi imam vremena da se borim protiv tih demona, kao da mi ti nisi dovoljan“, prezrivo će Petar. „I veruj mi, pobedio sam te tamo, pobiću te i ovde.“

„Meni uopšte nije jasno zašto si pun mržnje prema ljudima?“, upita Tamara ifrita, skrećući sa teme.

„Ifrit ne mrzi ljude. Ifrit voli ljude. Ifrit postoji zbog ljudi“, reče joj avet.

„Ako postojiš zbog ljudi zašto ih onda napadaš?“, nastavi ona.

„Ljudi čine ifrita jačim“, izgovori kroz osmeh, pa pogleda u gilzvita. „I gilzvite isto. Ifriti vole i i gilzvite.“

„Hladnog mi kamena, ubiću te“, reče mu Radovan besno.

„Nećeš, nećeš. Ne možeš ništa ifritu, tu gde je ifrit gospodar.“

Radovanu se grčila četvrtasta vilica od toga koliko je stiskao zube. Tamara je delovala kao da ćaska sa drugaricom.

„Kako možeš da budeš gospodar u istoj prostoriji sa ženom?“

„Molim?“, zbunjeno će stvorenje. Petar i Radovan su znatiželjno posmatrali kako Tamara pokušava da mu okupira pažnju.

„Zna se ko je gospodar kada je u prostoriji samo jedna žena. Kada su više njih, tu već postaje nezgodno. Ali samo jedna, onda je ona gospodar.“

„Nije istina“, reče avet. „Ifrit gospodar među ljudima. Ifrit jak kao kralj.“

„Čak se i kralj može napiti od vina“, promrmlja Radovan. „Čini mi se da je ipak vino jače od kralja.“

„Svašta“, reče Tamara. „Žene su jače.“

„Ali istina će pobediti sve“, prošapta Petar za sebe.

„Ifrit je gospodar“, viknu stvorenje prezrivo.

„Ovde ne“, prekori ga Tamara. „Imam vremena da ti to utuvim u glavu.“

Počelo je kao rasprava o ljudskim pravima. Nastavilo se time što je Tamara objašnjavala zloduhu da nije lepo to što ljudima krade duše, ne vole svi te stvari. Istina, kako mu je rekla, može se to i sviđati nekome, ali ne može tek tako bez pitanja da ljudima upropaštava duše. Razumela je ona što je ifrit zloduh i da mu je takva priroda, ali mora imati neke manire. Ifritu je razgovor sa Tamarom bio interesantan. S druge strane, ona je grabila za svakom temom kako bi mu zaokupirala pažnju, trudeći se na sve načine da vreme prođe do svitanja. Međutim, vremenom se izgubila u razgovoru, koji je sve više ličio na monolog, a ifrit je gubio strpljenje.

„Dosta!“, viknu on. Tamara se preplašeno povuče unazad. Radovan se prevrnu. Petar zauze gard. Ifrit nastavi. „Čuo sam previše. Sada je vreme za uzimanje duša!“

„E, nećeš“, preseče ga Tamara. „Ovo je knjiga. Ti si samo lik u njoj. Ne pitaš se ništa!“

„Istina će se pokazati u svetlu“, kaza Petar. Ostali, uključujući ifrita, su ga zbunjeno posmatrali. On pogleda kroz prozor. Severna Zvezda je sijala na nebu.

„Prokleti da ste!“, opsova ih zloduh izbezumljeno. „Hiljadu godina goreli zbog ovoga!“

Krenuo je ka peščanom satu. Petar jurnu na njega sabljom u pokušaju da ga zaustavi, ali ona prođe kroz ektoplazmu. Stvorenje je bilo na korak od peščanog sata, da ponovo umakne. Činilo im se kao da je sav njihov trud bio uzaludan. Kada se opet pojavi, ifrit će znati za ovu smicalicu.

Ali ifrit je ostao prikovan u mestu, na korak od peščanog sata. Unezvereno se vrteo po vazduhu. Sto se prevrnuo sa svime na njemu. Polica sa knjigama je pala uz tresak, praćena padom i lomljivom slikom sa zida. Njih troje je posmatralo ifrita pitajući se kako je zarobljen. Tada su videli zrak koji se odbijao iz svetlucaog kamena koji je ranije ispao iz Radovanovog džepa. Presijavao je svetlost Severne Zvezde pravo na ifrita, držeći ga u mestu.

Tako, na svetlosti, ukazalo se pravo lice ifrita i bilo je dovoljno samo Petrovo iskreno „Nestani“, da se zloduh izgubi praćen praskom peščanog sata.

„Ko bi rekao da će mi taj kamičak spasiti život“, prizna Radovan.

„Uspeli smo“, reče Petar. „Pobedili smo čudovište.“

„Ali sam ja i dalje ovde s vama“, razočarano će Tamara.

„Izgleda da nešto nije kako valja...“, kaza Petar.

Čuo se zvuk poput brzog listanja knjige. Soba poče da se ruši. Pejzaž koji se video kroz prozor poče da nestaje. Krila prozora se otvoriše uz prasak slomljenog stakla.

„Sve nestaje. Priča je gotova“, reče Radovan.

„Ne još. Ne dok sam ovde“, vikala je Tamara, okrećući se oko sebe. Ugledala je otvoren prozor. „Isprobaću sreću.“

„Srećno!“, viknu Petar za njom dok je preskakala prozor. „Hvala ti!“

Odmahnula mu je rukom u znak pozdrava, a onda nestala.

Petar tada dodade: „Dok se ne sretnemo u nekoj drugoj priči.“

Predrag Vukadinović

NA HORIZONTU

Tog neobičnog dana, čekajući okasnelo Sunce, razigrani sjaj čudnolikog Meseca još malo se poigrao sa usedelom tminom. Preživši se preko oblaka nad Beogradskim ušćem vešto je zaobišao avangardni profil grandioznog zdanja Vedanta, usput uobličivši vragolastu senku koja je bezuspešno pokušavala da se zalepi za nemirnu površinu reke Save. I da ne beše aurističnog odraza te siluete u podnom kibic fensteru, led svetla na tranzistoru i odsjaja cigaretinog žara u kristalnoj pepeljari, ne bi se video ni prst pred okom u penthaus apartmanu. Tinjajuće osvetljenje savršeno su upotpunili skoro nečujni ritmički signali utkani u krčanje prijemnika. Ovaj autističan, muzičko-svetlosni performans, prekinut pištanjem, ubrzo se preobrazio u vibrirajući eho popularne radio špice davnog pamćenja.

Slu-ša-te sa-da Stu-di-o Be, Ta-ra-ta-ta ta-ra-ta-ta, slu-ša-te sa-da Stu-di-o Be, Stu-di-o Be, Stu-di-o Be. Prvi program.

- Dragi slušaoci, želim vam dobar dan i sretna vam Nova 2101. godina. Nadam se da ste se lepo proveli na dočeku, ali pretpostavljam da ste zbog nesvakidašnjih jutrošnjih manifestacija svi pomalo nervozni i da sa nestrpljenjem iščekujete najnovije vesti. Kao što već znate, tokom noći zvezde su se razbežale sa nebeskog svoda a Sunce se još nije obznanilo u ovim kasnim prepodnevničkim satima. Stručnjaci kažu da je to, verovatno, nekakva prolazna astrofizička pojava i mi se nadamo da su oni apsolutno u pravu. Sa druge strane dobar deo populacije ne veruje u ovu prognozu, tako da opšta situacija polako klizi u oblast panike. To je uzrokovalo da se na ulicama i gradskim trgovima nalazi impozantan broj uznemirenih ljudi i zbog toga odmah uključujemo reportera koji se javlja sa platoa ispred Narodne skupštine.

- Radovane, da li se čujemo? U programu si.

- Dobro vam bilo, verni slušaoci. Pošto ste već čuli gde trenutno obitava moja malenkost, pokušaću da vam dočaram ovdašnje prilike. Dakle, na prepunom trgu atmosfera je uzavrela do granice usijanja i nalazi se na ivici haosa. Vesti iz celog sveta prate se na velikom ekranu iznad holografske 3D bine koja je montirana ispred ulaza u Parlament. Okupljeni građani su mirni i sve je nekako normalno do trenutka kada se pojave anomalije u prosto-

ru i tada kreće ludilo. Pravu pomamu izazivaju nestabilna mikropolja, nalik transparentnim kontraktilnim vakuolama, koja se naizмениčno zgušnjavaju i razređuju u nepravilnim intervalskim ciklusima, pri čemu se menja sadržaj u njihovoj unutrašnjosti. U jednoj takvoj uobličini, tokom trajanja značajne amplitude, ovaplotili su se uniformisani ljudi u stavu mirno pored kovčega prekrivenog trobojnom zastavom sa zvezdom.

- Mi smo Titovi, Tito je naš! - čulo se tom prigodom. To se ponovilo nekoliko puta, da bi se ta kvazi realnost pretočila u drugu. Za govornicom, pred Skupštinom, pojavio se sedokosi čovek, ali ovaj put se prolamalo: Ne damo Kosovo!, Sloba slobodo!, Dajte nam oružje!

- Usledilo je potom rušenje gornjeg dela Starog dvora, praćeno zvucima obrušavanja aviona i mitingaškom govorancijom. U tu zvučnu papazjaniju umešaše se i povici: Bolje rat nego pakt! Mogu da ti p*še Zorane! Hoćemo Kralja! Gotov je! Gotov je! Gotov je! Bolje grob nego rob!

- Osim pomenutog, povremeno se stvore i naelektrisani oblačići, ti mali sivkasti demončići, koji se međusobno privlače i sjedinjuju u vitlajuće trometarske pijavice. Nakaradni produkti šaraju iznad naših glava, a onda se pilepe za teme užasnutog domaćina. Nadogradnja frizure traje par sekundi, a potom kreće pakao. Utvara vas proguta, bukvalno od glave do pete, tako da se oko pola minuta nalazite u živahnom solenoidu. Na svu sreću vaše muke prestaju kada se vrtigmaz uburgija u tlo i iščezne. Ljudi pokušavaju da pobjegnu, ali ne vredi. Međutim, ima nešto još gore, a to me je, do sada, najviše uzбудilo i uplašilo. Kada je, devojci pored mene, zatitrao epidermalni displej na ruci, ona je počela da se tresе. Kako su vibracije rasle ona je gubila strukturu, da bi se, na kraju, njen prah uobličio u narandžasto-žutu kuglastu munju. Posle par sekundi usledila je gromovita implozija, a od nje samo trag na nebu osta. Brrr! Opet sam se naježio.

- I glavna stvar, nad dobrim delom i onako već zatamnjenog neba uočavaju se konture zift crnog kruga, koji se приметно uvećao za poslednjih sat vremena. Naposletku nameće se jedno pitanje: Zašto se sve ovo dešava? Meni se čini, da je neko uticao na takozvanu Koziriev-Teslinu gravitaciono skalarnu funkciju vremena i samim tim poremetio prostorni kontinuum. Evo, upravo je izašao veoma čudan tekst na kajronu u dnu velikog ekrana:

*Plan nebesah premudrost je vječna
svojom vještom rukom sočinila.*

- Ne razumem smisao ovoga... samo malo... ide još nešto... 1. e2-e4 e7-e6

- Partija šaha? Ništa mi nije jasno.

- Radovane, Radovane. Izvini što ti upadam u reč i što te prekidam.

Upravo su mi javili iz režije da smo dobili najnoviju vest tako da ću je odmah

pročitati. Inače radi se o saopštenju iz Svetske vlade i preneću ga u celosti.

- Konstantinopolj, 01.01.2101. godine, 10:00 časova pre podne.

- Na bazi dosadašnjih merenja i analiza, a i na osnovu mišljenja velikog broja eminentnih svetskih stručnjaka, naučni komitet Centralne svetske vlade izdaje sledeće saopštenje:

- Sa velikom pouzdanošću može se zaključiti, da se planeta Zemlja nalazi na horizontu događaja novonastale makro crne rupe izazvane dejstvom rada N-generatora postavljenog u trougaonoj Lagranžovoj tački u sistemu Zemlje i Meseca, za koga se smatralo da crpi energiju nulte tačke, iz takozvanog Apejrona. Sada se sigurno može ustvrditi da je naš energetski spasitelj ipak izvršio dekompoziciju dela podstrukture prostornog polja, popularnog naziva tamna materija, prevodivši je u nadstrukturu čiste energije vakuuma. Zbog toga je ovaj komitet predložio Centralnoj svetskoj vladi da uvede vanredno stanje na planeti Zemlji kao i na svim prirodnim i veštačkim satelitima u njenom okruženju. Predsednik komiteta Gospodin dr Etepe Kakoko.

- Znači, svakoga časa možemo očekivati još jedno saopštenje iz svetske prestonice. Dragi slušaoci, šta reći a da ne bude glupo. I dok se ne prisetim i dok mi ne navrnu lepe misli, ako je to uopšte moguće, opet uključujemo našeg reportera koji se sada nalazi ispred zgrade Doma sindikata. Radovane, opet si u programu. Da li se čujemo?

- Bogami, ovo ne sluti na dobro i zato se sada, na svim mogućim prikazivačima, emituje slika Zemlje sa Meseca na kojoj se vidi i omanji deo neo-bećavajuće sfere, a na kajronu se i dalje produkuju nesuvislosti, te sada ide:

Nju će oganj božestvene pravde u dan sudnji u jedno trenuće sažeć svojim sveštenijem plamom.

8. Lf1-e2 0-0

- Šta ćete, nekim hakerima je i u ovakvim trenucima do igranja. No, pustimo sad te čobane, budale. Šta da ti kažem Branislave, za vreme vanrednih vesti ovde je bilo veoma napeto kada je povećala grupa, čini mi se ridobradih keltskih ratnika, neočekivano izletela iz ogromne vremenske kaverne. Zbunjeni i uplašeni, refleksivno su odreagovali i napali građane. Istog trenu, niotkuda, pojaviše se atletske građe entiteti u ljudskom obliku sa neakvim izraslinama na leđima koji za čas pohvataše Singidunumce. Svi ti nezvani posetioци kako dođoše tako i odoše a mi ostadosmo u šoku. Nakon toga masa se uzburkala i malo je falilo da nastane stampedo.

- Trenutak.... opet se nešto šašavo dešava. Pored mene je prošištala grupa vojnika u neobičnim uniformama sa puškama u rukama, kako bih se izrazio - bez donjeg trapa. Njih pokušava da sustigne žena sa elegantnim bordo

šiširom koja viče: Ljudi ubiše kraljicu Dragu i kralja Aleksandra!

- Ona zastaje, zbunjeno nas gleda i čini mi se da nas vidi. Međutim, i ova gornja polovina njene figure nestaje. Puf! A sad nas nadleće raketa sa sopstvenim pogonom praćena zavijanjem uzbunjujuće sirene. Čuveni Tomahavk Milosrdnog anđela sa kraja dvadesetog veka ili Crveni zmaj iz Trećeg rata, pitanje je sad? Uf! Umalo da je pogodi smaragdno zelena munjica. Građani kao da više ne mare za ovakve stvari, već pomno prate vizuelnu simulaciju ovog dela Sunčevog sistema. Međutim, daštaličari su neumorni:

Oni šari što se k nebu dižu, te se vide u svijetloj sferi kao lopte tmaste i bezračne, to su sunca, voždi sozvjedijah.

21. *Ta1-a4 Kb8-b7*

- I cap, nestala je slika. C c c! Neočekivani aplauz i na binu izlazi mladić koji nosi pehar iznad glave. Neverovatno, sada svi skandiraju: Nole, Nole, Nole!

- Dragi slušaoci ovde se sve istumbalo. Imam utisak da se realnosti debelo prepliću. Iluzija se gubi a umesto nje oslobođeni areal ustupa mesto montažnoj tribini ispred koje marširaju gardeji. Istovremeno, u suprotnom smeru, kreće se kolona pešaka, pretpostavljam iz Prvog srpskog ustanka, sa zabačenim tandžarama preko ramena. Predvodi ih jedan brkajlija sa dve zadenuke kubure u pojasu koji se klati povrh leđa braonkastog i kudravog konja. Koliko se sećam to bi trebalo da bude Vasa Čarapić koji se uputio ka fatalnoj Stambol kapiji. Na kraju kolone pojavljuju se... Neeeeee! Ispred mene je upravo protrčao ogromni mamut koga jure razgolićeni ljudi sa primitivnim kopljima. Samo da znate umalo da me pregazi. Čekajte da se okrenem, jer se opet nešto značajno dešava na dvorskoj terasi. Tamo su neki ljudi koji skaču i mašu, a do nas dopire: Mi smo šampioni! Mi imamo našeg Boga, on se zove Bodiroga! Igra rok-en-rol cela Jugoslavija!

- Auuuu! Tu su sovjetski crvenoarmejaci na tenku. Ispaljuju granatu, odjekuje eksplozija i zgrada na uglu Andrićevog venca gori. Ljudi, ljudi, da li je ovo moguće?! Ludnica! Ovi pucaju, a na balkonu se izvršila konverzija i sada je tu devojaka koja peva:

I nebo zna kao ja, da je ime tvoje moja jedinaaa, molitvaa!

- Lepa pesma ali, jaoooj, moji ljudi, jaoooj! Kuku lele! Šta će biti sa nama? Samo da nas ne proguta zla veštica Čukur kara. Sada se pale svetla na glavnom stejdžu. Izgleda da su organizatori uključili 3D prikazivač. Dragi slušaoci, vi koji sada ne gledate direktan prenos, ispred nas se nalazi pred-

sednik Ujedinjene svetske vlade u impozantnoj veličini. Stoji u velikoj oltarskoj priprati Aja Sofije u sedištu Svetske vlade. Rukom umiruje uznemirene novinare koji se tiskaju pod kupolom nekadašnjeg hrama, džamije i muzeja. I ne mogu da verujem, hologram se raspao u najnezgodnijem trenutku! Glasno negodovanje pretvara se u veliku halabuku. Da li me čujete?

- Čujemo te, Radovane, čujemo. Samo ti nastavi.

- Dobro. Evo, figura se ponovo integriše. Buka jenjava, ali ovo nije predsednik. Mi sad vidimo prikaz, meni nepoznatog, bradatog čoveka u dugačkom crnom mantilu ispred slike Hristovog raspeća. Kontroverzne freske iz manastira Visoki Dečani sa ona dva neobična leteća providna objekta. Ko je ova osoba i o čemu se ovde radi? On nas ćutke posmatra, moglo bi se slobodno reći onim čudesnim pratećim pogledom sa crkvenih ikona, a iznad njegove glave na ekranu piše... Aha, i dalje smo u poeziji:

Ja sam tvoja iskra besamrtna, vodiću tek k vječnome ognjištu od kojeg sam i ja izlećala;

- Nešto mi se naglo zamutio vidokrug, te ovo jedva pročitah. Ne znam da li je to do mene ili je u pitanju pojava opšteg karaktera? A prethodni stihovi su mi odnekud poznati. Sada ide nešto kratko:

34. De4-e8 Mat

- Ne verujem! Partija je gotova, crni kralj je kapitulirao, dok neznanik i dalje ne progovara. Sve teže se vidi, a evo i nastavka strofe:

već tegotni okov fizičeski zbací s sebe, osvobodí ga se.

- Sad se setih. Ovo su... ovo su stihovi čuvenog speva. Međutim, ako je tačno to što ja mislim i pretpostavljam, onda je ovaj čovek..... Kako to da vam saopštím naši verni slušaoci? Znači, ispred nas se nalazi... Odnosno ispred vas, koji gledate prenos, stoji glavom i bradom... Gospod...

- Radovane izvini što te opet prekidam kad je tako, da kažem, uzbuđljivo, ali imamo najnovije saopštenje iz Svetske Vlade, a i vreme je za podnevne vesti, pa zato odmah idemo na špicu.

* * *

Slu-ša-te sa-da Stu-di-o Be, Ta-ra-ta...ra-ta-ta, slu-...-te...-da...-di...Be, slu-...Be,

...-ša-...-o Be,...e.

- Nema više signala čobanine Mihailo. Ha, ha, ha!

- Nema signala, nema mesečine... Znači etar se već rascelio i zato: Još malo i gotovo. Nego, koji je sad rezultat?

- Bolje ne pitaj. U debelom si minusu, ali sam si kriv. Nudio sam ti Korčnoja, međutim, pametnjaković hoće da bude Spaski. Povrh toga, kad igraš šah „introvivo“ misli ti vrludaju. Da, da. Apsolutno moraš da poradiš na koncentraciji i zato smanji te aromatične kubanske tompuse.

- Ma nemoj, ti ćeš da mi kažeš! Dok si ti promišljao kombinacije silne, puno entiteta ovde je zaiskrilo. Nisi ni video, ni počuo, te prelepe svesne strukture sočinjene od osnovnih bitaka, tih malih tetrona, svetih svastika prirodnog polja. Kolovrate, šestopere i razne druge edre što ih ovaj umni poeta šarovima zvaše.

- Ono, jesi i ti pesnička duša pa si prelepe stihove odabrao od ovog nadarenog, zboritog, i pre svega, prozorljivog stihotvorca, ne bi li nagovestio svetu kakva mu se igra sprema na Koloseumu vasseljskom. U stvari, samo su trebali da skapiraju da je sve projekcija stanja ukupne kosmičke svesti: i ono što je bilo, i ono što jeste, i ono što će biti. I da Bog, odnosno ljubav, kao najviši nivo stanja svesti ima i svoje drugo lice.

- Da, da. Jedinke nikako da shvate da je i apsolutna pravda takođe stanje svesti i zato ne promišljaju što čine a od toga im zavisi konačna transformacija. Nego priči nikad kraja a mi smo još u ovom nestabilnom okruženju. Znaš i sam, sve ovo uskoro će se razgraditi i hoćemo li se više pokrenuti protomajstore Gavriilo? Zatvoriće se kapija.

- Sačekaj još malo, molim te. Odavno ne beše ovako divnog prizora, zar ne?

- Kada tako veliš, neka ti bude.

* * *

Tog neobičnog dana, u penthaus apartmanu grandioznog zdanja Vedanta, pre poslednjeg otkućaja vremena, dve prilike nemo su mislima zborile, gledajući kako se mračni nebeski oganj uz čarobne gravitacione infrazvuke u kosmičkom modusu pretapa u kristalnu sferu večitog sećanja.

CRNI BOGOVI

„Da li se osećate dobro“, upitao ga je lekar čeprkajući mu elektrodom po mozgu.

„Pa“, nasmejao se sam svom položaju, „svakako bih bio veseliji kad bih pio koktele sa kišobrančićima na zasluženom odmoru.“

„Ovde imamo vickastog pacijenta, zar ne?“, upita čovek u belom mantilu svog pomoćnika dok mu je prstima sa gumenim rukavicama pomerao delove sive mase.

To ga je, uprkos snažnoj anesteziji i horizontalnom položaju sličnom kao da leži na stolu za masažu, pritiskalo i bolelo kao najgora migrena ili pucanje čontre dan nakon urnebesnog netrežnjenja.

„Ma šaljivi ste Vi meni, doktore, kad mi tako brljate rukavicama kao pecaroš koji gazi čizmama kroz blato da bi ulovio zlatnu ribicu“, pokušao je da se našali, nemoćan da stisne kapke i zube u agoniji jer ga telo nije slušalo. Opružio se mlitavo na krevetu, a jedino jezik, kao da se odvezao od panike i straha, bio je pokretan i neposlušan, pa je brbljao o glupostima.

„Dobro, nemojte se ljutiti. Uz nekoliko tretmana će sve biti gotovo. Ipak, nema svako crnu rupu u glavi koja preti da proguta čitavu našu zvezdu i možda još pola univerzuma zajedno s njom.“

* * *

Zima je zavladala pre skoro šest meseci. Prvi put u istoriji da su videli tlo koje ne urla od potresa praćenih rekama, gejzirima i lavom. Svi stanovnici su bili u strahu. Iako im je lice, trup i udove oblagao debeo, zaštitni oklop sličan koži koji ih je čuvao da ne sagore i ne ispare od zvezdane vrućine i sada ih je spasavao da ne pomru od leda i snežnih nanosa i lavina, uplašila ih je ideja da bi jednog dana svi mogli izumreti, nestati.

O Nigrumovom stanju niko nije znao. Ministarstvo odbrane je to držalo strogo u tajnosti. Kao i njega samog. Nije mogao da vidi ni ženu, ni decu. Rečeno im je da su ga, kao vatrogasca, poslali na snežne bušotine da iskopava led i uzima uzorke za timove naučnika zaposlenih na osposobljava-

nju uobičajenog rada zvezde i vraćanju života u normalu. Ni oni nisu imali uspeha, makar sudeći po vestima, koje su mu dozvoljavali da gleda na pauzama za obroke. Sve ostalo vreme su ga vodili na skeniranja, ispitivanja, boli ga iglama, kačili na elektrode i analizirali grafike. Kad ih je upitao da li će umreti od silnog zračenja izlivenog u njegov organizam od strane aparata za postavljanje dijagnoza, rekli su mu da je jedina posledica uvećanje tog đavola koji mu se rodio u glavi.

Ne bi ni saznali za njegov problem da nije imao saobraćajnu nesreću kad je zima počela. Usled ogromne, guste magle, zakočila mu je elektronika, napunjena vlagom temperature vrlo bliske smrzavanju, a kako je bila napravljena da trpi jako velika zagrevanja i da se hladi energijom preuzetom iz elektromagnetnog zračenja, kog, normalno, više nigde nije bilo, morao je pre ili kasnije da se obruši ka tlu i da tresne letelicom o tlo pre nego što je stigao da se vrati kući s posla. Nadao se da će snežni uslovi ohladiti uređaje, ali oni nisu hteli da rade po nepoznatom principu. Kad su se pregrijali, crvena lampica na kontrolnoj tabli je zasvetlela. Sve je blokiralo po komandi – od upravljača do uvoza goriva iz rezervoara, i sve je otišlo dođavola. Jedva su ga spasili, ali je, nedugo potom, morao da pođe sa dvojicom u maskirnim odelima da bi pomogao svom narodu i državi tako što će ih pustiti da ga zatvore dok smišljaju kako će izvaditi to čudo (ili, bolje reći, kletvu, pošto se nije slagao sa idejom da je radi opšteg dobra, niti njegovog, moralo da se desi da ga napadne neka neobjašnjiva pojava i uništi mu život) ugneždeno među moždanim naborima koje bi, možda čak i skorije nego što svi misle, moglo postati veće od njihove zvezde, stotinu njihovih zvezda, i proždreti sve pred sobom.

* * *

Ređe nije spavao nego što jeste. Ove večeri, zvižduci nošenog snega su bili preglasni, škripavi, slični kricima dece utopljene u lavi dok su se još kao kolonija s jedne planete prilagođavali životu u surovoj, negostoljubivoj sredini. Zahvaljujući izvrsnom tehnološkom znanju, snašli su se vrlo brzo, ali je on došao vrlo mlad sa svojom porodicom i pamti veliki broj slučajno poginulih drugova koje je oplakao zajedno sa njihovim očevima i majkama. Pokrio je glavu jastukom i pokušavao je da ne plače kao beba, obučen samo u bolničku spavaćicu i ostavljen u sobi sa prejakim grejanjem, bez pokrivača, a napet i preterano uznemiren urlicama koji su dopirali spolja da bi prodao pola kuće kad bi imao nešto da nauče na sebe i na gole noge podvijene pod zadnjicom.

„Deiiiiii“, proganjali su ga glasovi kroz bunilo nakon što je napokon prikunjao. Trzao se i trljao stopala jedno o drugo da bi ih prividno zagrejao u pokušaju da se oslobodi nemira. Ali, nije mu se dalo.

„Deiiiiii“, vijorili su se glasovi žena kroz sobu.

„Deiiiiii“, dozivali su ga.

„Deiiiiii“, šaputali su kad je mlatio rukom oko jastuka pritisnutog na uvo da ih otera kao dosadne bube.

Činilo mu se da nisu stvarni, da su daleki kao prošlost, sećanje, kao smrt koja čeka starca dok je još u kolicima za bebe.

Nakon skoro minut tišine, začuo je jasno: „Deiiiiii, pevaćemo ti, samo se spusti u mislima ka nama, Deiiiiii“.

Prestravile su ga. Mislio je da se oluja zavatlava s njim i da od fijukanja vetra umišlja svoje ime. Ono što je sada čuo je bilo nestvarno blizu, skoro da je osetio topao dah na još pokrivenom uvetu. Sumanuto je iskočio iz kreveta i počeo da pipa rukama po sobi kroz polumrak. Suv i topao vazduh mu je u mlazevima prelazio preko potkolenica dok se kretao. Niz otvrdlu kožu je osetio ono što je skoro i zaboravio da je ikada imao – znoj. Skliznuo mu je niz leđa, među lopaticama. Izgledalo je kao talas povetarca praćen mokrim, lepljivim osećajem iz mladosti, kao kad bi se unervozio jer je kažnjen da ne izlazi da se igra (*Zašto nisi pazio da ti lopta ne upadne ispod brda, Dei? Vidiš, sad bi tvoj drug bio ovde da niste pokušali raznim akrobacijama da se izvijete i dohvatite je pre nego što, zajedno s njom, upadne u baru napravljenu od lave. Nije ti to voda. Dei, ti si kriv što Milorada više nema*).

Pipao je i dalje po glatkim pločama zelene boje u nadi da će otkriti procep kojim bi trebao da prođe i da će naplatiti tim beštijama što ga prestravljaju i ne daju mu da spava. Svakako je odavno umoran od zabadanja tuđih šaka u njegov mozak. Kako mu se nije dalo da pomeri zidove ili vrata i da se oslobodi, računajući da su te napasne žene negde blizu iza ćoška čim se glasno čuju, prodrao se vođen besom: „Dođite već jednom! Eto, dođite! Dobrovoljno ću se sresti s vama. Da vam ja pokažem koga ćete podizati iz kreveta ni za šta, vi rospije jedne!“

Na trenutak mu je prošlo kroz glavu da možda crna rupa počinje da raste, pa mu je pomutila razum, ili da ga doktori testiraju i ne daju mu da bude na miru dok ne postignu šta su zamislili, ali se već istresao iz petnih žila i zakasnio da se pravi miran i uljudan.

Patos mu se zaljuljao pod nogama, zasvetlevši kao da donji sprat ima reflektore uperene kroz plavkastozieleno, debelo staklo sa gustim, talasastim šarama. Ali, pod se sigurno ne bi pomerao da ga zbaci s nogu. Podupro se šakama da ustane i tad se soba zarotirala, okrećući se i praveći jedan ogroman vir koji ga je vukao nadole. U nadi da ne mora da se udavi ili ko zna šta da mu se desi, posegnuo je rukama ka zidu iz sedećeg položaja, ali se prostor sve brže širio i okretao, tako da nije mogao da odredi pravac kuda bi se možda trebao okrenuti da potraži oslonac, pa je počeo da propada niz vir kao Alisa za zecom u zemlju čudesa.

(Onda kad smo se igrali čamca na suvom, pljuvali smo u zemlju koja je upijala i isparavala našu sluz u nebesa. Drvena korita smo samo mogli da ljuljamo levo-desno i da se pravimo da umesto štapova imamo vesla. Bilo nam je toliko vruće pod dupetima da smo mislili da će creva da nam izgore. A sad mi je užasno hladno! Pustite me odavde, hladno mi je!)

* * *

Pred njim je stajala žena duge, ravne kose iza koje su se nazirala sklopljena, reptilska krila. Na sebi nije imala odeću. Samo krljušti i zadebljanja tamnih nijansi među kojima su se poznavali ostaci kože koja je nekad prekrivala to telo oku prijatnih linija. Neobična pojava bujnih grudi ga je isprva iznenadila. Zaboravio je da je sav moker u tankom, belom odelu za pacijente koje mu se prilepilo uz grudi, stomak, zadnjicu i muškost. Opisao je par krugova glavom da bi video gde je, ali ničeg sem pećine i blistavog jezera punog sveže vode nije spazio.

Uхватила ga je prstima za bradu i povukla da ustane. Prekrio je rukama međunožje, smrznut i zbunjen vrelinom njene šake. Na glavi je nosila krunu na kojoj su se izdizala dva špica s leve i desne strane blago uvijena na krajevima. Raširila je krila i otišla do uzvišene stene među prolazima kroz pećinu da bi sela.

„Ko si ti? I šta želiš od mene?“, upitao je.

Posmatrala ga je ćutke. Oči su joj sijale jezivom dubinom, crnije nego išta u tom polumraku, a bistre kao jezero.

„Hoću nazad! Pusti me odavde!“ dreknuo je u nameri da je uplaši i da mu makar oda zašto je i gde propao i šta se desilo sa celom zgradom Ministarstva.

„I malopre si tako vikao“, odgovorila je podižući glavu kao osoba koja s visine gleda na nekoga, „i ništa nisi postigao. Da li je vika jedino što znaš? Vidim, nisi zbrinuo sebe baš najbolje. Znaš, delovi tvog mozga su već u teglama sa fiziološkim rastvorom. Čitaju ti život da bi saznali kako da se reše zla koje se ne može istrebiti. Samo je pitanje vremena kad ćeš početi da zaboravljaš svoju slatku decu. Što se više prisećaš prošlosti, pre ćeš je napustiti.“

Povukao se unazad. Iznenadilo ga je što zna kakvi ga snovi muče u poslednje vreme. Već se polako kretao ka tinejdžerskom periodu u uspomenama koje su mu, nepoželjne, ipak redovno dolazile. Mogao bi i poverovati da ta žena ne želi da ga obmane jer, koliko god da je pokušavao, nije mogao da stvori kompletnu sliku o čemu je sve razmišljao. Ni sada nije uspevao da se priseti kako je Milorad umro, a bio mu je kao brat.

„Kako misliš – zlo se ne može uništiti? Hoće li nas ovo što nosim u sebi na kraju raskomadati? Da li će i moja deca umreti sa svima ostalima?“

„Možda tako ne mora biti.“

„Šta da učinim da bih mogao da ih spasim? Kako sve to znaš? I otkud ti sva ova voda? Jezero! Čitavo jezero imaš, a mi je pravimo u ciklusima iz vazduha da bismo je popili i posle nas guši kada dišemo dok se gasovi ne obnove.“

„Deiiiiiii“, počelo je ono isto šuštanje i pozivanje. Dopiralo je iz rupa iza te nepoznate, još uvek lepe, ali deformisane žene.

„Isti glasovi su me dozivali“, uperio je prstom ka njima. „Jeste li me dovele ovde da biste me ubile?“

„Oh, budalo! Ne budi smešan“, podrgnula se dok se podizala sa kamena. „Šta imam ja od jednog tvog običnog smrtnog života?“

„Pa šta hoćeš onda? I šta će biti s mojom decom?“ Na trenutak je zamislilo da napokon može da ih vidi i da oseti njihove i ženine ruke oko vrata.

Iz otvora u stenama su počele da izviruju devojke. Sve iste kao i ova samo sitnije i mlađe izgledom. Njih desetine, izašle su i počele lagano da pevuje.

„Hvala ti na burnom temperamentu koji imaš“, rekla mu je jedna od njih. „Ne bismo mogle protiv tvoje volje da te dovedemo kod gospodarice. Ako pristaneš da se odrekneš jednog što te muči i jednog što voliš otkad znaš za sebe, sve će biti gotovo.“

„O čemu ona govori?“, tražio je objašnjenje od žene kojoj sve očigledno odgovaraju.

„Moje sestre misle na zlu kob koja te je stigla i na tvoje ime.“

„Kakve veze ima moje ime sa bilo čime?!“, začuđeno se pobunio.

Pamćenje ga trenutno nije služilo baš najbolje, ali zna da je bio srećan kad su ga pozivali po imenu jer je to najčešće vezivao za porodične situacije u kojima je učio kako da opstane i preživi na surovoj zvezdi prekrivenoj vrelin gasovima i ohlađenim stenjem.

„Šta misliš, otkud kamen na vatri?“

„Ne shvatam o čemu govoriš.“

„Kad si došao da živiš ovde, nije sve bilo kao u ostatku svemira. Samo je ova zvezda bila dovoljno hladna da bi se na njoj voda i hrana mogle proizvoditi iz materijala i elemenata raznetih aktivnostima raznih nebeskih tela. Neko je to pre vas stvorio. Neko je morao da uništi istinu da bi laž mogla da vas podigne kao nova majka.“

„Ti si poludela, svega mi. Ili mi reci šta hoćeš, ili idem odavde.“ Pesma je prestala kada se usprotivio.

„Kada ste se vi ljudi selili, i mi bogovi smo morali pobeći sa vama. Da bih mogla da ostanem Crnobog, morala sam da ispunim svoju svrhu i da stvorim zlo. Tada sam povredila zvezdu. Proklela sam je da više nikad ne gori punim sjajem. Ona se skamenila i predala mi je energiju svog jezgra kojom

večno treba da održavam ravnotežu između dobra i zla. Borila se erupcijama i zemljotresima da ostane iste prirode jer se od onog što jesmo ne može pobeći. Ali, sva preostala snaga napustila ju je u potresima i vezala se u loptu energije koja se morala na nekog preneti kad je zima nastupila. Da nisi bio dovoljno lud da jedini probaš da poletiš uređajem napravljenim za drugačije vremenske uslove i da se sudariš sa novom domovinom, ne bi izazvao pukotinu kroz koju je crna rupa uspela da prođe i da te zaposedne. Nisam shvatala da sudbina ima veze s tvojim imenom. Ali, roditelji su te nazvali po rečima proroka koji je vašem rodu pokazao put kojim morate ići da biste opstali. Svoj novorođenčadi poklonio je ime kao blagoslov dok je selidba trajala. Tako si ti ukrao moje. Crnobog. Nigrum Dei. Svaki bog mora svoje ime pridobiti da bi preživeo, inače će kaos koji nastane ako se izgubi ravnoteža progutati sve nas. I tebe, i mene, i ceo svemir. Došao si u podzemni svet jer si pristao. Pao si u ovo jezero koje ja, kao bog, imam pravo da posedujem jer ću večito živeti u prirodnom staništu. Za nas koji nosimo zlo sa sobom nije ništa osim vlažnog i mračnog podzemlja sa jednom iskrom čistote da bi nas večito podsećala na nužnost naše službe.“

„I ti sad kažeš da, ako ja pristanem da ti dam crnu rupu koju ni lekari ne znaju da izvade, ti ćeš je uzeti da bi bila zla, i ime za koje nisam ni znao da ima tako morbidno značenje, sve će biti u redu, iako si boginja zla?“

„Crna rupa će vratiti snagu zvezdi. Upiće u tlo kroz jezero. Ono će biti portal, čisto i nevino. Moje sestre će pesmom izbrisati iz svesti naroda sve o tvom imenu, od samog začetka naziva, sve do trenutka kada dobiješ novo.“

„A kako ga dobijam? I hoću li se onda vratiti kući?“

„Možeš ga sam izabrati. Ja se zaklinjem pred svedocima da ti neću učiniti nikakvo zlo i da neću nikad upotrebiti tvoju moć u loše svrhe. Predaću je prirodi da prekinemo muke ledenog košmara.“ Kad je izgovorila te reči, presekla je noktom ostrim kao žilet dlan druge ruke i iz nje je zakapala tamnozeleno, gusta masa. “*Krv bogova ipak nije plava*”, pomislio je.

„Pristaješ li?“, upitala ga je.

„Da“, izgovorio je sudbonosnu presudu, nemoćan u rukama stranca kom nije verovao, ali je imao za šta da živi i davno je proklinjao svet što mu ne daje neko čudesno rešenje.

Jezero se uzburkalo kad ga je krv Crnoboginje dotakla. Visoki talasi su se podigli kao obrnuti vodopad. Devojke su opet započele svoju milozvučnu pesmu.

Hladnoća se uzburkala i napunila mu nozdrve svežinom. Osetio je da mu je ledeno u očima, kao da je udisao vazduh iz vode i od nje pravio sluz koja počinje da curi iz očiju. Suze su mu bile gusti, tečni led. Znao je to jer ništa slične hladnoće nije spoznao dok nije nastupila zima. Plakao je kao dete, stojeći ukočeno. Oplakivao je poginule drugove, oca i majku koji su se plašili

za njega i braću, ženu i sinove koje je ostavio same i sebe što nije ranije znao kako da ispravi zlu sudbinu čiji je rob bio. Slike suvih, crnih planina po kojima mu dečak kotrlja bicklo, nespretno da se održi i da ne padne na svakih par koraka, veštačka trava i snovi o vodi u udubljenjima između kamenitih površina koju bi mogli da uzmu u ruke da utole žeđ i umiju lice preplavili su ga. Mrzeo je elektrostatičku kapsulu za čišćenje kože i veštačku tekućinu što su je pili svaki dan u pilulama na rastvaranje. Bila je previše gusta, pa se nije mogla popiti bez omotača koji će je kasnije postepeno otpuštati u organizam. Snove o laganoj, svežoj tečnosti koja se sme osetiti u ustima imao je iz priča majke i oca i želeo je da bude rođen u drugo vreme na drugom mestu sve dok se nije oženio i počeo da želi da popravlja ovo. Zamišljajući sad već veliko, plavo prostranstvo i porodicu s kojom se kupa u njemu, utihnuo je plač i nastao je mir kad se nebrojeno slika sklopilo u tu jednu, savršenu. Pesma se ugasila i onesvestio se.

* * *

„Da li si spustio roletne? Svetlost opet priži otkad si se vratio sa onih iskopavanja.“ Žena je ležala do njega u krevetu.

„Jesam. Nadam se da će deca spavati. Voleo bih da se malo odmorimo. Tamo su mi bili vrlo naporni dani.“ Prečutao je deo da nije on išao nešto da radi, nego da su mu svašta radili. Bilo mu je prijatnije ono „svašta“ što se noćas odigralo sa tom lepoticom u spavaćoj sobi.

„Nadam se i ja. Ti si moj omiljeni dečak, moj Albus Hominis, i volim te najviše na svetu.“

„I ja tebe“, rekao je i poljubio ženu pokraj ugla usana. Bilo mu je čudno što se osećao kao da mu je rođeno ime čudno, da mu ne pristaje u potpunosti, ali nije imao nikakva sećanja o drugom. Ubrzo je zaspao, radostan što su ga doktori izlečili nakon silnih testova i injekcija i što će sutra moći da uči starijeg sina da vozi bicikl. Tlo je bilo malo neravno, ali kao da se zvezda smirila nakon strašne zime i da se na njoj lakše uspostavlja ravnoteža.

STAZAMA SUNCA I ŽIVOTA

Jutro prošarano izmaglicom koja se dizala do pojasa otežavala je hladnoća, mraz nije popuštao a olovni oblaci spremali su se da izruče još snega. Vulkan je koračao oprezno po zaleđenom snegu koji je glasno krckao, boreći se protiv težine čoveka koji je po njemu nemilosrdno gazio već treći dan, skoro bez imalo odmora. Prethodnih petnaestak dana je i pravio pauzu, ali sada je osećao kako mu vreme ističe. Nekoliko puta, u protekla tri dana, je zastao, popio malo vode, ili pojeo parče pogače i nastavio ka mestu koje je video u svojim snovima, uoči Svetog Nikole, njegove krsne slave. Osećao je Vulkan da je to božji znak i da ne treba ignorisati kada mu se Bog obraća, ali isto tako je znao i reći seoske vračare koje su mu odzvanjale u glavi, mešajući se sa košavom, dok je tumarao šumskim stazama:

„Pođi sada ka istoku, ka sunčevom začecu, čekaće te odgovori kada stigneš dovoljno daleko, a do tada promisli mudro što ti sa porodicom i verom valja činiti. Dug je to put, ali ne troši vreme uzaludno već potraži reči na planini, na međi dva sveta, kod one koja daruje život, kod velike predilje sudbine, pa je priupitaj da ti govori o namerama za tebe, dok gaziš ovom zemljom i dišeš, sve do trenu dok ne postaneš pepeo.”

Kada se Vulkan uputio ka velikoj planini, iza koje sunce počiva i čeka tren da se ponovo rodi, nije ni slutio da će mu se veoma brzo ogaditi tumaranje po izlokanim putevima, hladna zima i jaka košava. Ali, sada je bio tako blizu Rtnja, te mistične planine, prestola velike predilje sudbina. Ostao je bez zaliha, još nekoliko kapi vode sledilo se u tanak led na dnu čaturice a pogače i sira odavno ne beše. Celim putem pritiskale su ga teške misli o braći, najviše o Stefanu koji je zatražio od rimskih nevernika krunu. Ah, toliko je Vulkan želeo presto za sebe da je izgubio nadu da će se pomiriti sa braćom.

„Dokle smo mi ljudi došli kada se zbog vlasti protiv porodice okrećemo? A bezbožnici bi da nas napadnu sa svih strana. Umesto da se ujedinito i ojačamo mi samo delimo i cepamo ono što nam precima ostaviše. Kako smo počeli od ove naše zemlje ostaće samo reke i planine, a ljudi - oni nisu važni, niko ih neće pamtit i niko im imena neće spominjati.“

Hladan vetar mu je ledio dah, teško je disao dok su tanki oblaci pare izlazili kroz stisnute zube dok se peo ka vrhu, gazeći nesigurno, pazeći na svaki korak da se ne bi okliznuo i završio u ambisu. Kada je bio već na polovini uspona seo je i zagledao se u daljinu, prema visokoj planini Juhor nad kojom sive oblake na tren zameni zlatasta svetlost.

„Ma je li moguće da se to sunce pojavilo na tren, ali ga sivi oblaci kriju i ne daju mu da se pojavi?“, pomisli Vukan zbunjeno. Nalazio se na pravom mestu, bio je siguran u to. „Ali, kako bi moglo sunce da bude potpuno nasuprot Rtnju, ako se iz Rtanjske piramide rađa, kako će opet prevaliti put do ove planine a da mi to ne vidimo zbog potpunog mraka, a opet, željno ga iščekujemo svakoga dana?“ Ustao je i krenuo naviše, uzanom stazom, oslanjajući se na veliki grabov štab. Ruke su mu bile promrzle, noge nesigurne, jedino ga je želja za saznanjem vodila naviše, čeznući za tajnama velike predilje.

Kada mu je snaga bila na izmaku a teški koraci i mokre, promrzle noge otkazale, sručio se na uzanom putu i tu ga obuze potpuna hladnoća, terajući ga da ruke postavi pod sebe ne bi li ih ogrejao.

„Teško meni, zar na kraju da ne uspem? A taman sam stigao...“, bile su misli koje su mu poslednje prošle kroz glavu, pre nego što je izgubio svest. Probudio se u ovalnoj pećini, pored rasplamsale vatre, koja ga je skoro pržila svojom vrelinom. Bio je žedan, ispucale usne su ga pekle a grlo suvo, bolelo.

„Vode“, zavapio je jedva čujno, hrapavim glasom, koji se izgubi ka visokim svodovima pećine.

Nekoliko trenutaka ništa se nije dešavalo a onda se pred njegovim očima ukaza tamna prilika, pognu se i nasu mu malo vode u usta, koju on željno proguta. Nije uspeo da joj vidi lice jer beše skriveno pod crnom dugačkom maramom, pocepanom na pojedinim mestima. Prilika se okrete i sede preko puta njega a vatra im beše jedina prepreka da jasno pogledaju jedno drugo. Nije morala da ga gleda. Znala je svaku njegovu tajnu, svaku želju i misao, izrečenu ili nemu. Silno je želeo da vidi koja se to osoba krije pod tamnom maramom, kakvo je to telo ispod smaragdne haljine, protkane zlatnim nitima. Ali, bio je tako nemoćan, tako odvojenih misli i pokreta da nije uspeo ni da se pridigne na slabašne ruke, već je samo pogledom pokušavao da uhvati krajičak njenog lica, dok su ga topli pramenovi vatre sprečavali da vidi.

„Da li možeš da govoriš rode?“, upita ga.

„Mogu.“

„Onda govori zbog čega si me tražio po ovoj hladnoći, kada si mogao mirno sa braćom da piješ vino u toplom domu?“

„Mnogo je razloga zbog kojih sam te tražio.“

„Mnogo i vremena imamo, pa slobodno počni. Ja sam ovde sama, skoro da prođe hiljadu godina na neki zaludenik svrati da me obiđe.“

„Došao sam, moja milostiva, da me savetujete kakva mi je sudbina namenjena, šta mi valja činiti u ovim zlim vremenima kada se moja braća otuđiše od mene i kada ostah sam bez puta i cilja, kuda da krenem i šta da činim.”

Mokoš, velika prelja sudbina svih Slovena, se malo pomeri, skinu maramu i raspusti sedu kosu po podu. U jednu ruku uhvati kudeljku pa je zadenu za pojas, a u drugu uze pramen svoje duge kose, postavi je na preslicu pa poče da ispređa tanušne niti i da odgovara svom gostu.

„Kada vam je otac dao teritorije i postavio vas za vladare nadao se svim srcem da ćete se zajedno boriti i čuvati ono što je on teškom mukom pokorio. Prođe godina u miru, godina u svađi, a čeka vas godina u borbi. Jer sve što se sastavi da to se još lakše rastavi. Misliš li da si došao kod neke neuke starice koja ne zna tvoje namere? Znam, kada si pomislio da starijem bratu otruješ vino, dok ga je ona gologuza devojčura koju si ti poslao spopadala da ga zavede i napije, da ga ne bude briga kakvo vino pije i da ne oseti gorak ukus mandragorinog korena. Sećaš li se kada si mlađeg brata poveo u lov pa ga iz prikrajka čekao sa zapetom strelom da mu glavu proburaziš kao kakvu vočku? Odgovori mi iskreno, jer samo iskrenima sam pomagala, vidim kakav si u duši i znam šta te je nagonilo da pokušaš takve strašne stvari. Da te prozovu bratoubicom, pa da vladaš na miru, dok njihove grobove pokriva crna zemlja oko Zete. Ili da im tela baciš u Jadran, pa da im se groba i ne sazna. Govori iskrene namere, da bi dobio iskrene odgovore od mene, jer kad kosu i kudeljku uzmem, nema laži iz Mokošinih usta.“

„Milostiva, jesi u pravu, sve sam to pokušao i još mnoge grozne stvari koje možeš da vidiš. Ali nisam sve sam želeo. Pojavila se ona koja prevodi u smrt jedne noći i rekla za papu koji želi naše zemlje, koji želi naše ljude da pokori svojoj veri. Obećala mi jeste, vlast i zemlju od Jadrana do Dunava, možda i do Černog mora, ali da se pokorim njoj i da je slušam. Ja sam vernik, verujem u učenje predaka iako sam prihvatio hrišćanstvo i poštujem ga. Kako ću narod okupiti ako skrnavam njihovu želju da poveruju u Isusa sina Božjeg, koji je vaskrsao? Zar da se okrenem i budem slep pred tom novom verom koja širi svoje korenje kao puzavica? Treba li da zažmurim i ne gledam ratnike koji svirepo ubijaju dok hrle ka Hristovom grobu, čeznući za blagom i obećanim pomilovanjem?“

„Nema roda i napretka dok brat na brata udara, dok očeve svoje ubijaju da bi vladali. A Morana je takva, koleba i najtvrdje srce svojom lepotom i lažnim obećanjima. Njoj je bitna duša koju će uzeti sebi a ne lik i delo nekog ko je svoj život dao za nju. Ako bi je poslušao i uradio sve, misliš li da bi ti podarila obećano? Poslala bi te da dalje ubijaš, jer svaki život na isticaju bi ona sačekala i prevela u tamne dubine Ada, uzela bi ih željno za sebe, a ti bi palio i rušio, verujući da to radiš zbog svog naroda i svoje vere i ako bi samo

njoj činio uslugu.“

„Nisam, moja milostiva, tako razmišljao. Sada kada čujem tvoje reči shvatam da su ispravne i mudre. Ali, preko mojih ruku je mnogo krvi proteklo, klabo sam i palio, ubijao i mučio a sada se kajem, dok ležim ovde nemoćan pred tobom.“

Čulo se samo pucketanje vatre, dok se dim dizao ka gornjem svodu pećine. Vukanu su se suze slivale niz lice, kao kad voda potekne sa izvora i ne može da stane. Reči su mu dolazile same, otvorio je prozor svoje duše i isticale su neuhvatljivo praćene suzama.

„Hteo sam da živim normalno, ali to nije moguće u ovom ludom svetu. Mi smo vladari a ustvari smo toliko sputani da ne smemo ni ženu sebi odatbrati. Imala je jedna crnokosa lepojka koju sam hteo da povedem na dvor. Živeše u dolini Prokletija ali otac joj prgav čovek, težak kao crna zemlja. Mnogo sam pregovarao sa njim, pokušavao da ga ubedim da će joj bolje biti nego da se zlopata, on ne htede ni da čuje. Pokušao sam lepo sa njim, donosio darove, tražio priliku da poljubim njene usne i pomilujem njenu tamnu kosu, ali svaki put bi me on oterao iako sam bio sin vladara i jedan od naslednika krune. Odlučio sam da ga ubijem i nju povedem sa sobom. Nadao sam se da će tako biti najlakše. Ali opet, moja nepromišljenost dovela me je do toga da je gledam kako oplakuje svoga oca, govoreći mi najstrašnije reči, koje su sekle moje srce na parčice. Nije htela da pođe za mene i tek tada sam shvatio kakvu sam strašnu stvar načinio. Imala je samo oca a sada je siročće, oduzeo sam joj ono što je volela. Nisam mogao da podnesem mržnju i prezir u njenim očima, vratio sam se na dvor i nikada je više nisam video. Kajem se zbog toga.“

„Gledam te dok govoriš, tvoja duša se kida, iako si strašne stvari radio verujem da u tebi još ima dobrote. Ljudi često povređuju one koje vole, misleći da čine najispravniju stvar, nesvesni da će im tako zadati bol. Tvoja sreća je što nisi pokušavao da uništiš prirodu i njene zakone. Tvoja duša bi bila potpuno izgubljena da si se okrenuo razaranju i uništenju onoga što je starije od svake vere. Čuvao si i pazio na ono što je darovano zemlji, na plodnost, puteve i atare, na reke i jezera, ne dajući vojsci da seku drva za ogrev, ne dozvoljavajući da se lešine pobijenih bacaju u reke. To je ono parće duše, najmanje, najtajanstvenije, koje kod većine ljudi prvo probije na površinu, pa nehajno uništi ono što je najlepše i najdragocenije. Dok god to traje ljudi će biti prokleti. Sve dok se okreću smrti, razaranju, spaljivanju, trovanju, neće biti spasenja za njih. A ljudi je sve više i sve će biti teže da se sačuva priroda. Dok je god pohlepe i vere ljudi će ratovati i međusobno se uništavati, a kada se neko ili nešto uništava i priroda će propadati. Polako i tromo reke će presušiti, šume će biti posećene ili spaljene a ljudi će prolaziti i neće imati vremena da se bave prirodom.“

Teške suze su mu tekle niz izborano lice. Nije više bio u punoj snazi kao nekad i shvatao je ozbiljnost i ispravnost reči koje je predilja izgovarala. Sve godine utrošio je da pomogne ocu, braći i svom narodu. Brinulo ga je to što je postao loš, zao, dovoljno pokvaren da pokuša da ubije one najbliže. Šta se dešavalo sa svetom i ljudima kada su pokušavali da se unište samo zarad svoje volje, da potčine ne bi li oni jedini vladali. Osećao je da se menja. Njegove misli su išle potpuno drugim tokom od kada se probudio u pećini. Morale su da prođu godine da bi shvatio da je jedan život malo da se proživi sve ispravno.

„Milostiva, da li je život uzaludan? Da li se rodimo samo da bi grešili i čekamo dan kada će nas crna zemlja prekriti i Morana uzeti naše duše za sebe?“

„Čudi me da si postavio takvo pitanje. Mnogo je onih koji su ga postavljali pre ili kasnije u životu a nebrojeno onih koji će se tek roditi i pitati se isto to. Kada je Svarog podelio sinovima i kćerima zemlju da vladaju na njoj oni su se zavadili među sobom. Iste želje, kao i želje ljudi, ista pohlepa, i iste okolnosti dovodile su do njihovih razmirica i svađa. Ali, u njima je bilo ono božansko što im je dopuštalo da se tako ophode prema najbližima. Oni su znali da će i ako imaju razdor među njima jednog dana biti ujedinjeni pod Svarogovim skutima, da će uvek biti njegova deca, ma šta učinili. Znali su još jednu bitnu stvar. Da su daleko iznad običnih ljudi, i da u njima teče božanska krv, i da će zbog toga biti besmrtni. Oni, što su to shvatili na vreme, okanuli su se svojih svađa i spletkarenja, i sada krase nebeske dveri, a oni koji su nastavili sa zlobom i pakošću vladaju svetom izgubljenih duša. Pažljivo saslušaj šta ću ti reći. Ni jedan život nije uzaludan. Svako se rodi, živi i radi shodno svom osećaju, svojim željama i onim što mu duša ište. Ljudi su takvi da imaju nagone, prirodne, i sve dok je prirode i ljudi, uvek će biti tako. Ako se neko dete oklizne i padne, počće da plače, ali samo trenutno, ustaće i krenuće dalje, da se bori kroz život. Toliko je gladnih, sakatih i umornih, ali ono što ih održava je baš parče duše koja teži da ostanu živi, da se bore, da poboljšaju nešto, da budu jaki i hrabri. Nije sve u bogatstvu i nikada neće ni biti. Nije sve ni u veri, ni to nikada neće biti. Ljudi su napravljeni po obličju nesretnih bogova, ali sa više osećanja, sa više snalažljivosti i spremnosti. Da li bi bogovi bili spremni da siđu na Zemlju i bore se za goli život kao ljudi? Ne bi, jer bi silaskom izgubili svoje moći stvaranja, predviđanja, uništenja. Zato su oni gore, a ljudi dole. Znaš li koliko ima nas, koji smo odabrali da živimo na Zemlji, a ne u nebeskim dverima? Samo ja.“

„Ti si boginja, zbog čega si na zemlji umesto sa ostalima?“, upita je Vulkan i zatraži malo vode od nje. Kada je obišla oko njega i napojila ga i dalje nije uspevao da vidi njen lik, video je samo dugu kosu koja joj pada preko lica. Kada se vratila na svoje mesto, nastavila je da ispreda reči i kosu, tkajući

ih u jedno, u stvar koja može da ozari, da prosvetli i najcrnju dušu.

„Ostala sam na Zemlji jer sam predila sudbina ljudi. Ja sam ta, koja je odlučila da živi među njima. Ona koja sluša i prati šta ljudi čine, i kakve su njihove odluke i njihovi životi. Ja sam ta koja se osamila na ovoj planini, ali ima me svuda. U svakom listu na drvetu, koje zatreperi pri vetru, u svakoj pahulji snega, u svakom potoku, reci, na svakoj vetrometini u prašini koja se podiže u kovitlac. Jer ja sam ona koja određuje i koja čini da vaši životi ne budu tako teški i prazni. Ja sam ona koja vam ugodi susret sa nekim, ona koja napravi da vaše žene rađaju, da se kćeri udaju i sinovi požene. Problem su ljudi, jer koliko god ja činim da vam bude dobro, vi ne dajete kćeri za siromahe sa kojima bi bile srećne, ne dajete sinovima dobre i plodne devojke već one iz trgovačkih porodica, i tako mrsite svu kosu, koju ja moram da ispredam i načinim da bude glatka kao sve što želite u životu, onu što ne sme da se pokida da se ne bi nečiji život prekinuo, i što ne sme da se zamrsi, a da se nikada ne razmrsi.“

„Previše smo mi ljudi nezahvali, sada to shvatam. Ni svesni nismo šta imamo, i božansku pomoć koju stalno ištemo, a o nju se oglašujemo i činimo što je naša volja. Zato i propadamo, zato su nam kuće bez dece, torovi bez stoke, a zemlje neplodne i ispošnjene. Sada shvatam božansku pomoć i zakone prirode kojih se ne pridržavamo. Ako se budem živ vratio u Zetu, prekinuću raspravu sa braćom, pokušaću sa ocem da ih izmirim, i da ujedinimo teritorije. Kada pristanu biće mnogo lakše, i papa neće moći da bratu da krunu. Katolička vera neće prevladati na našim prostorima, već ćemo podići hramove posvećene bogovima, gde će ljudi moći da traže mir i utehu za teške živote.“

„I ako sada to govoriš, Vukane biće veoma teško da to ispuniš. Vidim da je u tvojoj duši velika želja, ali u dušama tvoje braće i tvog oca, postoje mnoge skrivene tajne koje ti nisi dokučio. Jer, kao što sam i rekla duša je jedna stvar ispunjena mnoštvom želja, nagona koje ne može svako telo da podnese. Tvoj otac je već star, tvoja braća su i dalje pohlepna, potrudi se da nastavite lozu, a biće već onih koji će našem narodu doneti mir i jednu veru. Svaki život ima smisao, ima svoju nameru, zato ne odustaj već se bori da bude što bolji, srećniji i ispunjeniji. Skrasi se, stekni porodicu, a tvoji potomci će biti oni koji se pamte, i koje će se proslaviti, i čija će imena narod pamtiti. I idi svom ocu, dani su mu odbrojani, pitaj ga za oprost i priznaj mu svoje grehe. Biće ti mnogo lakše kada to uradiš.“

Vukan se polako pridigao sa medveđe kože na kojoj je do tada ležao. Lice i kragna kaputa su mu bili mokri od pokajničkih suza koje je isplakao. Kada je ustao, na nogama mu je bilo toplo, od promrzlina koje je osećao pre nego što se našao u Mokošinoj pećini nije bilo ni traga. Osećao je veliku promenu na sebi, znao je da više nije isti čovek koji se uputio ka Rtanjskoj

planini da traži veliku predilju i pita za svoju sudbinu. Shvatio je šta mu valja činiti, da mora porodicu ujediniti, lozu produžiti i sačuvati svoj narod. Ali znao je i da mora da se posveti prosvetačenju svojih najbližih i svog naroda. Znao je kakve tajne im mora preneti, i kakve savete podeliti.

Vatra mu je bila u visini lica i dalje nije uspevao da vidi Mokoš.

„Hvala ti na svemu što si me savetovala, hvala na rečima utehe i ohrabrenja. Potruđiću se da ih ispunim.“

Mokoš je skinula kosu sa kudelje i pokrila je crnom maramom. I ako je Vukan imao strašnu želju da joj pogleda lice, uspevao je da vidi samo dugu kosu, ali mnogo više ga je zbolelo što nije više ni reči progovorila od kada je spustila svoju kudelju na zemlju. Kao da se ta nit razgovora koja ih je održavala, zauvek prekinula. Uputio se ka jednom hodniku koji je, nadao se vodio napolje. Uzeo je baklju sa zida i pošao tunelom koji ga je odveo do izlaza. Osetio je hladan vazduh, košavu koja mu je šibala pravo u lice, i hladan sneg pod nogama. Pošao je naniže stazom, dok je sneg škripao pod nogama, a sunce novog dana obasjavalo putanju kojom treba da ide.

„Opet je sunce na istoku, baš kao i svakog dana. Ponovo ću videti dom i porodicu. Ujedinjenu. Nagledaću se divne prirode dok putujem ka svojoj Zeti. Možda ću svratiti do Prokletijske doline, kod žene koju i dalje volim. Možda ću jednostavno leći na nekoj livadi kada padne mrak i pokušavati da prebrojim sve zvezde na tamnom nebu. Konačno se osećam kao slobodan čovek. Čini mi se da je ovaj svet premali za mene. Svim stazama bih prošao i ispunio sve želje moje duše. Kako smo mi ljudi mali, u pravu je bila Mokoš, ceo jedan svet leži neotkriven, netaknute prirode, željan da bude istražen, a mi se učaurimo, misleći da nam je to dovoljno. Idem, da donesem mojima dobre vesti, da im kažem kako se Sunce ne skriva kada padne mrak, već da je ova zemlja na kojoj živimo takvog oblika, a Sunce toliko brzo da je celu obide dok ne dođe ponovo na istok i izroni da nas pozdravi na novi dan.“

KVANTUM

Čulo sam da me priziva i osetilo sam da me privlači, pa sam rešilo da prvo malo proučim njeno sadašnje a moje sledeće stanište, pre nego što se tamo materijalizujem. Njena želja bila je izuzetno jaka; zainteresovao me je njen kutak multiverzuma čim sam osetilo njenu snagu. Među drugima je Velika spiralna maglica u Andromedi izazvala blagonaklonost, ali ja, parče energije vorteksa, imalo sam u planu drugi cilj: Mlečni put.

„Malo je zabačeno”, prokomentarisalo je obližnje parče kad sam od stelarnog vetra ispred sebe napravilo sliku da bih memorisalo gde ću da se translociram.

Imprintovalo sam potvrdni talas energije u drago parče koje još nije znalo gde će samo sa sobom.

„Zove me”, poslalo sam mu signal nakon toga a zatim sam vratilo energiju u vetar.

Od susednog parčeta energije vorteksa dobilo sam blagoslove, na koje uzvratih željom da i ono što pre spozna svoj cilj u koji će se materijalizovati.

U Mlečnom putu sam se prvo nastanilo na planeti zvezde Epsilon Indi, udaljenoj dvanaest svetlosnih godina od Zemlje, moje krajnje destinacije. Planeta je bila prilično hladna i mračna i zbog toga je pružala odličan pogled na Sunce, zvezdu koja osvetljava Zemlju, i njegov planetarni sistem. Odmah mi je zapalo za oko da sam trenutno na planeti koja je po masi analogna Jupiteru, a po osvetljenju Uranu, i radovala me je činjenica da sam toliko blizu mom cilju da materija ima velike sličnosti sa odredištem.

Ona, na Zemlji, i dalje me je prizivala svom snagom svoje čežnje.

Kada sam je ugledalo ovako izbliza pohvalilo sam pravednost vorteksa i izrazilo mu beskonačnu zahvalnost što brine o svim svojim parčićima. Plavetnilo njenih očiju preklapalo se sa plavetnilom planete na kojoj je živela. Žudelo sam da se što pre materijalizujem. U sebe sam apsorbovalo sveznanje tog dela svemira i bilo sam spremno. Čekalo sam da ona pošalje još jedan znak vasioni da je i ona spremna.

Pešića jezero se plavilo među zelenilom Bjelasice. Zasnježeni vrh Crna glava ogledao se na vetrom još neustalanoj površini jezera. Vila je svoje duge kose prstima češljala na obali, takmičeći se sa planinskim vrhovima čiji će odraz u jezeru biti lepši. Majska zora milovala je njenu baršunastu kožu sunčevim zracima.

Iznenada, iz šume se začuše neki udaljeni glasovi. Vila se trže i polete ka najbližoj krošnji, da se sakrije u granama sa najgušćim lišćem. Odatle je jasno videla kolonu planinara – svako od njih sa rancem na leđima i planinarskim štapom u rukama. Vila se nasmešila, jedva se suzdržavši da od uzbuđenja ne zatreperi tananim krilima koja su se na suncu presijavala u duginim bojama, da se ne oda. Odjednom, osmejak joj je na licu ostao zaleđen razočaranjem; planinare je predvodio vodič koji je očigledno dobro poznao put i nije se služio markacijama.

„Ne može moj trud biti uzalud!”, razjarila se vila u sebi, setivši se koliko je drveća sa markacijama na kori stabla preko zime iščupala sa korenom a zatim ponovo vratila u zemlju, zarotiravši drvo tako da je planinarska oznaka ukazivala na sasvim drugu stranu. Nakon što je ponovo posadila drvo, oko svakog je otplesala svoj obredni vilinski ples prizivanja. Novooznačeni put izgledao je kao lavirint i vodio je u krug po srcu šume, ne ukazujući ni na trenutak ka izlazu.

U sredini tog lavirinta bila je stena studenca koja je krila ulaz u pećinu u kojoj je odvajkada vilino boravište. Nedaleko odatle, voda je stvarala dubok i jak vir. Vila je imala plan. Ideja da će joj ostvarenje tog plana sa prvim planinarima ovog proleća osujetiti čovek koji zna put bila joj je izrazito odbojna, te se ona premesti na jednu dugu granu, kojom je pomerila granu drugog drveta, a koja se onda zakačila za kapu poslednjeg planinara u koloni. Mladić pokuša rukom da spreči kapu da odleti sa njegove glave, ali vila poskoči sa prve grane, pa druga grana diže kapu podno krošnje svog drveta.

Crnokosi mladić je pokušao kapu da dohvati propinjući se na prste, pa kad mu to nije uspelo, skinuo je ranac sa leđa i pokušao da poskoči do kape. Ni to mu nije pošlo za rukom. Kolona planinara je brzo odmicala kroz šumu, a vila je na krošnji obližnjeg drveta radosno lahorila krilima.

Planinar uze jedan od svojih štapova, izvuče delove jedan iz drugog tako da štap bude što je moguće duži i zatim metalnim vrhom štapa zakači kapu sa grane i cimnu je. Kapa pade na zemlju. Mladić je pokupi, otrese je žustrim pokretima i stavi na glavu, brzo zatim podesivši ponovo štap na dužinu za hodanje. Kada je ranac bio na njegovim leđima, rančevi drugih planinara bili su izvan dometa njegovog pogleda.

Vila polete visoko ka nebu i od radosti napravi nekoliko pirueta u vazduhu iznad šume, a zatim poče visoko iznad krošnji da prati usamljenog planinara koji je, sav siguran u sebe i u markacije, krupnim koracima hodao šumskim lavirintom.

„Njegovi drugovi nisu prošli istim putem nazad, mora da su otišli kružnom stazom po Bjelasici”, zaključila je vila posle nekoliko sati.

U smiraj dana, nakon celodnevnog hodanja po šumi, mladić umorno sede na kamen kraj izvora, napuni bocu svežom vodom i poče da raspakuje hranu iz ranca. Vila sede na granu tačno iznad njega. Posmatrala mu je jake ruke koje su odmotavale aluminijumsku foliju kojom je bio upakovan sendvič. Vilinska hrana sastoji se od latica cveća, šumskih bobica i lešnika, a hrana koju inače jedu ljudi vilama ne prija. Intenzivna aroma ajvara proširi se oko sendviča i vila se od mučnine zatetura na grani. Lišće zašušta. Planinar brzo pogleda ka mestu odakle je dolazio zvuk, pa poskoči od neverice.

„Oj, devojko, šta radiš ti na tom drvetu?”, upita mladić, kada se malo pribrao.

„Sklonih se od kurjaka”, reče vila zvonko.

Mladić od milozvuka njenog glasa zastade u pola pokreta, zatim priđe deblu i pozva je da siđe sa drveta.

„Ja ću te braniti od kurjaka”, rekao je planinar sigurnim tonom.

Vila diskretno spakova svoja krila pod dugi plašt koji je nosila i čvrsto priveza pojas oko struka, preko tog plašta od teškog brokata. Mladić je pomeranje lišća tokom njenih priprema protumačio kao oklevanje.

„Skoči slobodno”, rekao je, raširivši ruke. „Ne brini, uhvatiću te.”

Vila mu je pala pravo u naručje. Njena duga kosa pokrila joj je u doskoku lice. Planinar joj skloni vlasi sa očiju i nosa, začesljavši ih prstima u slap kose na njenim leđima. Devojčine ledeno plave oči gledale su u njega ljupko, dok je šaputala reči zahvalnosti. Zanesen njenom lepotom, gledao ju je netremice ne ispuštajući je iz naručja.

„Šta radiš u ovo kasno doba u šumi? Izgubila si se?”, upita je on najzad.

„Nisam, nego sam htela da spavam ovde u šumi, pa da i sutra berem jagode”, reče vila što je uverljivije umela.

Mladićeve obrve se upitno izviše.

„Za slatko”, dodade ona, opčinjavajući ga svojim milozvučnim glasom, da bi prestao da postavlja pitanja.

Planinar se osmehnu.

„Divnog li osmeha”, pomisli vila, „baš kao što sam i želela.”

Ponudi je sendvičem, na šta se ona zahvali rekavši da je baš skoro jela. To nije bilo netačno, jer je pojela dve latice ljubičice nedugo nakon što je sneg oko šume okopnio, a to je vilama količina hrane dovoljna za nekoliko meseci. Onaj užasan miris ajvara iz sendviča joj je mnogo smetao, te se vila

odmaknu i sede sa druge strane kladenca.

Mladić joj je između zalagaja pričao kako je sa drugovima planinarima pošao da se ispenje na vrhove Bjelasice, ali mu se na samom početku dana kapa zakačila za neku granu pa je zaostao za kolonom i ceo dan je pokušavao da nađe izlaz iz šume, ali mu ni samom nije jasno kako nije u tome uspeo kad je vrlo zdušno pratio markacije na drveću.

Vila na to nije rekla ništa. Posmatrala je njegovo preplanulo lice ponedje ispresecano prerano nastalim borama zbog sunca i mraza kojima je na svojim putešestvijima po planinama često bio izložen. Noge su mu bile mišićave a telo vitko, snažno. Zanesena njegovim izgledom koji bi, da nije bilo bora, bio identičan onome što je ona priželjkivala, vila je ponovo obratila pažnju na njegove reči tek kada je shvatila da on priča o vrlo iskusnom vođi puta koji samo što nije došao po njega.

„Po mraku će da te traži u šumi?“, upitala je vila, dajući sve od sebe da ne zvuči podrugljivo.

„Hteo je on, ali sam mu ja poslao poruku da je bolje da sačekamo jutro, jer mi nije nikakav problem da prenoćim u šumi“, rekao je mladić. „A to je sve čak bilo pre nego što sam tebe sreo“, obešenjački doda on.

Zatim je na kratko preturao po rancu, pa priđe vili, pružajući joj nešto.

„Izvoli čokoladicu.“

„Hvala, ali zaista ne mogu, stvarno nisam gladna“, odgovorila je vila.

„Ma, ovo je samo onako, da se zasладиš. Fina je ova čokolada, sa celim lešnicima.“

Čokolada nije bila vilinska hrana, ali na pomen lešnika vila reče: „Hajde da podelimo, ja ću uzeti lešnik, a ti čokoladu.“

Mladić se nasmeja glasno.

„E, to do sada još nisam čuo“, reče on, otvarajući šuškvavi omot.

Seli su jedno do drugoga.

„Ja sam Damjan“, rekao je planinar, pružajući ruku.

„Ja sam Zvezdana“, slagala je vila, rukujući se.

Nakon kraćeg negodovanja što je ona uzela samo jedan lešnik iz cele čokolade, Damjan je rekao da bi bilo najbolje da legnu da spavaju pre nego što noć postane hladna. Posmatrala ga je, sa divljenjem, kako donosi duge grane da nasloni na kamen zdenca, i kako onda na te grane, kao na grede, naslanja ploče od grana jele. Zatim je naređao sloj suvog lišća na zemlju ispod tog zaklona.

„Kućica je gotova“, rekao je samozadovoljno. Šireći rezervnu odeću po lišću, dodao je: „A evo ga i krevet“.

Vila se uvukla prva. Miris četinara se širio skrovištem. Damjan je na dve strane oko skloništa postavio po jedan planinarski štap, na koje je zakačio na jedan kapu, a na drugi maramu jarkih boja.

„Da nas nađu ako se uspavamo”, rekao je, ulazeći u skrovište.
 „Nas?”, pomislila je ona, „Naći će samo tebe, utopljenika u viru.”
 Ležali su jedno pored drugog ćutke.
 „Ti baš ne voliš da pričaš?”, upita on posle nekoliko minuta.

Vila ni na to nije rekla ništa. Skupljena krila su joj već trnula i znala je da će ih uskoro razviti pred njim, kad se njihova gola, oznojena tela budu kovitlala u vrtlogu magije.

Kada se Damjan okrenuo ka njoj, oči su mu se caklile u mraku.

„Mada, kad bolje razmislim, u pravu si”, rekao je on i svojim usnama dodirnuo njene. Uzvratila je poljubac, a on je zavukao prste jedne ruke u njenu svilenu kosu, drugom rukom zadižući srebrnim nitima protkan brokat.

* * *

Jedne vrele majske noći nastao sam materijalizacijom parčeta energije vorteksa - ja, u ovom trenutku muški zigot a budući vilenjak, nepatvoreno sam ovaploćen u improvizovanom skrovištu u šumi Crne Gore, na planeti Zemlji, koja pripada Sunčevom sistemu, a nalazi se u Mlečnom putu.

U mojoj biti nalazi se esencija egzistencije, kompletna suština. Celokupna mudrost postojanja sadržana je u svakom kvantumu kosmosa; svaka struna vibrira sveznanjem koje tako prožima sve, pa i mene, šćućurenog u udobno toplom mraku utrobe vile, gde biram divan februarSKI dan da napustim ovaj tesnac i ponovo svoj pogled uprem u nebo, u beskonačnost svemira.

LUNA

„Vujisiću, imaš posjetu.“

Branko podiže glavu: „Posjetu?“

„Da“, klimnu niski, crnomanjasti oficir, „Neka djevojčica.“

„Baš mene traži?“ dočeka Branko nepovjerljivo.

„Detektiv Branimir Vujisić“, odgovori oficir, „tako mi je rekla.“ Potom se neprimijetno nakloni, pa odsječnim korakom izađe iz Brankove kancelarije.

„Čekajte!“ mladić potrča za njim, „Vi ste novi?! Nisam Vas prije vidio!“

Oficir ostade nijem i tupo marširaše uzanim hodnikom, sve dok njegova energična silueta ne zamače za poslednja vrata na desnoj strani.

„Čudno“, pomisli Branko, vraćajući se u kancelariju.

„Šta?!“ preneraženo uzviknu kad ugleda mršavu bledunjavu djevojčicu, svijetle, gotovo bijele kose, koja je lako padala na hrapav komad tkanine u koji dijete bješe zamotano.

„Kako si ušla?“ Branko se sabra.

„Vrata su bila otvorena“, njena se usta razviše u osmijeh, a dva krupna kestenjasta oka vedro zablistашe.

„Slušaj“, mladić nervozno odmahnu, „ja tebe ne poznajem. Pogriješila si.“

„Ne!“ ona povisi ton, „Ti mi moraš pomoći!“

„Ovo nije igra!“ Branko odbrusi glasnije nego što je želio. Djevojčica se na to prestrašeno izmače i usnice joj se ljutito nakriviše.

„Ne, stani!“ uvidje on svoju grešku, „Žao mi je! Žao mi je! Pomoćiću ti... Kako se zoveš?“

„Luna“, ona prošapta.

„Kako ti mogu pomo...“ zausti Branko da kaže, ali ne dovrši. Lunine oči dobiše neobičnu, modro-plavu nijansu, prošaranu svjetlucavim tačkicama, kao dva koluta noćnog neba. „Luno“, poče on, „tvoje oči...“

„Moje oči su ulaz“, izgovori Luna, te čvrsto zagrli Branka.

* * *

„Luno?” drhtavim glasom progovori Branko. Zurio je u mukli, pješčani predio, nad kojim se uzdizalo beskrajno nebesko prostranstvo.

„Tu sam”, djevojčica se pojavi ispred njega.

„Hoću objašnjenje! Odmah!”

Branko se uozbilji, „Gdje smo?!”

„Ne znam”, Luna mirno kaza, „Negdje... u svemiru.”

„Ovo je nemoguće!” mladić se očajno spusti na zemlju, „Ja sanjam! Sigurno sanjam! Hoću da se probudim!”

„Kako možeš biti tako siguran da nećeš zaspati zauvijek ako se sad probudiš?”

„Š-šta to treba da znači?” užasnuto promuca Branko.

„Nećeš mi pomoći”, uzdahnu Luna, „Zašto sam uopšte mislila...”

„Da, stvarno, zašto si mislila da ću ti pomoći?” Branko je prekide. Luna oćuta. Taman oblak pređe joj preko lica i ona se okrenu.

„Malena!” Branko viknu, „Nisam to htio reći! Pomoći ću ti. Zaista hoću! Samo... zbunjen sam!”

Ona ciknu: „Moramo naći svijetlo!”

„Svijetlo?” namršti se Branko, „Pogledaj nebo – ima više od milijardu zvijezda.”

„Ne”, Luna zavrti glavom, „To nije naše svijetlo.” Zatim potrća po pijesku koji je šuštao pod njenim bosim stopalima.

„Ja ne idem”, Branko se ne maće s mjesta.

„O, molim te!” Luna poče kršiti ruke.

„Ništa mi nisi objasnila. Zašto smo ovdje?” on ostade odlučan.

„Da nađemo svijetlo!” Luna mu se približi, „Dođi!” Povuče ga i oni pojuriše. Topao vjetar ljubio je Brankove obraze, razmićući mu plave pramenove sa čela, a pijesak se pretvarao u travu kako su odmicali. Nad njima su ludovale zvijezde, dok su se vlati nemirno povijale ka horizontu.

„Još malo!” jeknu Luna.

„Stigli smo!” Branko pridrža djevojčicu kada dođoše na ravnu ivicu gdje se tlo gubilo u nedodirljivoj tmmini, „To je to; kraj svijeta.”

„Ovo nije svijet koji poznaješ”, ispravi ga ona, „Pokušaj shvatiti da kraj nekad nije ništa drugo do novi početak.”

„Malo me brine tvoje...” Branko ne završi, jer se Luna otrgnu, skočivši u tamu.

On netremice pogleda vazduh koji je još titrao od njenog skoka, kad se iz mraka izdiže kometa na čijem je vatrenom repu jahala – Luna!

„Hajde! Uzjaši!” mahala je.

„Ne smijem”, on priznade, „Bojim se.”

„Ne boj se!” Luna ga je hrabrila.

Tad Branko ponovo osjeti onaj vjetar, koji mu je sad duvao u leđa. „Možeš ti to...”, šaputao je. „Mogu ja to!”, Branko udahnu, uze zalet i skoči. Vjetar ga snažno pogura.

„Vidiš; uspio si!”, smijala se Luna. I Branko se nasmija. Sjedio je na užarenom repu komete što se probijala kroz meku zvjezdanu prašinu.

„Ovo je magično!”, ote se Branku.

„A tek ovo!”, Luna uhvati malo zvjezdanog praha, sačeka par sekundi, pa raširi dlan. Iz njega izletje slavuj i zaleprša sićušnim krilcima.

„Probaj i ti!”, zakikota se djevojčica.

„Hoću”, poslušao on. Učini sve kao i Luna, ali kad otvori prste umjesto slavuja šepurio se veličanstven leptir. No, i leptir i slavuj, nakon par sekundi utopiše se u zvjezdana jata.

„Odoše”, Luna kaza. Ubrzo se kometa spusti na jednu potpuno plavu planetu.

„Da nije ovdje tvoje svjetlo?”, upita Branko kad sjahaše.

„Nije”, odgovori Luna, „Nećemo ga naći tako brzo... Treba da... Putujemo.”

„A znaš li slučajno gdje smo sad?”, nastavi on.

„Ne. Mada, to nije važno”, Luna prokliza po kristalnoj podlozi, „Branko, ovo je led!”

„Evo me!”, Branko se oduševi. Primi Lunu u naručje, te je diže u vis. „Klizao sam kao dječak!”, namignu joj.

Slobodno je klizio po ledu, okrećući se, praveći piruete i bacajući razdraganu Lunu visoko, pa je hvatajući tik prije nego bi udarila o zemlju.

„Branko!”, Luna zadihano progovori, „Želim da upoznaš nekoga.”

„Ovdje?”, začudi se Branko. „Gledaj gore!”, pokazala ona ka nebu. Zvjezdana prašina skladno je plesala dok ne izvaja vitko žensko tijelo. Zvijezde se poredaše u stepenike i žena siđe.

„To je moja majka”, reče Luna.

„Tvoja majka?”, Branko je zadivljeno posmatrao blistavu priliku. „Pa vi ste kao... vanzemaljci?”

„Ma nismo!”, odmahnu djevojčica. „Mama kaže da joj se sviđaš” dobaci Luna pošto je majka pusti.

„Kako to mislite?”, obrati se on ženi, koja je otvarala usta, no Branko je nije čuo.

„Kaže da si divan i da je divno to što mi pomažeš”, prevede Luna.

„Ali, zbog čega ja ne mogu da je čujem?”, pita mladić.

„To je dobro. Sve dok je ne čuješ, dobro je”, kaza mu Luna, „Sad, mama bi htjela da klizaš s njom, baš kao što si sa mnom.”

„Svakako”, Branko se pokloni ženi.

Dugo su njih dvoje plovili, elegantnije od labudova koje je Luna stva-

rala od zvjezdanog praška, a žena bi, s vremena na vrijeme, izdigla Branka iznad površine planete. U jednom momentu toliko se popeše da se planeta nije razlikovala od mora sjajnih tačaka. Mladić stegnu svoju saigračicu.

„Znam da me čuješ”, počeo, „Reci mi, je li ovo san? Ako jeste, neću da prestane”.

„Ovo je stvarno”, reče ona.

„Čujem te!”, Branko se obradova.

„Čuješ me?”, žena procijedi.

„Da! Da!”, kliktao je Branko, „Rekla si da je stvarno! Rekla si...” Odjednom zamuknu. Srce mu krenu sporije kucati. Pogled mu se zamuti.

„Ne slušaj me, Branko!”, vrištajući je uzbuđeni glas. Branku se učini da tone u gust crni dim.

„Jesi dobro?”, Luna slabašno zapita. „Šta se desilo?”

Branko se trudio da shvati kako je dospio dole. „Samo si pao! Bili ste predaleko, ne znam šta se dogodilo gore”, pojasni djevojčica.

„A tvoja majka?”, upita on.

„Nije se vratila”, Luna se pokunji, „Valjda je otišla. Mi moramo dalje.”

„Kuda?”, Branko se zamisli. „Nismo još našli svjetlo, sjećaš se?” djevojčica pođe.

„Hej!”, pozva je Branko, „Čuo sam tvoju majku. To je loše?”

„Vrlo”, kratko odgovori Luna, vidno prebljedišći, „Prati me!”

Bez riječi su hodali kilometrima, sve dok ne stigoše do tankog udubljenja u ledu, ispunjenog vodom.

„Sada pogledaj u vodu i kaži mi šta vidiš!”, naredi Luna.

On priđe jezeretu. U mirnoj pučini ne susrete svoj odraz već lice ridokose djevojke koja ga je tužno promatrala.

„Jovana!”, kriknu on.

„Ko je Jovana?”, javi se Luna, „Šta vidiš?!”

„Jovana je...”, Branko slomljeno reče, „moja vjerenica.”

„Je li... je li živa?”, Luna se skameni.

„Ne. Umrula je prije godinu dana. Ubio ju je čovjek kojeg sam trebao uhapsiti ranije, ali nisam”, govorio je Branko isprekidano, „Mislio sam... Mislio sam da je previše lako... Prepustio sam taj slučaj kolegi koji nije bio dorastao zadatku i ubica je ukrao auto i pobjegao... Ona je pošla biciklom da me sačeka posle posla... Samo je... pregazio.” Nije više imao snage. Bolno se zagleda u vodu. „Zašto, Luno?!”, zagrcu, „Zašto je vidim? Zašto sad?!” Prođe prstima kroz tečnost, tražeći njene lokne, no one su se sporo stapale sa plavičastim jezerom i Branko osjeti kako i sam postaje voda. Jezero je žuborilo.

„Čuješ li? Branko, čuješ li to?”, Luna ga je odvlačila od vode.

„Zašto?”, prošaputa Branko.

„Ne čuješ! Ti ne čuješ!”, uzbudi se Luna. Branko je nije slušao. Činilo

mu se da pluta kroz kakvu čarobnu tečnost a pred njim su se nizale slike njegovog života! Sve... djetinjstvo, školski dani, mladost; sve što je proživio. Iznenada, Jovanin lik ponovo iskrсну ispred Brankovih očiju. Pogledaše se na kratko i kako se Jovanine usne pomjeriše, Branko osjeti da vode nestade. Ponovo je sjedio pored jezera a Luna ga je grčevito držala za okovratnik. On se nagnu ka jezercetu, očekujući Jovanu, ali ne vidje je.

„Nema je, zar ne?“, prozbori Luna.

„Nema...“, odmahnu Branko, „A bila je tako... tako... živa!“

„Ona ne može biti živa“, reče djevojčica, „Ti si živ. Prihvati to.“

„Lako je reći...“, Branko se ražalosti.

„Željela bi da nastaviš sa životom, normalnim životom. Zna da je voliš ali, Branko, moraš prihvatiti stvari onakve kakve jesu!“, Luna mu se zavuče pod mišku, „Krenimo. Zakorači u jezero!“

„Da zakoračim?“, začudi se Branko.

„Da! Ja ću za tobom.“ On zakorači.

„Zažmuri!“, nastavi Luna.

„Kako god...“, Branko zažmuri.

„A sad“, Luna priđe Branku, „da pođemo!“ Prije nego i sama zažmuri, Luna osmotri nebo. Dva ženska obrisa, jedan majčin, jedan Jovanin, sjetno se osmijehnuše, pa utonuše u zvjezdanu prašinu.

„Mogu li da otvorim oči?“, javi se Branko.

„Još ne“, Luna najzad zažmuri. Utom se jezerce pretvori u vir i usisa ih.

„Tu smo!“, objavi Luna. „Tu?“

Branko se osvrnu oko sebe. Nalazili su se na božanstvenim poljima lavande. Opojan miris golicao im je nozdrve. „Tako slatko!“ Luna leže u cvijeće, „Obožavam lavande!“

„A naš zadatak?“, podsjeti je Branko, „Svjetlo? Ne bismo li trebali ići dalje?“

„Ma daj, Branko!“ ljutnu se ona, „Ti baš ne umiješ uživati! Baš si odrastao!“

„Naravno da sam odrastao!“, opravda se on, „Imam dvadesetosam godina – nemam osam!“

„Nećemo dugo!“, pobuni se Luna, „Prosto legni, molim te!“

„Ahh...“, Branko nije imao namjeru da se raspravlja. Namjesti se do nje.

„Nikad nisi sanjao da odeš van Zemlje, negdje drugo u vasioni?“

„Jesam. Kad sam imao osam godina.“

„A sada?“

„Ne bih rekao. Vidjećeš, uostalom, kad odrasteš.“

„Ja neću odrasti.“

„Moraćeš. To ne zavisi od tebe.“

„Ali JA neću! Ne zavisi od mene! Neću odrasti! Nikada!“

Djevojčica skupi noge, savi ih u koljenima, pa ih nervozno obgrli.

„Nešto nije u redu?“, Branko sjede.

„Sve je u redu“, Lunin nosić upijao je neodoljiv miris lavande. „Vidiš li ono crveno na nebu?“ uperi ona prst u svod, „To je Venera.“

„To nije Venera.“

„Jeste.“

„Luno, ne znaš je li to Venera. Ne znaš ni gdje smo!“

„Jeste, Venera.“

„Važi, pametnice, to je Venera ako mi objasniš zašto!“

„Zato što ja hoću!“

„Ne možeš da biraš planete, to je neko već obavio!“

„Mogu – ovo je MOJ kosmos!“

„Sigurno malecka...“

„Ne vjeruješ mi!“

„Ma naravno da ti vjerujem! Sve ovo savršeno ima smisla! Ja se nalazim negdje u svemiru, družim se sa zvijezdama, srećem mrtvu vjerenicu; sve je to...veoma logično!“

„Ti mi stvarno ne vjeruješ! Poslije svega! Ti si kriv! Zbog tebe nećemo naći svjetlo!“

„Nema nikakvog svjetla! Ne znam čija je ovo ideja, ali zahtijevam da se ovaj cirkus završi!“

„Dobro!“, Luna ustade, rumena od bijesa, „Ja odoh sama!“

„Srećan put!“, Branko joj doviknu, lijegajući. Osluškiavao je par sekundi njene uzrujane korake. No, kad koraci bez najave zamuknuše, Branko se prenu. Na svega nekih desetak metara od njega, Luna se sklopčala i plakala. Oko nje su se skupljale grudvice jezive, paučinaste magle.

„Luno!“, Branko joj pritrča.

Postajala je providna, a mjesta gdje je koža potpuno izgubila boju ispunilo je zloslutno isparenje.

„Maknite se od nje!“, mladić stade izbezumljeno tjerati izmaglicu.

„Plašim se!“ jauknu Luna.

„*Nemate još mnogo vremena...*“, hučala je magla.

„Ko je to rekao?“, zavapi Branko.

„*Vaše svjetlo se gasi...*“, zahuča magla.

„E ne gasi se!“, Branko se vinu u maglu, snažno pritisnuvši Lunu o tlo. Odjednom, tama proguta i cvjetove i maglu, a Branko uvidje da on i Luna ne stoje ni na čemu!

„Kakva je ono stvar bila?“, Branko prvi progovori.

„To je noć“, Luna se iskobelja iz njegovog stiska, „Noć neće da pronađem svjetlo. Stoga me je napala kad si me pustio da idem sama. Ja bez tebe ništa ne mogu!“

„Zbog čega bez mene? Zašto si mene izabrala?“, Branko se pitao.

„Nisam ja tebe izabrala“, Luna priznade, „ti si izabrao MENE.“

Prije nego li Branko stiže da razmotri smisao te rečenice, gomila stijena jurnu na njih.

„Zvijezde padalice!“, skiknu Luna, „Ulovi jednu! Sledeća stanica – Venera!“ Prikačiše se za dvije najkrupnije. Meteori su radosno brundali, nalik na roj nestašnih pčela, spretno izbjegavajući asteroide koji su orbitirali po svojim nepravilnim putanjama.

„Ono podsjeća na Saturn!“, Branko pokaza zelenu kuglu sa raznobojnim prstenovima.

„Jeste! To je Saturn!“, prodera se Luna.

„Mislio sam da je žut!“, jednako glasno reče Branko.

„Nije li ljepši ovako?!“, Luna upita.

„Ljepši je...“, Branko promrmlja, „Znači da smo... u Sunčevom sistemu...“ Prozviđaše pored Jupitera, koji bješe kockast, a umjesto poznate Crvene pjege imaše ogromno oko koje je znatiželjno treptalo; i Marsa, šumovite loptice okružene galebovima. Tamo gdje bi trebala biti Zemlja zjapila je rupa.

„A Zemlja?!“, zgranu se Branko.

„Ovdje nema Zemlje“, odgovori Luna. Zaobidoše tu rupu, te se iskrcaše na grimiznu livadu. „Hvala vam!“ pozdravi Luna meteore koji odlepršaše dalje.

„Ovo je Venera?!“, iznenadi se mladić, „Šta radimo na njoj?“

„Čekamo moje prijatelje!“, svečano objavi Luna.

„Tvoje prijatelje... Da li možda tvoji prijatelji izgledaju kao sivkaste vatic i imaju tri noge i četiri oka?“ pita Branko.

„Jedan od njih. Kako si znao?“, Luna podiže obrvu.

„Stoji iza tebe“, došapnu joj Branko.

„Vilu!“, viknu djevojčica, uronivši u krzno pufnastog stvorenja, „Nedostajao si mi! Upoznaj Branka, mog čuvara!“

„Drago mi je Vilu“, nadoveza se Branko.

„Vilu je Larsupin. Larsupini žive na Veneri i jedu isključivo brokoli“, izdeklamova Luna.

„To je... baš nezgodno“, Branko se naježi.

„Ni malo! Larsupin ubaci brokoli u usta i pomisli na neku drugu hranu i brokoli dobije ukus te hrane!“ Luna je drugarski gurkala Vilua, „Zovi ostale!“ Vilu zatrepta.

Uskoro se pojavi puno Larsupina. Cijukali su ushićeno i mazili se sa Lunom. Branko ih ostavi. Nasloni se na neki kamen.

„Izgubljen si?“, neko pita. Mladić se okrenu. Pored njega je bio stariji čovjek, odjeven u pozlaćenu tuniku.

„Vi ste?“, Branko ga odmjeri.

„Ciro, kralj Larsupina”, predstavi se došljak.

„Larsupina!?” čudio se Branko, „Nikad ne bih pomislio!”

„Naravno!”, Ciro se strese, preobrazivši se u bijelog Larsupina zlatih nožica.

„Predajem se”, mladić ga pošaklja, „Pomislio bih”. Larsupin se strese još jednom i povrati ljudsko obličje.

„Još ne vjeruješ u sve ovo?”, kaza.

„Vi biste?”

„Bih!”

„Nemam pojma gdje sam! Luna mi ništa ne govori! Sve neke zagonetke! Sluđen sam!”

„Koliko puta se nekome ukaže mogućnost da obiđe univerzum?”

„Nisam to tražio! I kakav je ovo univerzum?!”

„Poseban! LUNIN univerzum!”

„A koja je moja svrha u njemu?”

„Reći će ti se...”

„I ja treba da povjerujem! Pa svi ste tako tajanstveni!”

„Branko, jesi li ikada iskreno volio?”

„Zašto je sad to bitno?”

„Jesi li?”

„Valjda... Jednom...”

„Samo jednom?”

„Da...”

„Ništa slično nisi proživio prije?”

„Ništa...”

„Ali vjerovao si u to kad se desilo?”

„Vjerovao sam”, Brankovo čelo se nabra.

„Šta te onda sprečava da vjeruješ u ovo? Zar nije isto – ništa slično nisi proživio prije, ali sad se dešava?” Larsupin ga pouči.

„A svjetlo?”, Branko je teško disao, „Postoji li, stvarno?”

„Postoji”, Ciro reče, „U Luni.”

„Toliki put smo prešli da bi mi neki Marsovac rekao da je to svjetlo u Luni?!” kriknu mladić, „Neka ga prizove ako je u njoj!”

„Nemoguće”, odvrati Ciro, „Ti joj moraš pomoći da dođe do njega.”

„Neraspoložen si?” Luna je piljila u Branka koji je nemarno bacao kamenčiće u ambis, a oni su odgovarali zvučnim fijukom.

„Ciro kaže da je svjetlo u tebi”, dodade kao uzgred.

„Ako Ciro kaže, zasigurno je tako”, prihvati ona, „Hajde, potražimo ga!”

„Da, baš!” Branko nije imao namjeru da napusti svoju trenutnu zanimaciju. Međutim, jedan kamićak oštro lupi o nešto, što navede Branka da prestane. „Luno, šta je ono?!” povika. Pred njima se pružio stjenovit, izbrazdan pejzaž.

„Mjesec, ludice!”, Luna se naceri.

„Zemlje nema. Oko čega kruži?”, zanimao se Branko.

„Kruži oko svih drugih planeta”, Luna izjavi.

„Zanimljivog li Mjeseca!” primijeti Branko, „Mjesec... Luna... Znam!!!”

„Znaš?”, Luna zbunjeno trepnu.

„Svjetlo! Na Mjesecu je!”, Branko se smijao.

„Ali Ciro... Mislila sam da je u meni?”, djevojčica je djelovala sumnjičavo.

„Ti si Mjesec!” derao se Branko, „Luna! Tvoje ime znači Mjesec!”

„Požurimo!” Luna mu dade znak da joj je jasno, „Pobjeći će nam!” Hitro se skotrljaše niz Veneru i završiše u jednom od onih Mjesečevih kratera.

„Zbogom, drugari!”, Luna mahnu Larsupinima, koji su bivali sve manji i manji kako se Mjesec udaljivao.

„Luno”, zašto Mjesec nisi drugačije zamislila, kad sve ostalo jesi?”

„Zamislila sam”, dvije suze skliznuše joj čak do brade,

„Gle!” Noćnim nebom lagano je krstario Mjesec! „Kako to?” Branko se zagrcnu, „Mjesec ima svoj... Mjesec?”

„Da! I Mjesečev Mjesec ima svoj Mjesec, i Mjesec Mjesečevog Mjeseca ima svoj Mjesec i...”

„I ja imam svoj Mjesec!”

„Zaista?!”

„Tebe, Luno... Ti si moj Mjesec.”

Ona se postidi: „A moj Mjesec?”

„Šališ se, pa ovo je TVOJ univerzum; imaš Mjesečeva koliko poželiš!”

„Ti vjeruješ?!”

„Vjerujem!!! Vjerujem!!!”

Branko obori pogled. Sitna prašina u krateru uze oblik Cirovog lica, i prije nego ispari, zagrgolji:

„*Našao si svoju svrhu... Naći ćeš i svjetlo.*”

„Znaš li kako se ovo zove?”, cimnu ga Luna.

„Krater?” Branko je nagađao.

„Zove se More! More tišine!”

„Baš ti je more bez vode!”

„Branko, ti krvariš!” Luna vrisnu.

„Kuda?!” prepade se on. Luna mu stisnu desnu slepoočnicu: „Vidiš?”

„Maloprije je nije bilo”, Branko je zagledao krv na njenom prstu.

„Biće da... odlaziš.”

„Umirem?!”

„Nikako”, Luna se ozari, „Vidiš li, Branko?!”

„Šta?”

„Gledaj!” ona pomjeri glavu. Sunce je poniralo, iščezavalo sa vidikovca

i prosipalo vrole, vatrene zrake na sve strane.

„Sunce...zalazi?”

„To je svjetlost! Naša svjetlost! Našli smo je! Uspjeli smo!”

„Prekrasno...”

„E pa, Branko, ovdje naš put završava.”

„Kako to misliš?”

„Ne opiri se. Sve će biti dobro...” Luna šakom pritisnu Brankova usta. Krater postade vlažan. Ispuni ga kristalna tečnost. Djevojčica potopi Branka u nju.

„Našli smo svjetlo!”, govorila je Luna, dok se sunčeva slika odmarala, uhvaćena u suženim mladićevim zjenicama. Gušio se. Neukrotiva sila razdirala mu je pleća. Svaki atom njegovog tijela rikao je od bola, a voda se kupila u kapima koje su ga probadale poput noževa.

* * *

„Budi se! Živ je! Hajde, sine, hajde!”, uzburkani glasovi dopirali su do njega. U trenu ugleda gomilu unezvjerenih ljudi.

„K-ko s-ste vi?” jedva izgovori.

„Kratak gubitak pamćenja. Povreda desnog ramena, jači udarac u glavu, ali mislim da je sada dobro”, konstatova djevojka u bijelom mantilu.

„Luna?! G-gdje je Luna?!”, zakrklja Branko.

„Budite mirni, povrijeđeni ste”, djevojka ga proba zadržati ali on je grubo odgurnu, zatetura se kroz vidno iznenađenu gomilu ljudi i ukipi se. Na trotoaru, u lokvi svježje, grimizne krvi, nepomično je ležala Luna! Otegnut krik napusti mu grlo, a on se bez svijesti stropošta na pločnik.

* * *

„Viši inspektor Oliver Bojić; došao sam u posjetu.”

„Kome?”, zapita dežurna doktorica.

„Detektivu Branimiru Vujisiću”, odgovori inspektor.

„Soba broj 21, treći sprat, prva vrata lijevo”, uputi ga ona.

„Branko!”, povika Oliver kad vidje mladića budnog, „Kako si?”

„Šta se pobogu zbilo tamo?!”, skoči Branko.

„Polako... Sve ću ti objasniti... Čega se sjećaš?”

„Buke, bola i... Lune... Je li... Je li mrtva?”

„Nije joj bilo spasa...”

„Ah... Počni...”

„Ovako je bilo. Dobili smo dojavu da je u Njegoševoj nepoznata osoba provalila u kuću porodice Miličić, znaš već onog bankara, Josipa Miličića. Ti

i ja smo se odmah odvezli na tu adresu, a tamo... Ne umijem opisati kako je bilo; ispred kapije mrtav pas, izbodeni muškarac i starica u dvorištu, a na balkonu, na drugom spratu, bio je taj čovjek, stezao je djevojčicu, Lunu Miličić i držao joj nož pod bradom. I tu nastupaš ti! Ni sam ne znam šta ti bi odjedanput! Izjurio si iz kola kao oparen; za manje od pola minute pojavio se na balkonu, objesio mu se za vrat i on se suviše jako cimnuo i sve troje ste poletjeli dole! Ti si čudom preživio, mislili smo da ćeš umrijeti, pola sata si besvjesno ležao, ali Luna i taj psihopata, bili su mrtvi na licu mjesta.”

„Inspektore”, uzdahnu Branko, „Mogu li vidjeti njene stvari”?

„Možeš”, reče sjetno Oliver, „Ima samo jedna kutija, donijeću ti.”

Te večeri, nakon što mu Oliver donese kutiju, Branko je položi na krevet, pa sjede u jednu stolicu.

„Da vidimo...” nepovrijeđenom rukom izvadi neki zapisnik, „Luna Miličić, devet godina, živjela sa ocem i bakom, majka umrla na porođaju... Umrla... Barem su se srele... Ponovo...” Ostavi zapisnik, te uze neke crteže. Na njima su luckasti Larsupini grickali brokoli. Tražio je dalje; u kutiji se nalazila slika nekog grčkog filozofa koja je neodoljivo podsjećala na mudrog Cira, kralja Larsupina; još crteža svemira, išaranih bojanki, par bočica nekog parfema mirisa lavande, igračke, odjeća, fotografije. Suze su se u mlazovima slivale niz Brankovo lice.

„Druže, kasno je, moram vratiti kutiju”, Oliver zakorači u sobu. „Branko! Ti plačeš! Šta je s tobom?!” Kleknu do njega, prošavši mu prstima kroz kosu: „Dobro, momče, nisi ti početnik da bi žalio za svakom drugom žrtvom... To nam je posao... Priznaj, poznavao si je?” Zvijezde živahno zatreptaše, a sanjivi se Mjesec zabelesa.

„Možda... u nekom drugom univerzumu...”

IZA HORIZONTA DOGAĐAJA

Dokle pogled seže proteže se crni plašt od magle mraka po kome su zakačene značke-zvezde.

- Ako je mrak odsustvo svetla, šta je onda svetlo? - pitala se. Zna li iko kada su ljudi počeli kao androidi posmatrati sve u nulama i jedinicama, sve ili-ili? Gde se izgubila ona ljudskost, moć spoznavanja sivog a ne samo crnog i belog?

Pitanja ostaše bez odgovora, rojeći se u njenoj svesti.

- Tanak sloj stakla – to je granica između prostranstava Univerzuma i mog komada sveta, kao rožnjača koja štiti unutrašnji kosmos od svega što bi ga moglo uprljati. Granice su tanke i prozirne, ali čvrste. Ako bi za trenutak nestale, bila bi to slika i prilika zakona entropije koji sve čestice tera u stanje manje uređenosti, stanje haosa.

- Da, kaos je prava reč kojom bi se mogao opisati svet u mojoj glavi od tog dana, kada smo saznali. Haos u kome se vodi mrtva trka između beznađa, straha, panike i besa. Nisam se ni jednom zapitala „Zašto baš ja?” ili „Zašto baš ti?”. Tako nešto je besmisleno pitati. Ne, odgovor ne glasi da je tako moralo biti. Znamo i ti i ja da je vreme relativna stvar i da je mnogo prošlih i budućih nas i dalje u drugim odseccima našeg četvorodimenzionalnog sveta. Možda se u drugim kriškama prostor-vremena nešto odvija drugačije? Ili je jedino moguće baš ovako u svim mogućim projekcijama? To ne znamo ni ti ni ja, beli moj Viteže. To niko ne zna.

- Zanose se ljudi, Viteže, mislimo o veličini, o uspehu nauke i tehnologije. „Pre samo nekoliko stotina godina nije se znalo ni za teleport, a vidi nas sada“, misle oni oholo o svojoj veličini kao nečemu neupitnom, no ne znaju da im je pred očima samo vrh ledenog brega. Većina znanja i dalje je pod površinom vode, u one druge dve trećine brega od leda. Ne vide oni šumu od drveta, da ti kažem ja. Veruju u svoju nadmoć, a nisu uspeli pobediti najvećeg neprijatelja ljudskog roda od kada je sveta i veka. Nisu pobedili ono čega se najviše plaše, a to je neizvesnost. Ništa ljude ne plaši kao nepoznato, neistraženo, nerazumljivo. Ni bolesti, ni sama smrt, nisu toliko strašni sami po sebi, već činjenica da se pored silnog trabunjanja o napretku i dalje ne

zna o smrti više no pre pet hiljada godina, kao i o mnogim drugim stvarima.

- A mi smo bili na dobrom tragu da bar za trenutak skinemo veo sa nepoznatog, da bar poluotvorenog oka provirimo u jedan sasvim novi svet potpuno nepoznat ljudskom umu. No, ko smo mi, Viteže, da sudimo kada ima ljudi nad nama kojima je posao da o tome odlučuju? Znaju oni svoj posao. Vlada smatra da nema koristi od ulaganja sredstava u istraživanje crnih rupa, jer je veća mogućnost za pronalaženje iskoristivih resursa na planetama i njihovim satelitima. A vlade su oduvek znale šta je najbolje za njihov narod, tako je od kad je sveta i veka.

- Kad samo pomislim koliko smo noći i dana proveli zagledani u proračune i simulacije, koliko dragocenih atoma našeg entuzijazma i energije je otišlo u etar. Koliko nade u svakoj novoj informaciji i razočaranosti kada se model ne ponaša u skladu sa proračunom. No, u svakom trenu sam uživala, dajući se cela našem projektu, plodu naših zajedničkih napora, čedu naših umova. Te sate ne bih menjala ni za kakve sladunjave aktivnosti kojih se parovi najrađe sećaju, a znam da ne bi ni ti. Ti naši sati, dani, nedelje i meseci su bili zapravo jedini momenti u kojima smo živeli, sve ostalo je nevažno. Pa nije život disanje, ishrana, spavanje – to je preživljavanje. Nažalost, uz sav napredak većina ljudi i dalje svoju krišku prostor-vremena potroši upravo na to, na puko životarenje. Ne čine život ni doživljaji kojih se rado sećamo, a koji nisu pravo svetlo, već samo odsustvo mraka. Neprimetna iskra u noći omlitavelog uma. Životni sok čini samo stvaranje, kreativna interakcija ideja. A naš zajednički život je bujao, moj vrli Viteže...

Pomerila se od prozora koji je zasijao od komete koja je projurila ko zna kuda. Svetovi su zurili kroz mali komad stakla ka njoj. Hladne koščate ruke su joj stezale srce, a nelagoda u stomaku je bila sve nepodnošljivija. No, bez gravitacije suze ne mogu kliznuti preko ivice donjih kapaka, pa njene ostadoše zarobljene u kanalima tuge.

Gvozdena utroba sobe se razjapila, pokazujući svoje unutrašnje organe. Iz rane na metalnom telu izronio je android sa kacigom u mehaničkim rukama.

- Hvala ti, Pero - reče ona uzimajući kacigu.

- Nema na čemu - odgovori android Pi R 42. Treba li još nešto?

- Znaš da nama ljudima uvek treba još nešto, no to već nije tvoj problem.

Brodski android Pera nečujno priđe Kapetanici i spusti joj ruku na rame.

- Podrška - upitno će on.

- Hm...da, hvala ti na podršci, Pero.

Pera je detektovao da je Kapetanici u uglu usana ostao trag osmeha, pa zaključio da je podrška bila dobar odgovor na ovu ljudsku zavrzlamu. Ljudi su mnogo komplikovani, ko bi njih razumeo. Gledao je kako svom Vitezu

stavlja kacigu na glavu, dok ovaj spava. Sve to je radila veoma polako, kao da želi da što duže traje. Nastavila je da priča usnulom telu muškarca, ne primećujući Peru.

- Sećaš li se kada smo sedeli na stenama belim, koje je umivalo sunce a sušio povetarac, provlačeći prste kroz lišće žbunja u kamenjaru? Pamtiš li odsjaj sivih ptičijih odora u zlatnicima reke Tare? Prostranstva ta su mi se tada činila najvećim na svetu, većim od ovih koje sada vidim kroz hladne oči broda što svemirom hoda. Nakon gungule u gradovima, oaze Durmitora su se činile kao Raj, koji vapi da mu se vrate njegova deca koja traže unutrašnji mir. Na obroncima moćnog planinskog masiva, uz obale njegovih reka i ledničkih jezera, provodili smo sate slobodnog vremena. Kada nismo radili na Institutu odmah bi se spakovali i trk u naš divlji svet, da sredimo misli, da pustimo ideje da naviru, dok nam glave ne eksplodiraju od pritiska. Sećam se kad si mi rekao „Čak i sa Bobotovog Kuka koji je najviši vrh Durmitora vidi se taj horizont, koji krije svoje pravo lice. Kada stojimo ovde i posmatramo ga, horizont je nedokučiv, mističan, čak i zastrašujuć. Ali krenemo li ka njemu, shvatićemo da je to sve stvar tačke gledišta. I iza tog horizonta su šume i kamenjari, baš kao i ovde. Samo treba otići tamo i videti ih svojim očima“.

- Tada smo shvatili da horizont događaja koji okružuje crnu rupu nije nikakva ivica sveta sa koje moreplovci padnu kada žele stići do svojih Indija. Horizont događaja je za Zemljane opijene željom za moći, bauk, jer iza njega ne mogu videti. Možda im i smrt ne bi bila tako strašna, samo kada bi znali šta je to tamo, „sa druge strane“. Ali mi smo, Viteže, fizičari, mi se ne plašimo nepoznatog već mu idemo u susret. Ne treba nama podrška Vlade da bi nastavili svoja istraživanja, možemo mi to i bez njih.

Brodski sistem za navigaciju najavi ulazak u Gama 3872 kvadrant. Brod je usporavao, kao da se kreće kroz gustu sluz. Pera ode do prozora. Video je Sagitarijus A, supermasivnu crnu rupu u centru naše galaksije. Zemljani su uvek pokušavali da crne rupe stave u kalupe, da im odrede masu, gustinu, snagu gravitacije. Nisu se nikada stvarno zapitali šta bi one mogle biti. Beskonačna gustina i nulta zapremina. Beskonačno mnogo materije, koja je smeštena van vremena i prostora. Fizičari i teolozi se slažu oko jednog: materija ne može nastati ni iz čega.

- Onda, je li tu vaš Stvoritelj, Kapetanice - upita Pera.

- U Sagitarijusu A? Ne znam, to ćemo tek otkriti. Dosta si zainteresovan za religiju za jednog androida, moram primetiti.

- Vi se uvek trudite da budete racionalni, razumni, pa ste čak i nas stvorili kao superinteligentne mašine za gomilanje informacija. No, ne vidite da vas proračuni ne čine ljudima. Osećanja i instikti od kojih toliko bežite čine vas gospodarima planete, a ne razum. Da nije toga, odavno bi vas mašine svrgle.

- U pravu si Pero, no ljudi do svakog saznanja moraju doći na teži način. Plaše se svojih osećanja, svojih instikata, umesto da ih upotrebe kao svoje najbolje oružje.

- **A drevni čovek je napisao:** *Strah životu kalja obraz često, ko na brdo, ak' i malo, stoji, više vidi no onaj pod brdom - reče Pera.*

- Možda vi androidi niste imali Njegoša u svojim redovima, ali za razliku od nas znate da slušate i učite na tuđim greškama. Zaslužili ste vi prevlast nad ljudima odavno, ljudi su ionako suviše zaokupljeni međusobnim razmiricama, ne bi ni primetili da ste im zauzeli vladarsko mesto.

Pod viziorom kacige se otvoriše oči. Kapetanica preblede. Pera priđe bliže uzglavlju.

- Ljubavi, hej, kako si - upita Kapetanica.

- Gde smo - reče Vitez.

- U brodu smo... Na putu ka Sagitarijusu A.

Vitez sklopi oči vidno umiren. Prošli su dani od kada je bez svesti. Kapetanica je već počela potajno da veruje u reči lekara koji su tvrdili da su izgledi za pozitivan ishod bolesti njenog supruga minimalni. Nepostojeći. Kao zapremina crne rupe. No, nije Kapetanica bila neko ko se lako predaje. Odlučila je iskoristiti poslednju kartu u ovoj partiji pokera sa smrću. Išla je na sve ili ništa. Puno puta su razmatrali njih dvoje kakav bi ishod bio kada bi se čovek prepustio privlačnoj sili crne rupe. Da li bi se stopio sa njenom beskonačnom masom ili bi se nakon što prođe horizont događaja mogao naći u nekoj sasvim novoj kriški vreme-prostora? U nekoj u kojoj je sled događaja drugačiji? No, nikada nisu ni slutili da će im upravo neizvesnost crne rupe predstavljati poslednju nadu. Da će se neizvesnost činiti višestruko boljom od izvesnosti koja je čekala da vreme odradi svoje i bolest iscrpi poslednji živi lepton ćelija Kapetaničinog dragog.

- Znam da bi ti isto učinio za mene. Po cenu da izgubiš svoj život, rizikovao bi ako postoji i najmanja mogućnost da spasiš moj. Šta je najgore što nam se može desiti? Da nas ogromna gravitaciona sila Sagitarijusa A spljošti do te jedne tačke u kojoj obitava ogromna materija? Čak ni to nije tako loše ljubavi, opet bi bili jedno, kao i do sada. A šta je najbolje što bi se moglo desiti? Mogli bi započeti sasvim novi život u novom parčetu prostor-vremena iza horizonta događaja. Ovoga puta možda bez tvoje bolesti? Hrabri moj Viteže, koji si moj svet branio od svih koji su mu pretili, sada je red na mene da pokažem da sam dostojna tvoje vernosti. Sad spavaj, jer uskoro se vidimo u našoj novoj budućnosti.

Kapetanica stavi kacigu na glavu, ne iz neke lude predostrožnosti već da bi ubedila sebe da je uradila baš sve što je bilo u njenoj moći da spasi život svog Viteza, kao i svoj. Uхватила je Viteza za ruku i gledala ka Sagitarijusu A. Brod je sve više usporavao. Bio je tik ispred horizonta događaja.

Lagano je utonuo u njega a razmrljani tragovi njegovih svetala su ostali da lebde još neko vreme kao orden za hrabrost putnicima koji svoje staze traže u nepoznatom.

ZRNO

Deset je sati. Kao i svakog utorka do uha mi dolazi tiho, jedva čujno, grebuckanje po vratima. To je Ana, orna da ovde, u mojoj kancelariji, izlije sav svoj bol. Njenog bola ima za dva do tri okeana. Jedan je već isplakala u poslednjih devet meseci, koliko je moj pacijent. Zajedno smo se davile u njenim suzama a nismo napravile ni korak napred. Samoj mi je dolazilo da plačem zato što ne umem da joj pomognem, ali nisam htela da se predam i da Aninu tugu utrapim drugom terapeutu.

Uostalom, već pri prvom susretu sam ocenila da ona neće biti „lak slučaj”.

„Ja sam niko i ništa!”, jecala je tada.

„Najobičnija nula. Trideset godina, a nisam uradila ništa vredno pomena. Samo sam se lečila i lečila celog svoga veka i uporno sam ostajala luda. Najviše čemu mogu da se nadam je da me neće strpati u ludnicu. Kolege, slučajni prolaznici, neznani ljudi, možda vi... Jer ja nemam nikoga! Otac mi je odavno mrtav. Godinama nas je uništavao, gad, da bi najednom crko od rakije i ostavio me samu, toliko samu da više nemam koga da mrzim! Majka mi je bolesna, ogorčena žena, a ja svakog dana sve više ličim na nju. Sestra je davno utekla i ne želi da zna za nas. Nemam prijatelje, niko me ne voli. Niko mi nije čestitao rođendan. U životu nisam imala dužu vezu i neću imati dece – što je dobro... Zar bih ja, ovakva, znala da ih vaspitam? Na poslu me jedva podnose. Jednostavno ne umem, ne znam kako da priđem ljudima. Pri tome, nemam talenta niti nekih naročitih sposobnosti. Uvek ću obavljati samo ropske poslove. Ostaću siromašna i platu ću trošiti na lekove...”

Znala sam da ovo govori Anina bolest. Na bolest je ukazivalo nemarno odevanje (dešavalo se da dođe neočešljana i neumivena), hod kao da vadi stopala iz živog blata, a posebno stisnuta, ka unutra povijena, ramena i starački oboreni uglovi usana u koje se slivala životna žuč.

Želela sam da joj pomognem, zaista jesam, ali deo mene kao da joj je davao za pravo. Ana je beznadežna. Ko bi njoj poverio ozbiljan, odgovoran posao? Verovatno se nikad neće udati. Ona je jedna od onih što uvek iznevere očekivanja. I napokon, kao što sam iz ličnog iskustva znala, zbližavanje sa novim ljudima postaje teže nakon tridesete.

Sa druge strane, Ana je bila inteligentna, obrazovana i izuzetno lepa žena. Darovi su postojali, ali nije imao ko da kaže: hvala.

Anu je pamet odvlačila u mračne lagume, zatvarala je u grobnice, među natrula trupla i kosture; napuštala je u bespućima ili pri kraju kakvog ćorsokaka. Stečena znanja nisu joj pomagala da se izbavi, a njeno ogledalo je retko konsultovano. Verovatno mu se nije verovalo ni kada bi dobilo priliku da kaže svoje, jer Ana je već imala stav.

„Odvratna sam! Možda i nisam ružna, ali imam nešto što odbija! Glupa sam i slaba...bezvredna! Šubert je umro u mojim godinama, a da ja sad umrem – šta ću ostaviti?!”

Na primedbu da se ne mora baš sa Šubertom porediti odgovarala je da ja nju ne poštujem dovoljno. I biće da je stvarno nisam poštovala.

Gledala sam kako grabi i pali cigaretu, a da prethodnu nije ugasila, kako šmrca i znojavi dlanovima ravna izgužvanu majicu – tada sam, sramota je priznati, razmišljala o jednostavnoj čistoti samoubistva, koje je Ana već jednom pokušala. A koje joj, kako je sama rekla, „takođe, nije pošlo za rukom.”

Pokušavala sam da se usresredim na njena jadanja a sve vreme sam se borila sa dosadom, snom, ili željom da je išćuškam, zavisno od stupnja mizerije do kog bi se spustila.

Danas mi je, srećom, podnošljiva. Ne cvili niti grca sklupčana na podu. Samo mi ravnim, ubijenim glasom saopštava kako pati kad vidi uspeh bilo koje žene, naročito ako je njena vršnjakinja. Opet te godine! Kao da bi išta vredelo da je mlađa, kao da ne znamo obe da bi Ana sve vreme ovog sveta jednako glupo utrošila!

Minuti prolaze. Fini pesak promiče. Još malo i stakleni levak će se isprazniti, spreman za novih petnaest minuta. Navikla sam da teške seanse prekraćujem zurenjem u peščani sat. Moje savršenstvo, samo moj kosmos, moja mala večnost i beskraj unutar staklenih zidova.

Dankov poklon za godišnjicu braka. Poklon koji me je u svoje doba veoma razočarao. Želela sam elegantni ručni časovnik, a ne igračku. Danko je, kao i uvek, imao šarmantno objašnjenje: sat kao poklon donosi nesreću. Ako se ne navija, ako prestane da kucka ili se pokvari – to znači rastanak. Zato je izabrao peščanik, izrazito otporan na vreme što kroz njega protiče, pouzdaniji od bilo kog satnog mehanizma.

Postepeno sam se vezala za peščani sat. Zato sam ga i stavila ovde, na sto za kojim provodim najveći deo dana. Krišom ga premećem sa jedne na drugu stranu i čekam da prođe...hm, sve.

I sada gledam: gornji levak je napola prazan. Neobično dugo stoji tako. Pesak ne klizi, ne pomera se. Nemoguće! Peščanik nikad ne staje, on neće „prestati da kuca.”

Ja o meni, izgleda da sam stvarno zadremala! Kakva bruka! Ana će u svojim budućim žalopojkama dodavati da je ne slušaju čak ni kad za to plati. Ili još nije primetila?

Ona je usred slinave tirade, mada... Šta joj to sad znači? Zašto je sklopila oči? I ranije mi je padala u autohipnotička stanja, ali nikad na više od par sekundi.

„Ana, Ana”, zovem je „Ajde, vrati se!”

Ona malo čuti, grudi joj se žustro pomeraju, a onda mi se odaziva na neočekivan način.

„Ti nemaš pojma ko sam ja”, kaže.

Glas joj je moćan i zapovednički, teško je prihvatiti da dolazi sa Aninih usana. Nesvesno pogledam oko sebe, kao da očekujem da se u sobi pojavi novo lice. I pojavilo se: umesto uplakane jadrnice nasuprot meni sedi žena tvrdog pogleda, sigurna u sebe i pomalo zla. Ona jeste i nije moja pacijentkinja.

Ah, pa to li je? Ko bi rekao da ću baš danas napokon videti rascepljenu ličnost - fenomen koji mi je, kao i većini kolega, bio poznat uglavnom iz knjiga. U praksi sam retko nailazila na ljude kod kojih se razvila makar jedna, kakva-takva ličnost.

Ona kruži oko mene, prezrivo me merka i ruga mi se.

„Znaš li bar ko si ili šta si ti? Zrnice peska, ne bitno drugačije od ovih ovde!”

U rukama joj je moj peščanik. Pretura ga iz šake u šaku i trese kao zvečku.

„Misliš da imaš svoj put i da si nešto posebno, a zapravo kliziš linijom manjeg otpora, zajedno sa toliko njih, identičnih! Svi idete ka starosti, nemoći i bolnom, gadnom svršetku!”

„Ana, nemoj! Vrati ga na mesto. Znači mi taj sat, dobila sam ga od nekoga ko mi je bio drag.”

Krenuh da joj uzmem peščanik, ali ona vešto uzmiče.

„Što ne kažeš tom dragom da je glupo poklanjati simbole prolaznosti i smrti?”

Uhvatih je za ručni zglob, rešena da makar silom dođem do sata. Gotovo da sam ga preotela kad osetih kako pod zajedničkim stiskom krhko staklo peščanika puca. Pesak se rasuo po podu, svako zrno nalazi svoj put.

I to je, dakle, gotovo. Veza je prekinuta.

Ana brzo dolazi k' sebi, tačnije svom poznatom, cmizdravom *ja*. Onom koga se, nakon ovog kratkog i silovitog sudara naših zatvorenih svetova, više neće osloboditi nijedna od nas.

Muca mi nekakvo izvinjenje a onda pada u stolicu i plače, plače.

Na trenutak mi dođe da joj se pridružim. Želim da stavim glavu među kolena i da kukam na sav glas. Upravo onako kao kad sam saznala da hemioterapija kod Danka ne deluje i da je kasno, kasno za sve.

Ali, ne. Ne smem sebi dopustiti takvo spoticanje. Ja sam velika devojka. Nisam zrno peska, iako izgledam baš kao jedno od njih.

ROĐENJE JEDNE ZVEZDE

I

Nekada davno, stajavši u osvit dana pred licem okeana, pradeda naše civilizacije polako je počeo gubiti strahopoštovanje prema snazi te silne vode i pomišljao je kako da je sputa, a njenu snagu i neiscrpno bogastvo njenih plodova učini svrsishodnim. Isto tako, mnogo godina kasnije, čovek počeo da traga za korišću koju bi mu doneli svemirski projekti. Usred te sage stoji dečak, koga glumi Vudi Alen, i depresivno konstatuje:

- Svemir se širi, a svemir je sve što nas okružuje i ako se on širi uvek će biti mesta za haos.

Ideja o beskonačnosti svemira i konačnosti živih bića nikada u čoveku nije nalazila dobrog odjeka. Shvativši da ne može posedovati saznanje o svim stvarima, ne samo o principu kreativizma, već i empirijskog, poljuljavši čvrste temelje logike, individualac ne prestade biti privučen idejom o postojanju entiteta moćnijeg od sebe, bilo da ga je ovo misaono iskustvo radovalo ili je gradio odbojnost prema njemu. Pojedinaac je pred izazovom tumačenja horizonta svoje psiho-telesnosti gde prah postaje jedinica mernog sistema – prah smo i vrat ćemo se prahu, ali smo i nebeska prašina takođe.

II

Dok se rimska boginja Venera rodila iz morske pene ispod koje ju je talog vremena oblikovao poput bisera, rođenje Vege, seks simbola nekog drugog vremena, ne vuče se tim putem evolucijskog predstavljanja, preko majmuna do čoveka. Rođenje Vege je po dubljem značenju prevrednovanje svih vrednosti i predstavlja se kao rođenje nebeske zvezde. Njeni očevi, ili vinovnici događaja u kome je došlo do njenog rođenja, su prema verziji ove priče tri čoveka koji su svet učinili lepšim mestom za život.

Vega je prizemljila sebe na pozorišne daske. Njena odluka bila je da se konačno tu skrasi i da na mestu sa kojeg se čovečanstvu diskretno postavljaju kritička pitanja o tome šta ono predstavlja i kuda ide, doživi satisfakciju

svojih najdubljih misli i stremljenja. Tek, sa tom elegancijom dame iz *noir* filma, sada, u svojim ranim pedesetim, mogla je biti bilo gde. Mogla je biti na kakvom egzotičnom ostrvu. Umesto toga, evo je u pozorištu, prešavši sa glume na pisanje scenarija i proslavivši se u toj ulozi. Trenutno odbija predlog rukopisa svog kolege početnika uz reči:

- Izgleda da nisi dobro shvatio smisao težnje za savršenstvom. To nije želja za biti stalno u elitnom društvu ili opravdavati stalno svoja dostignuća. To je, uprkos mani koju poseduješ, činiti od sebe najbolje što možeš.

Umetničko viđenje, to je učenje direktno od prirode, ali u pojedinim momentima stvaranja, umetnik je prinuđen da uči od samoga sebe.

Vega je razmišljala o svom mladom kolegi karijeristi, žalosno konstatujući:

- Imamo toliko mogućnosti da od života učinimo mnoštvo stvari, pa ipak pojedini od nas uporno biraju put koji neće oteloviti njihov najviši potencijal. Zato im je i potreban preki sud. Strašni sud. Međutim, Strašni sud stoji tu za one koji su imali izbora, da proceni odluku njihovog izbora, a Strašni sud je i produkt religije koja im šapuće da su mogli učiniti samo jednu stvar i da su Bogu bili potrebni baš onakvi kakvi jesu.

Ovaj osvrt na njeno razmišljanje govori da je Vega uvek u sadejstvu sa sobom, u tome je njeno savršenstvo, a ne u ispravnosti njenih izjava – istina bi ovde bila u tome da smo Bogu bili dovoljni ovakvi kakvi jesmo da sprovedemo plan koji je on od nas želeo da sprovedemo, a Strašni sud stoji za one koji ga nisu sproveli. Kako bilo, kada je obzir prema sebi navodi na iskrene postupke, Vega uvek daje od sebe svoje najviše potencijale i u tom kontekstu njene mane nisu njene.

- Ja ne obračam pažnju na sitnice, nemarna sam, nikome se ne izvinyjavam, egoistična sam, promiskuitetna, snob; ali uz sve to imam i poneku manu: previše se zalažem za to da čovečanstvu osvetlim put – ovo su njene sopstvene reči o vlastitim manama.

Ali, mi iza ovoga vidimo njenu podsvest – iako su njene „mane” kontradiktorne sa njenom „vrlinom”, zaključujemo da ona razdvaja privatni život od opredeljenja za angažovanost u široj zajednici. Zavirujemo u njenu podsvest koja nam govori da iako je Vega zvezda, ona ne smatra svoje postojanje višim no što ono zapravo jeste i kao protivtežu svojim ciljevima ova dama daje sebi za pravo da ima i pokoju manu.

Ostavimo ovu umetničku heroinu da koristi svoj fatalizam, mešajući ga sa filozofskim konfliktima i sarkastičnošću, da se razračunava sa lošim pojavama u društvu tako što će dodatno demonizovati njihov izgled. Bacimo osvrt na to kako je izgledalo njeno rođenje.

III

Zapravo, učiniće vam se neverovatno da je moglo izgledati upravo ovako. Njeno rođenje podleže parodiji ličnosti i besmislenosti situacije, ali nepohodnost da se do cilja dođe, da se Vega rodi i ostvaruje cilj.

Sve je, ionako, u našoj svesti. Možemo li dokazati postojanje bilo čega osim sopstvenih misli? Možemo li kreirati stvari ukoliko nismo učenici nas samih? A prva verzija priče izgleda ovako:

Jedan dečak, inače frustrirana ličnost u nagoveštaju, pred vratima psihoterapeutovog kabineta je sreo čoveka koji je igrom slučaja delio istu preokupaciju kao on, pitanja svemira, ali im razmišljanja nisu imala dodirnih tačaka. Dečak i čovek u kolicima koji je morao govoriti u posebnu vrstu aparata kako bi sagovorniku bio razumljiv, otpočeli su raspravu. Čovek je imao viziju o crnoj rupi iz koje se izlazi u paralelni univerzum. Dečak je svako malo skrštenih ruku negodovao sa „Čemu sve to?“ na misli čoveka u kolicima. Nerviralo ga je prisustvo ove osobe koju je smatrao nepopravljivim optimistom koji će na kraju tunela izmisliti svetlo, čak i ako nema izlaza iz tunela.

Čovek u kolicima počinje žestoko da argumentuje, izbacujući tirade u svoj aparat za komunikaciju. Usled žestine polemike na uređaju dolazi do kratkog spoja i ovaj nekako završava u plamenu koji počinje da zahvata široko područje zgrade. Plamen se brzo širio hodnikom i svim prostorijama. Niotkuda, u centar događaja utrčava treći čovek koji radosno viče:

- Svi smo mi nebeska prašina i sada ćemo se vratiti kući.

U tom momentu požar zahvata strujne instalacije i dolazi do eksplozije ogromnih razmera. Na nebu se rađa zvezda, Vega, koja postaje centar nove galaksije i o kojoj ni milionima godina docnije ne prestaju da razmišljaju pesnici, moreplovci, ludaci, kao ni oni koji sebe nazivaju normalnim osobama.

Prema drugoj verziji priče, radnja se događa u paralelnom univerzumu u vremenu paralelnom našem. Pred vratima nekog drugog psihoterapeutovog kabineta nalaze se likovi skoro identični prvim. Vega prolazi hodnikom u elegantnim salonkama sa visokom potpeticom i pravi orgazme svoj trojici muškaraca, iako se nijedan od njih ne čini kategorijom zainteresovanom za seks. Ona im govori kako je seks, kao i sve drugo, u glavi. Svojim izgledom i držanjem ona podseća na veličanstvenu zvezdu iz filmova koji se više ne prikazuju. Naposletku, zakoračuje na nisku ogradu balkona i umesto da padne ona se vinu visoko na nebo. Prema ovoj verziji, Vega se rađa tako što inspiriše ljude koji joj se dopadaju; tako što im daje snagu.

IV

Ove priče žele da podsećaju na onu Biblijsku koja nam saopštava kako je Bog stvorio čoveka. Radi prisećanja, Bog je stvorio čoveka ne po komandi, kao sva druga bića, već ga je lično oblikovao od blata, po svome liku, i udahnuo mu dušu. Sva ta muka bila je potrebna iz razloga što je Bog želeo da ima nekoga ko će moći da ga voli. Priče o rođenju Vege su pomalo i nalik onoj u kojoj Adam traži od Boga da mu podari ženu kako bi i on sam mogao spoznati ljubav, sa tom razlikom što junaci ovih priča nemaju taj isključivi seksualni okidač. U njihovom slučaju rođenje žene nije uzrok, već posledica; ona je ideal koja je imala izbor da odabere život i u tome je njena slava.

Problem materijalizacije, tačnije, njenog ovaploćenja, spram prvobitne, slabašne, ideje iz glave koja je prvobitno bila *tabula rasa*, rešen je rušenjem starog sveta; tako da je zalaganje u ovoj priči protiv ustaljenih vrednosti i predstavlja kristalizaciju najboljih ideja čovečanstva, a one nisu donete sporazumno. Vega je dete očeva slobodnog duha. Ona ne deli njihovo tlo. Tri duha su se glodala oko svojih najboljih ideja što je rezultovalo njenim rođenjem. Ali čim se rodila osetila je oko sebe hladan nebeski prostor i nužnost da se sama o sebi stara.

Njena magična priroda direktno izvire iz njene libidnosti koja se tiče primarnih nagona – Vega je simbol kreativnih pretenzija. Za nju ne postoji mogućnost da može umreti kao obično ljudsko biće, jer je rođena na sasvim vanredan način. Ipak, ona uočava empatiju koju ljudska bića dele i želi da u njihovom svetu učestvuje tako što će raditi za njih. Gradeći oko sebe veo besmrtnosti, Vega je svesna da čak i zvezde umiru. Veruje da će joj metafizička saznanja omogućiti da traje duže na taj način što će trajati intenzivnije.

V

Vegin aplauz se čuje iza mojih leđa, u zadimljenoj prostoriji, najpre prigušeno a onda se postepeno počinje ukazivati njena figura i aplauz koji dobijam mi stvarno godi:

- Svaka čast – kaže ona. Previše bi bilo prikazivati moju prošlost onakvom kakva je ona zapravo bila. To ne valja činiti. Ponižavati me. Oko pojavnosti stvarnih subjekata tako je malo umetničke atmosfere. Bića se rađaju u smrdljivom smogu. Srećom, zrele osobe pišu autobiografije onakvima kakvima žele da one budu. To je stvar slobodne volje a ne zabluda. Ne tražim utehu u svojoj mašti time što želim boraviti tamo gde je svet lepši, niti uobražavam išta kada ovu pozornicu želim sagledati kao pijedestal čovečanstva.

Na pitanje o planovima za budući rad, rekla mi je ovo:

- Zar ljudi misle da jedna zvezda ne može biti protagonista horor priče?

Da se svetlost koju neko nosi na dlanu i ogrtačem zaklanja u sablasnom i sumornom sokaku ne može iscrpeti? Vatru je, istina, dovoljno samo preneti na drugo telo i ona se provodi brže od hladnoće, ali to drugo telo se tako retko sreće. Plašim se da bi me neko mogao ugaziti kao što se gase dobre stvari. Gase se, jer poseduju humor koji primitivni ljudi ne shvataju. Gase se, jer neko procenjuje da za pojedine ideje više nema mesta, iako su one možda baš najpotrebnije. Plašim se da bi me neki muškarac mogao prisvojiti i od mene napraviti kič model žene – „uzornu” ženu.

Zastala je, osmehnula mi se i nastavila:

- Zapravo se više i ne plašim. Vreme što mi pravi rovove bora na licu se postaralo da to nikada ne postanem.

VI

Ostavimo Vegu da na kraju priče donese ciničan zaključak, dostojan dami njenoga kova, da je život naposletku uvek samo san, ali da je potrebno naučiti dobro i pravovremeno uloge u njegovoj nepodnošljivoj lakoći. Ovo je neophodno kako bi se čarolija sna osetila kao satisfakcija života.

Vega mi na kraju daje dozvolu da ispričam i njene druge priče. Njena egzistencija je moj poklon, koji prihvatam na taj način što o njemu učim da postepeno progovaram.

OVDJE SIGURNA

Posljednji put kada su moje oči gledale Zemlju imala sam deset godina. Sada se svugdje oko mene nalaze ostaci nekog drugog vremena, civilizacije koju nikako ne bih mogla nazvati svojom. Unatoč tome, znam da su moji roditelji još živi, da brat još trčkara po livadama pokraj kuće. To mi puno znači. Ako nešto ovdje volim onda je to pogled iz mog novog doma; prastare olupine koja izgleda kao zvjezдобrod. Iako je tmurno i vidim samo fragmente brodova kako se uzdižu iz uglavnom opustjelog svijeta prihvaćam ih kao dio sebe. Nemam koga pitati za savjet pa ću se složiti sa tim preispitivačkim dijelom mog bića. Prije nekoliko dana sam vidjela svjetla na zapadu. Mislim otići istražiti kada završim sa olupinama. Teško je jer mi treba dosta vremena da otvorim pojedine komore. Nemam dovoljno snage za takve poslove.

Biće s čudnom misijom

Budim se umorna. Na obzoru se pojavljuje ljubičasto Sunce i ponovno mi otkriva ovaj svijet. Prizor na koji se još ne mogu naviknuti. Ogrćem se plaštom i stavljam masku. Ako mogu vidjeti, mogu istraživati. Meni dovoljno. Zbog vjetra mi je potrebno puno više vremena da se dokopam olupine u kojoj je konzola. Jučer sam je uspjela pokrenuti, sada trebam odgonetnuti čemu služi. Nadam se, korak prema povratku kući. Ulazim unutar tog divovskog objekta koji je nekad plovio među zvijezdama i vidim da mi je promakla jedna komora. Nakon mnogo uloženog truda uspijevam otvoriti vrata. Unutrašnjost mijenja boju čim kroćim kroz ulaz. Ovdje je strani objekt koji je živ i koji nije dio broda. Obraća mi se, ulazi u moj um. Dopuštam to nasilje nada mnom. Ne znam bi li prihvatio odbijanje. Źeli da mu pomognem izaći. Mora dovršiti misiju, još uvijek ima preživjelih. Neki su uspjeli pobjeći na matični planet, to ne može biti dozvoljeno. Pomalo uplašena, pitam ga zašto to mora biti krajnji cilj. Kaže da je njihova civilizacija dosegla vrhunac i da mora biti vraćena na početak. Jako sam začuđena takvim odgovorom kao i on mojom reakcijom. Shvaća da od mene neće dobiti pomoć, barem dok dublje ne proanaliziramo njegove razloge. Zna li tko sam i što ovdje

radim? Struktura mog organizma mu je nepoznata. Poblize mu opisujem zviježđa u mojoj galaksiji. Kaže da ne poznaje galaksiju sa takvim položajem tijela. Zanima ga moj svijet. Samo zbog toga što treba pomoć? Pokušava mi se približiti? Ipak odgovaram na sva pitanja. Lijepo je nakon nekog vremena pričati, makar to bio stroj sa jako čudnim zadatkom. Opisujem mu Zemlju; njene oceane, Mjesec, prirodu, glazbu. Što je to glazba? Pjevam mu pjesmu koju je baka nekoć pjevala. Kaže da su moje frekvencije rezonantne. Smijem se. Pričam mu i o svojim roditeljima, bratu. Traži da bolje objasnim. Govorim da su roditelji moji tvorci. I njega su stvorili, izjednačava nas sa sobom. Ne znam razloge zbog kojih je nastao, ali dodajem da smo brat i ja stvoreni iz ljubavi. Što je to ljubav? Odgovaram da je ljubav briga za život, sjedinjenje dva bića, vatra koju daješ van sebe i pomažeš drugima da je ožive u sebi. U njemu nema ljubavi? Slažem se s tom izjavom. Traži od mene da odem. Mora razmisliti.

Odlazim do konzole. Nisam ga upitala može li mi pomoći. Vjerojatno bi tražio protuuslugu.

Opet nisam uspjela. Pomalo umorna, krećem do svog doma. Ogrtač mi pleše na vjetru, a pijesak pokušava pronaći put do mojih očiju. Zavlači mi se u usta a ja mu se beljim. Dok strujanje pojačava trčim natrag prema olupini. Na pješčanoj uzvisini na kojoj se nalazi moj dom zabijam štap kojeg nosim u tlo i vičem. Ne znam zašto. Možda se obraćam brodu, ili možda izbacujem negativnu energiju. Čim se popenjem na vrh izlazim na minijaturni balkon i gledam okolinu. Kao i obično nema nikoga. Svijet samo za mene? I za jedan stroj, koji nadam se, razmišlja o tome da više poštuje život. A ljubav? Nadam se da će jednog dana i ona teći spojevima koji mu život znače.

Što znači biti jak

Sutradan dolazim do njega i primjećujem da je zbunjen. Kaže da ne razumije ljubav i da mu ta teorija zvuči kao nešto nedodirljivo, određeno samo za oblike života poput mene. Ne znam što odgovoriti. Pitam ga o svjetlu koje vidim na planetu. Kaže da se povremeno stvaraju izboji energije. Nema zapise o tome u svojim bazama, a pošto je u ovakvom stanju nije mogao istražiti. Još uvijek želi dovršiti misiju? Odgovara da nije siguran. Možda ne može protiv sebe, protiv ugrađenog programa.

Nastavljam priču o svojoj obitelji, vremenima kada smo zajedno išli na ljetovanje. Brat i ja bi često radili oblike od pijeska dok bi nam roditelji govorili kako moramo i drugima prenositi naše znanje. Tada to nismo shvaćali, ali sada sve tako jasno vidim. Govorim mu i o zagrljajima, poljupcima koje su nam davali za vrijeme naših igara. Tako smo odrastali u ljubavi, zbog toga postajemo ono što nam je suđeno, zbog toga nas je briga za svijet. Makar taj

svijet možda i nije onaj koji smo nekada zvali svojim. Sada plačem. Zašto mi slana tekućina ide niz obraze? Ne odgovaram. Ljuta sam na njega? Ne želi moju ljutnju. Kaže da želi moj smijeh. Konačno su popustile sve brane. Nedostaju mi moji roditelji, brat, želim znati koji me vrag doveo ovdje da ga spržim, zadavim, prokunem do vječnosti. Djelomično me shvaća. Zna da nije on kriv. Tko uopće jeste? Ako sam ovdje nečijom zaslugom, zašto mi ništa nije otkriveno? Odlazim i vrištim prema ovom crnilu u kojem se nalazim, olupinama odavno srušenih brodova. Idući put ga moram pitati kada se sve ovo dogodilo. Ovo je sada moj dom. Moram znati više o njegovoj prošlosti.

* * *

Nekoliko dana kasnije vraćam se smirena. Govorim o vremenu kada je majka bila u bolnici. Teško vrijeme za našu obitelj. Otac je skoro sišao s uma kada se činilo da majka neće preživjeti. On ne shvaća neke pojmove. Objašnjavam da mi je majka gotovo prestala postojati. Netko je smatrao da je napravila dovoljno? Nisam spremna za takva pitanja. Kažem da je teško prihvatiti nečiji odlazak, smrt. Čak i ako je taj netko ispunio svoje poslanje. Zbog ljubavi koju osjećam? Odgovaram potvrdno. Uspoređujem to sa njegovim vezama. Da se neke od njih prekinu on nešto osjeća. Možda ne bol, ali gubi dio sebe. On to nečim nadomjesti, a mi ljudi... Prebolimo i stvaramo nove veze. Kaže da se slaže s mojim teorijama. Od kada se odvojio od svojih osjeća se usamljeno. Izboji energije ga plaše jer nema ni polje sile. Ništa ga ne štiti, on je slomljen. Bojim li se još? Odgovaram negativno. Moram biti jaka. Što to znači? Slušati nekoga tko želi nauditi drugima i ne puštati suze niz obraze. Biti sam na nepoznatom planetu. Prizivati slike voljenih i ostati priseban – to znači biti jak.

Sinoć sam sanjala obitelj. Bio je onaj poseban dan u godini kada se slavi planet Zemlja. Uvijek sam se pitala čemu slaviti išta drugo doli mjesto koje svima daje život. I to bez obzira na način na koji se ponašamo prema njemu. Otac je dijelio moje mišljenje. Često bi me znao voditi u kino da zajedno gledamo dokumentarne filmove koji pričaju o ljudima koji su posvetili život da zaštite Zemlju. Neki su dali život za tu misiju. Pitam se bih li ikada mogla napraviti isto. Nastojim si postavljati letvicu tako visoko da čak i ako je jednom ne dohvatim sigurna sam da ću to napraviti prvom idućom prilikom.

Život – vrhunac postojanja

Danas me probudila slika majčinog lica.

Sjedim na krevetu ne razmišljajući o ničem posebno. Sklapam oči, opuštena sam. Tada počinje podrhtavanje. Odlazim do prozora i gledam smrti u

lice. Pješčana oluja veća od najveće olupine. Pruža se kilometrima uvis, vlada mojim domom. Od stravičnog zavijanja padam na pod, kao neka zvijer proždire sve pred sobom, uvijek nezasićena - uvijek tražeći još. Ne mogu gledati prema tolikoj sili, ukočena sam! Molim se da izađem živa, podrhtavanje je sve jače - gušim se od straha. Mislim na roditelje, brata. Hoću li ih ikada više vidjeti? Samo to, Bože, molim te! Da ih još jednom vidim. Nemoj mi to oduzeti - NEMOJ! Udar me odbacuje o zid. Podižem se pljujući krv i vidim da sam ipak nekako zaštićena. Uzet mi je samo jedan zub. Gledam odbljesci plavičaste svjetlosti kako prkose toj prirodnoj sili. Ona se još trenutak zadržava a onda kao da smatra da je učinila dovoljno odlazi dalje.

Dok se svijet oko mene vraća u normalu vrtim se u krug i zamišljam da je moja obitelj pokraj mene. Plešemo i smijemo se, nazdravljamo jedni drugima. Ali, mogu ih samo gledati. Vidim da pričaju, ali ne čujem njihove glasove. Zar su već nestali iz mojih sjećanja? Koliko je vremena prošlo? Tada se gube, odlaze gdje ih ne mogu pratiti. Zastor je ponovno spušten, ne dolaze na bis.

Osjećam da me on treba, odlazim ga vidjeti. Jako je preplašen. Pitam ga koliko često nastaju ove oluje. Što nas je uopće zaštitilo? Ovo je tek treća od kada je on ovdje, iako su prve dvije bile manje. Polje broda je djelomično podignuto. Vjerojatno je program reagirao automatski, senzori su detektirali moguću prijetnju. Koliko dugo je na ovom planetu? Odgovara mi da je tu 4 erda. Što je to erd? Svako 1 erd mora obavljati popravke. Tako mjeri vrijeme. Govorim mu da je to čudan način računanja vremena. Također mu objašnjavam kako se računa vrijeme na Zemlji. U tom slučaju on se nalazi na ovom planetu 76000 godina. To je jako dugo vremena, uzvraćam. Civilizacije su znale trajati i kraće. Njegova misija više nema smisla. Također mu govorim da sam dala ime ovom planetu – Alsya 35. Odgovara da planet već ima ime, ali ga trenutno ne pronalazi u memoriji. Uvjeren je da će mi ubrzo dati odgovor. Umire li on, ako strojevi ikada umiru? Govori mi svoje ime – oznaku. Zenoš3467 Api. Smijem se. On oponaša smijeh. Ne ide mu, ali cijenim njegov trud. Više ga ne mogu zamisliti kao nekoga tko uništava druga bića. Nekada je bio drugačiji, tada su njegova osjetila – senzori – vidjeli sav život kao prijetnju. Sada više nije tako. Ovdje u mraku, u ovom sivilu, ovom osamljenom mjestu spoznao je da je život vrhunac postojanja.

Ima li i za njega mjesta u tom bogatstvu života koje je nekada promatrao sensorima?

Govori mi da je došao sa planeta koji je odavde udaljen nekoliko svjetlokira. Objasnjava mi što je svjetlokir. Donekle ga razumijem. Sjeća li se kada

je uključen? Kada je nastao? To je tajna. Ne smije pričati o vremenu kada je stvoren. Ne sviđa mi se njegova uvjetovanost programom. Vraćam se svom brodu, zovem ga Ibel. Danas sam malo rastresena pa si sređujem kabinu. Još ne gladnim, zaboravila sam ga upitati zna li razlog. Moj životni prostor sada izgleda mnogo bolje. Izbacujem stvari kojima ne znam imena, primjenu. Ne želim ih kraj sebe. Nakon što odmorim opet izlazim i istražujem olupine. U neke se ne usuđujem ulaziti. Izgledaju mi zlokobno, izbjegavam ih. Nalazim i skelete nepoznatih bića. Kakve su bile njihove priče? Puno su viši od ljudi. Kako izgledaju kada se rode? Kako li im domovi izgledaju? Možda da pokušam ispričati njihovu priču. Da ga pitam za pomoć? On ih je uništio, možda će ovako vidjeti priliku za iskupljenje.

Dodirujem jedno tijelo. Mrtvac mi se obraća. Njegov um je još živ. Zove se Idain Hera. Priča mi o svom svijetu. Njegova vrsta je bila najnaprednija u ovom dijelu svemira. Na vrhuncu svoje civilizacije počeli su slati izaslanike da istražuju galaksije i prenose svoju poruku mira. Godinama su upoznavali druge rase i pokušavali im prenijeti dio svojih učenja. Neki su cijeli život proveli daleko od rodnog svijeta. Tek kada su počele stizati poruke o napadu na njihov matični svijet počeli su se vraćati.

Brodovi koje vidiš oko sebe su dio ekspedicije koja je uništena od strane čudovišnog oblika života. Ne znamo tko ga je stvorio. Iznenadio nas je kada smo prolazili pokraj ovog planeta i gotovo sve nas odnio u smrt. Ne znam da li je išta ostalo od mog svijeta. Sada se već gubim, ali reći ću ti kako pokrenuti ono što je ostalo od naše tehnologije. Tako možeš saznati tko smo, za što smo se borili i zbog čega smo umrli.

Primljeno znanje me doslovno oborilo s nogu. Nekoliko dana ležala sam pokraj njegova tijela zahvaljujući što sam dobila uvid u ono što se dogodilo. Nakon toga, pretražila sam sve baze podataka koje sam našla. Upijala sam informacije i razmišljala kako ću nastaviti svoj odnos sa Zenosom. On je uništio dio naroda koji je godinama, tisućama godina, dolazio do razine na kojoj su tada bili. Tko je donio tu odluku? Tko ima pravo izbrisati svaki trag neke civilizacije? Kakva li je to nakaza prirode koja u nečem tako lijepom, božanstvenom, vidi prijetnju. Brodovi su pripadali civilizaciji imenom Rashe. Oni su po svim mjerilima bili kao ljudi, iako dosta napredniji. Vidjela sam njihov vrhunac i otkriven mi je njihov pad. Zenos mi se tada činio tako dalekim, nisam ga posjećivala dugo vremena. Na brodovima sam uspjela pokrenuti odjele medicine i astronomije. Pregledala sam se njihovom tehnologijom. Nisam našla nikakve nedostatke, tragove bolesti u mom tijelu. Osjetila sam olakšanje tim saznanjem.

Sada drugačije gledam na naša druženja

Tokom svog istraživanja naučila sam puno o njihovom svijetu. Tada, bogata znanjem i izgrađenim mišljenjem otišla sam ga posjetiti. Još uvijek, on je bio uplašen. Nisam ga željela poštedjeti, podijelila sam njihova sjećanja. Dugo je šutio. Na kraju je rekao da mu je žao, od sada će činiti sve da bi sačuvao život. Zajedno smo ga uspjeti osloboditi. S vremenom je uspio potpuno oporaviti svoje tijelo. Pošto je mogao oponašati druge oblike života odabrao je ljudsko naličje. Jedina razlika je bila što je bio mnogo viši. Zajedno smo istraživali ovaj planet kojeg smo oboje zvali domom. Uz njegovu pomoć otkrila sam koliko sam daleko od kuće. To me jako usrećilo. Svaku večer prije spavanja otišla bi u odjel za astronomiju i potražila Zemlju u virtualnom prikazu. Kako je vrijeme prolazilo ovaj svijet se uvukao duboko u mene. Nije bio živopisan kao Zemlja, ali je bio moj dom. Sada sam imala 18 godina. Barem tako mislim. On je bio jako začuđen mojim rastom. Nije nikada vidio ovakav oblik života. Moja začuđenost njegovim tijelom je bila jednaka. Govorio je kako je njegovo tijelo načinjeno od tvari koja je umjetna i jako rijetka. Jedino što sam uspjela izvući od njega je da je jako malo bića poput njega. Mogao je letjeti, trčati brzinom koja mi je bila nepojmljiva. Vidjela sam ovaj svijet iz gornjih dijelova atmosfere, mjesto gdje nastaje najviše izboja energije. Ta slika će mi zauvijek ostati urezana u pamćenje. Trnci su prolazili mojim tijelom dok sam gledala taj događaj. U trenucima mi se činilo da vidim neko lice kako se stvara u toj igri svjetlosti. Ne znam da li se to prikazivao Bog koji stvara tu nepojmljivu snagu, ali čini mi se da je prizor i na njega ostavio isti dojam. Tada sam osjetila da sam dio nečeg većeg, možda samo dio mozaika, ali nisam bila uvrijeđena tom činjenicom. Sigurna sam da se sve ovo moralo odigrati na ovaj način.

* * *

Jednog dana dok smo sjedili na pijesku i pričali... O čemu smo ono pričali? Teško mi se sjetiti svih stvari. Rekao mi je da oni dolaze. Njegova braća. Uništiti će ga! To im je misija. Odgovorila sam mu da će uništiti nas oboje. Odgovorio je negativno. Rekao mi je da će me pokušati prebaciti u moj svijet, moju Zemlju. Počela sam plakati. Gađala sam ga pijeskom. Odbijala sam tu pomisao. Nisam ga željela ostaviti. Rekao mi je da će to učiniti iz ljubavi. I da mi zahvaljuje. Zagrlio me. Još uvijek sam vikala. Zašto se sve ovo dogodilo? Kakve su šanse da uopće dođem na svoj svijet? Jesu li me moji zaboravili? Zašto sam uspostavila odnos s njim? Da ga sada izgubim. Sada kada se promijenio, kada cijeni život, kada shvaća ljubav. On me samo grlio. Na kraju je rekao da vjerujem. Namignuo mi je. Onako kako to rade umjetna

bića. Vidjela sam kako oni dolaze, osjećala njihove mračne namjere. Tko li ih je stvorio? Tko vas je stvorio, vikala sam! Prokleti bili! On je privremeno podigao polje sile da se možemo oprostiti. Prvo što sam nakon toga vidjela bila je bijela svjetlost. Kada sam otvorila oči vidjela sam samo sjene, ali čula sam glasove. Bili su to poznati glasovi. Moji najbliži su bili oko mene. Slike koje su oči prenijele malo kasnije su to potvrdile. Bila sam u bolnici. Što radim u bolnici? Imam 10 godina, najviše 11. Objašnjavaju mi da sam već godinu dana bila u komi. Liječena sam eksperimentalnom metodom nano medicine. Vjerujem im, kao što vjerujem da je on bio stvaran, i da je stvoren, da je živio, da ja mogu nastaviti svoj put.

Zbogom, prijatelju!

p.s Sada drugačije gledam
na naša druženja...

NA KRAJU I POČETKU SVEMIRA

Legenda kaže da se nekoć na tlu današnje Crne Gore prostirao zid dug 500 kilometara, širine dva i visine tri metra. Nitko ne zna kada i zašto je podignut.

U dalekoj budućnosti na kraju svemira

1

Svemirski rat trajao je već stotinu i dvije amanske godine. Poput pobjednika, ni kraj se nije nazirao. Iako je ljudska rasa započela s borbom, istinu si nije mogla priznati u oči. S druge strane nalazila su se bića s dvije glave i četiri ruke, poznatija kao Tarani.

Ljudske i Taranske svemirske letjelice prolazile su između zvijezda i kružile naokolo svih planeta Skadarske galaksije. Laserski hici bili su ciljani isključivo u neprijateljske pokrete. Beskrajna prostranstva postala su smrtna polja, mjesto koje su obje vrste htjele samo za sebe.

U jednoj od ljudskih letjelica nalazio se Novak 1356. Prilikom neočekivanog sudara s Taranskom letjelicom, njegova se odbila prema vrtlogu; onom koji ju je uhvatio brzinom najstrašnije munje.

U davnoj prošlosti na početku svemira

2

Akso i Ada zagrljeno su ležali na hladnom pješčanom tlu, promatrajući nebo obojeno zvijezdama. Noć je bila u punome tijeku a osim nebeskih tijela jedino osvjetljenje pružala im je vatra u njihovoj blizini.

„Kako ono reče ti da zvati se ono gore?“, upitala je Ada.

„Svemir“, odgovorio joj je Akso. „Tako meni reče drugi.“

Ona je kimnula glavom, grijući svoje tijelo s njegovim. Bili su spremni sklopiti oči, kada su odjednom začuli najneobičniji zvuk s kojim se njihovo slušno polje ikada susrelo. Nebo se zasvijetlilo a potom se glasni udar eksplozije proširio pustinjskim prostranstvima. Vatra je izbila s druge strane obližnje planine.

Oboje su od straha naglo ustali, pokušavajući shvatiti što se dogodilo.

„Nešto pasti iz svemira tamo“, rekao je Akso i rukom pokazao prema vatri čiji je dim nadvisio planine. „Ja morati pogledati šta to biti.“

Trčećim koracima pošao je prema planini. Ada ga nije htjela napustiti, zbog čega je slijedila njegove stope.

Kada su se popeli na vrh, ugledali su prizor koji nisu mogli ni zamisliti - dolje na pijesku gorio je veliki krug. Tek će stoljećima kasnije takvi predmeti biti nazvani svemirskim letjelicama.

„Ti ostati ovdje“, rekao je Akso. „Tamo opasno biti.“

Spustio se dolje i počeo kružiti oko vatre. Dim mu je zaklanjao pogled, zbog čega nije uočio odvajanje dijela letjelice i pad istog ravno na njegovu pojavu. I prije nego se snašao tijelo mu je bilo zauvijek zgnječeno. U trenucima susreta sa smrću ispustio je strašan urlik.

Stojeći na planini i vidjevši smrt svog voljenog Ada se također bolno oglasila. Kada mu se htjela približiti uočila je kako iz letjelice netko izlazi. Biće u neobičnoj crvenoj odjeći s kacigom na glavi koja mu je skrivala lice. Ada je vrisnula te pobjegla prema svom plemenu.

3

Adino tijelo kao da se samo kretalo. U glavi su joj se miješali zvuci pada objekta iz svemira, uzdizanja vatre te smrt njene druge polovice s kojom je trebala imati djecu. Lice joj je tonulo u suzama dok je trčala mračnim putem. Pustinja joj se nikada nije činila većom. Nekoliko se puta osvrnula iza sebe kako bi vidjela prati li je neobično biće, ali tamo je boravila samo tama. Um joj je govorio da je prostor progutao zvuk.

Činilo joj se da je prošao tren vječnosti kada se napokon vratila među mnogobrojne šatore, smještene između nekoliko velikih plamena vatre koje je održavalo njeno pleme.

Od nemoći se srušila na hladno tlo. Njeni prijatelji i poznanici odmah su je okružili. Među njima bio je i vođa Njeguš.

„Šta ti bi, ženo?“ upitao je Njeguš.

„Tamo“, Ada je pokazala u smjeru odakle je došla. „Nešto doći iz svemira i ubiti Akso.“

Zabrinuta lica izmijenila su međusobne poglede; bilo je onih željnih osvete, kao i onih čijim se kostima prožimao strah.

„Tko to doći?“

„Vrag“, rekla je užasnuta žena. „Ja vidjeti ga. To vrag biti.“

4

Nakon po život opasne borbe, svemirska letjelica s kojom je upravljao Novak 1356 bila je uhvaćena u vrtlog. Onaj efekat najopasnije pojave, koji

je bio otkriven tisućljećima nakon što su ljudi počeli ploviti svemirom. Vrtlog ju je zgrabio, kao što bi to nekoć medvjedi činili svojim plijenovima, te uvukao u svoje srce. Iako se vjerovalo da to označava smrt dogodilo se nešto drugo – letjelica je prošla kroz vrijeme te se srušila na pješčano tlo u dalekoj prošlosti planete Zemlje.

5

Njeguš je bio visoki muškarac snažnih ramena i odličnih borilačkih sposobnosti. Nitko se nije protivio činjenici zašto je baš on na čelu Prvog od Sedam plemena. Osim što je olako usmrćivao neprijatelje tako je i vješto branio one kojima je zapovijedao, ali i primao njihovu pomoć kada bi bio u nevolji.

Sa sobom je poveo tridesetak ratnika od kojih je svaki bio dobar s kopljem u ruci. Ostale je ostavio neka čuvaju pleme dok oni izbivaju s domaćeg posjeda. Brzinski su tapkali pješčanim tlom u smjeru kamo ih je uputila Ada, žena koja se nedugo nakon povratka doma onesvijestila.

Putem su naišli na mrtve životinje pokraj ugašene vatre. Bila je riječ o mjestu gdje su Akso i Ada planirali prespavati pri povratku iz lova u dalekoj šumi. Spomenutu hranu nisu donijeli svom plemenu zbog neočekivanih događaja s neba.

Kada su se ratnici popeli na planinu, uvjerali su se da Ada nije lagala. Uistinu je postojao okrugli objekt koji je još uvijek na pojedinim mjestima gorio. Međutim, Vraga nisu pronašli.

Pitajući se kamo je otišao, s prvim znacima jutra, uočili su njegove korake u pijesku koji su se kretali prema šumi u daljini.

6

Novak 1356 napustio je letjelicu koja se prilikom pada zapalila. Tek što je stao na noge začuo je nečiji urlik u blizini. S druge strane gorućeg objekta uočio je nečije zgnječeno tijelo a zatim je začuo ženin vrisak na planini, koja je odmah potom pobjegla. Nakon što je ostao sam skinuo je kacigu kako bi udahnuo svježi zrak. S obzirom da je žena izgledala poput ljudi pomislio je kako se nalazi na planeti Zemlji. Okolica ga je na to upućivala, no zvijezde su bile na pogrešnom mjestu. Je li bilo moguće da ga je vrtlog poslao u daleku prošlost, upitao se. Ili je možda umro i zatekao se u vlastitom paklu? Dvoumio se da pođe za ženom, no odustao je zbog mraka. Teško će je pronaći na stranom teritoriju. Znajući da će ona sigurno obavijestiti druge o njegovom dolasku otrčao je u suprotnom smjeru.

7

Ratnici predvođeni Njegušom ušli su u šumu. Tragovi su ih vodili prema drugome kraju. Potom su zaobišli rijeku Zetu i prošli preko nekoliko manjih gora. Odatle su se spustili prema naseljenom dijelu gdje je obitavalo Drugo pleme. Iako su se s njima trudili održavati miroljubive odnose, međusobna krv nije bila rijetkost.

Oprezno su ušetali na plemensko tlo, vidjevši kako je ono razoreno. Šatori su bili srušeni a trupla boravila na svakom koraku. Nedaleko na čistini uočili su umirućeg vođu Drugog plemena.

„Punoš“, obratio mu se Njeguš, odstranivši svoje koplje sa strane i stavivši ranjenu glavu na vlastita koljena. „Šta se dogoditi ovdje?“

„Biće doći... po voda... naša“, rekao je Punoš. „Mi ne dati voda... On... sam uzeti voda naša... Mi boriti za voda naša... Ali Biće... Ubiti plemo moje...“

„Kamo Biće otići?“

Umirući je ruku usmjerio prema novoj planini.

8

Novak 1356 naišao je na Drugo pleme i posegnuo za kantama vode. Usta su mu bila žedna od trčanja a tijelo iscrpljeno. Pleme ga je odmah napalo. Glavu si je zaštitio kacigom, dok je laserskim pištoljem ubio sve koji su ga okružili. Bilo je pitanje života i smrti. Život je oduzeo i ženama i djeci kako bi poslao jasnu poruku neka ga se svi ostali klone.

9

Tragovi u tlu potvrdili su ratnicima da ih je, sada već ubijeni, vođa Drugog plemena dobro usmjerio. Uočili su kako se Biće, koje su smatrali Vragom, uvuklo u mračnu spilju. Noć je zaogrнула prostor a muškarci su zastali.

„Mi morati Vraga ubiti“, rekao je Njeguš, no u očima njegovih boraca strah je bio trenutni domaćin. „Morati!“ Unatoč naređenju, ostali su ga odbili poslušati.

Njeguš je duboko izdahnuo, zapalio si vatru na štapu i samo s kopljem u ruci odlučio se obračunati sa svemirskom mistikom.

Ostali su ga pričekali u blizini planine, prateći njegove pokrete pomoću baklje. Kada se ovaj zavukao u spilju, svjetlost njegove vatre je nestala.

Nastupila je tama.

Nastupila je tišina.

A zatim se začuo glasni urlik koji se mogao pripisati samo njihovom vođi.

10

Novak 1356 je u strahu potrčao prema planini i zavukao se u spilju. U onu istu u kojoj je poslije upucao Njeguša kada ga je ovaj htio ubiti. S dolaskom noći osjetio je potrebu za hranom i vodom. Izašao je iz spilje. Dugo je promatrao brojne zvijezde, pitajući se što se događa u budućnosti i svemiru koji je toliko volio da je bio spreman ubijati drugu vrstu za njegovu prevlast. Nedostajao mu je *taj* svemir. Htio se vratiti u budućnost i pomoći svojim borcima. Međutim, logika mu je nalagala kako će morati do kraja života provesti u dalekoj prošlosti na planeti Zemlji. Logika mu je nalagala da je platio cijenu za sva ubojstva koja je počinio. Samoća ga je plašila. U dalekoj budućnosti bio je jedan od ljudi koji su napali Tarane, ne zato što su htjeli čitavi svemir za sebe nego zato jer su ovi bili drugačiji, baš kao što je znao da će sada, u dalekoj prošlosti, njega napadati ljudi jer je bio drugačiji od njih.

11

Nošeni neshvatljivim strahom, ratnici su se vratili do svog plemena i ispričali što se dogodilo. Ubrzo su proširili priču među preostalim pet plemena. Zajedničkim dogovorom bili su prisiljeni odstraniti oružja i sklopiti ruke. Znali su da Vrag hara prostorom te da ga možda čak ni svim snagama ne mogu pobijediti. Odlučili su spojiti sve šatore i sve stvari, te od šest plemena načiniti jedno.

Žene su se molile bogovima a muškarci golim rukama podigli zid dug 500 kilometara, širok dva i visok tri metra. Morali su se zaštititi od dolaska Vraga. S obzirom da je tlo pod njihovim stopama bilo crne boje, a s druge strane zida se nalazila gora, plemena su donijela odluka o zajedničkom nazivu njihovog novog doma – Crna Gora.

EKSPELDA

U magacinu srušenog spejs šatla, na planeti Markus, u nedođiji, zaboravljena i sama, ležala je Ekspelda. Došla je sa planete koja je tokom poslednjih nekoliko vekova bila naseljena jednom novom vrstom, kojoj je i sama pripadala. Ta nova vrsta je imala ljudsku spoljašnjost ispod koje su se nalazili mehanički organi. Organi su se održavali u životu pomoću svetlosne energije, što znači da su u odsustvu iste padali u neku vrstu sna, koji je trajao zemaljskih šest meseci. Upravo se to desilo Ekspeldi i verovatnoća da u tim uslovima bude pronađena bila je veoma mala.

Godine 4344. asteroid Sirius je odabran za naseobinu kolone humanih androida koji su ličili na ljudske ženke. Ambiciozni naučnik Kolman je želeo tajno da stvori novu vrstu ginoida koji su imali ljudske organe, nasuprot težnji tadašnjih vlasti da se sve ljudsko izbací iz proizvodnje robota. Kolman je imao nameru da unapredi rad androida tako što će ih oplemeniti emocijama, koje su već pet decenija bile ukinute i izbačene iz sistema. Proizvodili su se modeli koji su funkcionisali po principu slepe poslušnosti i bili u službi vođe i pravnog sistema zajednice, bez izuzetaka. Svi roboti koji su odbijali poslušnost odmah su bili eliminisani.

Kolman nije želeo da odustane od svoje namere i povukao se na usamljeni asteroid želeći da istraži ponašanje ginoida koji je nazvao Ekspelda, u situacijama prirodnih kataklizmi kojih je na njegovoj planeti bilo sve više. Želeo je da stvori robote sa emocijama i savešću, koji će moći da otkriju opasnost i reaguju na vreme spašavanjem svih vrsta života.

Ekspelda se napajala energijom vazduha. Bilo je dovoljno neznatno strujanje da bi njen sistem funkcionisao, ali je stavljana u funkciju mehaničkim pritiskom na taster ispod levog gornjeg ekstremiteta. Spoljašnjost joj je bila prekrivena titanijumom presvučenim jednom vrstom veštačke kože. U memoriju njenog modela Kolman je uneo sve vrste ljudskih emocija i karakternih crta, osim egocentričnosti, jer roboti treba da prepoznaju opasnost i priteknu spašavanju svih stvorova, bez obzira na sopstvenu ugroženost.

Eksperiment profesora Kolmana nije izveden do kraja. Došlo je do eksplozije i svi prototipovi ginoida su bili uništeni. Sačuvan je samo jedan

primerak koji je naučnik poneo na svom spejs šatlu na planetu Markus, ali je imao nezgodno sletanje tokom kog je izgubio funkciju i resetovao se. Spejs šatl je ostao izgubljen u podnožju jedne planine čitavih stotinu godina.

Godina je 4445. Stvorenje dugih udova nalik na pipke je svojim nosom, tačnije nečim što je na njega ličilo, njuškalo spejs šatl u kom se nalazio poslednji primerak ginoida nazvan Ekspelda. Otkrivši robota stvorenje ga je najpre radozno razgledalo a zatim se osmelilo i prešlo na opipavanje. Jednog trenutka dodirnulo je ruku robota slučajno pritisnuvši prekidač za paljenje. Najpre se začulo tiho brujanje, da bi ga posle nekoliko minuta zamenilo sporadično kvrcanje koje je podsećalo na paljenje i gašenje prekidača nekog uređaja.

Ekspelda je probuđena nakon stotinu godina. Svetlost se upalila u njenim očima a senzori uključili program za prepoznavanje bića koje se našlo ispred nje. Pošto je i samo bilo robot stvorenje nije ustuknulo, jer mu se nisu upalili sistemi za odbranu i uzbuju. Mirno je stajalo i čekalo reakciju onoga što se našlo ispred njega.

Ekspeldini senzori su prepoznali vrstu za koju su bili programirani da je zaštite od elementarnih katastrofa, pipci na glavi su joj se napunili nekim emocijama koje je posedovala: radošću, srećom i ushićenjem, jer je mogla da ispunjava svrhu za koju je stvorena. Upalila je svoj sistem za komunikaciju i uspostavila vezu sa bićem koje je sebe nazivalo Leos.

Leos je Ekspeldi podneo kratak izveštaj o stanju na planeti Markus i njenim stanovnicima, kojima je pretila opasnost od totalnog istrebljenja. Glavna komanda je pre šest godina izgorela u stravičnom požaru koji je, zahvaljujući vetru koji neprestano duva na planeti, dobio ogromne razmere. Njegova rasa nije bila programirana na međusobno spašavanje, tako da su u toj situaciji bili samo nemi posmatrači.

Kada su ostali bez komande roboti su počeli da vode usamljenički život. Svako se okrenuo sebi i pratio samo sebi znane puteve. Opasnost od kataklizmi je vrebala na svakom pedlju njihove planete. Vetar je često i toliko silno duvao da je nosio stene težine i do par stotina kilograma i bacao ih na sve strane. Osim vetra na planeti je padala neka vrsta peščane kiše, koja je smanjivala vidljivost do nule i sprečavala svetlost, koja je dopirala sa njihove bazične zvezde, da prodre do njih i napoji ih neophodnom energijom. Tada su roboti bili smanjene funkcionalnosti, koja je vremenom bivala u drastičnom opadanju, te ih je prekrivala sitna i gusta crvena prašina. Tako su ostajali sakriveni, sve dok se zbog nedostatka energije ne bi ugasil. Nisu umeli da se drže zajedno, niti su bili programirani za pomoć, i zbog toga im je pretilo brisanje sa lica planete.

Ekspeldi su se nakon ove priče uključili senzori za tugu i saosećanje a iz njenih pipaka na vrhu glave sijale su varnice.

Ekspelda je imala ljudsku fizionomiju i telesna šema joj je bila nalik ženi. Oči su joj bile dva električna senzora koja su, u zavisnosti od emocije, menjala boju a umesto kose na glavi je imala dvadeset senzora-pipaka koji su reagovali na određene emocije, krutili se i varničili, te njenu svest nagonili na akciju. Programirana na pomoć i spašavanje Ekspelda je u pratnji Leosa krenula u potragu za izgubljenim stanovnicima Markusa.

Putovanje je trajalo deset godina i za to vreme Ekspeldi su se sporadično uključivale sve emocije, nekada i po svih dvadeset odjednom. Tada joj je cela glava varničila, a sistem se pregrevao toliko da je morala da se isključi na nekoliko sati. Leosa je programirala da je u takvim situacijama ne ostavlja samu u slučaju da počne da pada peščana kiša.

Za jednu deceniju Ekspelda je sakupila ukupno pet stotina trideset i dva robota. Pronašla je, zahvaljujući svojim sensorima za potragu ispod površine, izgubljenu kontrolnu stanicu i u njoj otkrila netaknuti sistem za reprogramiranje robota sa tačnim uputstvima. Trebalo joj je oko stotinu godina da ga podesi, konstruiše neophodnu opremu i napravi svog prvog savršenog robota. Ekspelda je bila usamljena. Za tu svoju emociju ona nije imala rešenje. Nije bilo vrste slične njoj koja bi mogla da joj pravi društvo za kojim je čeznula. Zato je odlučila da sačini robota sličnog sebi.

Kada je napokon završila posao robot je bio napravljen od jedne vrste legure čelika, ljudske fizionomije, sa mehaničkim organima i emocijama poput njenih. Napajao se energijom vetra a tokom peščane kiše bio je programiran da uspeva da ostane iznad površine, tako da je bio lako vidljiv.

Ekspelda je bila ushićena! Sada će konačno ispuniti svoju veliku ali vešto skrivanu želju, koja je u njoj tinjala sve te godine. Istina je da su njene emocije opravdavale svrhu za koju je bila programirana, ali se negde u tom procesu potkrala greška njenog konstruktora. Usadio joj je i potrebu za ljubavlju, što mu nije bila namera.

Ekspelda i Amos, kako je nazvala robota kog je sačinila, i danas žive na planeti Markus. Zajedno ispunjavaju svoju misiju zaštitnika i vole se, ne baš kao ljudi ali vrlo slično. Bezgranično su se voleli, jer su bili oslobođeni od egocentričnosti. Od njihove snažne ljubavi planeta je dobila novu, plavičastožutu boju. Ponekad, kada je na Zemlji leto, visoko na nebu ljudi mogu videti njen plavičasti sjaj koji bljesne na trenutak, poput munje. U njihovim srcima, koja su ranije već dotaknuta ljubavlju, tada se upali još veći žar.

DODATAK

KUĆA BEZ PROZORA

BUĐENJE

Spavač se budi... Sputanih je pokreta. Oči je otvorio u tamu, dublju od tame s onu stranu sna. Odsustvo oblika i boja i posvemašnji muk ga ne smetaju. Jer, njegova utihla, nerazbuđena čula ne bi otrpjela teret svijeta. Mirise koji kidaju bronhije, legije zvukova što stupaju kroz eustahijevu trubu, te vrele timpane... On, koji se budi, više je podoban kipu, nedodirljiv i nepomičan, nijemi svjedok prohujalih eona, onaj kojeg ništa, ili gotovo ništa, ne može pokrenuti. Njegovo tiho disanje niko nije čuo vijekovima, njegovog imena niko se ne sjeća, a i kako bi kada ga je i on sam zaboravio, ko je, ili ko je bio od davnine... Noć mu je velika pala na vjeđe, tišina naborala lice... To biće naslade, opsjene i tuge... Grudi mu razdiru tmica i svitanje, k` o da mu silne vojne biju kroz žile, bubnjevi pobjedni k` o damari... On leži nepomičan poput planine, pruženih krila, prsa zaraslih u trave... On leži tamo gdje samo korijeni drveća silaze. I sva je tama u tom dubokom sunovratu od njegove silne sjenke. Tih i moćan kao vode, lijep i stravan, on se budi, a mislili su da je tek kamen...

KUĆA

Kuća je velika. Nisam siguran, zapravo, kolika je: mnogo je soba u koje nisam nikada zakoračio, mnogo je vrata koja nisam otvorio. Lutam njenim beskrajnim hodnicima, silazim stepeništima, koja, čini se, ne dosižu prepoznatljivi pod ili strop. Boravim u sobama – otkrivam ih slijedeći zakonitosti vlastitog raspoloženja: one mi odgovaraju, prilagođavaju se, uvijek su drugačije, kao i ja. Lutam, ali, još uvijek nisam ušao u krajnju sobu, da, upravo onu koja se naslanja na zidove kuće, zidove koje dijele mene i kuću od svijeta napolju. Vidite, nijedna soba, u kojoj sam bio, nema prozore, tako da svijet koji je van kuće ne mogu vidjeti, ili bar ne vlastitim očima. Neko vrijeme tražio sam takvu sobu, sobu koja gleda napolje, ili izlaz, vrata koja bih mogao otvoriti i izaći iz kuće. Dugo sam lutao, čini mi se, što je teško izmjeriti, jer

za mene vrijeme ne predstavlja značajnu odrednicu. Ipak, nisam našao izlaza iz tog lavirinta soba i hodnika. Ne da se žalim! Kuća se trudi da me zadovolji... Neke od soba poželjne su poput ljubavnice, zavodljive, nježne ili surove, rekao sam već, kao da dočekuju moje raspoloženje, spremne da mi ugode.

I, da, moram primjetiti kako u kući osim mene nema nikog drugog. Kao da je moja snažna osobnost potpuno zadovoljava, ili, kao da neka druga osoba ne bi uspjela opstati u mojoj blizini. Ili u mojoj sjenci. Davno je to bilo, ipak se sjećam, kada su u kuću dolazile žene. Mlade žene, toliko krhke da ih se nisam usuđivao dotaći. Samo bih sjedio pokraj njih, uplašениh, i govorio... A one, uvenule bi brzo, sparušile se poput cvijeta... Nikada nisam shvatio čemu one služe, sem ako nisu tek dnevna žrtva Ljepoti. Mada, znam da sam dugo razmišljao o njima, sjećam se da sam ih sanjao, duboko, sve dok ih nisam skoro zaboravio. Skoro, jer, ne sjećam se tih malih lica, niti pogleda koji bježi kroz sobu, ni njihovih tijela. Sjećam se samo da su služile idolu kojeg se ne usuđujem imenovati. Da, jednom me je probudio muškarac. Raspravljali smo, o čemu ono? Možda me nije probudio, možda sam ga sanjao... Ipak, on je ostavio ogledalo u mojoj sobi. Sada se to ogledalo nalazi u svim sobama. I ja se posmatram u tom ogledalu, ogledalima, i nikada se ne uspijevam prepoznati, uvijek drugačiji. Rekao je da će me to ogledalo prepoznati, pokazati mi kakav stvarno jesam...

OGLEDALO

Ogledalo mi ponekad pokazuje ne samo lica, već i prizore, događaje koje ne razumijem sasvim, ali, ipak, oni mi pripadaju, jesu moji odrazi, odrazi koji su se odmetnuli od mene, sada nezavisni, samostalni, divlji i nepoznati... Plovio sam divljim morima na palubi lađe koja je poskakivala poput konjica. Prkosio sam vjetrovima, zvijerima i ženama. Te žene se sjećam: ona je primala muškarce među noge, a odlazile bi svinje. Groktali su u njenom dvorištu, njuškali joj stopala i valjali se u blatu kada bi ih pogledala. Druga, ona je bila draga, nježna pijavica... Nju sam zadavio. Da, bila je nježna poput grabljivice. Sjećam se da sam joj rekao, dok sam stezao pažljivo prozirni grkljan: *Zašuti, ne zbori, zar ne znaš da anđel sami na usne prst ti stavi!* Crnim rukama bubnjao sam o grudi nad slomljenim tijelom, urlikao sam poput medvjeda, prizivao sam Veliku Noć da me sakrije... Puzao sam u njenom krilu poput dječaka, grlio joj koljena, podizao pogled ka njenim grudima... Noć, Noć Velika, jedina ljubavnica koju stvarno poznajem! Pod njenim sam skutima trčao plicacima, tragao za onom djevojkom što nađe utjehe u zagrllaju voda, kada već nije mogla otrpjeti moj. Takav sam ja, snažan, o mene se moraju slomiti svi koji mi se približe, moraju propasti svi koji mi se poklone.

Posmatrao sam se u tom ogledalu kako činim neviđene stvari: grlio sam strvinu u gradu koji je odjekivao od zvukova, gušio mirisima, napadao bojama, sve dok nisam oglušio, skoro se ugušio i obnevidio! Odsjekao sam svoje uho! O, zašto!?! Skočio sam u more, kasapio sam leševe – iz utrobe djevice izvadio sam leglo pacova malih: sve sam ih podavio! Umro sam toliko puta da me ni smrt ne može više ispuniti svrhom...

I, zanimljivo, nikada me niko nije uspio nasmijati. Ne poznajem smijeh. Znači li to da sam uvijek loše volje? Ne! Samo, ne znam se smijati. Ne kažem da ne bih volio... Rado bih naučio i to, da se smijem. Ali, eto, nije to uspjelo ni onoj dvojici smušenjaka, smiješnom tužnom vitezu na polukonju, polustrvini, i njegovom prijatelju, debeljku... Kako bi onda uspjelo drugima... Kako se ono zvaše... Ana se bacila pod šine voza i zamalo uspjela, da... Raskoljnikov je bio dobar kandidat – ta momčina! Nisam mogao zaboraviti njegovo prokletu ime: bio sam on, cijepao sam babuskeru kako seljaci cijepaju drva! Ali, ni tada se nisam smijao, iako, uživao sam kao rijetko kada... Pokušavao je i jedan neobični čovječuljak – posjetio me, ovdje, u kući, tako davno da sam skoro zaboravio. Taj je želio znati o pokopanim dobima i stvorenjima. Ispunio sam mu svijest demonima, Jog Sotot, Šub Nigurat, Azatot – smišljam ih kako bih `potrošio` vrijeme. Domišljata igra, stilska vježba... A on je, jadnik, odjurio vrišteći s pregršti kose u šakama. Ah, jednog sam sumanutog posjetioca oslijepio. Taj me je naljutio. Tvrđio je da zna kako izaći iz kuće, ali, nije mi htio pokazati. Onda sam ja njemu pokazao. Otvorio sam svoje grudi u kojima, kako svi mudri znaju, kuca elif. Dahtao je kao pas od žudnje za nedokučivim. Eh, što je vidio vidio je. Bilo je zabavno gledati ga kako tetura od zida do zida, tražeći puta. Nadam se da njegove kosti trunu negdje u kući, u nekoj od bezbroj soba. Osjećam, da, kada bih ga pronašao, kostur u grču, da bih se možda makar nasmiješio. A, kada bih se nasmijao, možda bi kuća odgovorila mome smijehu, kao one krhke stvarčice što ih prave u romantičnoj Italiji, čaše od kristala koji prska, prska u sazvučju koje ja nisam otkrio...

POSljednji

Ja nisam ja, onaj sam koji pokraj mene hodi... – pjevušim dok šetam beskrajnim hodnikom. Te sam stihove zapisao u ono doba kada nisam bio siguran ko sam. Nisam ni sada, ali se ne opterećujem pretjerano utvrđivanjem činjenica o svojoj prirodi kada je već jasno da nju ne definišu činjenice. Ja sam, eto, potpuno nepostojan, uvijek sam neko drugi. Ja sam mnogi i niko. Ja sam prvi, ili sam bar to bio. Neki mi se klanjaju, ili su bar to činili, neki misle o meni kao o čudovištu, nekakvom nezamislivom ovaploćenju svih

zala svijeta. Istina, jesam podučavao neke sumnjive tipove, mnoge sam nadahnuo svojom prirodom, ali, zar sam ja kriv što me te slaboumne spodobne nisu uspjele shvatiti, kamoli uraditi što sam zamislio!? Kao da sam ja mogao, ovakav kakav jesam, ili nisam, poslužiti kao model za njihovog natčovjeka. Smiješno... A tek Lucifer! Bijedna karikatura! Priznajem, dopao mi se Ašura Maza. Neobičan tip, ne baš poput mene, ali zgodan... Baš lijepo. Kakvi nezahvalnici! Zaboravljaju ko je bacio jabuku na glavu onom smušenjaku od učenjaka. Ali, sjećaju se da sam obrisao nogom krugove u pijesku. Da, spalio sam i biblioteku u drevnoj Aleksandriji. Ali, to je razumljivo. Nisam bio zadovoljan tim nesavršenim uradcima. Pisali su ih gonjeni mojom strašću, ali odveć mladenačkom, nepromišljenom, time i zaludnom. Mnogo maštarija, praznovjerja, lutanja, ništa za pokazati, ništa potpuno. Ne, ne kajem se, morao sam spaliti sve te nedovršene knjige. Ne sve... Konačno, u moju je korist iskopavanje epa o Gilgamešu. Taj je bio silan čovjek i odvažio se doći do mene, i, skoro da me nadjačao. Taj čovjek velike tuge i velike strasti... Kako sam ga samo zaveo, na moju zabavu, da traga za besmrtnošću. Luđak! Kao da je besmrtnost zabavna! Kako bih ja volio umrijeti, umrijeti potpuno, zaboraviti i biti zaboravljen! Bez smrti nije ni živjeti... Što nema kraja, nema ni sadržaja... Elif otkucava u mojim grudima. Brzo! Podsjeća me, u ovom vremenu sumnje, da sam ja bio prvi, i, da ću, izvjesno, biti posljednji. Kada se naučim smijati ova će se kuća raspasti u parčad, krhotine značenja, a ja ću biti slobodan, sam, jedini, baš kako to bješe na početku. Vratću se u tamu iz koje sam došao... u tišini izreći posljednju riječ, tamo gdje sam izrekao prvu...

Dragić Rabrenović

1825 (Dio I)

*„O ti bićem beskonačni
bez početka i bez kraja!
Početak si sam osnova
i kraj svega u tebe je.”
Njegoš*

Sjedio je, tog prohladnog jutra 1825. godine, u sjeni bukve i gledao na stado ovaca koje je tek pustio iz tora. Dvanaestogodišnjak, još sanjiv, nije mu se dalo da trčkara za njima, već je odlučio da stado posmatra sa brežuljka. Prilegao je, a pastirsku dužnost prepustio psima. Kraj nogu mu gusle i mješina sa vodom, kraj glave puška i dvije kratke sablje. Bilo je to vrijeme kada se čuvaju i stoka i život, dok je malena Crna Gora odolijevala osmanlijskoj prevlasti.

Tek što mu je glava klonula, a oči se tromo preklopile, prolomi se stravičan zvuk. Kao da grom udara u bukvu na koju je naslonjen. Odjekivalo je kao da se Lovćen sručio u more. Svijetlosni stub presjekao nebo, a pred njim se stvori djevojka neviđene ljepote. U početku nije bio siguran da li sanja. Razmišljao je šta da uradi, a pogledom je tražio svoju kuću u daljini. Oči su mu se teško privikavale, jer ga svjetlost u trenutku zaslijepi. Čak mu se učini da je djevojka gola k'o od majke rođena, a da na leđima ima nešto poput krila. Noge su mu podrhtavale i nije se mogao uspraviti. U istom trenutku je želio i da dozove pomoć i da bude sam sa ovom nagom ljepoticom. Njezino vitko tijelo je krasila gusta kosa, koja se spuštala skoro do pojasa, crna poput najtamnije ovčje vune koju je do tada vidio. Razmišljao je, da li je sam đavo, ili su mađije, i kada se okrenuo da dohvati džeferdar primijeti da se osmijehnula otkrivajući biserno bijele zube: „Zar bi svoju posestrimu vilu da ubiješ, Rade?“

Njen glas umiri ga, a kako i ne bi, svu tu mladalačku naglost. Ostavio se nauma i još jednom zagledao u biće pred sobom, trljajući oči. Čuo je ranije za vile. Bilo je čobana koji su se u krst zaklinjali da su ih vidjeli. Bilo je i ratnika kojima je glavu spasila - kasnije bi prepričavali. Sve je to slušao Rade, uz gusle njegovih dedova, kraj ognjišta u kamenoj kući. Nije vjerovao da zaista postoje. Ni sada ne vjeruje samome sebi. Baš u trenutku kada je smogao

snage da upita ko je i šta je ona, odakle se tu stvorila, vila progovori: „Pođi sa mnom i saznaćeš sve“, govorila je djevojka osmjehujući se.

Začudio se što mu odgovara na pitanje koje još ni postavio nije.

„Došao je trenutak da pođeš Rade, a mene su poslali da te dovedem“, rekla je umirujućim glasom. Kada je to izgovorila prišla mu je ispružene ruke i podigla ga sa zemlje.

Zagledao se u njezina krila dok je ustajao, ne mogavši da skrije iznenađenje, ali ni strah. „Što si, koji đavo? Šta sam tebi ja uradio?“, smogao je snage da tiho prozbori.

„Nijesam đavo, ni tvoj neprijatelj, većem tvoja bogom posestrima, od Lovćena crnogorstva vila. Ni šta radim, niti ću raditi, niti sam ti kad o zlu radila, no o dobru svagda i poštenju“, reče mu djevojka i polako ga okrenu prema jezeru odakle im se približavao kao snijeg bijeli labud.

Šta mu se dešava, razmišljao je čobanin. Sjeća se svjetlosti i buke koja ga je razbudila u cik zore. Sjeća se da je usnio san čuvajući ovce. Da je juče sa proplanaka Lovćena posmatrao plavetne vode pod svojim nogama. Maštao je o tome da poput sinjeg sokola preleti do mora i vrati se u Njeguše. Možda je poželio da vidi i dubrovačke ljepotice o kojima je slušao od trgovaca. Ali, siguran je da nije mogao ni zamisliti da prislonjen uz vilinska pleća, na labudu leti iznad svoje postojbine. Više nije osjećao strah. Nije razmišljao o tome. Divio se ljepoti Kotora sa jedne i Cetinja sa druge strane planine. Divio se gori zelenoj, nebu plavom, kršu bijelom. Uživao je u mirisima koje je oko sebe širila prekrasna djevojka, sad već uvjeren da je vila. Čak i ljepša nego što su je opisivale sve pjesme i priče koje je do tada čuo.

„Ovo je sveta planina Rade“, reče vila kada je primijetila da sa oduševljenjem posmatra vrhove Lovćena. „Vrijeme je da otkriješ neke tajne, zbog toga su mene poslali“, nastavila je pjevušećim glasom.

Toliko je melodično govorila da je pomislio da je ptica razumije. Čak je u jednom trenutku labud promijenio pravac kada mu je nešto šapnula. Nevjerovatnom brzinom se ustremio prema stijeni. Vila se jednom rukom čvrsto držala za vrat ovog nebeskog stvora, dok je drugom napravila pokret kao da pomjera teški pokrov. Kada se pred njima ukaza otvor vila zgrabi dječaka i zajedno sa njim uletje u mračnu pećinu.

„Dosta mi je tvojih mađija“, poče da galami Rade. Možda je bio šok od ovakvog putovanja ili je želio da čuje sopstveni glas. Odjekivalo je kao da je na zboru, čulo se stotinu glasova.

„Ako si po moju dušu došao, đavolji stvore, onda me neće zastrašiti nikakva špilja“, prozbori u jednom dahu. Dok ga je vila začuđeno gledala on je galamio, sve glasnije, kao da nikad ne namjerava posustati. „Ako si se u ženu premetnuo to ti neće pomoći sotonu, ja Gospodu se bogu molim i od njega milost ištem, tvoje neću ništa prokletniče, odmetniče!“, izgovarao je

bez zaustavljanja, gledajući u mirne oči mlade djevojke.

Nije znala zbog čega ovako reaguje, kada se maločas divio njenoj ljepoti. „Zar ti nije jasno Rade ko sam, što sam i čija sam. Ko me šalje i šta ište. Ni tvoj život, a ni dušu neću tražiti, ni ja, ni On!“, reče djevojka oštrije nego do sada. Znala je da je ovo težak trenutak za dječaka. „Kad se njemu moliš, upitaj ga šta od tebe želi. Šta je život spram vječnosti. Pođi sa mnom pa ćeš znati ko sam. Prođi pute, pa ćeš znati tajnu. Neka ti se i oči otvore. Da ne gledaš samo što vidiš“, smirenijim glasom ga je uvjeravala vila u dobre namjere. „Bićeš velik Petroviću Rade. Izabran si još po rođenju. Sad je vrijeme da spoznaš sebe.“

Uzela ga je za ruku i povelala prema jarko crvenom zidu otvorenom u mrčini poput vatri paklenih. Činilo mu se da je neko na kamenu zapalio plamen. Zakoračila je jednom nogom i jače ga privela uz sebe. Prošli su kroz užareno okno. Pred njim se prikazala tolika svijetlost da je morao pokriti oči dlanovima. Toliko je čvrsto stezao kapke, kao da je želio da se otvore i ugledaju sve one ovce koje je ostavio. Mislio je, ako ih protrlja, razbudiće se pod onim drvetom gdje je prilegao. Shvatio je da nije u paklu, ali šta će on u raj. Tako je mlad, a već je napustio onaj svijet?

„Možda si u raj, ako želiš tako da vjeruješ“, pročitao mu vila još jednom misli. „Rijetki su ovdje bili prije tebe. Kroz brojne se prolaze može doći u ovaj svijet gdje mi boravimo, ali ih samo izabrani pronađu“, počeo da mu objašnjava djevojka koja se po dolasku ogrnula bijelim prozirnim velom. „Ti si pronašao put do vječnog života. Zasluži djelima slavu na Zemlji i onda ćeš postati jedan od nas“, reče mu.

„Ko ste onda, ako nijeste đavolja rabota“, uporan je bio mladić. „Ako Gospod tebi zapovijeda, kod njega me vodi onda!“ reče kao da izdaje naredbu.

„Primiće te kada dođe vrijeme. Da bi sa Njim mogao da zboriš moraš dosta sa sobom da pričaš. Još si malen da slušaš Gospodarev glas. Još ti krila nijesu nikla. Doći će vrijeme. Kada kucne čas.“

„Zbog čega je mene zapalala ta sudbina. Da mi vila u san dođe i u rajsku polja me provede“, nastavio je sa pitanjima kada je vidio da nema opasnosti.

„Možda misliš da su ovo snovi, al' je java. Takva ti je sudbina zapalala po rođenju kad si proplakao. Gospod te je odabrao, da mu služiš i da narod vodiš.“

Uzela ga je za ruku. Čvrsto ga je držala dok je širila krila. Opet su se našli u vazduhu. Ovog puta je letio u zagrljaju sa vilom posmatrajući prizore koje će pamtili cijelog života.

„Gospodari su moji stvorili ovaj planet. Nikada nijesmo otišli zauvijek. Nikada nijesmo napustili čovjeka. Želimo da mu stvorimo bolji svijet. Sličan onom u kojem i mi živimo“, govorilo mu je ovo nestvarno biće. „Mnogi su

naši anđeli i vile poslali sa istim zadatkom na Zemlju. Često se desi da pobijedi mržnja, da čovjek posrne. Teško je stvoriti savršenstvo sa nesavršenim bićima. Zbog toga smo hiljadama godina pokušavali da ispravimo grešku. Začeli smo mnogo naših. Posjetili smo veliki broj onih za koje smo primijetili da mogu koristiti.“

Dok je slušao taj glas koji ga je istovremeno fascinirao i umirivao poput lasta koje se u jesen spremaju za odlazak, Rade nije ni primijetio da su se našli na tlu. Pred njim se ukazala dvorana veća od dvadesetak soba u kakvima je živjela njegova porodica. Mislio je da su opet sami u odaji obasjanoj svjetlošću, koju samo munja izaziva, dok nije primijetio kako se neko kreće njima u susret, negdje, neodređeno, iz dubine prostorije.

„Vrijeme je Rade“, začuo je glas koji bi mogao stijenu da odlomi: „Mnogima sam pokušao da ukažem, ali su rijetki shvatili“, nastavi pojava koja je išla u susret ne čekajući da joj se postavi bilo kakvo pitanje.

Kada mu je prišao i pružio ruku Rade se onesvijestio. U jednom trenutku je imao takav osjećaj da do njega dopire onaj gromki glas, ali da više ništa ne razumije. Čak mu se učinilo da čuje imena poput Ramzes, Mojsije, Isus, Buda, Muhamed... Molio je Boga da je sve ovo san. U tom trenutku začu odgovor.

„Gospodu se moliš, a on me je i poslao da se tebi objavam. Ti si jedan od nas i tek ćeš otkriti o čemu ti govorim“, reče mu umirujućim glasom visoki čovjek koji ga je podsjećao na strica Petra, vladiku crnogorskog. Ono što ga je razlikovalo bila je boja očiju i krila koja su se izdizala iznad bijele odore.

„Ovdje smo od pamtvijeka“, reče mu pojava kao da želi da ga podučiti. „Stvorili smo svijet i ljude na njemu. Neki od nas su i tada bili, ali su i danas protiv toga da opstane ljudska vrsta“, izgovori riječ po riječ kao da je pretpostavio da ga neće ili ne može razumjeti ovaj dječak koji je nekog poput njega gledao jedino na freskama starog manastira. „Protiv Sotone se borimo kako bi vaš svijet opstao. Razni su njegovi oblici i zamke. I Sotona, poput nas, često nalazi saradnike u ljudima. Nekada im obeća ispunjenje i najskrivljenijih želja, a nekada ih pridobije i na prevaru“, govorio je sada tiho i smireno anđeo koji je stajao pred dječakom kao da se obraća najuglednijem božjem podaniku.

Rade se okrenu prema vili, a zatim prema tom stvoru, kojega je gledao sa strahopoštovanjem. Jedva je uspio da izgovori nekoliko riječi, ali kao da je samo dvoranom odjekivalo „Zašto ja...“

Vila ga je čvrsto stegla za ruku i pogledala kao da želi da mu pronikne u dušu.

„Gavrilo ti je rekao da si jedan od nas. Prije nego si se rodio sveti duh je posjetio tvoju majku i naše sjeme posijao u lozu Petrovića. Sve je urađeno po dogovoru sa tvojim stricem koji je postao jedan od nas nakon što je jedne

prilike stradao u boju. Ja sam ga spasila i produžila mu život. A on se zavještao da će mi pomoći i biti moja desna ruka na Zemlji“, tiho je govorila vila kao da je željela da svaka riječ dopre do mladog Rada.

„Odlučili smo da borbu i dalje vodimo odavde i da nam je potreban neko ko će biti među ljudima i ko će nam pomoći da se sačuva Lovćen od Sotone“ dodade Gavrilo. „Prije nekoliko hiljada godina ovdje smo spustili naše energetske generatore i koliko nam pomažu da vodimo borbu sa đavoljom silom, toliko su i meta koju stalno napadaju“, reče bijeli anđeo. „Tebi će biti povjeren ključ i samo ćeš ti Rade znati kada i kako da ga upotrijebiš“, govorio je Gavrilo dok je krila pomijerao visoko iznad glave. Kako vrijeme bude odmicalo saznavaćeš sve veći i veći dio tajne, a ako sve bude kako je planirano odvešćemo te i kod našeg tvorca“, dodao je posljednju rečenicu možda i više za sebe.

„Pa dajte mi ključ, ako je to sve što treba da učinim“, povika Rade.

„Polako, dijete moje“, izgovori blago anđeo, dok su se krila sklopila do poda, i u tom trenu se približi na dohvat ruke. Kao da je posmatrao u svog strica. „Nije to ključ od gvožđa za vratnice što se pravi, već ključ što se u tvojoj krvi kreće, a narednih godina dobijaćeš uputstva kako da ga koristiš, kako da ga čuvaš i kome da ga predaš. U Lovćenu se nalazi najveća energetska sprava koju smo mogli da dopremimo do vaše planete. Kada dođu teški dani za čovječanstvo onda ćemo da je pokrenemo. Do tada ti ćeš moći da je koristiš djelimično.“

„Šta ja mogu da uradim za čovječanstvo, a da to ne može Gospod svemogućić“, bojažljivo je upitao dječak, dok mu se pogled zadržava na anđeoskim krilima.

„Do sada si saznao da se On ne pokazuje svakome i uvijek. Rijetki su oni koji su mogli da mu se približe. A vremenom ćeš saznati da moramo ostati skriveni i djelovati preko nekog od izabranih“, povika na kraju Gavrilo, kao da želi da naglasi da je Rade taj koji je izabran.

Završio je rečenicu i misao prenio perom na papir. Preklopio je i tu posljednju stranicu kao da ne želi da iko pročita ono što je zapisano. „Luča mikrokozma“ je ispisana, a Petar II Petrović Njegoš je ostavio zavještanje čovječanstvu. Bila je to tajna koju je još u mladosti najavio anđeo. Za života je razgovarao sa Gavrilom i sa vilom drugovao. Bilo je toliko zadataka koje je uspio da obavi još u mladalačkim danima, pa i kasnije kada je po stričevoj želji naslijedio prijesto Crne Gore.

(Po motivima pjesama Petra II Petrovića Njegoša „Zarobljen Crnogorac od vile“ i „Crnogorac k' svemogućem Bogu“)

POSLJEDNJI METEOR (Dio II)

Te noći meteor je udario Zemlju. Bio je posljednji. Pognute glave nad radnom konzolom posmatrao je „smak” svijeta. Žuta se miješala sa crvenom, dajući ljubičastu. Ljubičasta je postajala mliječno bijela a onda topla, poput šljake teniskog terena. Nije želio da uživa u tom nebeskom vatrometu. Nestajao je svijet koji je volio, tu pred njegovim očima. Svijet koji je želio da spasi. Planeta na koju je zbog toga i otišao.

Dok je gledao eksploziju osjećao je i žaljenje i krivicu. Mogao je sada svima da kaže - „Jesam li vam rekao”, ali nije. Značilo mu je to mjesto. Govorio je, onako za sebe, da više nikada neće otići na takvu misiju. „Šta će meni sve to? Vežeš se, stekneš prijatelje, upoznaš djevojku. Ko bi normalan to izdržao..” Tješilo ga je što je mogao emocije da podesi na niži nivo i što poslije ovoga prenosa može izbrisati fajlove sa sjećanjima za posljednjih 80 godina.

„Šta je meni ovo trebalo, koji đavo. Mogao sam da živim mirno u nekoj galaksiji Bogu iza nogu, da me baš briga za sve, a ja ‘oču da izigravam heroja. Za mojih godina uspio sam da spasim nekoliko galaksija i ko zna koliko planeta. Pa da mi nije neko rekao hvala? Je li se neko požalio da mu nešto smeta ili da mu fali neka zvijezda koje nema? Ne bogami. Nego kada nije njihova - dobro je. A kada na njih dođe red onda - spašavaj kumim te bogom”, govorio je ozlojeđeno, sebi u bradu, ovaj android.

Prisjećao se da je isto bilo i sa Zemljom, dok je nervozno preturao po multipleksu, neznajući za čim traga. Nikada ne bi saznao, ili bi možda vidio kao sada, kada sve bude gotovo. Slučajno su njegovi senzori zabilježili razgovor - odlučeno je. Ukloniće je. Mislio je da je to nemoguće. Ova malena planeta mu je omiljeno mjesto za rekreaciju. Nije gubio vrijeme. Pošao je kod Njega kako bi zatražio da članovi Organizacije promjene mišljenja. Nije mu bio problem da uđe u prostor hiljadama kilometara udaljene galaksije. Znao je da mu samo On može pomoći.

„Što si došao, opet imaš problem”, začuo je glas u daljini.

„Imam oče, mislim nemam ja, ali imam, mislim...” počeo je da zamuckuje dok je tražio pravi odgovor.

„Ajde, pričaj, nemam ja cijeli dan za tvoje gluposti. Očeš da te pošaljem na Zemlju da riješiš problem? Zato si došao. Mnogo si pametan. Misliš da nijesmo sve pokušali, pa se ti sad našao pametan”, bio je okrutan glas koji mu se obraćao. Znao je i razlog njegovog dolaska i mogućnosti za rješavanje problema. Iako ga je ovo za trenutak uplašilo sjetio se i gorih situacija u kojima je bio.

Skupio je hrabrosti i smušeno izustio:

„Ali ja imam plan, dugo ih već pratim, posmatram, lako ću se uklopiti i djelovati iznutra”, uspio je da procijedi.

„Ti ćeš djelovati iznutra, pa šta misliš budalo jedna da smo mi radili, čekali tvoje fiks ideje?” galamio je On.

„Misliš da si ti sad neki stručnjak? Ajde idi, gubi mi se sa očiju, imaš vremena do sudnjega dana!” povika na sav glas i nestada kao što se i pojavio.

Prisjećao se danas tog razgovora, bubnjalo mu je u glavi. Kao da je neki od senzora popustio. Koji android bi to uradio. Ali, on je pokušao.

* * *

Možda je bila 2016. godina kada je pošao na posao. Ništa neobično. Ustao, obukao se i pošao. To je radio svakoga jutra u isto vrijeme. Imao je zanimljiv posao u nekoj softverskoj kompaniji gdje je mogao nesmetano da radi ono zbog čega je došao. Pretraživao je cijelu planetu. Tražio je grešku. Pokušavao je na razne načine da otkrije zbog čega je odlučeno da se ova, njemu omiljena, planeta sunčevog sistema ugasi. Ranije, kada bi dolazio u posjete, mogao je da izabere oblik i tijelo koje poželi. Provodio bi se po diskotekama, obilazio rijeke i jezera, ispijao različite vrste pića, iako bi kasnije zbog toga imao probleme. Međutim, sada je radio na mjestu koje je bilo toliko izolovano i neprivlačno da bi svi pomislili kako se dosađuje. Ipak, Gabriel je neprestano radio. To ime je izabrao kada je instalirao svoje podatke u sistem, čim je došao u Sjedinjene Države. Tako su ga znali i ranije na ovoj planeti. Bio je toliko ljubazan i druželjubiv da su kolege obožavale da budu u istoj smjeni. Savršen, čak i fizički. Visok skoro dva metra, zategnutih mišića kao vrhunski atletičar a ne programer. Svijetlo plave kose, sa svijetlim očima koje su zračile. U poslu je bio neprikosnoven. Mogao je da napravi program ili aplikaciju za desetak minuta. Poznao je kompjutere kao svoj džep. Pretstavljao je da ga je šef ovoga jutra zbog toga i posjetio.

„Već smo razgovarali ranije, kolega”, reče mu pomirljivo omaleni, stariji čovjek, dok je prilazio.

„Odlučili smo da povedeš tim koji će obučiti naše kolege u novoj kompaniji koju smo kupili u Evropi, nadam se da ste spremni za putovanje.“

Nije mu bilo što je sada morao da putuje. Razlog nije daleki put, za njega je to kao da odete sa jednog na drugi kraj sobe. Želio je da odloži putovanje jer je bio blizu otkrivanju problema. Uspio je nekako da pronađe poruku koja je otišla u svemir prije toliko godina. Kada bi samo na vrijeme došao do njenog tvorca mogao bi mu pomoći. Znao je da je u pitanju mjesto sa ogromnom energijom, ali još nije bio siguran da li se radi o nekoj od piramida koje je do sada pretražio.

„Da li mogu sljedeće nedjelje da odlučim, gospodine Smit?“, upitao je djelujući zbunjeno.

„Da odlučiš?“, začudio se ovaj sjedokosi starac na vratima. „Pa, već je odlučeno. Polazite sutra.“

Nije mu prijala turbulencija staromodne letjelice. Navikao je na sofisticirani oblik putovanja. Relacije kao što je udaljenost od Amerike do Evrope je prelazio brže nego što bi zemljani uspostavili telefonsku vezu, ali sada je morao da putuje sa kolegama. Dok se avion spuštao prema pisti prisjetio se zbog čega je došao na ovu predivnu planetu. Mnogi su smatrali da je nekakvo svemoguće biće načinilo kopno i more i ljude u raj. Međutim, pogled na te prekrasne planine koje se izdižu iz plavičaste vode samo su mu izmamile osmeh na lice i misao o tome koliko su ljudi zaostali. Uprkos mislima koje su ga okupirale napokon mu je jasnije zbog čega su ovu zemlju nazvali Crna Gora.

Dobio je pratnju, vozača i smještaj u jednom luksuznom hotelu. Iznenadio se koliko su svi bili ljubazni i veseli. Očitavao je neku čudnu energiju, potpuno drugačiju od one u Los Angelesu. Taj maleni gradić, u koji su ga doveli da sagrađi softversku bazu, bio je prijestonica države. Shvatio je da su ovi vrhovi koji ga odvajaju od mora oni koje je gledao iz vazduha. Nije mu bilo jasno zbog čega se i on sam osjeća toliko prijatno.

Odmah je uputio osoblje na osnovne zadatke koje treba preduzeti. Kolege su ga slušale bez pogovora izršavajući i najzahtjevnije zadatke. Do sada su se uvjerali da Gabrijel nikada ne griješi. Dok je izdavao naredbe u kancelariji je ušetala visoka djevojka crne kose i pogleda toliko prodornog da je pomislio da gleda kroz njega. Čak mu je prošlo kroz glavu da je otkrila njegovu tajnu, ili je On lično poslao kako bi ga isključila i vratila odakle je došao.

„Čula sam da si ti najveći ekspert za izgradnju softverskih sistema u Americi“, dobacila je sa smješkom djevojka još sa vrata.

Zbunjeno je posmatrao i sa nekoliko riječi koje je stigao da sastavi u svojoj memoriji upitao: „A od koga si to čula?“

Ona nije ni čekala njegov odgovor. Nije ga ni slušala, samo je nastavila.

„Vidjećemo koliko tvoje vještine vrijede ovdje“, rekla je izazivački dok je pružala ruku zbunjenom naučniku.

Prošlo je nekoliko kišnih dana. Ono more koje je posmatrao dok je dolazio sada je bilo tako daleko. Oblaci, koje su rezali planinski vrhovi, toliko su smetali da nije mogao da funkcioniše. Činilo mu se da su drvoredi napravljeni samo kako bi se ljudi sklonili od kiše, od pljuska. Nije mogao ni da zamisli kako prave hladovinu ili imaju bilo kakvu drugu funkciju u toj dolini bogova, kako je čuo da nazivaju ovaj maleni gradić. Zbog lošeg vremena, ali i zbog istraživanja, nije ni izlazio iz kancelarije. Visoki plafoni i prozori preko cijelog zida dovoljno su osvijetljavali prostoriju, ali ne toliko koliko je želio. Uspostavio je kontakt sa multipleksom na svom brodu i upoređivao je prve podatke do kojih je došao još u Americi. Nije slučajno izabrao Los Anđeles za svoju bazu. Bio je to grad u kome su sjedišta mnogih kompanija tako da nikome neće biti sumnjivo angažovanje novog stručnjaka za tehniku. Međutim, razmišljao je da možda to i nije bilo pravo rješenje. Tamo je više od tri godine i nije prikupio toliko energije kao za ovih nekoliko dana. Možda je zbog toga i želio da ostane što duže. A možda je to bilo i zbog nje. Jelena je tako hipnotički djelovala na ljude. Umjela je da očara pogledom, pokretom. Znala je da u nekoliko riječi čovjeku promjeni raspoloženje. Iako on nije bio čovjek, čak nije ni sa ove planete, imao je takav osjećaj.

Prošlo je nešto više od petnaest dana i pojavili su se zraci sunca. Svijetlo je ušlo u ovu ogromnu prostoriju, a s njim i Jelena.

„Vrijeme je da odmorite od posla”, izgovorila je pravo sa vrata. „Danas će biti vedro i vodimo vas u mali obilazak”, bila je ljubazna, ali i zagonetna.

„Hvala ti Jelena, ali neki drugi put”, reče Gabrijel prije nego kolege prihvate ovu ponudu.

„Imamo još dosta posla”, pokušao je da ostane pribran.

„Neću slušati vaše izgovore, automobil je već spreman idemo do rodne kuće naših vladara”, rekla je i već krenula prema izlazu. Nije imala namjeru da se raspravlja, iako su svima glave bile okrenute prema ekranima.

Gabrijel je ranije čuo za ovu dinastiju koja je vladala malom zemljom u Evropi na obali Jadranskog mora. Možda je nekada i znao nekoga od njih, ali je često praznio sve podatke koje je prikupljao tokom putovanja po ovakvim mjestima, pa se nije odmah mogao sjetiti. Ubrzo je saznao da je ova dinastija vladala 222 godine i da je jedan od njih proglašen za sveca. Znao je za ovaj običaj da se nekada ljudi na Zemlji nazovu svetim i da im se pripisuju čudotvorne moći, koje su nekada imale veze sa onima na koje je nailazio na svojim putovanjima. Ali nije znao, ili je možda zaboravio, da je jedan takav svetac rođen i živio na ovoj planini.

„Njeguši su selo na pola puta između mora i vrha Lovćena...”, govorila je Jelena zainteresovanim kolegama. On je nije slušao, podatke je smještao na memoriju pa će kasnije izvući ono što ga bude zanimalo. Samo je uživao u pogledu. U pogledu, ne na prirodu, već na ovo natprirodno stvorenje. Po-

smatrao je njene usne koje se tako nježno pokreću. Očarali su ga čvrsti, bijeli, zubi koji se naziru dok mu se osmjehuje i rukom prelazi kroz kosu.

Nakon duže pauze je upitao: „A gdje se sada nalazi taj vladar“, izgovorio je zamišljeno, jer su senzori baš u ovoj kamenoj kući u kojoj su rođeni i Petar I i Petar II očitavali neke čudne podatke koje je direktno slao na provjeru.

Iako je bukvalno mislio, ostali su shvatili da je pitao nešto sasvim drugo.

„Sada je Njgoš na onom mjestu” rekla je Jelena pokazujući na zaravnjeni planinski vrh iznad njih. Zagonetno je pogledala ovog stasitog mladića, ali je zbog ostalih brzo nastavila.

„Gore se nalazi njegova grobnica. Tražio je da bude tamo sahranjen”, dodala je.

Android je dobro znao da to nije istina. Znao je da njihov Njgoš nije mrtav, jer upravo su najači signali dolazili iz tog pravca.

Dok su ostali razgledali okolinu, probali domaća vina i pršut, Gabrijel je provjeravao podatke i u memoriji pronašao da je Njgoš, ili Petar II kako su ga ovdje zvali, ostavio i pisani trag o svom susretu sa Njim, pod nazivom Luča Mikrokozma. Možda je upravo on ostavio poruku do koje je došao u svom istraživanju.

„Kada idemo gore?” pitao je Jelenu.

Mislio je da će izdržati ovaj pogled, ali se prevario. Kao da je ostao zaleđen u mjestu. Čak i unutrašnji sistemi su počeli čudno da se ponašaju.

„Ako misliš da je to pametno možemo odmah poći”, rekla je ona dok je pokazivala na kolege.

Htjela je da mu ukaže na to da svi još jedu i piju i da ne bi bilo dobro da ih prekine. Ali on je shvatio nešto sasvim drugo. Morao je brzo da reaguje kako ne bi otkrila njegov plan.

„Želio bih da vidim more koje sam posmatrao iz aviona dok smo dolazili”, reče malo smušeno. „Znaš volio bih da iskoristim ovako lijep dan”, brzo je dodao.

Nije mu smetalo što se ide toliko visoko. Svaki stepenik je prelazio laganom. Dok su ostali zaostajali, kraj njega je išla jedino ova graciozna djevojka. Kao da je svakim korakom dobijala više snage. Laganije se uspinjala kako su se približavali vrhu. Kada su se već odvojili od grupe tiho je izgovorila: „Znam zbog čega si ovdje i želim da ti pomognem”, govorila je dok mu je rukom prelazila preko leđa polako dodirujući kičmeni stub na kome su bili skoro svi važniji senzori.

Bio je i zbunjen i srećan istovremeno. Napokon je neko želio da pomogne, ali nije bio siguran u to ko je ona.

„Šta možeš ti da uradiš?”, upitao je bojažljivo dok je prolazio rukom kroz njezinu kosu.

Želio je da je miluje, da je poljubi, da vodi ljubav sa njom baš na tom mjestu, ali sada su oboje znali da je ne dodiruje zbog toga. Dok je rukom prelazio preko Jelenine savršeno zaobljene glave skenirao je i prikupljao podatke o tome ko je, ili šta je, ovo prekrasno biće. Prvo je pomislio da je On poslao da mu pomogne, ali onda se sjetio da bi i On sam, nakon svega, volio da se ova planeta zauvijek ugasi.

„Znam i ko si i odakle dolaziš”, još tišim glasom je izgovarala djevojka dok ga je vodila kroz tajne prolaze ispod sarkofaga u kome je navodno položeno Njegoševo tijelo.

„Mi znamo da želiš da pomogneš našoj planeti i nisi sam u tome”, reče Jelena.

„Ja sam jedna od vila koje su ostale da pomažu ljudima, ali nakon nekoliko loših događaja po nas moramo da djelujemo u tajnosti i ovo je jedino mjesto na kome smo bezbjedne”, reče ona bez ustručavanja pred ovim neznancem.

I ona je izmjerila njegovu energiju i skenirala osnovne karakteristike što je bilo dovoljno da jednim dodirom na nekoliko tačaka otkrije prave namjere ovog nezemljanina.

„Želiš da kažeš da ste vi poslale poruku za pomoć?”, upita je sada već zbunjeni Gabrijel.

„Mi jesmo u nevolji, ali je poruku poslao neko drugi”, reče ova prekrasna djevojka i pogled usmjeri na jedan kameni blok na zidu koji se polako otvori.

Pred njim je stajao još veći i još ljepši organizam od onoga koji je odbačio kada je stigao na Zemlju. Muškarac u crnoj dugačkoj svili sa visokom bijelom kapom na glavi.

„Gavrilo, dobro došao moj dragi brate...”, reče dubokim glasom krupni mladić, obasjan svjetiljkom u pozadini.

„Petre, zar je prošlo toliko vremena?”, reče android i pođe u zagrljaj starom prijatelju.

Znao je da ima nešto poznato u onim slikama dok je posmatrao Njegoša kada je istraživao crnogorske vladike, ali zbog čestog pražnjenja podataka nije se mogao odmah sjetiti o kome je riječ. Nekada su provodili dosta vremena zajedno. Gavrilo, kako su ga ovdje nazivali, vodio jer ovog vladara vila u obilasku po cijeloj vasioni još dok je bio dijete. Nije mogao da se tačno prisjeti kada ga je prvi put vidio i da li je bio sam ili sa stricem.

„Kada sam saznao da dolaziš na Zemlju sve sam uradio da dođeš u Crnu Goru”, reče mu Njegoš.

„Znaš da volim da te vidim, da sa tobom razgovaram po nekoliko dana o vasioni, ali sada smo u veoma opasnoj situaciji i nemamo baš mnogo vremena”, govorio je Petar dok je pokazivao Gabrijelu mjesto na koje će sjesti.

„Kupili smo kompaniju u kojoj si radio i jedan od naših ljudi te je uputio na Cetinje. Nije tada još mogao da ti otkrije detalje, ali sada si tu i treba da znaš. Ja sam poslao poruku da nam je potrebna pomoć. Dobro znaš da je Svevišnji ljut na Zemljane i da ga neće interesovati ako nas Organizacija ugasi”, govorio je u jednom dahu ovaj stasiti mladić, dok je palio brojne ekrane na kamenoj tabli ispred njih. Za to vrijeme Jelena je dovela još nekoliko vila koje su sjedale u najvećoj tišini dok Njogoš govori.

Gabrijel nije želio ni da pomene šta i koliko zna. Kada bi rekao da je već određen i posljednji minut razočarao bi ovog iskrenog borca za dobro.

„Ovo je posljednje utočište gorskih vila, ali odavno je i ono ugroženo. Satana nas je otkrio i želi nas uništiti. Zbog toga smo primorani da održavamo neprestanu energiju koju širimo kroz Lovćen i čak smo odlučili da, ukoliko se niko ne pojavi, pomogne nam da otpočnemo totalni rat sa Nečastivim, koji preuzima cijelu planetu. Znaš da je moj stric, sveti Petar, ostavio lasere za odbranu i, ukoliko budem morao, ja ću ih aktivirati.”

Dok je Njogoš pričao, Gabrijel je abdejtovao sve podatke koje je imao i uspio neke da povrati u aktivnu memoriju. Prisjetio se koliko, kako i sa kime je provodio vrijeme i na Zemlji i van nje, i od vila i od ljudi.

„Znao sam da moram da se vratim i pomognem, ali nijesam znao zbog čega”, rekao je ovaj android.

„Sada znam da ste vi, iskreni borci na strani dobra, jedini razlog zbog koga sam došao.”

„Ja ću pokušati da vam pomognem, ali ako nas otkriju demoni onda ćemo imati ozbiljne probleme”, reče najkraće što je mogao da otkrije.

* * *

Prošle su četiri godine od tog susreta. Zaljubio se u Jelenu i svaki tren provodio sa njom. Ali to nije bio jedini razlog zbog koga je ostao. Borili su se protiv Satane. Radio je sa njima i dan i noć kako bi uspjeli da prošire energiju na ostale označene oblasti na planeti. Ali, jednog dana je dobio poruku.

„Moraš napustiti planetu. Ostalo je još 20 sati do uništenja.”

Bio je određen i dan i sat uništenja. 9.10.2021. godine, tačno 22h po srednjeevropskom vremenu. Satana je toliko zavladao planetom da je jedino rješenje bilo da se u potpunosti ukloni. Kada se posljednji put pozdravio sa Jelenom zamolio je da napusti Zemlju. Govorio je Njogošu da moraju spašavati bar čiste duše i tražiti im neko novo mjesto na kome će biti bezbjedne. Nadao se da su poslušali njegove savjete. Navukao je zastore i ugasio ekrane na kojima je mogao vidjeti eksplozije. Otišao je kod Njega kako bi ga izvjestio o neuspjeloj misiji na, sada već bivšoj, planeti Zemlji.

Priča je objavljena u antologiji Regia fantastica (2014)

FLORA

Njegoš se vratio na Cetinje sa svoga posljednjeg putovanja po Italiji gdje je, radi liječenja, boravio nekoliko mjeseci. Ali ni italijanska blaga klima ni čuveni bečki ljekari nijesu mogli ništa učiniti na poboljšanju njegovog zdravlja. Na Vladičino navaljivanje dr Škoda mu je kazao istinu o opasnoj bolesti. On nije želio da umre u tuđini, pa je žurio da se što prije vrati u Crnu Goru.

Stoički je bolest podnosio, mučio se i polako oprštao od ovoga svijeta, dok je onaj drugi i za njega bio velika misterija.

- Dimitrije! - zazva Vladika svoga sekretara.

- Evo me. Zdravo svanuo, Gospodaru!

- Bogami, teško ću ja više zdravo svanjivati! Sve mi se uzmutilo od bolova u prsima, kašlja i nesаницe, pa ne znam ni koji je dan, ni koje je čislo, a godinu bih valjda pogodio - reče Vladika uz osmjeh koji se kao zračak sunca razli po njegovom licu.

- Godina je 1851, dan je četvrtak a čislo je 11. oktobar po starome ili 23. po novome stilu, a sada je 8 ura i 15 minuta na mome venecijanskom satu.

- Šta je to u vaseljenu - trenutak jedan, ili nešto između dva trena, no tamo nema vremena. Bog ne mjeri vrijeme.

Cijeli dan je bio kao u nekom zanosu. Neka tišina se slegla nad Cetinjem, ni ptica da se čuje. Onda je pala noć, nigda ozvjezdanija. Primakli su ga do prozora da gleda nebo, što je od djetinjstva volio.

- Nema još moje zvijezde, Milakoviću. Ako se pojavi pretekao bih do proljeća.

- A koja je vaša zvijezda, čestiti Vladiko?

- Pasja zvijezda ili Sirijus, najsjajnija na našem nebu, a pojavljuje se krajem jeseni i tokom zime. I ona me je zaboravila. To je zvijezda moje sudbine, kao Vitlejemska.

Njegoš se u velikoj stolici svu noć mučio, nikako da nađe položaj. A kad je zaspao, poslije dugo vremena, spavao je mirno. Samo bi se pokatkad čulo hripanje iz njegovih grudi.

Kad se probudio sunce je po sobi rasipalo svoje sjajne zrake. Pogledao je prema prozoru i osmijehnuo se. Onda je ugledao buket cvijeća na uzglavlju.

lju svoga kreveta. U čudu se pitao otkud se stvorilo cvijeće u njegovoj sobi.

- Dimitrije! Milakoviću!

- Treba li Vam što, Gospodaru? – ogłosi se perjanik ispred vrata.

- Zovi mi sekretara, čöće!

- Evo me, Gospodaru! - dotrča Milaković.

- Otkud ova kitica cvijeća jutros ovđe na mome krevetu, ko je ovo donio? Je li me ti to već spremaš na onaj svijet, Dimitrije.

- Ne dao Bog, čestiti Vladiko! Dvadeset godina Vas vjerno služim. I ja ovaj buket prvi put vidim. Niko nije dolazio, da ja znam. A evo, sve ćemo pitati jeli neko nekoga vidio...

Dodoše perjanici, vojvoda Novica Cerović, Pero Tomov i Đordžije Savov, glavari koji su se tu zatekli, posluga...

Niko ništa nije ni čuo ni vidio. Kao da je neka tajanstvena sila donijela cvijeće u Vladičinu sobu.

- Ovo cvijeće kao da nije od ovoga svijeta, Gospodaru! Ovakvoga ne viđeh u svome životu. Sve mu je čudno i boja i oblik i miris - reče začuđeni Novica.

Kad se svi razidoše, navališe sjećanja. Mučila ga je misterija buketa.

Sjećao se da je isti ili sličan buket dobio od tršćanske balerine Flore Fabri Bretin, koja ga je oduševila kao nijedna žena u životu, njega, pustinjaka cetinjskog.

Njgoš je uz brojne počasti koje mu je priredio guverner Trsta prisustvovao baletskoj predstavi, u stvari romantičnoj operi *Robert đavo*, 20. januara 1844. godine naveče, u tršćanskom pozorištu *Teatro Grande*, u kojoj je Flora imala ulogu Helene.

- Sjedio sam u loži njegove svjetlosti, grofa Štadiona. Kad se ona pojavila nešto se desilo mimo moje volje. Bio sam kao opčinjen – oduševljen baletom, hipnotički očaran njenom igrom. Vrhunac voshištenija se zbïo kada su nam se pogledi sreli. Ona me je viđela u publici i kao da je samo za mene igrala. To se ne uči, to je božji dar – i talenat i genijalnost. Kao da nije bila od ovoga svijeta, a možda i nije.

Neka sila me je podigla sa fotelje. Kad su nam se pogledi sreli kao da je munja kresnula, kao da su se zvijezde sudarile, kao da me je grom pogodio, tako da sam nekoliko trenutaka stajao skamenjen od ushićenja i netremice je gledao, samo što se nijesam srušio na sjedište. Ona je to viđela i osmijehom me pozdravila i ohrabrila.

Igrala je iznad ljudskih mogućnosti, kao boginja Flora, a ja sam, čöće, vladika, bio van sebe. Vrijeme kao da je stalo. Neki entuzijazam dizao me je prema nebu, prema idejama i idealu ženstvenosti, prema tajni postojanja i onome Platanovom vretenu oko koga se sve okreće, cijeli kosmos i mi u njemu. Flora je bila to vreteno.

Predstavljenije je dočaravalo pakao na moje oči, ali je Fora u roli Hele- ne svojom pojavom sve to demonsko preobrazila u ljudsko, čak i nesrećnog Roberta je preobratala u osobu dostojnu raja. Ja sam, zahvaljujući njoj, bar za trenutak, izašao iz sopstvenog pakla u duši i dještvitelnosti.

Shvatio sam kolika je i kakva moć tvorenija, umjetnosti uopšte, poezije posebno, kad sve prožima muzika sa nebeskih orgulja, koja prati anđeoske horove.

Prvi put sam tako bio van sebe. I danas sam, kad se sjećanjem vratim na to večer, voshišten, iako sam na ždrijelu drugoga svijeta. Flora Fabri Bretin – kao da se božestveni genij u nju otjelotvorio. Dante je imao svoju Beatriču, a ja ne mogu imati svoju Floru, čak ni idealnu, jer vladikama to nije dopušte- no, čak iako su poete, pogotovo u ovoj pustinji, u mom narodu će je nježnost opasnija od gube...

Po završenoj predstavi upoznali su ga sa Florom. Tada joj je poklonio biserne brojanice, sa srebrnim krstićem, a sjutradan joj je poslao cvijeće, na što mu je ona uzvratila lijepim buketom, sličnim ovome koji se stvorio u njegovoj sobi. Njogoš je napisao i pjesmu *Tri dana u Trijestu*, u kojoj je šest stihova posvećenih gracioznoj tršćanskoj balerini Flori, koja mu je ličila na zvijezdu, a „pogledom svojim očaranim pakao u raj može pretvoriti“.

Taj pogled je za njega bio sudbinski. Od tada je bio ispunjen nekim posebnim elektrizmom, neviđenim entuzijazmom. Za tri godine napisao je svoja najbolja djela. Onda ga je stigla bolest.

Ali ovoga jutra mučilo ga je čija je ruka, ako ne Božja, donijela buket. A mogla je samo ženska. A Njogoš je, kao i svaki čovjek, imao svoje tajne.

- Ako u ovoj misteriji ima ženskoga prsta, onda ona ne može biti bez Flore. Ona je čarobnica, ali ne kao Kirka, već sovršenstvo tvorenija.

Negdje oko podne upade perjanik Vido u Vladičinu sobu.

- Radovan Piper se dao u potragu za tajanstvenom osobom koja je mogla donijeti tu čudnu kiticu cvijeća. Niko ništa ne zna. Niko nikoga nije vidio. Samo je pored desne kule od dvora nađen ovaj crveni svileni šal ili marama. Otkud se tu stvorio, samo Bog zna.

- Znam ja, Vido!

Vladika ga je uzeo u ruke, pa ga je ćuteći dugo razgledao i odložio po- red jastuka.

- Petkom ni vampiri ne izlaze iz grobova, pomisli vladika.

Uto ga prevari san i zaspao. U san mu je došla Flora u purpurnom plaštu i vodila ga kroz prepune vrtove cvijeća i lijepog drveća, kao u Venerinom vrtu na slici Sandra Botičelija *Primavera*, koju je vidio u Firenci.

Kad se probudio bio je ozaren, ali je ćutao. Uveče mu se zdravlje pogor- šalo, a sa njime i vrijeme. Stigle su i duge cetinjske kiše. Nije se moglo nikud.

U petak ujutru, u 10 sati 19/31. oktobra 1851. godine, u svojoj Biljardi, Njegoš je umro. Zbog rđavog vremena njegov zavjet da bude sahranjen u Kapeli na Lovćenu nije mogao biti ispunjen, ali i u strahu od dušmana i izdajnika, u kojima Crna Gora nikad nije oskudijevala, da mu ne ugrabe glavu.

Sahrnjen je treći dan po smrti i sa njim onaj cvijet.

Silan narod se slio na Cetinje da isprati svoga Gospodara. Plakala je cijela Crna Gora.

U Rimu na predstavi, kažu, da se Flora istoga dana, iz čista mira, one-svijestila. Niko, ni ona, nije znao kako i zašto se to dogodilo.

Kad je mjesec dana kasnije u Trstu održan parastos u pravoslavnoj crkvi u spomen preminulom crnogorskom vladici Petru II Petroviću Njegošu, između brojnih viđenih ličnosti bili su i Flora i njen muž Luidi Bretin.

Nakon četiri godine od Vladičine smrti, početkom septembra 1855, knjaz Danilo je odlučio da ispuni zavjet i njegove zemne ostatke prenese na Lovćen, u Kapelu koju je Vladika još za života sagradio i posvetio svome stricu Svetome Petru Cetinjskom.

Kako je stara skrinja bila izagnjila, naređeno je da se načini nova u koju je stavljena prvobitna. Knjaz Danilo je, iz radoznalosti ili pod uticajem neke više volje, tražio da se skrinja otvori „da vidi Vladiku kakav je“. No, i pored odvrćanja da to ne čini, njegova se zapovijed morala izvršiti. Vladičino tijelo je bilo sagnjiljelo, osim desne ruke i onoga tajanstvenog cvijeta kojega su po želji njegove majke Ivane položili pored mitre, poklona ruske carice prilikom zavladičenja u Petrovgradu. Stogodišnji otac Njegošev Tomo uze sinovljevu ruku, poljubi je i vrati u kovčeg. I ona i onaj cvijet se istoga časa slediše i pretvoriše u iskričavi srebrni prah.

- Sve je prah, pomisli starac. Samo je duša vječna, ako se i ona, pusta, u prah ne pretvara...

U toku noći izašla je zvijezda, najsjajnija na našem nebu, i Lovćen obasjala purpuruom. Na Njegoševom grobu osvanula je svijeća sa plavim plamičkom koji se ne gasi.

BIOGRAFIJE

1. Branislav Janković rođen 1969. godine u Nišu. Novinar i pisac. U izdanju beogradske Lagune izašla su mu četiri romana: O vukovima i senkama, Suze Svetog Nikole, Vetrovi zla i Peta žica. Knjigu priča Bezimeni, objavila mu je izdavačka kuća Admiral books. U zbirci đavolji prst (REFESTICON 2015) objavljena mu je priča Pismo slepim monasima.

2. Adrijan Sarajlija je rođen 1976. godine u Zvorniku. Diplomirao je na Medicinskom fakultetu u Beogradu 2001. godine, a na istom fakultetu je završio specijalizaciju iz pedijatrije i odbranio doktorsku disertaciju iz oblasti epidemiologije. Na polju urođenih poremećaja metabolizma i kliničke genetike se stručno usavršavao u Duke univerzitetu, Hajdelbergu, Berlinu, Majncu... Pripovetke objavljuje od 2007. godine, u književnim časopisima i antologijama fantastičke i avangardne književnosti, stvarajući u širokom rasponu od naučne fantastike i horora do alternativne istorije i magijskog realizma. Autor je zbirke priča i novela Manufaktura G (2010) i romana Ogdalo za vampira koji je 2012. uvršten u širi izbor za NIN-ovu nagradu. Član je Udruženja književnika Srbije i aktivni učesnik signalističkog umetničkog pokreta. Do sada su mu objavljivane priče u zbirka REFESTICON 2013, 2014. i 2015. godine.

3. Ivan Nešić rođen je 1964. godine, živi i radi u Beogradu. Na žanrovskoj sceni je prisutan od 1982. godine. Njegova proza zastupljena je u časopisima Sirius, Alef, Znak Sagite, Emitor, Večernje novosti, Fantasyka, Književna reč, Kikindske novine, Naš trag, Orbis, Kvartal i Književna fantastika, kao i antologijama Tamni Vilajet 4, Priča za kraj veka, Ugriz strasti: Priče erotske fantastike, Gradske priče 3: Fantastika, Beli šum: Antologija priča o televiziji, Istinite laži: Priče o urbanim legendama, Apokalipsa – juče, danas, sutra: Priče o smaku sveta, U znaku vampira: Muške priče o krvopijama, Haarp i druge priče o teorijama zavere, Nova srpska pripovetka i Antidepresiv. U zbirci Đavolji prst (REFESTICON 2015) objavljena je priča pantalone u cimetovoj boji. Dobitnik je nagrade Društva ljubitelja fantastike „Lazar Komarčić“ za kratku priču 1996. godine. Objavio je zbirke priča Rigor Mortis (1997) i Jedan na jedan (2009).

4. Mira Satarić je rođena 1978. godine u Novom Sadu. Filološku gimnaziju i Filološki fakultet - japanski jezik i književnost završila je u Beogradu, gde i sada živi i radi kao prevodilac. Do sada su joj objavljene priče u Marsonicon-u 7 i 8, u zbirci „Ekološke priče“ (FFK Pazin), u Faniznu Librarian 3 i 4, novogodišnjoj horor zbirci „Nešto diše u mojoj torti IV“, kao i na sajtu Blacksheep i u Ubiq-u 17. Trenutno je član žirija u okviru Konkursa za najbolju putopisnu priču starijih (60+), koji organizuje Amity, a koji teži da

promoviše aktivno starenje i sačuva od zaborava i podeli sa drugima bogato iskustvo starijih generacija.

5. Relja Antičić je rođen 17. decembra 1988. godine u Šapcu. Završio je gimnaziju, pokušao da upiše filmsku režiju na FDU, kratko studirao grafiku i dizajn, trenirao je tekvondo i kendo. Ilustrovao je nekoliko časopisa, elektronskih i štampanih zbirki i zbornika, i saradivao na dva animirana spota. Bavi se stripom i jedan je od osnivača i lidera strip gilde ENSÖ. Član je Esnafa V i redakcija časopisa "Omaja" i "Emitor". Objavljivao je priče u više zbirki, zbornika i časopisa među kojima su Nešto diše u mojoj torti II, Emitor, Omaja, Helly Cherry, Libartes, Kad regent u vinu zapeva, antologiji HAARP i druge priče o teorijama zavere i u zbirci Nešto diše u mojoj tor3. U zbirci Đavolji prst (REFESTICON 2015) objavljena mu je priča Ples mesa i duha. Živi u Šapcu gdje crta, slika, piše, ponekad planinari.

6. Tihomir Jovanović je rođen 1955. godine u mjestu Osipaonica, Opština Smederevo. Piše i prevodi djela iz oblasti SF-a. Kao član društva ljubitelja fantastike Lazar Komarčić uredio mnoge brojeve fanzina Emitor, koji je na Eurokonu u Povdivu 2004. godine dobio nagradu za najbolji fanzin. Učestvovao na regionalnim konkursima i do sada su mu priče objavljene u zbirka: Zekon (BiH), Refestikon (Crna Gora), Istrakon i Festival fantastične književnosti Pazin (Hrvatska), kao i u regionalnoj antologiji fantastike Regia fantastica (Beograd 2014). Priče su mu objavljene i u časopisima Sirijus, Galaksija, Orbis, Signali, Kikindske novine, Ulaznica, Naši tragovi, Omaja i drugim. Preveo roman Reanimator – H.F. Lavkraft (Izdavač Tabernakl). Sekretar je udruženja Fanovi naučne fantastike Sci&Fi i član književnog udruženja Posada iz Beograda. Iz štampe mu je 2016. godine izašla zbirku priča „Palisade i čadori” o jedinom nepokorenom selu na balkanu za vrijeme otomanske imperije.

7. Slavica Čosić Bigren, rođena je u Majdanpeku, odrasla u Lazarevcu. Završila master studije, a studirala je englesku i holandsku književnost i jezik na univerzitetima u Beogradu, Gentu i Beču. Piše kratke priče, fantastične priče i poeziju. Iako je godinama u rečima, tek od nedavno su reči zagospodarile njom zahtevajući da im da literarni izraz. Priče su joj objavljene u zbirci najkraćih kratkih priča sa XIII konkursa izdavačke kuće Alma. Objavljivana je u regionalnim zbornicima kratkih priča i poezije, između ostalih i u zbirci Đavolji prst (REFESTICON 2015).

8. Dragan Popadić je rođen 1961. godine u Zrenjaninu. Srednju školu je završio u Kotoru, a Fakultet političkih nauka, smjer novinarstvo u Beogradu. Direktor je Radio Tivta gdje je stalno zaposlen od 1986. godine kao novinar. Potpredsjednik je Upravnog odbora Unije lokalnih javnih emitera Crne Gore. Bio je dugogodišnji dopisnik RTV Crne Gore iz Tivta. Do sada je objavio dvije knjige „Grčka trilogija” (Jelena od Sparte, Rat za Troju i Agamemnon i Klitemestra) i sa Ivanom Toskićem knjigu dječije poezije na crnogorskom i romskom jeziku “Što se ne bi mjesec jeo”. Priče su mu objavljene u zbirkama Nevidbog, Prsten sa one strane sna i Đavolji prst Regionalnog festivala fantastične književnosti REFESTICON i zbirci Regia fantastika (Beograd, 2014). Ima titulu FIDE majstora i pet godina je bio selektor muške šahovske reprezentacije Crne Gore. Oženjen je i otac dvoje djece.

9. Dinko Osmančević rođen je 1971. godine. Pisac kratkih formi, naučnofantastičnih priča, satiričnih priča, pjesama, aforizama. Za SF priču „Povratak vođe” dobio prvu nagradu časopisa Galaksija (2000.). Dobitnik je brojnih nagrada na festivalima satire i humora i konkursima. Aforizmima zastupljen u desetak bosanskohercegovačkih, ex jugoslovenskih i balkanskih antologija, kao i u brojnim zbirkama aforizama i kratkih priča.

10. Borislav Cimeša je rođen na Cetinju 16. maja 1953. godine. Po obrazovanju je ekonomista, a po zanimanju menadžer u kulturi. Kao slobodni i nezavisni intelektualac živi kao profesionalni književnik, naučni istraživač i publicista. Predsjednik je Crnogorskog kulturnog foruma sa Cetinja, urednik njegovih izdanja i direktor časopisa Crnogorski anali. Jedan je od osnivača Crnogorskog Pen centra, Crnogorskog udruženja nezavisnih književnika, Crnogorskog udruženja nezavisnih novinara, Matice crnogorske, Matice muslimanske, saradnik Foruma Bošnjaka, Dukljanske akademije, sekretar Instituta za crnogorski jezik, Crnogorske pravoslavne crkve, član Mitropolitnog savjeta i urednik njenog časopisa Lučindan. Član je brojnih udruženja u regionalnom kontekstu. Njegova bibliografija sadrži više od 2500 jedinica, a bio je urednik i izdavač više od 120 izdanja. Bio je pokretač, urednik, sekretar, član redakcije niza listova. Dobitnik je brojnih nagrada za književnost, a priče, eseji i radovi su mu prevedeni na engleski, albanski, rumunski i druge jezike. Zastupljen je u više pregleda, izbora, panorama i antologiji jugoslovenske haiku poezije „Grana koja maše“. Do sada su mu objavljene brojne knjige među kojima i roman „S one strane života”, a roman „Kratka istorija vječnosti” je u štampi.

11. Luka Vidosavljević je rođen 17. jula 1992. godine u Leskovcu. Završio gimnaziju u istom gradu, a trenutno studira Fakultet za pravne i poslovne studije – dr Lazar Vrkić. Pored studija, piše projekte za civilni sektor i zamenik je glavnog urednika Leskovačkih vesti. Voli istoriju i vi-teštvo. Trenirao je košarku osam godina, a sada trenira borilačke veštine. Tokom školovanja u mu je objavljena priča „Stranci u noći” u gimnazijskom godišnjaku „Mi“. Nakon upisivanja studija prava počinje ozbiljnije da se bavi pisanjem, usko se fokusirajući na žanrove epske i naučne fantastike. Priča Lovci na blago mu je objavljena u zbirci đavolji prst (REFESTICON 2015). Omiljeni pisci epske fantastike su mu Skot Linč, Piter V. Bret, Patrik Rotfus, Dejvid Gemel i Džo Aberkrombi. Trenutno radi na mozaičkoj zbirci kratkih priča o nadarenim mladim osobama sa područja Balkana.

12. Predrag Vukadinović je rođen 4. jula 1961. godine u Prištini. Diplomirao je na građevinskom fakultetu u Beogradu. Njegov prvi roman „Taj neobičan dan” objavljen je 2012. godine, u ediciji Znak Sagite. Po motivima ovog dela, zajedno sa scenaristom i književnikom Zoranom Stefanovićem, učestvovao je u izradi scenarija za celovečernji igrani naučnofantastični film. Inspirisani knjigom i scenarijem, bend Ljubičice objavio je mikro-album: That extraordinary day. U slobodno vreme bavi se proučavanjem strukture prostornog polja i (meta)fizičkih procesa, pa se nada skorajšnjem objavljiva-nju rada: “Uobličenje ili filozofsko-religijski i fizičko-matematički principi u osnovnim i složenim strukturama prostornog polja”.

13. Ana Radun-Tomić rođena je 1990. godine u Drvaru. Živela je skoro dve decenije u Beogradu, gde je diplomirala elektrotehniku i računarstvo. Piše poeziju, prozu, recenzije, prikaze. Saraduje sa nekoliko regionalnih porta-tala. Radovi su joj nagrađivani na konkursima, pohvaljivani i objavljivani u zbornicima. Jedna priča joj je objavljena i u zbirci Prsten sa one strane sna (Refesticon 2014). Objavljuje u elektronskim i štampanim medijima. Autor-ka je romana *Princ sa bombonjerom*. Živi i stvara u Crnoj Gori.

14. Milena Stojanović rođena je 1988. godine u Paraćinu. Diplomirala je na Fakultetu za menadžment. Piše priče sa elementima slovenske mitolo-gije u koju je veliki zaljubljenik. Do sada je objavila više od 40 priča na sajto-vima, u zbornicima i časopisima među kojima su i Omaja, knjigepravac.com, konkursiregiona.net, avlija.me, kreativni-magazin.com, blacksheep.com, slovoslovlje.com, Slava, Veles, Ubiqua i drugih. Zastupljena u Zborniku savremenih ljubavnih priča Kreativne radionice Balkan. Dobitnik je brojnih nagrada za kratke priče u kategoriji do 30 godina među kojima su Prvo me-sto Magda Simin, Stanislav Preprek, Vojislav Despotov, Mihal Babinka, Pavle

Popović, Janoš Siveri, Rade Tomić, Joan Flora, Duško Trifunović i druge... Roman „Petruški zmaj” je bio u užem izboru za objavljivanje u ediciji Golub gradske biblioteke Karlo Bijelički u Somboru. Član je Društva za negovanje tradicije, kulture, umetnosti, turizma i ekologije “PETRUS” - Zabrega i književnog kluba “Mirko Banjević”. Priprema i uređuje online časopis Kreativni magazin i piše za portal paraćin info.

15. Katarina Kukuruzović rođena je u Zemunu 1976. godine, gde je završila osnovnu školu i gimnaziju. Već u osnovnoj školi ispoljila talent i interesovanje za literarno stvaralaštvo, a u gimnaziji učestvovala i osvajala nagrade na konkursima za kratke priče, poeziju i zbirku pesama gimnazijalaca Srbije. Završila je Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu. Po obrazovanju je doktor medicine, po zanimanju pisac i administrator sadržaja web stranica, stručnjak za Internet marketing, po hobbiju turista avanturista, planinar i bajker. Smatra da su rodno senzitivni nazivi zanimanja često smešni, baš kao i uverenje da je zanimanje nešto što fakultetska diploma nužno determiniše. Učestvovala je na više književnih radionica i pesničkih kampova. Kao novinar saradnik objavljuje tekstove u časopisu “PC Press”. U zbirci pesama “Nek te ima, moj Zemune” (izdavač: Akademska izdanja, Zemun, 2014.) objavljene su četiri njene pesme. Član je međunarodnog udruženja “Poetas Del Mundo”. Piše na srpskom i engleskom jeziku.

16. Katarina Marić, rođena je 14. oktobra 2000. godine u Foči. Učenica je prvog razreda Opšte gimnazije SŠC u Foči. Nosilac je Vukove diplome. Završila je nižu muzičku školu. Nagrađena je drugom nagradom na konkursu posvećenom žrtvama Jasenovca, za pjesmu “Suze Jasenovca” 2015. godine. Govori i piše engleski jezik, služi se francuskim i italijanskim. Voli muziku i sport, trenira tenis.

17. Tamara Babić je rođena u Beogradu 1986. godine. Na Odeljenju za arheologiju Filozofskog fakulteta u Beogradu odbranila je master rad 2010. godine nakon završenih osnovnih studija. Za sada je objavila jednu stručnu monografiju „Barke u svakodnevnom životu i religiji Egipta Starog carstva”, 2014. godine i više naučnih radova. Završila je novinarsku praksu, te piše i novinske članke. Osvojila treće mjesto za najbolju priču u regionu 2015. na konkursu časopisa “Avlija”. Učestvuje aktivno u Književnoj radionici Znaka Sagite koja se bavi žanrovskom književnošću (F/SF/H). Učestvuje u online projektu Poezija danas. Živi i radi u Rijeci.

18. Nataša Milić živi i stvara u Beogradu. Piše kratke i nešto duže priče. Neke od njih su objavljene u istrakonskom "Virusu časti", zatim u časopisu "UBIQ", u antologiji "Haarp i druge priče o teoriji zavere", koju je priredio Goran Skrobonja, u kruševačkom časopisu "Putevi kulture", u "Emitoru" i u e-časopisima.

19. Marija Lesan je rođena u Beogradu 1988. godine gdje živi i stvara kao književnica i slikarka. Po životnom opredeljenju je filozof. Zaljubljenik je u nauku. Povremeno objavljuje članke na temu kulture i nauke za internet portale i časopise. Svojim radovima je zastupljena u brojnim zbornicima i časopisima. Nagrađivana je na međunarodnim festivalima poezije i kratke priče. Do sada su joj objavljene tri zbirke poezije „Sokovi bola i srditosti” (Udruženja pisaca „Poeta”, 2013. godine); „Vatre sa Sumatre” („Nova POETIKA”, 2013. godine); „Druga plovidba” („Nova POETIKA”, 2013. godine).

20. Ivan Barić je rođen 26. juna 1983. godine u Splitu gdje je završio računarstvo na Odjelu za stručne studije. Pisanjem se bavi petnaestak godina i za njega nema boljeg načina da upoznaš sebe, kao ni da tu istu jedinku predstaviš drugima. Voli čitati Bradburya, Reeda, Silverberga, Asimova, Tolkiena. Smatra da je istina da je možda sve već rečeno, ali svaki pisac sa sobom donosi svoj vlastiti stil otkrivajući tako nove i neistražene dimenzije. Nada se da će s vremenom mnogi čitatelji uživati u njegovim svjetovima, a čuo je glasine da je već tako na nekom čudnom svijetu u galaksiji Andromeda.

21. Vedran Volarić diplomirani je komunikolog i pisac znanstvenofantastičnih, kriminalističkih, bajkovitih, ljubavnih i satiričnih djela. Objavio je više od trideset priča u digitalnim i tiskanim medijima na hrvatskom i engleskom jeziku. Za kratku priču na natjecajima osvajao je pet puta drugo mjesto (Duško Trifunović 2015., Rade Tomić 2015., Joan Flora 2015. (u kategoriji do 30 godina), metaFORA – SFora 2014. i Cassišu 2012. godine. Nagrađen je i trećim mjestom za najljepše ljubavno pismo Čitafora 2016. Priče su mu se našle u užem izboru natječaja *Oktobar, mesec horora* 2014., te u širem Sedmica i Kritična masa 2016., Priče o telu 2015. i Promena 2015. Odabran je među 16 hrvatskih autora za prvo izdanje američkog bloga UnderPass, dok su mu djela preko natječaja ugledala svjetlo dana u zbornicima poput Rukopisi 38, The Split Mind, *Stranci i Marsonic, a objavljena su i u raznim časopisima (Dulist Dubrovačkog lista, Express 24 sata, UBIQ). Priče su mu dostupne i na internetu (Večernji list, Čitajme.com, Prozaonline, GKZ).*

22. Tatjana Milivojčević je rođena 23. oktobra 1975. godine u Sremskoj Mitrovici. Završila je gimnaziju, društveno-jezički smer, zatim studije na *Visokoj školi za obrazovanje vaspitača* u Sremskoj Mitrovici i specijalizirala na *Visokoj školi za vaspitače* u Šapcu i stekla zvanje strukovni vaspitač-specijalista za likovno vaspitanje. Pisanjem proze se bavi više godina, a poezijom od nedavno. Ljubav prema fantastici neguje još od detinjstva. Radi deset godina kao vaspitač. Udata je i majka dve devojčice.

Adnadin Jašarević je rođen u Zenici 9.3.1967. godine. Diplomirao žurnalistiku na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu. Kao novinar radio u dnevnim novinama „Oslobođenje“ i televizijama NTV Zetel i RTV Zenica. Direktor je Muzeja grada Zenice od 2007. godine. Osnovao je prvu bh školu stripa 1995. godine. Uređuje ediciju *Tragovima bosanskog kraljevstva*, regionalne godišnje zbirke fantastičnih priča, te organizira istoimeni festival fantastične književnosti od 2006. godine. Objavio je deset knjiga, između ostalih prvi bh roman epske fantastike i desetine kratkih priča u zbirkama festivala fantastične književnosti u regionu, antologijama, časopisima i internet portalima. Za knjigu priča „Kuća bez prozora“ dobio je nagradu MKM „Zeničko proljeće“ za najbolju knjigu objavljenu 2007. godine. Dobitnik je nagrade Zaklade Fra Grgo Martić za najbolju bh dječiju knjigu u 2013. godini, te nagrade za najbolju dječiju knjigu u regionu „Mali princ“ (za Hrvatsku, Crnu Goru, Srbiju i Bosnu i Hercegovinu), kao i Godišnju nagradu Društva pisaca BiH za najbolju dječiju knjigu. Riječ je o knjizi priča za djecu „Tamoiza“. Dobitnik je i „Zlatnog pera“, nagrade za najbolju neobjavljenu priču za djecu u BiH u 2015. Stalni je saradnik u časopisima Društva pisaca „Život“, SKPD Prosvjeta „Bosanska vila“, te Matice hrvatske „Hrvatska misao“ i „Krijesnica“.

Predsjednik je međunarodnog žirija Regionalnog festivala fantastične književnosti REFESTICON koji se održava u Bijelom Polju (Crna Gora). Član je Društva pisaca BiH.

Dragić Rabrenović je rođen 1979. godine u Podgorici, živi i radi u Bijelom Polju. Diplomirao je novinarstvo na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Beogradu, gdje je i magistrirao na smjeru Komunikologija. Direktor je Radija Bijelo Polje i predsjednik upravnog odbora Unije lokalnih javnih emitera Crne Gore (ULES CG). Jedan od pokretača i organizatora Regionalnog festivala fantastične književnosti REFESTICON. Sekretar udruženja Umjetnost bez granica. Piše pjesme, kratke priče i kolumne. Priča su mu objavljene u zbirkama *Bosanska kraljica Katarina* (FFK Zekon 2011.), *Priče o vinu* (FFK u Pazinu 2012.), *Psiho pita* (Istrakon 2013.), *Bosna srebrna* (Zekon 2014.), u antologijama *Slavin poj* (2013.) i *Regia fantastica* (2015.), kao i u zbirkama *Nevidbog* i *Prsten sa one strane sna* (Refesticon 2013. i 2014.).

Marijan Mašo Miljić rođen je u selu Luka, opština Žabljak 1951. godine. Profesor svjetske književnosti, književnik, publicista i bibliograf. Na Filološkom fakultetu u Beogradu diplomirao je na Grupi za opštu književnost sa teorijom književnosti, 1977. godine. Radio je kao profesor u Obrazovnom centru na Cetinju i kao bibliotekar u Centralnoj narodnoj biblioteci „Đurđe Crnojević“. Trenutno je rukovodilac Biblioteke Istorijskog instituta Crne Gore u Podgorici. Objavio je dvije knjige poezije: *Đavolje lazi* (1982) i *Vrijeme taštine* (1995). U oblasti književnosti pripremio je knjigu *Otkrivanje crnogorske Atlantide: savremena kritika o književnom djelu Jevrema Brkovića* (Podgorica 2006). Bio je autor i koautor brojnih knjiga o crnogorskoj istoriji među kojima su *Vladika Danilo* (Cetinje, 1997), *Povjesnica Crnogorska – odabrane istorije Crne Gore do kraja 19. vijeka* (Podgorica 1997); sa prof. dr Branislavom Kovačevićem: *Dr Jožef Bajza, Crnogorsko pitanje* (Podgorica 2001); sa Draganom Kujovićem *Ban crnogorski Novica Cerović* (Podgorica 2005); sa akademikom Brankom Pavićevićem *Dušan Vuksan, Građa za istoriju Crne Gore do 1851* (Podgorica 2006); sa Ilirom Čapunijem *Medova 1916-2008* (Podgorica 2008); sa akademikom Božidarom Nikolićem priredio je tri izdanja: *Doktor Sekula Drljević, Da je vječna Crna Gora* (2011), *Jožef Bajza, Crnogorsko pitanje* (2011); *Erik af Edholm, Crnogorska skadarska epopeja* (2011); sa Gordanom Stojovićem *Crnogorci u Južnoj Americi* (2012). U časopisima i novinama objavljivao tekstove iz oblasti književne i likovne kritike, publicistike, kulture, historiografije i bibliografije.

Sadržaj

<i>Predgovor prof. dr Zoran Živković</i> NJEGOŠ I 21. VEK	5
<i>Branislav Janković</i> MESIJA	7
<i>Adrijan Sarajlija</i> POKRAJ JEZERA	14
<i>Ivan Nešić</i> POSLEDNJI DNEVNIČKI ZAPIS GOSPODINA BALTAZARA	24
<i>Mira Satarić</i> SFERA.....	29
<i>Relja Antonić</i> KAKO GORE, TAKO I DOLE	36
<i>Tihomir Jovanović</i> CRNI LEPTIR.....	43
<i>Slavica Ćosić Bigren</i> SNEŽNA PRIČA.....	48
<i>Dragan Popadić</i> TODOROVA OSVETA.....	56
<i>Dinko Osmančević</i> PLOVEĆI NIZ RIJEKU	59
<i>Borislav Cimeša</i> PETO GODIŠNJE DOBA DUŠE.....	63
<i>Luka Vidosavljević</i> KNJIGA SENKI	67

<i>Predrag Vukadinović</i> NA HORIZONTU.....	75
<i>Ana Radun-Tomić</i> CRNI BOGOVI.....	81
<i>Milena Stojanović</i> STAZAMA SUNCA I ŽIVOTA.....	88
<i>Katarina Kukuruzović</i> KVANTUM.....	95
<i>Katarina Marić</i> LUNA.....	100
<i>Tamara Babić</i> IZA HORIZONTA DOGAĐAJA.....	111
<i>Nataša Milić</i> ZRNO.....	116
<i>Marija Lesan</i> ROĐENJE JEDNE ZVEZDE.....	120
<i>Ivan Barić</i> OVDJE SIGURNA.....	125
<i>Vedran Volarić</i> NA KRAJU I POČETKU SVEMIRA.....	132
<i>Tatjana Milivojčević</i> EKSPELDA.....	137

DODATAK

<i>Adnadin Jašarević</i> KUĆA BEZ PROZORA.....	143
<i>Dragić Rabrenović</i> 1825.....	147
<i>Dragić Rabrenović</i> POSLEDNJI METEOR	152
<i>Marijan Mašo Miljić</i> FLORA.....	159
BIOGRAFIJE	163

Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna biblioteka Crne Gore, Cetinje

ISBN 978-9940-698-00-3
COBISS.CG-ID 30305040